

לקראת שבת מלאכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת נח

לקראת שבת מלכתא

dirshu@dirshu.co.il | לקבלת הגליון למייל:

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 350

פנינים לפרשת נח

היה זה בשלהי שנת תשע"ז, ביקשתי לבקר בבית הגאון רבי אהרן לייב שטיינמן זצ"ל, ולהתברך מפיו בברכת השנים, באותה תקופה מצבו הבריאותי לא איפשר לבקר אצלו בימי חודש אלול. כמה ימים לאחר מכן, בערב חג הסוכות, התקשרו בני ביתו ובישרו כי נרשם שיפור מסוים במצב הרפואי וניתן לבוא ולבקר. מיהרתי לנצל את ההזדמנות ועליתי למעונו

כ"ק האדמו"ר מנדבורנה שליט"א על ברוך אלוקינו שבראנו לכבודו

"פי אתה ראיית צדיק לפני" (בראשית ז, א')

"היה זה בשלהי שנת תשע"ז, פותח הרבי שליט"א בסיפור המתמצת את עיקר ה'שמועס'. "לקראת השנה החדשה ביקשתי לבקר בבית הגאון רבי אהרן לייב שטיינמן זצ"ל, שהיה אז ישיש מופלג, ולהתברך מפיו בברכת השנים, היה זה חודשים אחדים קודם הסתלקותו לעולם שכולו טוב, ובאותה תקופה הוא לא חש בטוב. מצבו הבריאותי לא איפשר לבקר אצלו בימי חודש אלול ואף לא בין כסה לעשור. "כמה ימים לאחר מכן, בערב חג הסוכות, התקשרו בני ביתו ובישרו כי נרשם שיפור מסוים במצב הרפואי וניתן לבוא ולבקר. מיהרתי לנצל את ההזדמנות ועליתי למעונו, ומצאתי יושב כפוף וחלוש כל כך עד שהזדקק לצינור הנשמה. אחר שקיבל את פנינו ביקשתי להכנס עמו בדברים בכדי לשמוע הימנו מהני מילי מעלייתא, שטחתי אפוא לפני שאלה בענייני החג הקרב ובא: הנה נצטוונו לקיים בחג הסוכות כמה מצוות מיוחדות לחג זה, בהן סוכה וארבעה-מינים, ולצד זאת אנו מחויבים גם לשמוח במשך ימי החג, שעל שם כך נקרא 'זמן שמחנתו'. "ויש לדון כמה צריכה להיות השמחה בימי החג - האם לשמוח במצוות שזוכים לקיים ואם כן השמחה שייכת רק בשעת קיום המצוה, ומי שאינו נוטל לולב ואינו יושב בסוכה אינו צריך לשמוח בעת הזו, או שהשמחה איננה נובעת דווקא ממצוות החג אלא היא שמחה תמידית שאינה תלויה בדבר.

"קשה היה לרב שטיינמן לדבר אז. כששמע את השאלה, נשא את עיניו והשיב בארבע מילים: 'ברוך אלוקינו שבראנו לכבודו!'. "כמה מתיקות, כמה מדויק!" מתלהב הרבי שליט"א מתשובתו הבהירה של הרב שטיינמן. "יהודי יקר", ממחיש הרבי בסערה ועיניו מלוחלחות, "עליך לשמוח שזכית להיברא עבור ה'! זה אמור לשמח אותך! כשאדם מתבונן לרגע במחשבתו על המילים הללו - 'ברוך אלוקינו שבראנו לכבודו'. לכבודו! התורה רואה בכך בשורה משמחת עבורנו, ומה יותר משמח מזה..."

ההסתכלות הנכונה על אחרים. יש שנוטים להבחין בחסרונותיו של הזולת, להבליט אותם ולהחליט שהוא אדם שפל כיון שיש לו חסרונות כאלו וכאלו. אך זו טעות יסודית, משום שלכל אדם יש מעלות וחסרונות, ואנשים אינם תמונת גוף שצריכה להיות מושלמת. על החבר אסור להסתכל כמו על ציור, שאסור שיהיה בו אפילו 'חור' אחד, אלא להבין שכמו כולם גם הוא איננו מושלם, אך יש לו הרבה מאד מעלות. החבר איננו 'חורים עם תמונה' אלא הוא תמונה נאה ביותר עם כמה חורים.

"ועל אותו משקל ניתן גם להבין באמצעות משל זה, מה מונע מאנשים רבים לשמוח ולהתהלך בתחושת שביעות רצון, וכדלהלן".

ההכרה בטובותיו של ה'

"אחת הבעיות של בני דורנו - היא חוסר הכרת הטוב לבורא יתברך שמו. אם נעצור עשרה אברכים ברחובה של עיר ונתעניין בשלומם ובמצבם, נמצא שתשעה מהם מיוגעים ומותשים וחסרי שמחת חיים. האחד יתלונן על מצבו בפרנסה, רעהו יתאנח על קשיים חברתיים, השלישי טרוד בענייני בריאות ואחר נסחף לחילוקי דעות עם מאן דהוא וכן הלאה. בממוצע, רק אחד מתוך עשרה יקרין שמחה ויאמר בסיפוק: 'ברוך ה' אני בריא, ב"ב וילדי בריאים וכולנו הולכים בדרך הישר'.

"ונחדד: הרי זהו המצב גם אצל רוב האחרים - הדברים העיקריים במצב טוב, בני המשפחה חיים וקיימים והולכים בדרכי התורה והיראה, והבעיות הן רק בעניינים שוליים ולמרות זאת המציאות מוכיחה שאנשים מרגישים שלא טוב להם. ומדוע זה כך? "הסיבה היא, שהם לא מבינים את ההבדל בין תמונה לחיים עצמם. חושבים שאם יש כמה חורים אזי הכל כבר לא שווה, טועים לסבור שאם יש כמה בעיות אז כל מצבם קשה מנשוא. הם רואים לנגד עיניהם 'חורים עם תמונה', בעוד שהאמת היא שחיהם הם תמונה גדולה מאד ויפה מאד, עם אי אילו חורים קטנים".

"טוב עשית עם עבדך"

"ומהי מתנת החיים שנתן לנו ה' - שהיא כל כך גדולה ויקרה, עד שביחס אליה אין משמעות לטרדות ולבעיות השונות? מהו העיקר, שכנגדו כל השאר כאילו כלל לא קיים?
"המתנה הגדולה היא: 'כי עם קדוש אתה לה' אלוקיך ובך בחר ה' להיות לו לעם סגולה מכל העמים' (דברים יד, ב). כאשר מבינים

פוחת הרבי שליט"א בהסבר מפורט ומקיף, היורד לשפת המעשה בחכמת חיים מופלאה, מנתח מהן הסיבות הגורמות לו לאדם עצבות ומה מביאו לידי שמחה, בכדי לעמוד על מהותה של השמחה הגדולה בחג הסוכות. ראשית הדברים במשל ומליצה מדרכי המסחר הגשמי - שהגיד אביו הגדול של הרבי שליט"א, כ"ק מרן אדמו"ר ה'באר יעקב' זצוק"ל, אותו הוא מכנה בחרדת קודש 'הרבי זכרונו לברכה' - השופכים אור על ההבדל המהותי בין הבלי העולם הזה למנעמי גן העדן של היהדות.

"דרכו של עולם", ממשיך הרבי שליט"א, "שכאשר רוכשים מוצר, ערכו האמיתי תלוי בשלמותו. למשל, נכנס אדם לגלריה אמנותית של צייר בעל שם וביקש לקנות ציור עבודת יד של צורת קדשו של צדיק פלוני. 'מחירו אלף דולר', אמר לו המוכר במקום.

הלה התבונן היטב בתמונה, ולפתע הבחין בחור קטן בבד הציור. כמובן, באותו הרגע ירד מחירה של היצירה ב-20 אחוזים. הוא המשיך להסתכל ולפתע ראה כתם שחור קטן, ושוב צנח מחירה של התמונה. כאשר גילה עוד חור אחד או שניים, הוא לא הסכים לרכוש את התמונה אף לא בחצי מחיר, לא ראה טעם להשקיע בה.

"ולכאורה מדוע, הלוא אם נניח שכל חור מוריד מאה דולרים מערכה של התמונה, מדוע ארבעה או חמישה חורים מורידים את ערכה לחלוטין? התשובה ברורה: משום שזו כבר לא תמונה אמנותית עם כמה חורים, אלא 'חורים עם תמונה'... זוהי לא יצירה אלא בד מחורר חסר כל ערך.

"צורת ההסתכלות הנכונה על כל דבר הינה באופן יחסי", מחדד הרבי, ומסביר: "כשרוצים לבחון האם שתי שערות הן הרבה או מעט, יש לדעת לגבי מה - כלפי קשר בשערות אם חוצץ בטבילה, שתיים הן מעט מדי אולם בפרה אדומה הן כבר מדי הרבה ופוסלות אותה (פרה ב ה). כשמבקשים לדעת להגיש ליהודי שדפק על דלתנו כוס סודה צוננת - האם זו מידה נאה בהכנסת אורחים או שמא לא? יש להבדיל בין זמן לזמן. בעיצומו של יום קיץ חם כן, ביום חורפי מתאים להגיש לו תה חם, ובמוצאי יום כיפור גם מיני תרגימא. ובאותה מידה גם החורים - בשק תפוחי אדמה ארבעה חורים קטנים הם מעט, אולם בתמונה הם מדי הרבה.

"כללו של דבר, שכל דבר יכול להחשב כך ויכול גם להיות אחרת - הכל תלוי בהסתכלות.
"הרבי זכרונו לברכה המחיש באמצעות משל זה את צורת

המשך בעמוד 30

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכייה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעיי"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

רציתי מאוד לראות במו עיני את הפלא הגדול הזה, והלכתי עם הבחור בליל שבת, לאחר הסעודה, לשיעור בישיבת פורת יוסף. זה היה מראה רווי הוד. במשך שעה וחצי עסק בשני עניינים: הלכות בשר חלק, וזמן רבינו תם ביציאת השבת. בלי שום ספר לפניו ציטט מכל מיני ספרי שו"ת, ומדבריהם של הפוסקים השונים שעסקו בעניין. הכל בעל פה, מילה במילה. היה זה מעמד שמקרין ללבבות יראת שמים!

הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א על קירוב רחוקים וזיכוי הרבים

"עֲשֵׂה לָךְ תַּבַּת" (בראשית ו', י"ד)

'כדי שיראוהו אנשי דור המבול עוסק בה ק"כ שנה, ושואלין אותו מה זאת לך, והוא אומר להם עתיד הקב"ה להביא מבול לעולם, אולי ישובו' (רש"י)

לעתים מזדמנות אנחנו שומעים תגובות מאברכים בני תורה, בני עליה, כשמבקשים מהם לצאת אל ה"עמך":

"מה כבר אני יכול להשפיע? אין לי את הכוחות לזה!" או לחילופין - "מה הציבור הזה יכול להבין? מקסימום איזה סיפור! האם בשביל לספר סיפור יפה כדאי כל המאמץ והטרחה, והזמן היקר שמתבזבז?"

רעיא שטיא! נתנו לך משמים כוחות, נתנו לך עוצמות! האם ניצלת אותם לייעוד שלשמן הם ניתנו לך?

לכל אחד יש עוצמות, השאלה היא האם הוא מוכן למסור את הנפש, ולנצל את העוצמות הללו, להציל את העולם מהמבול השוטף אותו? המאמצים שלך למען קירוב רחוקים, הדמעות שלך עליהם - יכולים להציל אותם מן המבול!

כל אימת שאני מתבונן בדברים הללו, נשמתי רועדת. אני מפחד, האם אכן מנצלים אנו די הצורך את הכוחות שקיבלנו מהקב"ה, ומקדישים אותם למען כלל ישראל, או שאנחנו דואגים רק לעצמנו, בבחינת "שלוש עלייך נפשי", ולא מתמסרים להצלתם של בני הדור המשוועים לעזרה.

זיכוי הרבים קודם לכל!

מי לנו גדול ממרן רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל, שהקדיש כל כך הרבה מזמנו היקר להשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבות. בעיני מרן היה הזמן הדבר היקר ביותר עלי אדמות! הוא ניצל כל רגע ללימוד התורה, כל שניה היתה יקרה בעיניו מפי רב!

אני עדיין זוכר, לפני עשרות שנים, בעת שישבתי בבית מרן ודברתי איתו בלימוד, בא בנו ושאלו: "אבא! מה השעה?" נענה הרב ואמר לו: "בשביל מה אתה צריך לדעת את השעה? שב ותלמד! בכל שעה,

תהא אשר תהא, צריך ללמוד". לדידו של מרן לא צריך שעון, לא צריך לדעת מה השעה, כל הזמן צריכים לשבת וללמוד!

אף על פי כן, כל אימת שהתבקש להקדיש מזמנו היקר, ולכתת את רגליו לחזק אחרים - לא חס על זמנו, לא הסתכל על התועלת האישית שלו, ויצא בחפץ לב למשימה. זיכוי הרבים היה אצלו בנשמה. הוא התמסר לעולם בכל ליבו ונפשו.

פעם אחת הזמנתי אותו לדבר בכנס של קירוב רחוקים שערכת. והנה התברר שבאותו ערב עשה אחד מבניו סעודה לרגל סיום מסכת, וביקש מאביו לבוא ולהשתתף. הרב סירב לבקשתו!

"אבא!" שאל הבן, "לא תבוא לסיום מסכת שעושה בנך? האומנם הכנס ההוא חשוב לך יותר מסיום של בנך?"

"כן!" השיב מרן. "הכנס הוא זיכוי הרבים, וזהו הדבר שחשוב לי יותר מכל!"

לא היו אצלו נגיעות, לא היו אצלו אינטרסים אישיים! אם יש הזדמנות לזכות את הרבים - זה קודם לכל, אפילו לבן! כדאי בשביל זה להקדיש את היקר מכל - הזמן!

מרן, שכבר מגיל צעיר, עמל והתייגע על התורה הקדושה יומם ולילה, מיצה את כל כוחותיו לגדול בתורה, כל דקה היתה מחושבת

ומנוצלת אצלו עד תום - לא הפסיק במשך כל שנות חייו לחיות עבור אחרים, ולא חי את חייו הפרטיים.

חלק בלתי נפרד מזיכוי הרבים של מרן רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל, היה שיעורו הקבוע בשיבת "אור החיים", והנכונות להשתתפות בכל כנס לבעלי תשובה שערכה הישיבה.

לפני שאספר על היווצרות הקשר בין מרן לבין הישיבה, אקדים ואספר על היכרותי הראשונה עמו:

היה זה בהיותי בחור צעיר, לאחר בר מצוה, בגיל ארבע עשרה. למדתי בשיבת "תפארת ישראל" שבחיפה. בגיל הזה, הבחורים עדין לא נשארים בישיבה בימים הנוראים. בקשתי מראש הישיבה הגאון רבי מאיר דב רובמן זצ"ל, שהיה מגדולי תלמידי החכמים שבקלם, לסדר לי מקום באיזושהי ישיבה, כדי שאוכל להתפלל "תפלה ישיבתית".

לא רציתי להתפלל בבית הכנסת שבעיר מגורי, שיכון ד' בטבריה. הייתי בן הישיבה היחיד בכל השכונה בה גרתי! עצם העובדה הזאת לא הפריעה לי, אך דאגתי איך תיראה התפילה שלי בימים הנוראים? נפשי התאוותה לתפילה מסוג אחר לגמרי מזו שמתקיימת בבית הכנסת שבטבריה! התאוותי לתפילה עם עוצמה, עם התלהבות, תפילה של קדושים: ראשי ישיבה ותלמידי חכמים.

ראש הישיבה שלח אותי לחתנו, הגאון רבי רפאל שפירא זצ"ל, שהיה הר"מ שלי, ולימים הפך בעצמו להיות ראש הישיבה, והיה גאון גדול בתורה. ניגשתי אליו ובכיתי: "איך אלך הביתה לראש השנה? איך אתפלל בבית הכנסת השכונתי? אינני מסוגל".

הוא הבין היטב לנפשי, ואמר: "גם כאן, בחיפה, לא תמצא בית כנסת שמתפלל בסגנון שאתה מחפש. יש כאן רק קהילה של בעלי בתים, ומה הועילו חכמים בתקנתם אם תישאר כאן?".

הוא שלח אותי אפוא לאחיו בירושלים, שהתפלל בשיבת חברון, וביקש ממנו שיסדר לי מקום לידו בתפילה, וידאג לי גם למקום לאכילה ולינה שם.

מה אומר ומה אדבר? איזו תפילה, איזו התעלות, איזו ערגה לה... אי אפשר לתאר זאת במילים! לפני התיבה עבר הגאון הצדיק רבי שלום שבדרון זצ"ל. התפילה פשוט הציפה אותי. לשמוע את ר' שלום שואג "ה - מ - ל - ך" זה פשוט מרטיט את הלבבות! מרומם אותך לעולמות עליונים.

זה לא היה מבצע פשוט כלל ועיקר. המקום בישיבה היה צר מהכיל את המון הבחורים והאברכים שבאו להתפלל בישיבה, ולמצוא מקום פנוי היה בלתי אפשרי. דומני כי הוא הקריב למעני, ושלח את אחד מילדיו להתפלל במקום אחר, ובלבד למלאות את בקשת אחיו למעני.

אי אפשר לתאר במילים את החוויה הרוחנית שעברתי. איזו תפילה! תפילת עמידה לוקחת שעה שלמה, כשהמתפללים דבוקים בבורא עולם, ואין להם בעולמם כלום חוץ מהרצון להידבק בשכינה. לאחר מכן חזרת הש"ץ, כשכל הקהל מצטרף בסילודין לתפילתו של ר' שלום... ממש אש להבה...

בישיבה לא היה מקום לישון. כל החדרים בפנימייה היו תפוסים עד אפס מקום! והיכן הוא סידר לי לישון? כאן ברחוב יואל, מול הישיבה! זו היתה המכינה של ישיבת חברון, ישיבת תפארת צבי. כאן ישנתי! פלאי פלאות! ככל הנראה הקב"ה רצה שאסתכל מבעד לחלון על השטח ממול, שלימים נבנתה עליו ישיבת 'אור החיים'!

בשנה שלאחר מכן, בפרוס הימים הנוראים, שבת לר"מ שלי, וביקשתי ממנו שגם השנה אני מעוניין להתפלל בשיבת חברון. התחננתי לפניו, שלמרות שאני מודע לקושי שבדבר, אינני מסוגל שלא לשוב ולהתפלל דווקא שם. תודה לא-ל, מאמציו נשאו פרי, וגם בשנה זו, בהיותי בן חמש עשרה, הוא סידר לי מקום בישיבה.

באותה שנה חל ראש השנה בימים חמישי ושישי, ומיד אחר כך שבת שובה. אחד מבני הישיבה הספרדים ניגש אלי ואמר לי: "לא רחוק מכאן, יש רב צעיר, שמוסר שיעור במשך שעה וחצי, ובמהלך השיעור הוא מצטט, מילה במילה, גמרות, ראשונים ואחרונים, ספרי שו"ת, והכל בעל פה, בלי להסתכל בשום דף".

רציתי מאוד לראות כמו עיני את הפלא הגדול הזה, והלכתי עם הבחור בליל שבת, לאחר הסעודה, לשיעור בישיבת פורת יוסף.

זה היה מראה רווי הוד. בדיוק כפי שתיאר הבחור כן היה! במשך שעה וחצי עסק בשני עניינים: הלכות בשר חלק, וזמן רבינו תם ביציאת השבת. בלי שום ספר לפניו ציטט מכל מיני ספרי שו"ת, ומדבריהם של הפוסקים השונים שעסקו בעניין. הכל בעל פה, מילה במילה.

מלבד תלמוד התורה שבעניין, היה זה מעמד שמקרין ללבבות יראת שמים! לראות היקף שכזה, בהירות שכזו, שליטה בלתי נתפסת שכזאת.

לאחר ששמעתי את דברי מרן על חובת הזהירות לאכול בשר חלק, ולא בשר "כשר" בלבד. הדברים נכנסו לליבי, וכשחזרתי לבית הורי שבטבריה ביקשתי שמהיום והלאה לא יכנס לבית בשר שאינו "חלק"!

למחרת הסתובבתי ברחבי העיר, עד שמצאתי חנות אחת המוכרת בשר חלק, והמוכר שם הינו חסיד ירא שמים. שמחתי על המציאה, והודעתי לאמי: "מהיום קונים בשר רק מחנות זו!".

מרן היה אז אברך צעיר לימים, והיה מדהים לראות את צורת הדיבור שלו. מרן דיבר בצורה מהירה מאוד, קולחת, בלי הפסק של שבריר שניה בין מילה למילה, מצטט בעל פה ספר אחרי ספר, שו"ת אחרי שו"ת, כשהוא מקשר דבר לדבר, שוזר מהלך אחד ארוך ומוצק, וקהל השומעים, פעורי פה, לדבריו המרתקים. מחזה פלאים [לימים, כשהייתי כותב במחברותי את שיעורו הקבוע של מרן לבעלי בתים בבית כנסת 'שאול צדקה', לא הייתי מספיק לכתבו בשלמות מרב מהירות דיבורו, וכשהיה עוצר ללגום מעט מהתה שהונח לפניו, היתה לי הרווחה קלה...].

החלטתי כי זה יהיה הרבי שלי! כזה ראה וקדש! איחלתי לעצמי: הלוואי ואזכה גם אני לזכות את הרבים וללמדם תורה והלכה.

זו היתה הכרותי הראשונה עם מרן זצוק"ל. צפיתי ליום בו אסיים את לימודי בישיבה קטנה, ואלך ללמוד בירושלים עיר הקודש, שם אוכל לשמוע את שיעוריו ודרשותיו. ואכן, לאחר שנתיים, בלמדי כבר

בישיבה גדולה בירושלים, הייתי הולך אחרי הסדר להאזין לדברותיו, וכך העמיק הקשר בינינו.

כל ליל שבת נוהג הייתי ללוותו, בחזרה מדרשתו בישיבת 'פורת יוסף' לביתו שברחוב אלקנה, ומנצל את הזמן לשאול אותו שאלות שהצטברו לי במשך השבוע. הייתי מעלה אותן על הכתב, משנן אותן היטב לפני השבת, ושואל אותו בדרכו הביתה. הוא היה עונה על כל שאלה במהירות הבזק, תשובה קצרה של מלים ספורות. לא היה לו זמן ליותר.

כבר בהיותי אברך צעיר, שזה עתה התחתן, כולי בגיל עשרים ואחת, והוא גדול עולם, זכיתי - ואיני יודע על שום מה - לקירבתו המיוחדת של מרן, וכל אימת שהייתי בא אליו, היה קורא לי: "בוא! שב על ידי!" לימים, בשנת תשכ"ט, כשמרן נבחר לרבה הראשי של תל אביב, זכינו למלא את מקומו בשיעורו הגדול בכל ליל שבת בישיבת פורת יוסף.

היווצרות הקשר שלו לישיבה

והנה, לאחר שמרן כיהן בתפקיד הרב הראשי לישראל במשך עשר שנים, התקבל חוק בכנסת שרב ראשי לא יוכל להציג את מועמדותו לכהונה נוספת למשרה זו, ומרן היה שרוי מזה בצער. כאב לו שלא יוכל להמשיך לזכות את הרבים במלא העוז והעוצמה כפי שיכול היה לעשות זאת מכח תפקידו.

קיבלתי טלפון מהרבנית מרגלית ע"ה: "הרב אלבו! הרב בצער גדול. מיהרתי לביתו, הוא שכב בחדר השינה, עם ספר בידו. פניתי ואמרת לי: "ימחל לי רבינו! על מה ולמה כל הצער הגדול הזה? אם עד היום היה רבינו הרב הראשי של מדינת ישראל, מהיום והלאה הוא יהיה הרב הראשי של כל העולם! הרב לא ידאג! מהיום והלאה רבינו יהיה כתר לראשנו, ויווכח כי אלפי אלפים יגיעו לשיעוריו".

דיברתי בחום ובהתלהבות, וזאת אף על פי שהתביישתי מאוד לדבר. עד עצם היום הזה אני עדיין עומד תמה, ובושה מכסה את פני, איך העזתי לדבר בצורה שדיברתי... אבל, ברוך ה', הרגשתי שמרן התעודד מהדברים, וכך התהדק הקשר של מרן עם ישיבת "אור החיים" ועם עולם התשובה.

היה זה שבועיים לפני שבת הגדול. הוצאנו מודעות גדולות שגאון עוזנו, מרן הראשון לציון ידרוש בליל שבת בישיבת פורת יוסף, ולמחרת יתקיים שיעור מרכזי בהלכות חג הפסח בישיבת אור החיים. הציבור בא בהמוניו. יותר מאלפיים איש נהרו לאותו מעמד, ושמחתו של מרן היתה מרובה. מאז, ניאות למסור שיעור קבוע בישיבה כל יום חמישי. לאחר אותה דרשה הזמנתי את מרן לאכול בביתי סעודה שלישית, ומשתתפי השיעור ליוו אותו במורד רחוב יחזקאל. דבר זה גרם לו שמחה גדולה. לימים זכינו ששוב התמלא ביתנו אורה בבואו של מרן לסעודה שלישית יחד עם מורנו ורבינו רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל. במשך כל הסעודה הם התפללו בדברי תורה, והיו הדברים מאירים כנתינתם מסיני.

השתתף בכל הכנסים הגדולים

מרן השתתף גם בכל הכנסים הגדולים שישיבת "אור החיים" ערכה - בבניי האומה בירושלים, ביד אליהו בתל אביב, ובכל ערי ישראל.

בכנס הראשון שערכנו ביד אליהו הודעתי למרן שיגיעו עשרת אלפים איש לשמוע את דבריו. הוא סירב להאמין, ואמר לי: "מאיפה יבואו כל כך הרבה אנשים?" אמרתי לו: "הרב יראה כמו עיניו! יש ב"ה הרבה בעלי תשובה".

כשהגיע, וראה את האולם מלא וגדוש, אי אפשר לתאר במלים את השמחה הגדולה שהייתה לו. כולם הריעו לכבודו, האווירה היתה ממש מחשמלת. שירה אדירה "ימים על ימי מלך תוסיף", קיבלה את פניו, ועשרת אלפים איש האזינו בחרדת קודש לדבריו. כל המדינה רעשה. לא היה כדבר הזה. יד אליהו מלא באנשים שבאו לשמוע יהדות!

בכלי התקשורת לא ידעו איך לאכול את זה... התיעצו עם פסיכולוגים איך ניתן לעצור את התהודה שנוצרה בקרב ההמונים לאחר המעמד הנשגב הזה, אבל כמו תמיד התקיים בנו: "וכאשר יענו אתו כן ירבה וכן יפרוץ". ככל שניסו להשתיק ולגרום לדעיכה של הסחף, אדרבה! זה רק חיזק את תנועת התשובה, ורבים נוספים התחזקו בעקבות זאת.

מרן אהב את ישיבת 'אור החיים' בכל ליבו ונפשו! הוא אהב את המאמצים שהישיבה עושה למען החזרה בתשובה. נושא התשובה היה חיות נפשו ואור עיניו.

אינני מבין איך העזתי לקחת את גדול הדור לכל קצוות הארץ. כשביקשתי ממנו לבוא לאילת - הוא בא לאילת! לתל אביב - בא לתל אביב! בת ים, חולון, טבריה, חצור, לכל מקום... "אל תתבייש להגיד לי!", היה חוזר ואומר לי תמיד. "אני שמח מזה! בשבילי זה בחינת 'ותחי רוח יעקב אביהם', לראות את בני ישראל שבים בתשובה".

את זה הוא רצה ואהב לראות - אנשים חוזרים בתשובה! לא אחדים, לא עשרות, לא מאות וגם לא אלפים. הוא רצה לראות רבבות, רבבות של יהודים חוזרים בתשובה!

מרן היה רגיל לומר: כל היהודים הרחוקים מתורה, לאמיתו של דבר הינם אנוסים. אנוסים ביד יצרם, אנוסים ביד החברה שסביבם, אנוסים ביד הדעות המקולקלות שהלעיטו אותם במוסדות החינוך. אנסו אותם לעבור על דתם. חובתנו היא לקרבם בזרועות פתוחות, בזרעו יקבץ טלאים, לאביהם שבשמים, ולתת להם לטעום מטעמה המתוק של התורה הקדושה.

אהבתנו למרן חייבת להימשך!

מרן בעולם העליון משתוקק, וקורא לנו: המשיכו לפאר את עולם התשובה!

שומה על כל אחד מאתנו לשנס מתניינים, לאזור עוז, ולדאוג בכל כוחותינו, ואף למעלה מהם, לקרב עוד ועוד יהודים לאביהם שבשמים. צוואתו של מרן אלינו היא: "לבלתי ידח ממנו נדח" (שמואל ב יד, יד). אין יהודי שאי אפשר לקרב אותו, בעבותות של אהבה, לתורה הקדושה. אין נשמה יהודית שמופקעת מתשובה. כמו שמרן מסר את נפשו לקרוב רחוקים, ולא חסך מעצמו כל מאמץ וטרחה, כן גם מוטלת החובה עלינו!

(מתוך הספר 'משכני')

"הרה"ג רבי מאיר צוויבל באחד משיעוריו סיפר: מעשה שהיה בגביר אדיר משיקגו, שהגיע לשנתו ה-63 ויחד עם זאת זכה לסיים את הש"ס, לכבוד המאורע הגדול הזמין את כל צאצאיו, בנים ובני בנים, להגיגת סיום מפואר. בימים שקדמו למעמד הגדול התכנסו בניו יחדיו ודנו ביניהם איזו מתנה יקנו לאביהם לכבוד יומו הגדול"

הגאון רבי יחיאל מאיר צוקר שליט"א

מרבני ישיבת תורה בתפארתה, עם הלימוד הגדול מפרשת נח

"לא נחה דעתו של הנשיא עד שהכריז על מצב חירום בכל רחבי ארה"ב, עוצר לילי מפלורידה ועד קליפורניה, מהגבול עם מקסיקו ועד הגבול עם קנדה, מהחוף המזרחי ועד לחוף המערבי. אין לימודים, אין תנועת רכבות, התחבורה הציבורית מושבתת, כדורי יוד מחולקים לכל דורש כאקט של התגוננות מפני נשורת רדיואקטיבית שעלולה להגיע אחרי מתקפה גרעינית, ואחרי כל ההכנות האלו, פונה בידן כדי להתמודד עם המרד החמור בעיירה הטקסנית.

תגובת הפרשנים

"כיצד יגיבו פרשני ה'ניו יורק טיימס' ושאר כלי התקשורת האמריקאים, לפעולות החריגות של הנשיא בידן? סביר להניח שהפרשנים יתחלקו לשתי קבוצות.

"יהיו כאלו שיטענו שהנשיא הישיש מגזים לכל הדעות, ואין שום היגיון בפעולות החריגות שלו. מדובר בסך הכל על עיירה קטנה עם 2,000 תושבים, שיותר ממחציתם זקנים, נשים וילדים. יש שם לכל היותר 500 או 600 גברים בגיל הלחימה, רובם ללא שום ניסיון צבאי, והנשק שהם מצויידים בו מתאים בעיקר כדי לצוד צבאים ביערות הסמוכים. אין להם שום יכולת להתמודד אפילו לו עם יחידה משטרתית פשוטה, קל וחומר עם פלוגה צבאית. אין שום סיבה בעולם לרכז כמות עצומה של כוחות כאלו מסוכנים וקטלניים רק כדי להתמודד עם מרד מטופש

אליעזר (לייזר) רוט

"העולם כולו עומד ומתפעל", פותח הרב צוקר בנושא אקטואלי שנמצא בראש החדשות בתקופה האחרונה. "בשנה האחרונה, ובמיוחד בחודשים האחרונים, אנחנו עדים לתופעה מדהימה. הדב הרוסי המאיים והמפחיד מתגלה כדובי קטן ומרופט, שאין בו כדי לאיים אפילו על ילד בן שלוש.

"אחרי שצבאה האדיר של רוסיה יצא למלחמת בזק באוקראינה, התברר שהוא בעצם לא מסוגל להילחם באוקראינה. כל הטנקים הרבים הפכו למלכודת מוות עבור החיילים השועטים בהם. המטוסים הכי מתקדמים והכי משוכללים נופלים בזה אחר זה מהשמים כאילו היו ציפורים ששתו משלולית מורעלת.

"הכוחות האוקראינים הנחשלים שברחבי העולם אף אחד לא האמין שהם מסוגלים להחזיק מעמד אפילו שלושה ימים אל מול הצבא הרוסי האדיר, התגלו ככח אדיר עם מיטב התחמושת האמריקאית, ולרשותם עומד המודיעין האמריקאי שמעדכן אותם בפרוטרוט על כל מצבור נשק רוסי, וגם מסביר להם ומלמד אותם איך לתקוף ולהשמיד אותם. "ברור לכולם שנשיא רוסיה ואנשיו, לא נערכו בצורה נכונה אל המלחמה הזאת. אפילו הם עצמם מודים בכך בפה מלא".

אחרי שתיאר מצב קיים, מבקש הרב צוקר לעבור ולתאר מצד דמיוני: "בואו נדמיין לעצמנו מצב שתושביה של עיירה כבת אלפיים תושבים בטקסס שבארה"ב מחליטים להכריז על מרד נגד ארה"ב. הם מקימים מדינה עצמאית לטענתם, ופורשים לחלוטין מהברית האמריקאית. השריף של העיירה מכריז על עצמו כעל ראש המדינה, ומתחיל להנפיק מטבעות מקומיים ודרכונים מקומיים כשסמל העיירה מוטבע עליהם.

"בתגובה מכנס הנשיא ג'ו בידן את המועצה לביטחון לאומי ואת ראשי כל מערכות הביון והמודיעין. הוא מציב שורה של לוחייני ריגול שתפקידם לסרוק את הכוחות הצבאיים של העיירה, מורה לחיל הים להתכונן לירי של מאות טילי שיט בו זמנית לכיוון מטרות שונות שיוגדרו בתוך העיירה, ובמקביל משנע דיביזיות שלמות של הצבא האמריקאי המהולל כדי להקיף את העיירה מכל עבר, ולהתכונן לקראת מלחמה עקובה מדם.

של שריף שמחזיק מעצמו ראש מדינה...

"אבל הפרשנים היותר רציניים יגידו שמהו כאן לא ברור. הרי זה ודאי שהנשיא לא מקבל לבד את כל ההחלטות האלו. הוא מוקף במאות יועצים ואנליסטים שמנתחים את המצב. אם כל אלו גם יחד החליטו שיש לנקוט בצעדים הללו, כנראה יש כאן משהו שאנחנו לא מודעים אליו, ורק הנשיא ויועציו הקרובים מבינים אותו.

"יש כאן שתי אפשרויות", יסבירו הפרשנים הרציניים, "או שביידן יודע שכוחות הביטחון של ארה"ב לא שווים כלום ואין להם יכולת להתמודד אפילו עם מרד של 600 איש, או... או שהשריף של העיירה הטקסנית מחזיק בכח עוצמתי שאנחנו לא מודעים אליו. אולי הוא הצליח להשתלט על 'המזוודה השחורה', שבה שמורות הסיסמאות הנדרשות כדי להפעיל את הנשק הגרעיני של ארה"ב? אולי הוא השתלט על משגרים של פצצות וואקום מסוכנות במיוחד? אנחנו לא יודעים מה, אבל זה ודאי שיש לו איזה נשק סודי ומסוכן מאוד. אחרת נשיא ארה"ב לא היה צריך לגייס את כל הכוחות האלו כדי להתמודד עם מרד מגוחך שכזה".

הנשק הסודי

"אחרי כל ההקדמה הארוכה הזאת..." אומר הרב צוקר, "אני רוצה להגיע לנקודה שבה נעסוק היום... הסיפור של דור הפלגה. קמו קבוצה של אנשים, בשר ודם, עפר ואפר, הם לא יכולים לקפוץ לגובה של יותר משני מטרים, אין להם אפשרות לירות חץ למרחק של יותר מחצי קילומטר, אבל הקב"ה שמלוא כל הארץ כבודו, ושכינת עוזו בגבהי מרומים והוא גבוה מכל תפיסה והשגה שאפילו המלאכים והשרפים הקדושים שואלים 'איה מקום כבודו' ואין להם תשובה על השאלה הזאת, הקב"ה שהוא מלך מלכי המלכים ובידו נפש כל חי ורוח כל בשר איש, הוא לוקח את המרד של האנשים המצחיקים האלו ברצינות רבה..."

וַיֹּאמֶר ד' הֵן עִם אֶחָד וְשָׁפָה אֶחַת לְכֹלם וְזֶה הַחֶלֶם לַעֲשׂוֹת וְעַתָּה לֹא יִבְצֵר מִהֶם כָּל אִשָּׁר יִזְמוּ לַעֲשׂוֹת".

"שמעתם? הקב"ה מסביר שהאנשים האלו יכולים לעשות כל אשר יזמו... זה לא יאומן!

הקב"ה מלך מלכי המלכים יוצר הכל...???

"אם כן נשארנו רק עם האופציה השנייה. כנראה שלאותם אנשים מדור הפלגה, שלא מסוגלים לירות חץ למרחק של יותר מחצי קילומטר, כנראה שיש להם איזה נשק סודי ומאיים, אולי המזוודה השחורה, או הכפתור האדום, אולי נשק יום הדין... יש להם משהו שהקב"ה מודיע שצריך להתמודד איתו.

"פחד פחדים! איזה מן נשק, איך זה ייתכן?".

אבחון פסיכיאטרי

"כתוב כאן יסוד גדול ועצום כפי שמתגלה בדברי רבותינו. הקב"ה נתן כוח אדיר לאדם שהוא כוח אלוקי ממש שיש בכוחו ליצור דברים גם כשהם מנוגדים לגמרי לרצון ד'! לכת הזה קוראים - 'כח הרצון'! כפי שמבאר את הדברים בטוב טעם הגה"צ רבי חיים פרידלנדר זצוק"ל

"או שביידן יודע שכוחות הביטחון של ארה"ב לא שווים כלום ואין להם יכולת להתמודד אפילו עם מרד של 600 איש, או... או שהשריף של העיירה הטקסנית מחזיק בכח עוצמתי שאנחנו לא מודעים אליו. אולי הוא הצליח להשתלט על 'המזוודה השחורה'

("שפתי חיים" פ' נח) ונקדים:

"הרה"ג רבי מאיר צוויבל באחד משיעוריו סיפר: מעשה שהיה בגביר אדיר משיקגו, שהגיע לשנתו ה-63 ויחד עם זאת זכה לסיים את הש"ס, לכבוד המאורע הגדול הזמין את כל צאצאיו, בנים ובני בנים, לחגיגת סיום מפואר.

"בימים שקדמו למעמד הגדול התכנסו בניו יחדיו ודנו ביניהם איזה מתנה יקנו לאביהם לכבוד יומו הגדול, הצעות עלו וירדו אך שום רעיון לא נמצא מתאים. כיון שלא מצאו מתנה הולמת החליטו לשאול את אביהם בעצמו באיזה מתנה יחפון, אמר להם האב 'הן כסף לא חסר לי ב"ה, והקב"ה חנני די כסף לקנות כל אשר שאלו עיני, אך אם רוצים אתם לגרום לי קורת רוח, בקשה אחת לי מכם שמעו ואספרה:

'בילדותי התגוררנו בניו יורק, הורי שלחו אותי לתלמוד תורה, אך אני מטבעי הייתי פרא אדם, לא למדתי כמעט ורק גרמתי לנזקים אדירים בכל מקום בו נגעת. בעצת מחנכים לקחוני הורי לרופא מפורסם שיבדוק אותי, הלה הושיבני מולו והחל שואל אותי כל מיני שאלות שונות ומשונות, תוך שהוא רושם את תשובותי, ככלות שעתיים סיים הרופא את הפגישה ופטרנו בהבטחה שישלח את חוות דעתו בעוד כמה ימים.

"באותו יום פיטרו את אבי מעבודתו ואיבד את מקור פרנסתו, חבר עשיר משיקגו ששמע על כך, הזמינו לעבוד אצלו, לא התמהמנו ועוד באותו שבוע עברנו לשיקגו. הרופא וחוות דעתו נשכחו מלב, אבי רשם אותי בתלמוד תורה חדש, ואני עשיתי לעצמי חשבון הנפש שזוהי הזדמנות חיי, אין אחד שמכיר אותי וביכולתי לפתוח דף חדש, ואכן ממחשבה למעשה התחלתי להשקיע בלימודים ובהתנהגותי, הדבר עלה לי בעמל ויגיעה רבה, אך בסיעתא דשמיא, ובזכות מלמד יקר ששם עיניו עלי וסייע לי, הפכתי תוך זמן קצר לאחד מבחירי התלמידים. ברבות השנים הזדקן ידידו של אבי, והוא נכנס תחתיו לנהל את עסקיו ולאחר פטירתו ירש אבי את כל הונו ונעשה עשיר גדול, ומזה נמשך גם הצלחתי ועשרי הרב.

"ועתה" סיים העשיר את סיפורו, "אם רצונכם לגרום לי קורת רוח השיגו לי את חוות דעתו של הרופא הלז, כי עז רצוני לדעת מה כתב עלי".

"אותו רופא נפטר זה מכבר, וכתביו וחפציו עברו בעלות, אך במאמצים מרובים ובתוספת ממון הרבה, הצליחו בניו של העשיר משיקו להשיג את קובצי כתביו, ולהוציא את הכתב האמור.

"בעיצומו של הסיום קם העשיר על מקומו, בידיים רועדות פתח את המכתב, והתחיל להקריא כדלהלן: 'הורים יקרים, שוחחתי עם בנכם במשך שעתיים, ונוכחתי לראות שיצא מדעתו כליל, לצערי אין מנוס מלהכניסו למוסד מיוחד שם יהיה סגור כל חייו וכך לפחות לא יוכל להזיק את אחרים'..."

הרים העשיר את המכתב ונופף בו לעין כל, 'ראו נא, אילו היו הורי מקבלים אז את המכתב לידיהם מי יודע מה היה עולה בגורלי והיכן הייתי היום!

"מה עשה הקב"ה? סובב שאבי יפסיד את עבודתו ויוכרח לעבור למקום אחר, כך ניצלתי מגור דינו האכזרי של הרופא ועלה בידי להשתנות מן הקצה אל הקצה, עד שאני זוכה עתה לעמוד כאן ביום שמחת לבי, לעשות סיום הש"ס רבתי, ולראות את בני וצאצאיי מסובים כשתילי זיתים סביב לשולחני".

רבות אפשר ללמוד מהסיפור הזה, אבל נקודה אחת נציע כאן, והוא שהרבה פעמים מנסה היצר הרע להכניס הרהורי יאוש בלבו של אדם, וחושב שכבר אין לו תקוה, זה טבעו, ואינו יכול להשתנות, אך כל זה מקורו מ'קליפת עמלק'.

"האמת היא שאין דבר העומד בפני הרצון, ואדם מקדש עצמו מעט, מקדשים אותו הרבה מלמעלה, וזוכה לסייעתא דשמיא.

כח הרצון

מורן המשגיח רבי אליהו אליעזר דסלר זצוק"ל (מכתב מאליהו ג' עמ' 97) מסיק שכל בריאת העולם ברא הקב"ה בכח "רצונו יתברך" ומה שנאמר עשרה מאמרות בבריאת העולם כותב כבר הרמב"ן: "ויאמר אלהים יהי אור - מלת "אמירה" בכאן להורות על החפץ, כדרך מה תאמר נפשך ואעשה לך (ש"א כ ד), מה תרצה ותחפץ..." (רמב"ן בראשית א ג) כלומר האמירה היא רק גילוי של הרצון, אבל למעשה העולם כולו נברא ברצון ד'. וכמאמר הפסוק: "תִּיַים בְּרָצוֹנוֹ" (תהלים לו).

אומר הרב דסלר, כמו שבבריאת האדם שבראו הקב"ה כדמותו היינו שנתן לו את כח הבחירה הגמור, כך הוא כדמותו בכח הרצון, וכמו שהקב"ה בכח הרצון ברא את העולם כולו, כך האדם יכול עם כח הרצון לייצר דברים וליצור מציאויות.

הקב"ה אומר אני נתתי פצצה ביד האדם בעצם בריאתו בצלם ובדמות. לאדם יש את כח היצירה עם הרצון! זה חלק מכח הפעולה הניתנת לאדם ע"י הבחירה, וכוחו בבחירה הוא גם לבחור ברע, אם כל העולם מקובץ ומאוחד תחת רצון אחד יוכלו לעשות מגדל ולהילחם ח"ו בהקב"ה..."

"הקב"ה מצא רק פתרון אחד אל מול האיום הקיומי הזה: "נִיְרְדָה וְנִבְלָה שָׁם שְׂפָתַם אֲשֶׁר לֹא יִשְׁמְעוּ אִישׁ שְׂפַת רֵעֵהוּ" אם ייפרדו

לאלפי רצונות שונים, לא יהיה לרצון שלהם כח לפעול נגד רצון הבורא.

דבר בשם אומרו

"פרשת נח סמוכה לסיום הימים המתוקים, מערכת נפלאה של 52 ימי רצון מראש חודש אלול ועד אחרי ששמחת תורה'.

"ארבע עשרה פעמים בקשנו מהקב"ה בשבוע האחרון של הימים האלו: "וְהִשְׁיֵאֵנוּ ד' אֱלֹהֵינוּ אֶת בְּרַפְתּ מוֹעֲדֵיךָ." אנו רוצים שהימים המתוקים לא ישארו במערכת ההסטוריה שלנו, אלא נישא אותם אתנו בכל הימים הבאים. וכאן באה המחשבה, מה עמד במרכז הימים האלו?:

"בפשטות, "תשובה!" וזה ברור, אבל מהו הביטוי החזק ביותר של הימים, שזה בעצם לא נפרד מהתשובה - "גילוי הרצון!" את האלול אנו מסובבים סביב ה"אני לדודי ודודי לי" והכוונה הפשוטה אני משתוקק להתקרב לדודי ודודי משתוקק להתקרב אלי. מאה ושתים פעמים אנו זועקים בימים האלו: "אֶחָת שְׂאֵלְתִי מֵאֵת ד' אוֹתָהּ אֶבְקֶשׁ שְׁבִיבִי בְּבֵית ד' כֹּל יְמֵי חַיֵּי לַחַזוֹת בְּנַעַם ד' וְלִבְקֹר בְּהִיכְלוֹ: (תהלים כז ד)

"אבל יותר מזה, את בקשת המחילה הראשונה אנו מתחילים לבקש בראש השנה, לא בתפילות, אלא ב"תשליך": "יָשׁוּב יְרַחֲמֵנוּ כִּבְשׁ עֲוֹנוֹתֵינוּ. וְתִשְׁלַיְךָ בְּמִצּוֹלוֹת יָם כֹּל תִּטְאֲתָם:" אבל צריך איזה סיבה, הרי אנחנו עשינו את החטאים האלו מה פתאום שהקב"ה ישליכם במצולות ים, למה ימותו מהם הדגים כשאנחנו חטאנו?

"על כך הוסיף בעל ה"עבודת הקודש" את סדר תפילתו הנפלאה, והוא מעמיד בראשה את תפילת רבי אלכסנדר (ברכות יז ע"א): "רבון העולמים גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך ומי מעב ששעונו ושעבוד מלכויות" זה למעשה התירוץ שלנו, זה לא אנחנו, זה היצר הרע! הרצון שלנו הוא באמת לעשות רצונך!

"והאדם עומד עם עצמו ושואל את עצמו: על מי אתה עובד בדיוק, את מי אתה משקר? אפילו לא את עצמך! שנה שלימה של אלפי ורבבות מעשים שנוגדים את רצון ד' הנך בא למחוק במחי פה עם הצהרה שרצונך רצון אחר הוא?! ואיך מתבייש להצהיר זאת ביום דין למי שבוחן כליות ולב?

"חז"ל כבר אמרו: "כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם." (כלה פ"א) חייבים לתת שם למי שטוען את הטענה החזקה הזאת. ובכן הטענה הזאת שאנחנו כביכול דוברי שקרים ורק 'מתרצים תירוצים' זאת טענתו של היצר הרע בכבודו ובעצמו.

"כי האמת היא ש"רצוננו לעשות רצונך" זהו הרצון היחיד שלנו, זהו העומק שבכל יהודי ויהודי.

"ובכן רבותי, כבר ראינו שהנשק הסודי החזק ביותר, הוא כח הרצון. מי שיש בו רצון אמתי לעשות את רצון הקב"ה, יצליח בכך. אף אחד אינו יכול להתגבר על רצון חזק, אפילו מלך מלכי המלכים כביכול זקוק לגייס פתרונות מיוחדים כדי להתמודד עם כח הרצון, על אחת כמה וכמה היצר הרע, בוודאי שאין לו יכולת להתגבר על הרצון שלנו, וכל מה שאנחנו צריכים לעשות זה פשוט לרצות, אבל עם הלב! עם כל כח הרצון שטמון בנו, ובכח הזה בוודאי נצליח בעז"ה".

מדוע

לא הצליח נח להשפיע לטובה על בני דורו ולהחזירם בתשובה?

כיצד

עזב א"א את הקב"ה ורץ לקראת אנשים שהיו נראים כעובדי ע"ז?

מדוע

לא נחתם דינם של דור המבול אלא על הגזל, הרי הם עברו על כל העבירות החמורות?

עכשיו
במבצע
מיזחד
בשיווק
ישיר

02-5609000

להבין את הפשט, להעמיק בעיון, להאיר את פסוקי התורה בהבנה ובבהירות, כל התשובות לכל השאלות

3 כרכים על המשה חומשי תורה

יְדֵרֶשׁ דָּוִד

מאת רבי דוד הופשטטר שליט"א

"אמרנו להם מראש שאם לא יגיעו לעמק השווה, הם יצאו מכאן למסע ארוך של מריבות ודיונים שיביא להם הפסדים הרבה יותר גדולים וכבדים מכל המשכורת הכוללת של הפועל החדש, אבל לא היה לנו עם מי לדבר. ומאז הסיפור הזה נמשך יותר מ-5 שנים, והם משלמים מאות אלפי שקלים על הוצאות הדיונים"

שיח הלכתי עם שניים מחשובי הדיינים בבית הדין 'הישר והטוב'
הגאון רבי אברהם דרברמדיקר שליט"א והגאון רבי אהרן שטיינברג שליט"א
על עבירות קטנות שאנשים דשים בעקבם, כי גזל מקטרג בראש ח"ו

מאת: יוסף מאיר האס

"פי מְלָאָה הָאֶרֶץ חָמָס" (בראשית ו, י"ג)

הגאון רבי אברהם דרברמדיקר שליט"א פותח את השיחה המרתקת ואומר לנו:

"כל אחד מאיתנו בוודאי רוצה ומייחל שתשרה השכינה במעשי ידיו, בביתו ובשכונתו. בתורה הקדושה אנו מוצאים סימן מובהק למקום השראת השכינה - בפסוק (בלק כד, ה) "מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל" וכתב רש"י, על שראה פתחיהם שאינם מכוונים זה מול זה, ועל כך אמרו חז"ל (ב"ב ס.). ראה שאין פתחי אוהליהם מכוונים זה לזה, אמר ראויים הללו שתשרה עליהם שכינה. הרי שאף בלעם הרשע ראה והבין שאם בני ישראל מקפידים על הלכות נזקי שכנים כהלכה, ראויים הם שתשרה שכינה עליהם.

"מעשה היה אצל הגאון בעל 'חזון איש' ז"ע, שבא אליו אחד לשאול האם מותר לו לפתוח חנות מסוימת ברחוב שבו כבר קיימת חנות כזו, והחזו"א השיב שע"פ הלכה אין הראשון יכול לעכב, ומותר לשני לפתוח כפי שנפסק בשו"ע (חו"מ סימן קנ"ו). מיד בא אליו הראשון בעל החנות ברחוב ההוא וטען היתכן לעשות כזאת. אמר לו החזו"א: "וכי מה אעשה, הרי כך נפסק בשו"ע בפירוש שמונת". הקשה השואל: "ואיפה היושר? לבוא ולפתוח חנות מול חנות קיימת?..."

"החזו"א נסער מעצם השאלה, ובספרו 'אמונה ובטחון' הוא מרמז על-כך כשהוא כותב, שישנם אנשים אשר מזמרים כל היום זמירתו של אמונה ובטחון בהשי"ת שימציא להם את מזונם ופרנסתם, אבל כשבא לידם ניסיון באמונה, הם שוכחים את כל אמונתם. כותב על-כך החזו"א, שאם ההלכה אומרת שמותר לשני לפתוח חנות מול חנותו של הראשון, צריך הראשון לדעת שמקיום דברי ההלכה לא נפסדים ויסמוך על השי"ת שישלח לו פרנסתו כבימי קדם.

"יותר מכך כותב החזו"א, שאם יבוא הראשון וילחם נגד השני בהוצאת דברי לעז עליו וכיו"ב, הרי שדעת בעלי בתים היא שבוודאי הראשון הוא נרדף שמקפחים פרנסתו, והשני הוא רודף. אבל האמת

היא בדיוק להיפך, הראשון הוא הרודף ואילו השני הוא הנרדף, כי אם ההלכה מתירה לו זאת, זכותו המלאה לעשות זאת. ועל הראשון מוטלת החובה לבטוח ולהאמין בהשי"ת, שמקיום ההלכה לא מפסידים מאומה.

"מכאן נלמד לענייני נזקי שכנים", מציין הגר"א דרברמדיקר ומדגיש, "שמקיום ההלכה הברורה לא מפסידים אף פעם, אדרבה כאשר הולכים בדרך התורה וההלכה, זוכים באמת להיות ראויים להשראת השכינה ולקבל הברכה מהשי"ת. ולכן, חשוב מאד תמיד לוודא בכל מלאכות הבניה הנעשות בבתי ישראל, שיהיו נעשים על פי הלכה ושלא יגרמו חלילה לנזקי שכנים, וגם אם נתבעים או תובעים בבית דין זה את זה, אסור להסס או לחשוש מפני ההליכה לבית דין, כי דווקא מתבררים פרטי ההלכה המדויקת והכל בא על מקומו לשלום".

'מוסר שמועס' בדין תורה

הגר"א דרברמדיקר: "אחד הדברים המפליאים אותי בכל פעם מחדש, הוא מריבות ובעיות בין שכנים או בין אחים הנמשכים שנים רבות וגוררים איתם הרבה מאד עגמת נפש והפסדים כספיים,

ואכן, היו לנו במרוצת השנים כמה פעמים דיונים בין יהודים לבין ערבים בבית הדין 'הישר והטוב', כי הערבים הבינו והסכימו לקבל את הכרעת הדיינים כדת של תורה

בתחילה היינו מעורבים בסכסוך וניסינו להציע להם כל מיני פשרות, ואפילו אמרנו להם שאם יסכימו 'לבלוע את הצפרדע' וימשיכו לתת את המשכורת החודשית לבנו של השותף, הרי הסכום הכולל של המשכורת שלו לשנה אינה כל-כך גבוהה, כמו הנזקים העצומים שיהיו להם עכשיו אם יחליטו לפרק את השותפות.

"מתברר, שהמידות הרעות של הקנאה והשנאה הן כל-כך קשות וחזקות, עד שאי אפשר לעמוד מולן בשום מצב. אמרנו להם מראש שאם לא יגיעו לעמק השווה, הם יצאו מכאן למסע ארוך של מריבות ודיונים שיביאו להם הפסדים הרבה יותר גדולים וכבדים מכל המשכורת הכוללת של הפועל החדש, אבל לא היה לנו עם מי לדבר. למעשה, הם החליטו לסרב להצעות הפשרה שלנו ומאז הסיפור הזה נמשך יותר מ-5 שנים, והם משלמים מאות אלפי שקלים על הוצאות הדיונים והשגת טוענים, זאת לצד המחלוקת הגדולה שפרצה בין האחים ומאז יש נתק מוחלט ביניהם, וכעת עומדים הם על סף פירוק השותפות וסגירת המפעל שהכניס להם כאמור מיליונים בשנה.

"כל זה רק בגלל שאחד השותפים לא הצליח להכיל את המשכורת החדשה של בן השותף השני, ואילו היה מגיע אתו לפשרה או מסתדר אתו בכל דרך שהיא, מה טוב ומה נעים היה כשהמפעל היה ממשיך להכניס רווחים גדולים והכל היה מתנהל על מי מנוחות. ממש חבל וכואב מאד לראות דברים כאלו".

בנייה בשטח משותף

נעבור ברשותכם לעסוק בהלכות שכנים שיש בהן פרטים רבים וחשובים למניעת עושיק ידיים בכל הקשור להרחבות הבנייה ולהיזק ראייה וכיו"ב.

הגר"א דרברמדיקר: "לצורך הבהרת ההלכות הבסיסיות השכיחות בנזקי שכנים, נשרטט כמה נקודות מרכזיות שעליהן מושתתות

כאשר ברור בוודאות שאם היו שני הצדדים הולכים לבית דין ומציעים את טענותיהם לפני הדיינים, היו חוסכים לעצמם את כל המריבות האלו ובנוסף לכך את הכספים הגדולים שיוורדים לטמיון כתוצאה מהמחלוקת החמורה שפרצה בין השכנים סביב הרחבות וכיו"ב, או בין האחים בחלוקת ירושה והמשפחה נקרעת מבפנים.

"ההצעה הטובה ביותר שיש לנו לתת לשני הניצים היא לבוא לבית דין ולהתדיין על פי הלכה כדת של תורה, שאז מתבררת ההלכה ויודעים בדיוק למי שייך הכסף או מי הוא החייב ומי הוא הזכאי. אמר לי פעם הגאון רבי זלמן נחמיה גולדברג זצ"ל, אב"ד בית דין הישר והטוב' ומגדולי הדיינים בעיה"ק ירושלים, שבדרך-כלל לפני חלוקת ירושה בין בני משפחה הוא אומר להם 'מוסר שמועס'... ובדרך-כלל היו הדברים מסתיימים ב'שמועס' עצמו ולא היו צריכים לבוא לידי חלוקה, כי אחרי שמיעת הדברים הנוקבים הם תפסו את עצמם היכן הם עומדים ונגד מי הם לוחמים, נגד בשר מבשרם, אחיהם יקיריהם".

מוסיף על-כך הגר"א שטיינברג דוגמאות מעשיות בשטח ולדבריו המה מעשים בכל יום:

"היה לנו סיפור עם שני שותפים גדולים בעסקים של מיליוני שקלים, אבל לאחרונה שמע אחד השותפים כי רעהו מרוויח עוד 3000 ₪ בחודש והוא לא יכול היה לסבול ולהכיל את זה. ניסינו להציע להם פשרות ודרכים שונות ליישור ההדורים ביניהם, ללא הצלחה עד שהשותפות נפרמה לגמרי, רק בגלל שהאחד לא יכול היה להכיל את העובדה שהשני מרוויח עוד סכום קטן מהצד.

"והנה, אילו היו צריכים הם להוציא עכשיו חצי מיליון ₪ לצרכי העסקים שלהם, בוודאי היו שניהם מוציאים את הסכום ללא אומר ודברים, אבל דווקא אותם 3000 ₪ שהשני מרוויח, את זה הוא לא יכול היה לסבול. ומה הוא הרוויח בכך? כלום! כי ברגע שהשותפות פורקה הרי כל העסק התפוצץ ועכשיו הפסיד פי כמה וכמה מכל אותם רווחים קטנים שהשותף השני הרוויח מהצד. ללמדך כוחה של קנאה ושנאה כשלא הולכים בדרך התורה והישר.

"זה ממש כמו הסיפור שהיה עם הגה"ק רבי ישראל סלנטר זצוק"ל, שראה איך יהודים סומכים על הרב שהטריף להם את הבהמה למרות שהיה כאן הפסד גדול, אבל לצד זאת לא היו מסוגלים לסמוך על אותו רב שהכריע בדין תורה וחייב את ראובן לשלם לשמעון בסכום הרבה יותר קטן, בהסבירו שבהטרפת הבהמה אכן יש הפסד גדול לראובן, אבל זה נשאר בינו לבין עצמו ואף אחד לא מרוויח מזה. לעומת זאת, בדין תורה כשהוא נדרש לשלם על-פי תורה לשמעון, הוא לא מסוגל לעשות זאת..."

סיפור נוסף בפיו של הגר"א שטיינברג כפי שהגיע לידם לפני כמה שנים בבית דין 'הישר והטוב':

"אחים שותפים במפעל גדול שהכניס מיליונים בשנה, נקלעו לסכסוך משפחתי בגלל שאחד האחים הכניס את בנו לתוך המפעל והקציב לו משכורת חודשית. האח השני לא יכול היה לסבול את המציאות החדשה הזו והחליט לפרק את השותפות בכל מחיר.

הראשון שהוציא את ההרחבה? מתחיל לצעוק על אותו שכן שהוא צר-עין וכופים אותו על מידת סדום וכו'... אלו מעשים בכל יום ואין צורך להכביר בדוגמאות מיותרות, אבל האמת היא שצריך לברר האם יש צדק בדבריו והאם אותו שכן שמגיע לטעון להיזק ראייה או להסתרת האור ולחסימת האוויר מפני ההרחבה של השכן, אכן צודק בטענותיו.

"הזכרתי לעיל את דברי מרן ה'חזון איש' שלפעמים דווקא זה שנחשב בעיני האנשים לרודף, על-פי דין תורה הוא זה הנרדף, וכן להיפך. לא תמיד השכן שמגיע בטענות על הרחבת דירתו של השכן מלמעלה, צודק בדבריו. ולא תמיד השכן שתוקף את השכנים על צרות עין, צודק בטענותיו. בשביל זה צריכים לבוא לבית דין ולברר את ההלכה האמיתית. וכאן המקום להדגיש שוב, שההליכה לבית דין אין פירושה לבוא ולריב עם השכנים בבית דין, כפי שאנו שומעים פעמים רבות מאנשים שאומרים שאינם רוצים ללכת לבית דין כי אין להם רצון לריב... ההיפך הוא האמת, אם רוצים לא לריב ולעצור את הויכוח, יש לבוא לבית דין ולסיים את זה על-פי הלכה ואין שמחה כהתרת הספיקות."

הגר"א שטיינברג: "ברצוני לחדד את הדברים ולהדגיש עוד יותר, כי דווקא בהלכות שכנים נפוץ מאד שדעת בעלי-בתים תהיה הפוכה לגמרי מדעת תורה, ויש פעמים שהמוציא את ההרחבה צודק ואין לשכן מתחתיו זכות להתנגד, אבל את זה הם צריכים לשמוע מפי הדיינים ולסיים בכך את המריבה. אדרבה, ההגעה לבית דין נועדה כדי למנוע מריבה ולא כדי להמשיך אותה בעוז ותעצומות. מי שתובע את חברו בבית דין, הוא אוהב שלום ורודף שלום באמת, כי הוא רוצה לתת סוף למחלוקת ולהגיע לידי הכרעה.

איזו דוגמה אפשר לתת לנזקי שכנים שצריכים לשמוע לדין תורה כדי להבין שדעת בעלי-בתים אינה צודקת?

"הוצאת מבנה והרחבת הדירה ברכוש משותף או הצרת מעברים ושימוש במעלית", משיב הגר"א שטיינברג. "ניקה בניין בן 4 קומות שיש בו פעוטון באחת הדירות בקומה העליונה. בכל בוקר מגיעים לבניין ההורים עם התינוקות להביא אותם לפעוטון והם משתמשים במעלית, אבל בינתיים ניזוקים מכך השכנים האחרים בבניין שאינם יכולים להשתמש במעלית באותן דקות קריטיות של תחילת הבוקר, עד שלפעמים מפסידים הם את האוטובוס למקום העבודה או שאר הפסדים בגלל שהמעלית תפוסה.

"יש כאן שאלה אמיתית בכל הקשור לגבי הסמכות ההלכתית שיש בידי השכנים לאסור את השימוש במעלית להורים והילדים של הפעוטון, ובמקרים חריגים אפילו לסגור את הפעוטון ולא לאפשר את פעילותו בבניין."

הרמת יד בתורת משה רבנו: חומרת האיסור בהליכה לערכאות

בתוך דבריו מעורר הגר"א דרברמדיקר את האיסור החמור של ההליכה לערכאות, דבר שנפרץ מאד בתקופה האחרונה ויש לעורר על-כך על גבי במה מכובדת זו:

הלכות אלו. הנה, כאשר אדם עושה פעולה כלשהיא מעבר לקיר החיצוני של בנין בו הוא מתגורר יחד עם שכניו, עליו לדעת שהקיר החיצוני בבנין הוא רכוש משותף של כל השכנים. ולפיכך, כל תזוזה הנעשית בקיר, בעיקרון טעונה אישור מהשותפים. מכוח זה יכול לבוא שכן ולדרוש ממנו דרישות שונות שיש להן גיבוי בהלכה, וכדלקמן.

"לדוגמה - אדם המתגורר בקומת קרקע וסוגר חדר בחצר הבנין, אף שהמקום לא מנוצל [הנקרא 'שטח מת'], עליו לדעת שמכיוון שהוא בונה בשטח משותף, יכול לבוא שכן מהקומה הרביעית ולדרוש ממנו הכנת תשתיות לתכנית עתידית להוצאת חדר בקומה הרביעית במפלס שעל גבי חדר זה, דהיינו ביסודות ועמודים ותכנון שיתאימו לזה, ומובן שאין כאן שום צרות עין ואי פרגון, אלא זו דרישה לגיטימית המעוגנת בהלכה.

"השכן התחתון מחויב לאופציה זו, למען יוכל גם השכן העליון לבנות מעליו בבוא העת. וכך נמצינו למדים דבר מעניין: השכן התחתון מחויב לשלם מכיסו הוצאות תשתיות עבור שכנו מלמעלה, בעוד זה מלמעלה עדיין אינו מתכנן להרחיב את דירתו, ורק בבוא העליון לבנות, ישלם חלקו ביסודות ועמודים שהכין לו שכנו התחתון."

"ולכן, כל בנייה בשטח משותף של מספר דיירים, מחייבת את הבונה לעשות תשתיות ויסודות לשביעות רצונם של שאר הדיירים, גם אם הם ירצו לבנות בחלקם רק בעוד מספר שנים. כמובן שכל מקרה צריכים להפנות לשאלת רב, שיבדוק כל דבר לגופו של ענין [ולפעמים כופין לחלוקה למרות התנגדות שכנים], אבל במקום שיש אופציה להרחבה לכל השכנים, השכן התחתון חייב לתת את הדעת שאף שכן לא יפסיד כתוצאה מהרחבתו. ולכן כאשר הוא בונה בחצר המשותפת, הוא מחויב להתחשב בתכנית עתידית של שאר השכנים כדי שלא יבוא לידי נזק ברבות הימים.

הגר"א דרברמדיקר מדגיש ומציין שכך גם יהיה הדין במקרה הפוך: "כאשר דייר מקומה שלישית מעוניין להרחיב את דירתו ולהוציא חדר החוצה מעבר לקיר החיצוני של הבנין המשותף, ואילו השכנים שמתחתיו אינם מעוניינים כעת להרחיב את דירתם, עליו להכין תשתיות בני שלש קומות מתחתית הבנין, כדי שבבוא היום והם יחליטו להרחיב את הדירה, יוכלו להשתמש באותם יסודות שהכין עבורם בשעתו, והם משלמים לו חלקם על השימוש ביסודות הללו. כללו של דבר: כל בניה והרחבה בחצר המשותפת ללא תיאום עם השכנים, מובילה לנזקים עבור השכנים השותפים בה וההלכה אינה מצדדת לטובת העושה כך."

שמוע בין אחיכם

מה עושים במצבים של בעיות בין שכנים? האם עדיף לפתור את הבעיה ישירות מול השכן או שיש ללכת לבית דין על כל דבר? "בהלכות שכנים יש כללים מאד ברורים בשו"ע ונושאי כליו יחד עם ספרי הפוסקים בדור האחרון", משיב הגר"א דרברמדיקר. "יש פעמים רבות שאנו שומעים על שכן שפתח חלון או הדביק מרפסת וכיו"ב, ומגיע אחד השכנים לטעון שזה מפריע לו. מה עושה השכן

מקובלים על-פי דין תורה. כל ההיתר של ההליכה לבית משפט במקום שבית דין מורים היתר, מובא בראשונים שזה מתוקף שליחות שבית הדין מעביר לבית המשפט, אבל אין הכוונה כאן שיהיו לו זכויות לקבל כספים שאינם מגיעים לו בדין תורה. ברוב המשפטים מחייב השופט תשלומי ריבות של הלנת שכר או על גרימת עגמת נפש, אלו חיובים שאינם על-פי דין תורה, ולכן לפני שהולכים להתדיין בערכאות באופן המותר, יש לעשות שאלת חכם מה מותר לקחת ומה אסור.

"גם בנוגע להתנגדות של שכנים להרחבת דירתו של השכן בבנין והם רוצים לפנות אל העירייה לפני הבנייה, יש כללים ברורים על-פי דין מתי מותר להם להציג התנגדות בעירייה, אבל בכל מקרה צריכים לכתוב בתוך המסמך שהם רוצים ללכת להתדיין בבית הדין ולא בבית המשפט. אנשים רבים מזלזלים בזה ואינם שמים לב לכך, אבל יש כאן בעיה גדולה של הליכה לערכאות וזהו עוון חמור מאד".

הגר"א דרבמרמדיקר מוסיף ומציין: "יש אנשים שיש להם סכסוך בעסקים וחוששים לבוא לבית דין פן יפסידו את הזכויות המגיעות להם לפי חוקי המדינה ולכן הם מעדיפים ללכת לבית המשפט. אלא שטעות גדולה בידם, כי בדיני עבודה בית הדין פוסק כמו חוקי המדינה, לפי דברי חז"ל (בבא מציעא פ"ז מ"א) "השוכר את הפועלים וכו' הכל לפי מנהג המדינה". בבואו לבית הדין יקבל האיש את כל המגיע לו על-פי דין תורה כמנהג המדינה, ואין זו סיבה לא לבוא לבית הדין".

(מתוך מוסף המבשר וילך - שובה תשפ"ג, בקיצור ושינויי עריכה)

"ראשית-כל צריכים לדעת את גודל חומרת האיסור, כפי שנכתב בתורה הקדושה (שמות כא, א) "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם", ודרשו חז"ל במסכת גיטין (פח:): "לפניהם ולא לפני ערכאות של גויים. חומרת איסור הליכה לערכאות מבוארת ברמב"ם הל' סנהדרין, ובשו"ע (חו"מ סי' כ"ו): "הבא לידון בערכאות הרי זה רשע, וכאילו חירף וגידף, והרים יד בתורת משה רבנו ע"ה".

מחדד הגר"א דרבמרמדיקר ואומר: "לפי ההלכה, גם במקום בו יש ליהודי בירור הלכתי עם אחד שאינו מבני ברית, עליו לבוא אתו לדין תורה אם הגוי מסכים לכך. ואכן, היו לנו במרוצת השנים כמה פעמים דיונים בין יהודים לבין ערבים בבית הדין 'הישר והטוב', כי הערבים הבינו והסכימו לקבל את הכרעת הדיינים כדת של תורה. בחיפה זכורני שהיה פעם סיפור עם מתקין מזוגנים ערבי שהזיק את השיש במטבח תוך כדי התקנת המזגן, והוא נתבע בבית דין אצלנו. הוא הסכים לקבל את הצעת הפשרה שלנו כדי לפתור את המקרה ולהמשיך הלאה".

"יש להדגיש כאן, כי אלו החוששים לבוא להתדיין בבית דין באמרם שאין לדיינים כוח אכיפה של הוצאה לפועל וכדומה, אינם צודקים בכלל, כי על-פי חוק הבוררות שיש במדינת ישראל, אם בית דין מוציא פסק חתום והתובע מגיש בקשה לאישור פסק בורה, בית המשפט מקבל את הדברים ומאשר אותם, כפי שאנו רואים שברוב המקרים המגיעים לבית המשפט אחרי פסק דין ברור וחתום של בית דין, שבית המשפט מקבל את הדברים ללא עוררין".

הגר"א שטיינברג מסייג את הדברים: "גם באופן שמתירים בית דין לפנות לערכאות, יש להימנע מקבלת תשלומים שונים שבית המשפט מכיר בהם כמו קנסות, ריביות, הלנת שכר וכו"ב, שאינם

לפתוח את היום בטוב...

הצטרף אלינו וקבל את המייל היומי של 'דרשו'
'הפוח בכל יום' לתיבת המייל שלך

סיפורים • חיזוקים • הלכה יומית • כתבות וראיונות • פרשת שבוע

להצטרפות נא שלחו מייל לכתובת

dirshu@dirshu.co.il

הרבי התקשר אלי כשבדיוק הייתי בטיסה. כשנחתתי שמעתי הודעה קצרה בתא קולי "מוטי, כשאתה יכול תחזור אלי". מסיבה שאני לא מסוגל להסביר לעצמי, לא החזרתי שיחה. ביום שני, ב' באלול, בשעה שבע בערב שמעתי שהתמוטט. הדבר הראשון שהכה בי הייתה השיחה שלא החזרתי. הבטחתי לעצמי שכאשר הרבי יתאושש, מיד אתקשר חזרה

על אצילות מידותיו של כ"ק מרן אדמו"ר מזוועהיל רבי שלמה גולדמן זצוק"ל

מאת: מרדכי גולדמן

"נח איש צדיק" (בראשית ו', ט')

היה יארצייט של יהודי גדול, הוא היה אומר עליו כמה מילים. מספר הנהגה יפה שלו. זו הייתה תקופה נוראית של פיגועים רצחניים ברחבי הארץ, רבים מהם התרחשו בירושלים. אחרי כל אירוע כזה הוא היה פותח את השיעור במשנה אמונית סדורה. מצטט ספר חסיד, או מביא דברי חיזוק ששמע מרבותיו. בי"ט אדר תשס"ב, מוצאי שבת פרשת עקב, התרחש פיגוע נוראי סמוך לשטיבלאך בשכונת בית ישראל בירושלים. זירת הפיגוע התרחשה במסלול שבו צעדנו מידי בוקר מהפנימייה לשיבה הקטנה. היינו מזועזעים. נער אחד, שעזב גם הוא בית בבני-ברק החמימה לירושלים הזרה וחלק איתי את אותו חדר בפנימייה, חווה את הפיגוע באופן יוצא דופן. אנחנו, חבריו, שמנו לב שמשוהו לא תקין. אבל המצוקה לא הגיעה לצוות. אלו היו זמנים אחרים. ביום ראשון בצהריים, בזמן שנשא דברי חיזוק נלהבים על הפיגוע, רבי שלמה זצ"ל הבחין שמשוהו בהתמודדות של הבחור עם האירוע לא תקין. אחרי השיעור הוא קרא לו לשיחה אישית. לקראת כתיבת הטור הזה, התקשרתי לאותו בחור, היום אברך חשוב, והזכרתי לו את הסיפור שארע לפני 20 שנה.

את כ"ק הרבי מזוועהיל רבי שלמה גולדמן זצוק"ל, הכרתי לראשונה עוד לפני שמלאו לי שלוש עשרה שנים. הגעתי מבני ברק לשיבה קטנה בירושלים, ילד כמעט יחיד בשיבה עם מאות בחורים בכובעים וחליפות. זאת הייתה תקופה שנמשכה פחות מחודש עד שמלאו לי שלוש עשרה וזכיתי בכובע וחליפה משלי. אבל מכל תקופת השיבה הקטנה, זו אחת התקופות הזכורות לי ביותר.

הרצון להיות "כמו כולם" הוא אחד הדחפים החזקים ביותר בגיל הזה. ספרתי את השעות עד הבר-מצווה.

הוא היה מגיד שיעור בשיעור ב', וידעתי שהוא בן-דוד ראשון של אבי. זיהיתי את פניו, אבל לא הכרתי אותו.

הפעם הראשונה שנפגשנו היה בשבוע הראשון של אלול. צעדנו שנינו זה מול זה, הוא עם גמרא ביד, בדרך למסור שיעור, ואני בדרך לשמוע שיעור. בכמה שניות שבהן מבטינו הצטלבו זיהיתי אותו, ידעתי שגם הוא זיהה אותי.

הוא עצר אותי, אחז בכתפי והלם בי משפט שנחרט בי לעד: "גם אני נכנסתי לשיבה בלי כובע וחליפה. נולדתי בכ"ה אלול, אני מבין אותך ממש, אבל תדע שזה יעבור מהר".

הוא לא שינן באוזניי איזה ווארט, לא הקטין את המצוקה, לא השמיע איזו בדיחה. הוא פשוט ראה את מה שהנער הצעיר הזה מבני-ברק הרגיש ונתן לזה מקום. זה היה מפגש כנה ויוצא דופן עבורי. מפגש עם הזדהות אמיתית, פשוטה ובלתי-מתחכמת. זה היה המפגש הראשון.

לא רק מגיד שיעור

שנה לאחר מכן, בשיעור ב', זכיתי להיות תלמיד שלו.

הוא היה מגיד שיעור יוצא דופן. למרות שהוא לימד 'בקיאות', והוא לא באמת היה חייב ליצור אינטראקציה מעמיקה עם התלמידים, בכל זאת ניסה לצקת משהו מעבר.

הוא מעולם לא הגיע רק למסור שיעור וללכת.

תמיד היה נוהג לפתוח את השיעור בהתייחסות לענייני דיומא. אם

הוא נזכר מידי: המגיד שיעור ראה שלקחתי את זה קשה מאוד, הוא קרא לי ואמר לי לנסוע לכמה ימים הביתה. בכך תם האירוע מבחינתי. התאוששתי וחזרתי לעצמי.

אני שידרתי אז מצוקה נוראית, הוא פשוט ראה אותי. זה הכל.

רבי של צרות קטנות

עד שעזבתי את הישיבה הקטנה, הייתי מהבחורים המקורבים אליו. אלו היו בד"כ כמה בחורים משיעור ג' אוהבי חסידות, ואני שהייתי על תקן בן המשפחה. כנער הוא אף הזמין אותי כמה פעמים לביתו - מחווה שבמושגים של בחור בישיבה קטנה המתגורר בפנימייה - ערכה לא יסולא בפז.

הקשר נמשך לאורך השנים, למרות שבמשך תקופות ארוכות כמעט ולא יצא לנו לשוחח.

נפגשנו בעיקר בשמחות ובאירועים אקראיים. פעם אמר לי, שיש מעט אנשים שהוא מדבר איתם אחת לתקופה, והשיחה נמשכת בדיוק מאותה נקודה.

תמיד זכרתי לו "חסד נעורייך", את המפגש הראשון שלנו. פעם אזרתי אומץ, הזכרתי לו את הסיפור. הוא לא נזכר. איך אפשר לזכור, תהה.

אחרי שמונה לכהן כאדמו"ר, הקשר התחמם. בשנים האחרונות הוא הזמין אותי לבוא יותר לזוועהיל, ונעניתי, בעיקר בחגים. אל תשכח את השורשים שלך, הכה בי.

כשהיה רואה אותי, בזמן ההקפות, אחרי התפילה, תמיד היינו מחליפים כמה מילים. הוא שמח בבואי, ודאג שאני אדע על כך.

ככל שהגעתי יותר, התקרבו יותר, ובשנים האחרונות שוחחנו מפעם לפעם בטלפון.

אולי הדבר שהכי אפיין את הרבי, הייתה העובדה שהוא לקח קשה. אולי קשה מידי. לא רק אירועים שאותם פגש באופן אישי, אלא גם צרות של כלל ישראל.

בשיחותינו כמה פעמים אמר לי מפורשות, שההנהגה פוגעת בבריות. שהעול הכבד של שמיעת צרותיהם וכאביהם של אנשים, גובה ממנו מחיר אישי.

הוא לא רק שמע את צרותיהם של יהודים אחרים, הוא ממש ערם אותם על כתפיו.

הוא לא היה רק רבי של צרות גדולות ומעניינות. הוא היה רבי גם של צרות קטנות ומתסכלות. ילד שלא מקובל חברתית, אברך שהתסבך בחובות ועיקולים, בחור מבוגר שלא מוצא את עצמו.

פעם אחת אמרתי לו, רבי, אפשר לדאוג לכך שתשמעו פחות צרות של יהודים.

בעיקרון אתה צודק, השיב לי בדרכו האופיינית, אבל אני רואה את ההקלה על פניהם כאשר הם מספרים לי את מה שיושב עליהם. אם זה מקל עליהם, אין לי רשות להפסיק את זה.

#ליצנותא דעבודה זרה

מידי פעם הוא היה מבקר דברים שכתבתי.

פעם אחת השוותי בטורי בין השיטות של טראמפ ושל נתניהו הוא התקשר ומחה. איך אפשר להשוות בין יהודי לגוי. יהודי, למרות

באחת ההזדמנויות, סיפרתי לו על הקושי לכתוב טור שבועי והבעתי באוזניו את הרצון להפסיק עם הכתיבה. אתה יודע שכל שבוע אתה עושה מצווה, השיב לי. מצווה? כן, מצוות "ליצנותא דעבודה זרה"

שהוא אוכל נבילות וטרופות חוטא ומחטיא - נשמתו חצובה מכסא הכבוד. הוא הרי חלק אלוה-ממעל.

גוי, למרות שהוא עושה למען יהודים, הוא עדיין גוי נחות ושפל לאין שיעור מיהודי - באיזה מצב שלא יהיה.

באחת ההזדמנויות, סיפרתי לו על הקושי לכתוב טור שבועי והבעתי באוזניו את הרצון להפסיק עם הכתיבה.

אתה יודע שכל שבוע אתה עושה מצווה, השיב לי.

מצווה?

כן, מצוות "ליצנותא דעבודה זרה".

בשלב הזה הוא ציטט לי כמה ראשונים שפסקו שזו מצווה לבזות ע"ז.

יש אצלינו כאלו שמעריצים יותר מידי את הצבא, את ראש הממשלה - הסביר. זה טוב שאתה עושה מהם ליצנות. זו ממש מצווה.

ליצנות אחת דוחה מאה תוכחות - הוסיף, צריך להשתמש בזה גם לכיוון השני.

תקופה קצרה לפני שהסתלק, הוא התקשר אלי. בדיוק הייתי בטיסה. כשנחתתי שמעתי הודעה קצרה בתא קולי "מוטי, כשאתה יכול תחזור אלי". מסיבה שאני לא מסוגל להסביר לעצמי, לא החזרתי שיחה.

ביום שני, ב' באלול, בשעה שבע בערב שמעתי שהתמוטט. הדבר הראשון שהכה בי הייתה השיחה שלא החזרתי. הבטחתי לעצמי שכאשר הרבי יתאושש, מייד אתקשר חזרה.

כמה שעות לאחר מכן עמדתי ליד מיטתו בבית המדרש בשכונת בית ישראל.

נשארה לי רק שאלה קטנה, רבי, שאלה שתמשיך לנקר בי כל חיי. לא הספקתי.

(מתוך המבשר)

אבל לא ויתרתי, קשה היתה עלי המחשבה שרב וגדול בישראל ימתין ברחוב ברוחות ובגשמים, והחלטתי להקדים בעוד חמש דקות כך שהגעתי מתחת לביתו בשעה 6:10 ושמחתי לראות שהוא עדיין לא שם עומד ומצטנף במעילו, אבל כמו שאתם כבר מבינים, השמחה ארכה יום אחד בלבד, למחרת הוא כבר המתין לי בשעה זו, וכך אני מושך את השעון אחורה, וגם הראש ישיבה עושה כך, עד שנשברתי...

מאצילות מידותיו של הגה"צ רבי אריה פינקל זצ"ל

מאת: אברהם פוקס

בבחרותי זכיתי ללמוד בישיבת 'מיר' הנודעת בשכונת בית ישראל שבירושלים. באותם ימים הגה"צ רבי אריה פינקל זצ"ל היה מוסר שיעורים בישיבה, מדובר על הימים שלפני הקמת ישיבת 'מיר ברכפלד', הבחורים זכו לשמוע ממנו שיחות ולהתבשם מעצותיו וממאור הפנים התמידי שהיה נסוך עליו.

יום אחד סיימתי את ה'סדר' בישיבה עם החברותא בהתלבטות בדבר שלמדנו וסיכמנו שהדבר מצריך עדיין בירור וליבון. תוך כדי שאנו פוסעים בבנין הישיבה, אנו רואים את רבי אריה פינקל זצ"ל צועד בסמיכות אלינו, אמרנו זה לזה, הנה יש לנו את מי לשאול ולהציע בפניו את הספק שלנו, אך היתה לנו התלבטות אם זה הזמן והמקום המתאים, שמא הוא ממהר ל'ועד' או שיעור וכדו', ולכן הקדמנו בשאלה האם יש לרב כרגע שהות וזמן כדי שנציע בפניו את הדברים? רבי אריה חיך את חיוכו הכובש ואמר: וכי הזמן הוא שלי שאני יכול לומר 'יש לי זמן'? אבל תשאלו מה שרציתם לשאול... וכך בדרך אגב לימדנו על יוקר הזמן של כל אחד ואחד.

לימים, כשנוסדה ישיבת 'מיר ברכפלד' והגה"צ רבי אריה נשלח לכהן בה פאר כראש הישיבה, הוא היה נוסע מביתו שבירושלים כל בוקר לישיבה. ר' חנוך ביטון הופקד על המשימה לקחתו ברכבו. וכה סיפר לי ר' חנוך: הזמן שסוכם עימי לבוא אלי היה 6:20 בבוקר, וכך אכן היה, אלא שתמיד רבי אריה כבר חיכה לי, מקדם את פני בחיך ובברכת 'בוקר טוב חנוך', ולעולם לא יוותר על 'תודה רבה חנוך' ביציאתו מהמכונית. כשהגיע החורף ובחוץ מנשבות רוחות, והקור הירושלמי מורגש היטב ובפרט בשעות מוקדמות אלו, גם לעיתים יורדים גשמים, הרגשתי לא בנוח שהוא מחכה לי כשהוא חשוף כך למזג האוויר, אז ביקשתי מכבוד הרב, שלא יחכה לי, אלא אני יצלצל אליו כשאגיע, אבל הרב לא הסכים לשמוע על כך, ואמר שזה בסדר והוא ימשיך לחכות.

משראיתי שכך הם פני הדברים, החלטתי להקדים בחמש דקות ולהגיע בשעה 6:15, ואכן כך עשיתי למחרת, הגעתי חמש דקות מוקדם יותר וחיכיתי בשמחה ובהנאה לרב שהגיע בשעה הקבועה.

למחרת נכונה לי הפתעה, כשהגעתי בשש ורבע, הרב כבר עמד שם, ממתין לי, ולא נותן לי לחכות שם.

אבל לא ויתרתי, קשה היתה עלי המחשבה שרב וגדול בישראל ימתין ברחוב ברוחות ובגשמים, והחלטתי לוותר על כמה דקות שינה ולהקדים בעוד חמש דקות כך שהגעתי מתחת לביתו בשעה 6:10 ושמחתי לראות שהוא עדיין לא שם עומד ומצטנף במעילו, אבל כמו שאתם כבר מבינים, השמחה ארכה יום אחד בלבד, למחרת הוא כבר המתין לי בשעה זו, וכך אני מושך את השעון אחורה, וגם הראש ישיבה עושה כך, עד שנשברתי, כשראיתי שאני כבר מקדים לפני שש בבוקר, אמרתי לראש הישיבה שאני חוזר לשעה הראשונה שש וחצי...

המגיד מישרים הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א בספרו 'אוצרותיהם אמלא' מספא את ששמע על דודו - רבי אריה, ממשגיח ישיבת מיר - ברכפלד הגאון הצדיק רבי ראובן הכסטר שליט"א:

הגאון מוילנא כותב בספרו 'אבן שלמה' (פרק א אות ב): "עיקר חיות האדם, הוא להתחזק תמיד בשבירת המידות, ואם לאו למה לו חיים?".

שאל רבי אריה שאלה עצומה, אינני מבין את מהות שאלת הגאון - 'למה לו חיים', וכי לא כדאי לו לאדם לחיות בשביל שיוכל ללמוד,

"לקחתי את המתורגמן שלי, ואמרתי לו: תשאל אותם אם הם יודעים לומר 'אמן'. הוא שאל והם השיבו בשלילה. 'אמרתי לו, תגיד להם שיחזרו אחרי 'אמן! אמן! אמן!'". הם חזרו אחרי כמה פעמים. עכשיו עליתי שלב... כשאני מרים את היד, אתם צועקים 'אמן'... הם פרצו בצחוק. מי זה האיש המוזר הזה שרוצה לשחק כאלו משחקים עם אנשים מבוגרים. אבל למה לא?

הרה"ח רבי יוחנן בריזל, מקרב רחוקים, משמח קרובים ובין לבין משמח כגבאי צדקה, מדבר על הכח של אדם אחד להשפיע על כל סביבתו

אליעזר (לייזר) רוט

"עֲשֵׂה לְךָ תִּבְתָּ עֲצֵי גֶפֶר" (בראשית ו, י"ד)

בין לבין הוא משמש כגבאי צדקה, נודד בין בתי כנסת שונים, כדי ליזכות יהודים במצוות צדקה. אבל יש לו ייחודיות מאוד מסוימת, בכל מקום שהוא מגיע, הוא לא רק מזכה יהודים במצוות צדקה, אלא גם מעלה חיוך על פניהם, מברך אותם מעומק הלב בשפע של ברכות שהוא מעתיר על ראשו של כל אחד שרק עובר על ידו, ומשרה סביבו אווירה של שמחה ויראת שמים.

בעלון 'לקראת שבת' של ערב חג הסוכות הבאנו שיחה מרתקת עם הרב בריזל, ובתוך אותה שיחה שמענו ממנו גם על קירוב רחוקים במובן הכי בסיסי של העניין.

"היה זה לפני כ-28 שנה. היהדות במדינות חבר העמים היתה ממש מחוקה. היו יהודים שמיהרו לעלות לארץ הקודש עם נפילת מסך הברזל, אבל רבים נשארו במקומותיהם, וחוו מהעובדה שהם יהודים, לא היה להם שום מושג מה זה אומר. היינו צריכים להתחיל מאפס...

"היו שלוחים שעשו עבודת קודש, הגיעו ליהודים רבים, לקחו מהם פרטי קשר, התחילו להקים קהילות, לחבר יהודי ועוד יהודי, פתחו בתי כנסת, וכך לאט לאט החלה להתבצע עבודת נמלים קשה ומורכבת מאוד.

ידוע מזה שמבארים המפרשים, מדוע נצרך נח לבנות את התיבה במשך 120 שנה. הרי גם אם בנייתה של תיבה גדולה כל כך, עם גרזן, מסור ופטיש מהווה מבצע מורכב שמצריך כמה שנים לביצועו, בוודאי ש-120 שנה זה משך זמן ארוך הרבה יותר מהנצרך להקמתה של תיבה.

אלא ההסבר הוא, שהקב"ה רצה שיהיה לכל באי עולם תמרור אזהרה, שידעו שצפוי לבוא מבול לעולם, אם הם לא ישפרו את מעשיהם.

לכאורה ההסבר הזה אינו מספק. הרי התיבה עמדה במקום מסוים, אולי בחצר ביתו של נח, אולי במגרש מיוחד שהוא רכש לשם כך מחוץ לעיר. כמה אנשים עברו על ידה? מאות, אולי אלפים בכל שנה. ומה לגבי אלו שגרים בעיר אחרת? ואלו שנמצאים מעבר לים? התשובה היא, שבדיוק לשם כך היו זקוקים לטווח זמן של 120 שנה. כך ישמעו בכל קצווי תבל שישנו אדם אחד, משונה, שבונה כבר 30 שנה ואפילו 40 שנה תיבה, כי הוא סבור שבעוד 80 שנה צפוי לבוא מבול על הארץ...

כך יעסקו בעניין, גם אחרי 60 שנה ואחרי 100 שנה, ויאמרו שלפי החשבון של אותה 'תמהוני', המבול יבוא בעוד עשרים שנה.

בכל העיתונים יסקרו את הסיפור הצבעוני, וכל האנושות כולה תעקוב בעניין רב אחרי האיש המוזר הזה, איך הוא עושה את ההכנות האחרונות.

למעשה, אנחנו רואים מפרשת נח, בכמה וכמה נקודות, שיש ציווי על האדם להשתדל להשפיע על סביבתו, לגרום לאנשים שישפרו את דרכיהם וישרו את הדרך בה הם צועדים.

מנהג אוקראינה

במשך עשרות שנים עוסק הרה"ח רבי יוחנן בריזל בקירוב רחוקים, כשבין היתר הוא היה נוסע בחגים, הן בחגי תשרי והן בחג הפסח, לאוקראינה כדי לקרב תינוקות שנשבו לאביהם שבשמים.

עושה עכשיו לבורא העולם. יהודים עונים אמן לראשונה בחייהם!."

ראשונה ואחרונה

"את תפילת המנחה של היום השני של ראש השנה, התפללנו קצת מוקדם והיה עוד חצי שעה בערך עד השקיעה..." ממשך הרב בריזל להעלות זיכרונות מראש השנה ברובנא.

"שמחתי מאוד שזכיתי לתקוע בשופר ליהודים שרובם לא שמעו מעולם קול שופר. ישבתי שם עם אחד המתפללים שידע לדבר אידיש, ויצרתי היכרות. מה שלומך? איך קוראים לך, איפה אתה גר? יש לך ילדים???"

"היהודי מספר לי שיש לו אשה, היא מאוד חולה. כבר תשע שנים לא ירדה מהמיטה. אמרתי לו... יש לך אשה בבית ולא סיפרת לי? בוא, ניקח שופר ונשמיע לה תקיעת שופר, לזכות אותה במצווה. "היהודי צחק ואמר לי, "מה שופר? היא מאוד חולה, זה לא מעניין אותה עכשיו... מה תלך עכשיו עד הבית שלי, רבע שעה, כדי לתקוע בשופר???"

"התעקשתי אתו, אמרתי לו שאני לא מוותר. תפסתי אותו ביד והתחלנו ללכת. הוא הראה לי את הדרך אבל הוא מאוד לא התלהב מהרעיון.

"הגענו אליו הביתה, ומצאנו שם אשה שבאמת נראתה מאוד מאוד חולה... לא בזבזתי זמן, שקיעת החמה מתקרבת ועוד מעט תיכנס השבת. תקעתי בשופר 100 תקיעות ברצף, בירכתי אותה בשנה טובה ומתוקה ומיהרתי לחזור לבית הכנסת.

"למחרת הגיע אלי אותו יהודי ובדמעות בעיניו הוא אמר לי 'רבי, א דאנק', תודה רבה! שאלתי אותו על מה? הוא אומר לי, שבאת לתקוע בשופר בבית שלי, כדי שאשתי תשמע..."

"שאלתי אותו, ר' יהודי... הרי אתמול לא רצית, אני הייתי צריך להכריח אותך ועכשיו אתה אומר תודה רבה???"

"אמר לי אותו יהודי דבר נורא... 'אשתי לא שמעה בחיים שלה קול שופר, ואני חושב שלא תהיה לה עוד הזדמנות לשמוע שופר בראש השנה. הרופאים לא אופטימיים לגבי המצב שלה, בדקות האחרונות שהיו לה לחיות בראש השנה, היא שמעה קול שופר. זאת מתנה מיוחדת."

"לצערי אכן היה כדבריו, ובראש השנה שלאחר מכן היא כבר לא היתה בין החיים. אבל הסיפור הזה חידד לי מאוד את נקודת המבט בכל הקשור לעיסוק עם קירוב רחוקים.

"פעמים רבות זכיתי לזכות יהודים לקיים מצווה בפעם הראשונה בחייהם. פעם ראשונה לענות 'אמן', פעם ראשונה לשמוע קידוש, פעם ראשונה לשמוע שופר, להניח תפילין, ללבוש ציצית ועוד ועוד..."

"אבל היהודי הזה לימד אותי שיש גם 'פעם אחרונה'. לפעמים צריך לקחת בחשבון שזאת הפעם האחרונה שבה משהו יזכה לשמוע שופר, להניח תפילין, לנענע בלולב או לומר 'ברכו את ה' המבורך'... 'אם זאת הפעם האחרונה, צריכים לעשות אותה בחיל וברעדה... איך אנחנו יכולים להתעלם ולעבור הלאה בלי לנסות להשפיע עליו

"באותה העת שלחו אותי לעשות את ראש השנה בעיר רובנא... הגעתי לשם, ומצאתי עיר שאין בה כמעט שמץ של יהדות. ובכל זאת, כמה עשרות יהודים באו לבית הכנסת, שימו כיפה ונעמדו להקשיב לתפילה. אני לא יודע כמה מהם נזהרו שלא לחלל את קדושת החג בעשיית מלאכה, אבל מי יכול להאשים אותם? תינוקות שנשבו במלוא מובן המילה.

"הבאנו להם מחזורים מתורגמים לרוסית, ואני עברתי לפני התיבה בכל התפילות, ממנחה של ערב ראש השנה שחל אז בימים חמישי ושישי, ועד מעריב של מוצאי שבת כעבור שלושה ימים..."

"כמובן שבכזה מקום לא התפללתי בנוסח אליו הורגלתי בחצה"ק קרלין, וגם לא ה'וועלטס נוסח - הנוסח העממי. המצאתי נוסח תוך כדי, פצחתי בשירים, יצאתי בריקוד עם הציבור ב'נשמת', הפעלתי את הציבור... העיקר שיהיה מעניין, שיגרום להם קודם כל להתעניין מה אומרים ועל מה אנחנו מתפללים, ודבר שני, שירצו לבוא גם מחר..."

"בכל אופן, אני זוכר שניגשתי לתפילת המנחה של ערב ראש השנה. אני מתחיל חזרת הש"ץ, ואומר "ברוך אתה", עוצר, מחכה שיגידו 'ברוך הוא וברוך שמו'... אבל אף אחד לא עונה... חשבת 'נו, אולי רוב הציבור לא סיים שמונה עשרה... או שאולי מנהג אוקראינה שלא לומר ברוך הוא וברוך שמו'... אבל אני רואה שגם ב'מגן אברהם' אף אחד לא עונה 'אמן', וגם לא ב'מודים' אין תגובה. כלום! אפס שיתוף פעולה עם הציבור..."

"כשסיימתי מנחה, נפל לי האסימון. הם פשוט לא יודעים. לא לימדו אותם, לא הסבירו להם. רק אז קלטתי שבעצם כל הנוכחים נמצאים עכשיו בפעם הראשונה בחיים שלהם בבית הכנסת..."

"אמרתי לעצמי, זה לא יכול להיות. יהודי שלא ענה 'אמן' כל ימי חייו? הייתכן?? נזכרתי במה שכתוב שצריכים לחנך את הילדים לומר 'אמן' מיד כשהם לומדים לדבר, כדי שיזכו על ידי זה לעולם הבא, אפילו שהם לא מבינים את המשמעות של המילה 'אמן'..."

"החלטתי שאני עכשיו הולך להכניס כמה עשרות יהודים לעולם הבא. איך? אני מלמד אותם לומר 'אמן'."

"לקחתי את המתורגמן שלי, ואמרתי לו "תשאל אותם אם הם יודעים לומר 'אמן'". הוא שאל והם השיבו בשלילה. "אמרתי לו, תגידי להם שיחזרו אחרי "אמן! אמן! אמן!". הם חזרו אחרי כמה פעמים עד שראיתי שהמילה הזאת כבר שגורה על לשונם.

"עכשיו עליתי שלב... "בואו נעשה משחק. כשאני מרים את היד, אתם צועקים 'אמן'..." הם פרצו בצחוק. מי זה האיש המוזר הזה שרוצה לשחק כאלו משחקים עם אנשים מבוגרים. אבל למה לא? "אני הרמתי את היד, והם צעקו 'אמן', עשיתי איתם כמה פעמים 'אימון על יבש', אני מרים יד והם מחזירים בעניית אמן, אחרי שכבר היינו בטוחים שאנחנו מבינים היטב זה את זה... יצאנו לדרך.

"אני רוצה לומר לכם, שכזה ראש השנה מרגש לא היה לי בכל שנות חיי. במשך כל ראש השנה הרמתי את היד והם ענו אמן ואני הרגשתי שהלב שלי מתרחב, זיכיתי את עשרות היהודים הללו בעוד מצוה, עוד אחת! אחחח! איזו זכות עצומה יש לי, איזו נחת רוח עצומה אני

שיזכה בכך?

היהודי הזה מרובנא לימד אותי שכך צריך להסתכל גם על מי שאנחנו עוברים לידו, מי שאנחנו מזכים אותו במצווה. אם אתה לא תשמייע לו עכשיו קול שופר, הוא יותר לא יזכה לכך... איך אתה יכול להתעלם מזה?"

השלב הבא

"אבל אני לא רוצה לעצור כאן", אומר הרב בריזל, "אני רוצה לקחת את זה צעד אחד נוסף קדימה, ואני אקדים לכך משל שמספרים... "היה פעם בחור מבוגר, בן 45... עד גיל 30 עוד הציעו הצעות שידוכים, מגיל 30 לארבעים ההצעות הגיעו פעם או פעמיים בשנה, ובגיל 40 הוא כבר 'צא מהשוק'... אף אחד לא מרים טלפון להציע הצעה. כלום.

"אותו בחור מבוגר, שמר על סדר יום רגיל, בא כל יום לבית הכנסת, התפלל שחרית, לאחר מכן קבע עיתים לתורה, הלך לעבוד בעבודה כלשהי, וכך הלאה.

"יום אחד הוא בא לבית הכנסת, וכשאמרו 'ויברך דוד', הוא התעצל לעמוד על רגליו. אחרי התפילה ניגש אליו אחד המתפללים ואומר לו: "הלו, שלוימי... למה לא עמדת ב'ויברך דוד', אתה לא יודע שכתוב בהלכה שצריכים לעמוד כשאומרים 'ויברך דוד'???"

"ענה לו אותו בחור תושבה ניצחת, באידיש זה מצטלטל יותר טוב אומנם, אבל גם בלשון הקודש אפשר להבין: "כבר 25 שנה מאז שהגעתי לפרקי, אני יושב בדד, בלי אשה, ולא אמרת כלום... פעם אחת אני יושב ב'ויברך דוד', ומיד קפצת!?"

"זה כמובן רק משל, אבל הנמשל מאוד מאוד ברור ומאוד נכון. אנחנו אוהבים לדאוג לרוחניות של הזולת, פחות מעניין אותנו הגשמיות שלו, וזאת טעות חמורה. אנחנו צריכים להתעניין גם ברוחניות ועוד יותר בגשמיות.

"כלפי מה הדברים אמורים. אנשים נוסעים לכל קצווי תבל כדי לקרב יהודים לאביהם שבשמים. זה דבר עצום ונפלא כמובן, כמו שסיפרתי גם אני עשיתי את זה במשך עשרות שנים, הלוואי ואזכה להמשיך בכך גם הלאה.

"אבל כשאתה בדרך לזכות יהודים באוקראינה או בבלארוס בשמייעת קול שופר, אתה יכול על הדרך להשפיע טוב גם סביבך, בירושלים או בבני ברק, בביתר או באלעד.

"אני רוצה לתת דגש על נקודה מאוד מסוימת: התעניינות אצל הזולת...

"סיפר לי יהודי שהוא קיבל על עצמו קבלה טובה, כל פעם כשמוגיע אורח לבית הכנסת שלו, מישוהו לא מוכר, הוא ניגש אליו, לוחץ את ידו בחמימות ובברכת 'שלום עליכם', לעשות לו הרגשה טובה...

"אמרת לי, זה דבר נפלא, כולם צריכים לעשות את זה, אבל יש לי שאלה... כמה אנשים יש שמתפללים בקביעות בבית הכנסת שלך, ושאלך לא ניגש אליהם אחרי התפילה לומר להם 'גוט שבת', ולשאול אותם איך עבר עליהם השבוע?

"כמה אנשים מתפללים בבית הכנסת שלך ויכולים לעבור ימים

יש שם אנשים שמתפללים בבית הכנסת במרחק של שני מטרים זה מזה כבר כמה שנים, ואני הייתי צריך לעשות ביניהם היכרות, כי כל אחד מהם היה שקוע בעצמו ולא שם לב שיש עוד מישהו סביבו

ואפילו שבועות שהם באו לבית הכנסת, התפללו, הלכו, חזרו התפללו הלכו שוב וכך במשך שבועות שלמים, ובמשך כל הזמן הזה אף אחד לא החליף איתם מילה, לא שאל אותם 'מה שלומך', לא חיך לעברם... אני בטוח שאם נתחיל לפקוח את העיניים ולהסתכל כל אחד סביבו, נגלה שהם רבים מספור, ואנחנו חייבים להתחזק בעניין, לגלות יחס לאנשים שסביבנו, להראות להם שהם חשובים למישהו בעולם, שיש להם מקום פה בעולם הזה. שהם לא סתם כמו רהיט מיותר שפשוט לאף אחד אין כח לגרור אותו החוצה מהבית ולכן נותנים להם בינתיים לתפוס לנו כסא בבית המדרש... חלילה וחס".

שבוע של דממה

"היום בבוקר", כך מספר לנו הרב בריזל, "הלכתי לאחד מבית הכנסת בירושלים, שאני מבקר בהם בקביעות לזכות אותם במצוות צדקה. "כשאני מסתובב בבית הכנסת, אני גם עושה 'שמיח', אומר ווארטים מספר בדיחות, סיפורים מעניינים..."

"אני אומר תמיד לאנשים שבעיקרון אני לא צריך שיתנו לי כסף בכלל. אני מגיע רק כדי לשמוח אותם. אבל אם אני סתם יבוא לספר בדיחות, יגידו עלי שאני משוגע... אז אני גם מבקש מהם לתרום לצדקה, כדי שיקראו לי 'גבאי צדקה' ולא יחשבו אותי למשוגע..."

"בקיצור, הלכתי לבית הכנסת, הגעתי לקראת סוף התפילה וכשסיימו 'עלינו לשבח' התחלתי את הסיבוב הקבוע, אני מברך כל אחד בשפע ברכות, עם רבים מהם כבר יש לי ממש קשר חברי, אני זוכר שסיפרו בפעם הקודמת על הילד המאושפז ועכשיו אני מברר מה שלומו ואם ברוך ה' הוא החלים וכדו'.

"ראיתי אחד עם פנים קצת נפולות... התחלתי לדבר אליו והוא ענה לי בחצי פה. השקעתי קצת 'אקסטרה' מאמץ עד שלבסוף הוא העלה חיוך על פניו.

"כשסיימתי את הסיבוב ניגש אלי אותו יהודי ואמר לי דבר שזעזע

כשביקרתי פעם בלונדון בביתו של הנגיד הגאון רבי שמעון הירש של"א, הראה לי מהנמצא בגנזיו מכתב נדיר מגאון הדורות רבי עקיבא איגר זצ"ל, העתקתי בזמנו לעצמי את נוסח המכתב, והראתי זאת לגדולי ישראל - מרן ה'סטייפלער' זצ"ל וראש הישיבה הגרא"מ שך זצ"ל. שניהם כאחד הביעו התפעלות מיוחדת מגודל הענווה המופלגת של רבי עקיבא איגר

כיצד זוכים למצוא חן בעיני השם?! - מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

"וְנַחַח מִצָּא חֵן בְּעֵינֵי ה'!" (בראשית)

נח איש צדיק תמים היה בדורותיו

הגה"צ רבי יצחק קורלנסקי זצ"ל, מפארי גידולי נובהרדוק, סיפר שראה פעם את רבו ה'סבא מנובהרדוק, מרן הגאון רבי יוסף יוזל הורביץ זצ"ל, מתעמק בינו לבין עצמו קרוב לרבע שעה, והיה נראה כי דבר מה מטריד את מנוחתו. כשהבחין בו ה'סבא' אמר לו בנימת שאלה: "הכיצד זוכים למצוא חן בעיני השם"?!...

רבי שמשון רפאל הירש (בפירושו על התורה) כותב שמעלת מציאת חן בעיני ה' יתברך היא המעלה היותר גדולה: "אדם שמצא חן בעיני ה', הגיע אל השלמות העליונה, שאדם יכול להשיג לפני ה'!..." מוטל איפוא גם עלינו להעמיק ולהתבונן בכך, כיצד אכן זכה נח למצוא חן בעיני השם, ומתוך כך נלמד כיצד נזכה גם אנו למעלה נשגבה זו שאין שלימות עליונה ממנה.

נציע כמה דרכים שנאמרו בחז"ל, כיצד זוכים למציאת חן בעיני השם:

התורה מעלה חן על לומדיה

חז"ל במדרש (בראשית רבה פרשה כו) דורשים את הפרק הראשון שבתהילים על נח. בין הדברים מתואר מה היו מעשיו של נח קודם שנכנס לתיבה, שבגנים זיכה אותו הקדוש ברוך-הוא שתינצל הבריאה על ידו:

מבואר מדברי חז"ל שבזכות כך שהיה נח עוסק בתורה זכה ששתלו הקדוש ברוך-הוא בתיבה. אף שעדיין לא ניתנה תורה, היה הוגה דבר מתוך דבר ותורה מתוך תורה (כמבואר בירושלמי מגילה א, יא), עד שרבי יהודה דרש עליו את הפסוק 'ובתורתו יגה יומם ולילה!' הרי שזכות התורה הביאה אותו למצב של 'מציאת חן בעיני השם!'

דבר זה מצאנו במסכת כתובות (עז, ב):

בזמן האמוראים היה מצוי שרץ טפיל שהיה נכנס לתוך קרום המוח, במקום שמוחו של תינוק רופס. שרץ זה היה גורם לתסמינים קשים המבזים את האדם שנדבק ממנו: עיניו היו דומעות, חוטמו

היה נוזל ועוד. חולים אלו נקראו 'בעלי ראתן' והיו מדבקים ביותר, ומדין 'ונשמרתם מאוד לנפשותיכם' היו האמוראים נוקטים במשנה זהירות לא להתקרב אל אדם שחלה במחלה קשה זו.

הגמרא מספרת שרבי יוחנן היה מכריז שלא להתקרב לחולים אלו. רבי זירא הקפיד שלא לשבת במקום שהרוח הנושבת עליו מגיעה מבעלי ראתן. רבי אליעזר הקפיד שלא להיכנס לאוהליהם של בעלי ראתן. רבי אמי ורב אסי החמירו אף שלא לאכול מביצים שבאו מהמבוא שמתגורר בו בעל ראתן.

אולם אחד היה שהראה בפני כל שאינו חושש מחולי זה, היה זה רבי יהושע בן לוי. הגמרא אומרת שהיה יושב ועוסק בתורה ומתדבק בהם תוך כדי לימודו. הנימוק לכך היה שהלוא הכתוב (משלי ה, יט) מכנה את התורה: 'אילת אהבים ויעלת חן', עשה רבי יהושע בן לוי קל וחומר בעצמו: מה התורה מעלה חן על לומדיה גם כאשר לא היה על פניהם חן קודם, כיצד תיתכן שהיא לא תגן עליהם מפני המחלה שגורמת לסילוק החן.

הנה כי כן, מבואר בדברי חז"ל, שהתורה היא שנוסכת חן על לומדיה. בכך נוכל ללמוד גם מה היא הסיבה שבגללה זכה נח לנשיאות חן, משום שעסק בתורה.

התורה מעידה בנח: "נח איש צדיק תמים היה בדורותיו". כתב על כך רש"י (במסכת עבודה זרה ו, א): "תמים - עניו ושפל רוח". הרי שהענוה היא סיבה שבגללה זוכים למצוא חן ולהיות אהובים בעיני השם!

הגה"צ רבי אריה לוי זצ"ל, היה נוהג תמיד להזכיר בערגה מיוחדת את השיחות שזכה לשמוע מפי גאון המוסר רבי איצ'לה פטרבורגר זצ"ל, מגדולי תלמידיו של אבי תנועת המוסר מרן רבי ישראל מסלאנט זצ"ל. הוא עלה לארץ ישראל מרוסיה בערוב ימיו והתגורר כשלוש שנים 'בחצר שטרואיס' הידועה.

מידי שנה כשהגיעו ימי הרחמים והסליחות, היה דורש בחצר ביתו שיחת מוסר ודברי התעוררות לפני אנשי ירושלים. המונים היו מתאספים לשמוע את דבריו בצמא ובתשוקה עזה. הדברים עשו רושם כביר על השומעים, ורבים נמשכו מכך לשיטת המוסר. אחד הבאים היה זה כאמור רבי אריה.

רבי אריה ציין ששיחה אחת חרוטה בזיכרונו באופן מיוחד. היא השיחה שעסקה בענין מציאת חן בעיני הקדוש ברוך-הוא. כשבסוף השיחה הפטיר רבי איצ'לה: "כיצד זוכים למצוא חן בעיני השם יתברך? שלמה המלך מגלה לנו את הסוד: 'ולענוים יתן חן' (משלי ג, לד), מי שאינו מתגאה במעלותיו ובמידותיו, ונוהג בענוה ובהכנעה הוא הזוכה למצוא חן בעיני השם יתברך!..."

כשביקרתי פעם בלונדון בביתו של הנגיד הגאון רבי שמעון הירש'לר שליט"א, הראה לי מהנמצא בגנזיו מכתב נדיר מגאון הדורות רבי עקיבא איגר זצ"ל, הממוען לאחד מגדולי הזמן, שבשאלתו הכתיר את רבי עקיבא איגר בתארים מופלגים, וכשהשיב לו פתח כמתפלא על התארים שהעניק לו, וכתב על עצמו בכזאת השפלה שלא ניתן לעלות על הכתב.

העתקתי בזמנו לעצמי את נוסח המכתב, והראתי זאת לגדולי ישראל - מרן ה'סט'יפלער' זצ"ל וראש הישיבה הגרא"מ שך זצ"ל. שניהם כאחד הביעו התפעלות מיוחדת מגודל הענוה המופלגת של רבי עקיבא איגר.

וכבר מיוחסת האמרה לאחד מגדולי ישראל, כי מה שזכה רבי עקיבא איגר שתורתו תקבל בכל תפוצות ישראל ללא עוררין, באופן שאין לו אח ורע בדורות האחרונים, היא אודות לענוותנותו הגדולה, שכל ספריו מלאים באמירות של שפלות. לאחר שכותב את קושיותיו קושיות הברזל העצומות, הוא מרבה לסיים בנעימה קדושה בסגנון ידוע: "וה' יאיר עיני", "ולא זכיתי להבין", "דבריהם נעלמו מקטן כמוני", "דעתי קצרה מהבין דעתו הרחבה" וכדומה.

סיפר הגאון רבי בנימין זאב יעקבזון זצ"ל, רב בשכונת פאג"י בירושלים, שבצעירותו בהיותו בילנא, זכה פעם אחת להימצא

אבי מורי זצ"ל, נמנה במשך כמה שנים על שומעי ליקחו של הגה"צ רבי אליעזר אליהו דסלר זצ"ל, משגיח ישיבת פוניבז'. הוא מספר שהרב דסלר התבטא פעמים רבות בשיחותיו, לפרקים גם באוזני בני הישיבה, שביכולתו להבחין על פניו של אדם אם למד היום אם לאו, שכן אדם שלמד במשך היום מפיקים חן מיוחד!

וסיפר את שהעיד בזה תלמידו הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל, שכאשר התמנה לרבה של רמת-השרון, הוצרך בוקר אחד להתעסק בעניין ציבורי מסויים שלא סבל דיחוי, ופנה לדרכו מיד לאחר תפילת שחרית, וכששב לפני הצהרים מעיסוקו נכנס לחדרו של הרב דסלר לצורך ענין מסויים, ותוך כדי השיחה חזר בפניו הרב דסלר על הדברים: "מכיר אני על הפנים של כל אחד האם למד תורה היום או לא".

כששמע כך רבי יעקב העיז לשאול את המשגיח אם אכן ביכולתו לזהות על פניו אם למד היום, ושאל את המשגיח ביראת הכבוד: "יאמר נא רבינו, האם למדתי היום או לא?...". הרב דסלר הביט בעיניו הקדושות על פניו של רבי יעקב, ולאחר עיון קל אמר: "הן! אמנם למדת תורה היום!"

רבי יעקב הביע פליאה בפני רבו: "היום עסקתי אך ורק בעסקי מצוה, ולא יכולתי לשבת וללמוד כלל!". אך הרב דסלר התעקש ואמר: "על פניך ניכר הרושם שלמדת היום! והציע לתלמידו: "תשב עם עצמך ותתבונן היטב מה עשית בכל רגע ורגע מזמניך מהבוקר ותבחין שאכן כן למדת, אולי אמנם מעט, אבל על כל פנים ודאי למדת היום!" - קבע בפסקנות.

כמצוותו ישב רבי יעקב עם עצמו ודקדק בכל רגע ורגע מה עשה מהבוקר. לפתע נזכר שכאשר הגיע בבוקר לישיבה פלונית כדי לפגוש שם מישהו, נכנס להיכל בית המדרש והבחורים שעמדו שם שוחחו בדברי תורה, והוא התפלפל עימם בסוגיא בה אחזו.

את מסקנתו השמיע בהתפעלות באוזני המשגיח הרב דסלר, שאכן הוא צדק בהבטה שלו. אך המשגיח לא התפעל כלל: "אין זה חידוש עבורי!..." אמר, "על פניך ניכר הרושם שלמדת תורה היום!..."

ביטוי מבהיל ונדיר מסוגו שמע הרה"צ רבי אליהו ראטה זצ"ל, מפי רבו הגאון הקדוש רבי שלמה מזוועהיל זצ"ל, שאמר: "נכנסים אלי אנשים שנראים כצורת בהמה, בגלל שלא פתחו גמרא באותו היום". רבי שלומק'ה כידוע היה נזהר עד מאוד שלא לשמוע ובודאי שלא להתבטא בשום ביטוי שיש בו משמעות שלילית על יהודי באשר הוא. אך כאן באמרה זו יצא מגדרו, ואמר זאת לא אחת. כנראה שהדבר הפריע לו מאוד, ורצה שידעו על כך.

נפלא! התורה נמשלה ל'יעלת חן' שמעלה חן על לומדיה. יש בה כח לפשט את העקמומיות שבלב, לטהרו, לעדן את הנפש ולגרום לפנים לקבל גוון רוחני זך ואציל יותר. צדיקים וקדושים בעיני הבדולח שלהם הבחינו בכך בהבטה אקראית על פני האדם.

לענוים יתן חן

סיבה נוספת מבוארת בחז"ל, בגללה זכה נח למציאת חן, היא הענוה!

"אני רואה שאתה ממש נרטב בגשם. לבי יוצא אליך, הייתי שמח לקחת אותך, אבל אני אסביר לך מה הבעיה... הרכב הזה לא שלי, הוא של ג'סי, ואני לא יודע אם הג'סי שלי יסכים להכניס אותך כשאתה רטוב, זה עלול ללכלך לו את הריפוד, והוא לא השאיל לי את הרכב על דעת כן..."

אין ייתכן שכולנו סולדים מאוד מהגזל, ורואים בו עוון בזוי במיוחד, ובכל זאת אומרים חז"ל שרובנו נכשלים בגזל רחמנא ליצלן?

הרב עמרם בינעט

"פי מלאה הארץ חמס" (בראשית ו, י"ג)

מעשה ביהודי שיצא לקניות בבוקר בהיר. הוא קנה כמה פריטים בחנות אחת, ולאחר מכן כמה פריטים בחנות אחרת, וכך המשיך והסתובב ועשה סידורים שונים במרכז העיר. בלי ששם לב התקדרו לפתע השמים, עננים אפורים הגיעו והחלו להמטיר את ברכתם... עומד היהודי, בידיו שקיות מלאות במצרכים וחפצים שונים, חלקם עלולים להתקלקל במים, אין לו מטריה, אפילו לא שקית לכובע... הוא אובד עצות... לפתע עוצר לידו בחריקת בלמים רכב, הנהג, יהודי עדין בעל מראה אברכי קלאסי פותח את החלון ומשתף אותו בלבטים שלו... "וואיי. אני רואה שאתה ממש נרטב בגשם. לבי יוצא אליך, הייתי שמח לקחת אותך, אבל אני אסביר לך מה הבעיה... הרכב הזה לא שלי, הוא של ג'סי, ואני לא יודע אם הג'סי שלי יסכים להכניס אותך כשאתה רטוב, זה עלול ללכלך לו את הריפוד, והוא לא השאיל לי את הרכב על דעת כן..."

האיש עומד בגשם, רועד מקור, והנהג ממשיך להסביר לו את צדדי הספק, האם אומרים שחזקה נחא ליה לאיניש שיעשו מצווה ברכושו כשהדבר לא גורם לנזק מומשי, אלא בעיקר לרטיבות ולכלוך שאפשר להעביר על ידי קצת מאמץ...

"בסופו של דבר צועק האיש הרטוב לנהג: 'רבינו, סע! תתקדם. כשאתה עומד כאן אתה רק עושה לי נזק, כי אחרים לא עוצרים לי. המושך בדרכך, ואולי מישהו אחר שהרכב שלו לא שייך לג'סי שלך, יעצור לי...'".

"האברך מתנצל מעומק לבו, ויוצא לדרך, משאיר אחריו יהודי רטוב ורועד מקור.

"והנה עוצר לידו רכב נוסף. הפעם היה זה רכב אמריקאי גבוה יחסית, הדלת נפתחת אוטומטית, והנהג החביב והאדיב מזמין אותו בשמחה להיכנס..."

"הוא מביט על הריפוד הבהיר, ומרגיש לא נעים. "זה בטוח שאני יכול לשבת על זה? תראה, אני רטוב לגמרי ומלוכלך בבוץ.... אם אני מתיישב ככה על הריפוד אולי יצטרכו אחר כך לשלם סכום גבוה

עבור הניקוי שלו".

אבל הנהג החביב לא מוכן לשמוע בכלל. "מה זאת אומרת?? בוודאי שאתה יכול להיכנס לרכב. מה עדיף שתעמוד בגשם? חלילה וחס..."

"אבל הריפוד...", תוהה בקול האיש הרטוב.

"הנהג משיב לו בקול בוטח ומלא שמחה: "אה... הריפוד? אל תדאג. לא מפריע לי שהריפוד יתלכלך קצת. ממילא זה לא הרכב שלי, רק השאלתי אותו מהג'סי שלי לכמה דקות..."

להימנות על המיעוט

ידוע מאמר חז"ל שלא נגזר דינם של דור המבול אלא על הגזל, וכמובן כל אחד ואחד מאתנו מחנך את עצמו ואת ילדיו שהגזל הוא הדבר הגרוע ביותר. גולן נתפס אצלנו כמי שנמצא בדיטא התחתונה שאין למטה ממנה, וכל יהודי שיש מעט שבמעט יראת שמים, יודע להתרחק מהגזל כמו מאש.

אנחנו יכולים לראות את חומרת הגזל גם מכך שבן נח נהרג אפילו על פחות משווה פרוטה. ולמה בר ישראל לא נהרג על הגזל? כי ישנו בהשבה, וישראל קדושים זכו שהקב"ה נתן להם דרך של לעשות תשובה ולמחות את החטאים, אבל בני נח שלהם לא ניתנה מצוות תשובה, אינם בהשבה ומתוך העונש החמור שלהם אנחנו יכולים להבין עומק נוסף בחומרת החטא של גזל, ואפילו אם זה רק 'משהו

קטן' שנראה לא חשוב ושאינו לו כמעט משמעות כספית.

מצד שני, ידוע מאמר חז"ל במסכת בבא בתרא (קסה): "אמר רב יהודה אמר רב, 'רובן בגזל ומיעוטן בעריות והכל בלשון הרע'". כלומר למרות שאנחנו כולנו מתרחקים מהגזל בכל הכת, בכל זאת, רובנו נכשלים בו. ועל כך צריך לתת את הדעת ולבחון למה זה קורה לנו, כי הרי אין ספק שכל אחד ואחד מאתנו היה רוצה להיות מאותו מיעוט שמצליח להימנע מהגזל ושאינו נכשל בו.

יש הרבה הסברים לעניין, אבל אם יורשה לי, אני חושב שאחת הסיבות המרכזיות לעוון הגזל היא "כולם עושים את זה". הגמרא אומרת שאם עבר אדם עבירה ושנה בה, נעשית לו כהיתר. אבל לפעמים גם אם אדם רואה את חברו שעובר עבירה ושונה בה, היא נעשית לו כהיתר, ואם 'כולם עושים את זה', הוא לא מרגיש שיש בזה איסור.

שמעתי בעניין זה סיפור יפה, שאני מקווה שלא היה ולא נברא, אבל יש בו כדי לחדד את הנקודה שאליה אנחנו מנסים לחתור. היה פעם אברך שהיה לומד בבית כנסת שבו היתה פעילות ערה, אנשים רבים באים והולכים, כל אחד שיש לו בבית חבילה של וופלים בטעם לימון או דגני בוקר שאף אחד לא אוהב, מניח שם על השולחן ואנשים פותחים ואוכלים להנאתם, מקום נחמד וחביב שכולם אוהבים להיות שם.

אותו אברך מתקשה ללמוד בלי כוס קפה. הבעיה שבבית הכנסת יש תנועה רבה והגבאי לא תמיד עומד בעומס, כך שפעמים רבות יש מחסור בחלב בחדר הקפה.

החליט מיודענו האברך להביא איתו חלב מהבית. הוא הכניס חלב בתוך בקבוק קטן של מים מינרליים, כתב עליו 'פרטי', והניח במקרר של בית הכנסת.

לא ארכו השעות והבקבוק התרוקן. מתברר שאנשים לא שמו לב שהחלב הזה פרטי.

למחרת הביא האברך בקבוק חדש עם חלב, ועליו כתב באותיות גדולות וברורות 'החלב פרטי נא לא להשתמש'. וכמעשהו בראשונה כך מעשהו בשניה, החלב התרוקן.

יום למחרת הוא כבר הדביק מדבקות צהובות זורחות עם הכיתוב 'פרטי', וליתר ביטחון הוסיף גם אזהרה: 'זהירות - גזל'. אבל זה לא עזר. החלב התרוקן גם הפעם.

אנשים התרגלו שבבית הכנסת הזה הם יכולים לאכול ולשתות מכל הבא ליד ולכן המילה 'גזל' נשמטה מהלקסיקון שלהם. אין דבר כזה בכלל...

ביום שלאחר מכן לחש לו חבר עצה טובה על אוזנו: "במקום לכתוב גזל, תכתוב שיש בזה 'חשש חלב עכו"ם'".

"האברך התבייש. אם אני כותב שיש חשש חלב עכו"ם, יסתכלו עלי במבט עקום... איך אני שותה דבר כזה? לכן את האזהרה הזאת הוא כתב באותיות קטנות, מאמין ואינו מאמין שמישהו באמת יראה אותה.

וראה זה פלא... הבקבוק נשאר מלא, ואף אחד לא העז לגעת בחלב הזה. חשש חלב עכו"ם? ה' ישמור ויציל. מי מעז להכניס חלב עם

כאלו חששות לפה!

"כמובן שהיו כאלו שהבינו שהוא כנראה מהתל בהם ורוצה למנוע מהם לשתות את החלב שלו, אבל עדיין, הסיכוי הקטן שאולי באמת יש בחלב הזה חשש קל של חלב עכו"ם, גרם להם להתרחק ממנו כמטחוני קשת...".

כמו שאמרת, הסיפור הזה כנראה לא היה ולא נברא. ישראל קדושים לא נוגעים בדבר שכתוב עליו 'גזל'. אבל הרעיון שמונח מאחוריו הוא רעיון חזק וגם קצת נושך.

אם אנחנו מתרגלים למשהו... כל הגישה שלנו לנושא הזה תהיה שונה. גם אם החומרה שלו גדולה מאוד, ההרגל הוא עיקר הבעיה. ולכן התפקיד של כל יהודי הוא לשבור את ההרגלים, לבדוק אותם ולבחון אותם שוב ושוב, להתגבר עליהם, לשנות אותם, לא לשקוע במרוצת הזמן כסוס שוטף במלחמה, כמו שאומר המסילת ישרים, אלא לבחון לפשפש במעשים ולמשמש בהם, לבדוק אותם שוב ושוב, כי ההרגל הוא שורש כל הרע.

מיהו גזלן?

לא מזמן שוחח איתי מנהל של מוסד כלשהו, שאמר לי שיש במוסד שלו עובד שממש מזכה את הרבים. כל שבוע הוא מדפיס במכונת הצילום של המוסד חוברות של דברי תורה שאותן הוא מפיץ בבית הכנסת.

"העלות של חוברת אחת לא מאוד גבוהה", אומר לי מנהל המוסד, "אבל כשהוא מדפיס עשרות חוברות בכל שבוע, זה עניין של כמה מאות שקלים בחודש. ואני עומד מהצד ומתלבט אם להעיר לו על כך או לא. הוא מעולם לא ביקש רשות ולא קיבל אישור לעשות זאת, ואני מכיר ויודע שהוא יהודי ירא שמים. אבל מה? הוא התרגל, זה התחיל בכמה דפים בודדים שזה באמת בסדר מצידו ואני מאפשר לעובדים שלי לצלם פה ושם כשהם זקוקים לכך, אבל משם זה הלך ותפח עד שהגיע להוצאה של ממש, דבר חודש בחודשו".

גם במקרה הזה אנחנו רואים את כוחו של ההרגל, שלא רק שהוא נעשה כהיתר, אלא שעם הזמן הוא גם הולך ומתרחב, תופח, מקבל צורה חדשה. מתחילים בקטן, ולאט לאט מרחיבים ומגדילים את ההיתר, עד שהוא הופך להיות גורף חלילה וחס.

אותו אברך, כשהוא עומד ביום הכיפורים ומכה על חטא, כשהוא מכה "אשמנו, בגדנו, גזלנו", הוא בכלל לא חושב שה'גזלנו' הזה נוגע אליו למעשה. הוא מתוודה על זה כמו שמתוודים ביום כיפור על הרבה עוונות וחטאים שלא חטאנו בהם, כי הם כתובים במחזור ובגלל שאנחנו מתוודים בשם כל ישראל, אבל אני באופן ספציפי גזלתי? מה פתאום! גזלנים זה אנשים מאוד נחותים. הדיוטא התחתונה, זה אלו עם השיער הפרוע והקול הבס, שעומדים ביער עם הקלשון ביד ומאיימים להרוג את היהודי העני אם לא ימסור להם את כל כספו. אם אתה לא חוזר למאורה ומשתכר אחרי הגזל, זה לא נקרא שגזלת בכלל...

יש סיפור ידוע עם רבי ישראל סלנטר, שפעם עמד אחד מתלמידיו בדלת של בית המדרש ביום הכיפורים, ורבי ישראל נזך בו שהוא

קם הבן בחשאי וניגש לאביו, העירו משנתו, ואמר לו: אבא, האורח שלן בביתנו גונב מאתנו. צריכים לקום ולגרש אותו מכאן מהר. אדהכי והכי סיים האורח את מלאכתו, ופנה לצאת מהבית לפני שיתעוררו בני הבית וישימו לב שהוא לא כזה תמים כמו שהוא נראה.

מיהר רבי נחום לרוץ אחרי האורח וקרא אחריו: "אני מוחל לך בלב שלם, הכסף נתון לך והחפצים לעשות בהם כטוב בעיניך. הם שלך בנתינה גמורה".

שאל הבן של האב הקדוש, ילמדנו רבינו. עד כדי כך? הרי האיש הזה כפוי טובתו, אירחנו אותו בביתנו ופרסנו לו מלחמנו, והוא משיב לנו בגניבת רכוש. במקום לתפוס אותו ולהכריח אותו להחזיר את אשר גזל, אנחנו עוד צריכים למחול לו ולהעניק לו את הרכוש הגנוב בנתינה גמורה?

השיב רבי נחום תשובה ניצחת: אני לא רוצה שיהודי ייכשל בגזל. שווה לי להפסיד כסף ורכוש כדי שיהודי לא ייכשל בכזה עוון חמור. גם הוא הוא גנב סדרתי, גם הוא כל ימי חייו גונב מאחרים, לפחות הצלחתי לחסוך ממנו את עוון הגזל הנוכחי שכמעט נכשל בו אם לא הייתי מוחל לו ומעניק לו את הכל בנתינה גמורה. הצלתי יהודי מעוון חמור, וזה שווה לי כל הון שבעולם!

ובכן, אנחנו כמובן לא הגענו לדרגתו של ה'מאור עיניים', וסביר להניח שכל אחד מאתנו אם יראה שמישהו גונב בביתו יקום עליו ויעניק לו טיפול הולם, ובצדק רב.

אבל אנחנו כן יכולים ללמוד מהסיפור הזה הוראה לחיים. אם חלילה קרה ומישהו חטא כלפינו בממון, תמיד כדאי לסלוח ולמחול. מילא כשאפשר לבקש את זה ממנו בחזרה ואולי אפילו להוציא ממנו בדיון תורה, ניחא. אבל אם אין אפשרות להחזיר את הכסף חזרה, לפחות נמחל עליו ונעניק אותו במתנה גמורה, במיוחד במקרים שמדובר על כמה שקלים בודדים, לפעמים זה ממש עניין של פרוטות, עדיף למחול, לסלוח, לשכוח מזה, במקום לגרום ליהודי אחר לשאת בכזה עוון חמור ונורא של גזל. וידוע מאמר חז"ל שכל המעביר על מידותיו מעבירין לו כל פשעיו, והקב"ה נוהג עם בני האדם מידה כנגד מידה, ומי מאתנו יכול לומר שמימי לא גזל את הקב"ה, ותמיד בירך על כל דבר מאכל שהכניס לפיו בברכה הראויה?

גולן. תמה אותו תלמיד, הרי מימיו לא שלח ידו ברכוש זולתו, והשיב לו רבי ישראל שהוא גוזל את האוויר של המתפללים האחרים בבית הכנסת, בכך שהוא עומד בפתח וחוסם את כניסת האוויר ששייך לציבור...

ומה לגבי גזל שינה? לפעמים זה ברחוב, כשמרעישים באישון ליל, כשחוזרים מחתונה וכדו', ואל מתחשבים מספיק בשכנים, ולפעמים זה בבית, כשמפריעים לבני הבית, אפילו לילדים הצעירים לישון.

ואם כבר הזכרנו ילדים צעירים, גם כאן יש מכשלה גדולה. לפעמים אנשים טועים לחשוב שכשמדובר בילד קטן, אין לא זכויות הלכתיות. מצערים ילדים בלי הצדקה, לפעמים גם מכים אותם בלי סיבה, לפעמים מענישים אותם ולאחר מכן כשמתברר שהיתה זו טעות, אפילו לא טורחים להביע צער וחרטה על כך. כי הוא הרי רק ילד, הוא בסך הכל בן חמש, אז מה אם הוא הצטער, אז מה אם נשבר לו הצעצוע שלו, הרי זה צעצוע לא חשוב בכלל, הוא עולה רק חצי שקל...

ובכן, רבותי, אולי זאת הפתעה, אבל גם לתינוק שנולד יש זכויות אדם, יש לו זכויות ממוניות כמו כל אדם מבוגר ואף יותר מאדם מבוגר. כולנו יודעים מה הדין של נכסי יתומים שלא גובים מהם חוב מנכסים בני חורין, ובית דין טוענים עבורם ועושים כל טצדקי שבעולם כדי שלא לפגוע ברכוש שלהם. אדרבה, אם הוא קטן, אז הוא לא בר מחילה, בוודאי שצריכים להיזהר בכבודו וברכושו פי כמה וכמה ממה שנזהרים ברכושם של אנשים מבוגרים.

מידה כנגד מידה

אבל מכאן אני מבקש ברשות הקהל הקדוש להגיע לנקודה נוספת, ואני אפתח במעשה, המעשה מוכר אומנם, אבל המסר שלו כל כך חזק שחייבים לחזור עליו מדי פעם גם אם מכירים אותו.

הגיע פעם אורח לא מוכר לעיר טשערנאביל שברוסיה, כיום בשטחה של אוקראינה. הוא חיפש מקום להתאכסן בו בלילה, והרה"ק רבי נחום מטשערנאביל, בעל ה'מאור עיניים' זיע"א, אירח אותו בביתו. באמצע הלילה שמע בנו של ה'מאור עיניים' קול של תזוזה והסטת חפצים בבית. הוא התעורר משנתו, והבחין באורח כשהוא מחטט בין החפצים וממלא בתרמילו חצי ערך.

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה רוחנית מדי יום אצלך בחייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח
בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'.

יש כאלו שלומדים עם סיכומים וחוזרים לפני המבחן על הסיכומים וזה מספק אותם, אך אני מעדיף את סיכום הלימוד שנוצר מאילוי מרוב חזרות ועם סדר יום קבוע. עד כדי כך שעם התקרבות יום המבחן אני לא צריך להגביר את קצב החזרות וכדומה...

סדרת שיחות עם אנשים מופלאים הנבחנים על כל הש"ס

הרה"ח אהרן כהן

הרה"ג יוסף חיים טוויג

נקודה חשובה שלא הודגש במיוחד בשיחה הייחודית שניהלנו עם הרה"ג יוסף חיים טוויג מחשובי אברכים בכולל 'יודעי תורתך' ברמת אהרן-בני ברק, הוא העובדה שהוא הצטרף למסגרת 'קניין ש"ס' אחרי מחזור שלם של השתתפות במבחנים החודשיים. וזה נקודה הראוי להבליטו שבדאי יביא הרבה תועלת ללומדי ה'דף היומי'; לא משנה מה אתה חושב לעשות במחזור הבא, בכל מקרה כדאי מאוד להצטרף כבר כעת למבחנים החודשיים, דבר שלצד התועלת העיקרית בדברון השינון החזרות וידיעת הלימוד החודשי, הרי זה יועיל להסתגלות ולהחליט על דרכי הלימוד ושינון והחזרות המתאימים עבורך למען תצליח. וכעת נעבור לשיחת המרתקת עם הרב טוויג - בדרכו הייחודית והרגועה בדרך 'קניין ש"ס'.

• מתי התחלת ולמה?

ברוך השם, פותח הוא בשמחה, זכיתי כבר במחזור הקודם ללמוד את הש"ס בסדר ה'דף היומי' לצד השתתפות קבועה במסגרת מבחני דרשו החודשיים. כך שדי טבעי שעם סיום הש"ס וההתחלה המחודשת קבלתי חשק להתקדם ולהוסיף. אכן מציין הוא בנועם, בתחילה, זה היה נראה לי רחוק מאוד מהמציאות להצליח להיבחן על סדרים שלמים הכוללים מאות דפים, אך הבעירה הפנימית דחפה אותי להתקדם הלאה, בשילוב הטיעון המשכנע והאמיתי, שהרבה עושים את זה ומצליחים.

• ואז החלטתם להצטרף?

אכן, עם הרצון החזק שבער בקרבי לצד הידיעה שיש כאלה שניסו והצליחו לצד המציאות שיש כאלה גם שעזבו באמצע. הזכרתי ושיננתי לעצמי את מציאות החיים המובאת כבר בגמרא 'לאוקמי גרסא סייעתא דשמיא הוא'. כך שאף שאיני מכיר את עצמי כ"בעל זכרון" מיוחד. מכל מקום החלטתי לעשות את חובתי והשתדלותי בתכנון הלימוד והחזרות כראוי בליווי תפילה להקב"ה שישלח סייעתא דשמיא למען נצליח.

• איך אתה מתכונן למבחנים החודשיים?

יש לי בזה סדר לימוד קבוע שעובד נפלא. מקדים הרב טוויג בהתלהבות. שבעזרת ה' תכננתי לאחר מחשבה והכרת מערכת הזיכרון האישית שלי. אני מודע לכך שישנם תוכניות ושיטות רבות כיצד ללמוד ולזכור את מה שלומדים, אך זה מה שבנתי והתאמת לעצמי ויתכן שיתאים אף לאחרים. אני לומד מידי יום שבוע לפני

כולם 2 דפים גמרא רש"י. הראשון, חזרה על הדף שלמדתי אתמול לצד לימוד דף חדש. אחר כך אני עובר ללימוד ה'דף היומי' בסדר של רבבות אלפי ישראל כשאז אני זוכה לשלש בקודש בלימוד הדף בפעם השלישית. כשזה בסך הכל לוקח, מציין הוא בנועם כשעה וחצי שאני משקיע מחוץ לסדרי הכולל. טיפ קטן וחשוב שעזר לי מאוד! מבקש הוא להדגיש. את ההספק הזה אני עושה לפני שחרית באופן קבוע כך שלא לתת ליצר שום פתח לטרדות וכדומה להפסיד או להחמיץ...

בשבועיים שלפני המבחן. מוסיף הוא ומפרט. אני מתחיל חזרה רביעית בקצב של דף ליום, כיום לפני המבחן אני מקדיש זמן לחזרה על 5 דף, כשבלייל שישי עצמו ממש לפני המבחן אני חוזר על עוד 10 דף, כך ברוך השם אני מגיע למבחן אחר לימוד וחזרה של ארבע פעמים לדף, כששעת המבחן מהווה זמן חודשי מאושר של סיכום ותמצות הלימוד החודשי.

חשוב לציין שאת סדר הלימוד הזה עשיתי ברוך השם כבר במחזור הקודם של הדף היומי שאז נבחנתי רק בכל חודש, וגם כיום אני ממשיך באותו הסדר ועם חזרות נוספות למבחנים של קניין ש"ס.

• איך אתה מתכונן באמת למבחני 'קניין ש"ס'? מבקשים אנו לשמוע

כהקדמה לתשובות הוא פורס את משנתו בבירות; יש כאלו שלומדים עם סיכומים וחוזרים לפני המבחן על הסיכומים וזה

כל 50 דף סודרו אצלו כיחידה אחת, כשהמסכתות הקטנות נחשבת כל אחד כיחידה אחת. כשהרעיון הוא שבכל יום הוא מחובר לכל יחידה באמצעות חזרה של דף ליום, כשבכל חמישים יום הוא מתחיל את ה'מחזור האישי' מחדש...

לשבר את האוזן, נדגים שכעת בעיצומו של לימוד מסכת כתובות, אזי סדרי החזרה כוללים כ 22 דף ליום כדלהלן; 10 דפים מהמסכתות הקטנות בסדר מועד ועוד 4 מהמסכתות הגדולות (שבת, עירובין, פסחים, יבמות) 2 דף ליום, כשלוה מצטרף 4 הדפים של הלימוד החודשי.

• איך אתה מצליח לחזור על כל כך הרבה דפים ליום? לא מתאפקים אנו מלשאול.

כאמור, מדובר אחרי לימוד ארבע פעמים עם המבחן החודשי המסכם, כך שברגיל לוקח לי ללמוד דף בין רבע שעה לעשרים דקות, שזה בהחלט לא מופרך למי שהחליט להשקיע ולזכות לדעת את הש"ס. חותם הוא בחיך.

לצד זה מבקש הוא לציין רעיון מועיל במאוד. באם בדף הגמרא, יש משנה בדף הקודם, מומלץ ללמוד שוב את המשנה ולהעביר בראש את ביאור הגמרא על אותה המשנה. דבר המועיל במאוד לריענון וזיכרון הלימוד.

• וככה אפשר להמשיך גם כשמדובר במבחנים הגדולים של אלף דף ויותר?

זו שאלה מצוינת. מגיב הוא ברצינות. כל זמן שאזכה ואוכל להמשיך בסדר של דף ליום מכל מסכת כאמור אז בסייעתא דשמיא אמשיך... אך כשהזמן לא יאפשר. מהרהר הוא בקול רעיון שנראה שכבר חשב עליה מראש. ניתן יהיה להוריד קצת מהמסכתות הראשונות שכבר משוננות היטב לסדר של כעמוד ליום, ובעצם לצמצם את היקף החזרה עליהם. אך לא לעזוב שום מסכת! מדגיש הוא נחרצות. כולם תמיד צריכים להיות במצב חזרות...

• מה אתה משיב לחבר/מכר המתעניין אצלך על הצטרפות לתכנית "קניין ש"ס"?

זה דבר ששייך לכל אחד ואחד. פוסק הוא בפשטות הבאה מניסיון מאושר. לא צריך להיות בעל זיכרון או כשרון מיוחד כדי להבחין על מאות דפים, זה פשוט דורש רצינות והשקעה.

הריווח הגדול בהצטרפות למסגרת מבחנים בכלל ול'קניין ש"ס' בפרט שככל שעובר הזמן אתה מגלה ומוצא יותר שעות ביום לנצל ללימוד החזרות. וזה חוץ מהסיפוק העצום לחיים!

ובאופן אישי, מסיים הוא וחותרם ברגש; זכיתי ועיקר סדרי הלימוד שלי בנויים על הסדר המופלא של מבחני של המפעל האדיר "דרשו", וכשאתה מחובר למפעל הזה, זה הולך ומלוות אותך בכל מקום שאתה נמצא. אף באם אתה עובר כולל או לעיר אחרת או לארץ אחרת, אתה יכול להמשיך את אותם הסדרים באותה מסגרת שבנית לעצמך.

לשליחת תגובות לכותב המאמר,
כתבו ל: a0533185209@gmail.com

זה דבר ששייך לכל אחד ואחד. פוסק הוא בפשטות הבאה מניסיון מאושר. לא צריך להיות בעל זיכרון או כשרון מיוחד כדי להבחין על מאות דפים, זה פשוט דורש רצינות והשקעה

מספק אותם, אך אני מעדיף את סיכום הלימוד שנוצר מאיליו מרוב חזרות ועם סדר יום קבוע. עד כדי כך שעם התקרבות יום המבחן אני לא צריך להגביר את קצב החזרות וכדומה, ויש לזה לדעת י הרבה יתרונות;

הראשון; לשון הגמרא נעשה שגור בפה ולפעמים גם אם אני לא זוכר במבחן את התשובה אני פשוט גורס בלשוני גורס בלשוני את אותו קטע עליו נשאלת השאלה ובשגרא דלישנא נמשכים המשך דברי הגמרא, וכך אני יודע את התשובה כראוי.

השני, (שאוילי זה הראשון). הוא העובדה שבאם חוזרים על הדפים רק דרך סיכומים וכדומה, אזי הרבה פרטים חשובים בגמרא שאינם עיקרי הסוגיא-לכאורה, נשמטים בסיכום ופעמים אף יכולים להכריע על ידם שאלות בהלכה. כשדרך אגב מבקש הוא להדגיש את המעלה המיוחדת במבחני 'דרשו' הכוללים לא רק שאלות של עיקרי הסוגיא אלא גם דברים המוזכרים אגב, כך שיש דרבון וזירוז להשתדל ולהשקיע לזכור את כל דפי הגמרא.

שלישית. כשיש סדרי חזרות קבועים, אתה בעצם מוכן כל רגע למבחן, כך שאף לפני מבחן 'קניין ש"ס' המתקיימים בימים שאחרי החגים שמטבע הדברים אין כל כך זמן ואפשרות לחזרות, אני יכול להמשיך בסדר יום הרגיל.

רביעית. חותם הוא ברגש. אין כמו ההנאה והסיפוק בקריאת לשון הגמרא הקדושה, (וחשוב מאוד שיהיה בקול כסגולה לזיכרון ע"פ הגמ' בעירובין נד.) ובפרט כפי שידוע שבלימוד הגמרא, גם בחזרה ה-20 אתה מגלה עוד משהו או עוד הבנה שלא הבחנת בזה עד עכשיו, כשמאידך אלו שמשקיעים בעיקר בחזרת הסיכומים הם נשארים תמיד עם ההבנה הראשונה...

כך או כך; אחרי ההקדמות המחכימות מפרט הוא את סדרי החזרה;

השוטר התרגש לשמוע שהיה לו חלק בהשבת התפילין האבודות, וכשנשאל לקיומן של תפילין נוספות - השיב ואמר כי אכן כן, על אותו מדף מונחים עוד שני זוגות תפילין, - כלומר, האבידה נמצאה בשלימותה! ר' שמעון מיהר להתקשר לבעל התפילין, שהתרגש עד אין קץ. ואז הוסיף ר' שמעון ושאל: 'הלא מן הסתם, כבר רכשתם תפילין חדשות. אמור לי, מה תעשו עכשיו בארבעה זוגות תפילין מיותרים?!' ואז, נדהם ר' שמעון לשמוע את התשובה...

האבידה שנמצאה לאחר שנתיים!

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

"וְתַמְלֵא הָאָרֶץ חֶמֶס" (בראשית ו', י"א)

פרשת השבוע הנוכחי, פרשת נח, מתארת מציאות והתפתחות עולמית חסרת תקדים. העולם כולו נשטף במבול אימתני, הפך למערבולת סוחפת וטובענית ששינתה פני יקום. גשם, שבימים כתיקונם הוא ברכה, הפך לגזירה נוראית. הוא ניתך על הארץ בעוצמה כבירה, ובעקבותיו העולם כולו סגר את שעריו. לא נותרה אלא תיבת נח קטנה, שהיטלטלה בין הגלים השוצפים, ושרדה את המבול.

כל מי שמתבונן בגזירת דור המבול, עלול לחשוב שגזירה כה קשה, של כילוי העולם כולו ובנייתו מחדש תוך מחיקת כל ההיסטוריה שלו, מן הסתם מגיעה בשל העבירות החמורות ביותר, הקשות ביותר. הצטברות של מאסה עצומה של חטאים ועבירות קשים, שהביאו גזירה כה קשה. האמנם?

הנה כי כן, לא צריך ללכת רחוק כדי לברר. רש"י בפירושו מגלה את הסיבה למבול, או יותר נכון - את מה שהכריע כי אכן אין מנוס, אלא להביא מבול על העולם, לשנותו מן הקצה אל הקצה. הוא מצטט מדברי חז"ל מילים מרטיטות ומחרידות כל לב: 'לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל'.

מתברר, שמה שהביא על העולם גזירת כליון נוראית - הוא אי הזהירות בממון הזולת. גזל! בני דור המבול חטאו בחטאים רבים, אך מה שהכריע לחיסול טוטאלי - הוא עוון הגזל. העובדה שאנשים לא נזהרו איש בממון רעהו, העובדה שלא הקפידו לשלם כהוגן, העובדה שנהגו בקלות ראש בחובה לשמור על הממון שיהא זך ונקי מכל חשש גזל - זה הכריע את גורלם!

כסף שאינו שלנו - הוא כסף מסוכן. יש בו זרם חשמלי משתק, שלא לומר מחסל. כסף שאינו טהור במאת האחוזים, שהגיע לידנו תוך תרגילים או התחכמויות, שלא שולם במועד לאיש מקצועי, שנחסך על ידי הנחה שאינה הגונה - הוא כסף מזיק, כסף שרעתו מרובה. לעולם לא נדע מה

השפיע וכיצד, אך פרשת השבוע מגלה שלמרות שיש פיתוי להרוויח עוד כמה שקלים - אם ה'כמה שקלים' הללו אינם שלנו בתכלית היושר, עדיף וכדאי לוותר עליהם בחפץ לב!

למותר לציין, שאיננו עוסקים בשודדי דרכים מסוכנים או בגנבים באישון ליל. אלו גנבים של ממש, שקוראינו אינם חשודים בכך. התמרור הבוהק העולה מפרשת השבוע הוא עבורנו, אלו שמשדלים לנהוג ביושר מלא, אולם בכל זאת - עלולים להיכשל באי תשלום שכר במועד, בנזק שלא שולם, בכסף שהצלחנו להתחכם ולהניח עליו את היד, בהלוואה שנשכחה, בכוס זכוכית שנשברה ולא ברור של מי היא, במוצר שנפתח בצרכניה בטעות ולא שילמנו עליו...

אחים יקרים, עכשיו הזמן לנקות את העולם מפרוטות שאינן שלנו שהתגלגלו לכיסנו, והשפעתן ארסית והרסנית. הבה נלמד את הדרך מפרשת השבוע, ונפנים כי כסף שאינו שלנו הוא מסוכן עבורנו, ואדרבה - הכי כדאי לשמור את הארנק שלנו זך ונקי מכל דנדוד גזל, שהכסף שלנו יהיה טהור וזך מכל דנדוד בעיה או חשש, שהממון שלנו יהיה כשר בתכלית הכשרות.

וככל שנשלך כל חוב או נזק שעשינו בטעות, ככל שנקבל על עצמנו

ונקפיד להישמר ולהיזהר בכשרות ממוננו, ככל שכספנו יהפוך טהור וזך
מכל חשש או נדנדוד - כך נזכה שבורא עולם יבהיר את השמים הפרושים
מעל ראשנו, ויפתח לנו את השער לחיי אושר ושמחה!

חמישה ספרים, חלום מסעיר אחד!

בשעת ערב מאוחרת, בלילה שבין כ"ז לכ"ח בניסן תש"פ, התקיימה
הלוויה צנועה וקטנה בהר הזיתים בירושלים. המנוח, הרב קלר זצ"ל,
עלה מארגנטינה לפני כשלוש שנים, והתיישב בירושלים - סמוך לבית
בנו יבלחט"א הרב אליהו הי"ו. כאן בארץ לא היו לו מכרים רבים, אולם
בארגנטינה הוא נודע כיהודי ירא שמים ונקי כפיים, שדקדק בקלה
בבחמורה והתפרסם בדקדוקו המופלג בכשרות ממונו ועסקיו.
עד כדי כך הגיעו הדברים, שבתקופה בה החזיק חנות מכולת, וידע כי
יש מוצרים שמתחריו מוכרים במחיר מופחת משלו, היה נוהג לומר
ללקוחותיו שאת המוצר המבוקש ניתן לרכוש במחיר זול יותר בחנות
אחרת, בהדגישו כי אמנם החנות שלו אינה יקרה, אולם יש מוצרים
שאפשר לרכושם במחיר מוזל מאצלו... גם בתקופה בה ניהל עסק של
שיווק ומכירת שקיות ניילון, לקוחותיו - גם הנכרים - לא טרחו לבדוק את
החשבונות שהנפיק, ביודעם שהסוחר קלר מתנהל ביושר מדוקדק...
ההקדמה הזו מתחייבת, כדי להבין מדוע זכה הרב קלר במה שלא זכו
בו אחרים. כידוע, הזכות להגיע בחלום הלילה מעולם האמת - שמורה
ליחידי סגולה ממש. והרב קלר זכה בזכות כבירה זו, ומעשה שהיה כך
היה:

לילה אחד, בעת שנכדתו נמה את שנת הלילה בשלווה, לפתע היא
רואה לנגד עיניה את סבה. הנכדה נחרדה וזעקה 'סבא!' - והוא השיב
לה בחיוך מואר באורו של עולם שכולו טוב... הנכדה חשה כי ליבה
פועם בחוזקה, תוך כדי שנתה - והנה דמותו של סבא נגלית אליה, והיא
הביטה בו בעיניים שואלות ומתפלאות.

'חמישה ספרים...' - אמר הסב לפתע, והיא שמעה אותו היטב בחלומה.
'חמישה ספרים מעכבים בעדי מלעלות. חמישה ספרים...'
'מה?!?!' - הנכדה לא הבינה. חמישה ספרים מעכבים? באלו חמישה
ספרים מדובר? ובכלל, מה סבא מחפש כאן? הרי עליו להיות בעולם
העליון כעת, כיצד זה הגיע שוב לעולם הזה?!

'חמישה ספרים שאינם שלי מעכבים אותי. תוכלי לטפל בזה?' - שאל
הסב במילים קצרות וברורות, שהדהדו בראש היטב.

'מבטיחה!' - אמרה הנכדה ההמומה. אכן כן. היא בתוככי חלום, אין לה
מושג באלו ספרים מדובר, אך כשסבא מגיע מעולם האמת ומבקש
בקשה - היא בוודאי תסכים למלא את בקשתו. כשמוע הסבא את
תשובתה החל מקפץ בשמחה כלפי מעלה, עלה ונתעלה עד שנעלם
מהאופק, ואז הנכדה התעוררה מהחלום בבהלה...

כשכל גופה מכוסה זיעה קרה, רועדת ונסערת, התקשרה הנכדה
לאביה - הרב אליהו הי"ו. 'אבא!' - זעקה בסערת נפש, ותיארה באוזניו
את כל דבר החלום. 'הבטחתי לסבא לטפל בחמישה ספרים שאינם
שלו, שכנראה מצויים ברשותו ומעכבים אותו מלהגיע למקומו בגן
עדן. אולם כיצד נדע באלו ספרים מדובר? והיכן הם נמצאים? ולמי הם
שייכים?!'

אביה - ר' אליהו, נכנס מיד לעובי הקורה. בדק ומצא שבבית אביו
המנוח בירושלים לא נמצאו ספרים שאינם שלו. ואז נזכר:

כשהוריו עלו ארצה מארגנטינה, ארזו את כל חפציהם החשובים,
והעבירו אותם לארץ. בבית שנותר מאחור, נותרו כמה חפצים
שאין בהם צורך, וגם - ארגז אחד של ספרים, אשר היה אמור להיות
מובל ארצה ונדחה בשל משקלו החורג. הוא מיהר להתקשר לידיד
מארגנטינה, שנכנס לבית ההורים, מצא את הארגז, פתח אותו,
וגילה:

אכן כן. מתוך הספרים שהיו בארגז, היו חמישה ספרים שאינם של
המנוח, חתומים עליהם שמות שונים. חמישה ספרים שנותרו מאחור,
נשכחו בארגז מאובק ומצהיב, והם לא שייכים לו. והם, חמשת הספרים
הבודדים האלו, עיכבו את האב מלהגיע למנוחתו עדן. חמשת הספרים
הללו, הובילו אותו לשוב לעולם הזה בחלומה של נכדתו, ולבקש ממנה
לטפל בהם - כדי שיוכל להגיע אל המנוחה ואל הנחלה!

את הסיפור המפעים, שסופו - בהשבת חמשת הספרים לבעליהם,
שמענו ממגיד המישרים הרה"ג רבי מנחם שטיין שליט"א, ששמע את
דבר החלום מכלי ראשון, והוסיף: 'מסתבר, שיהודי אשר כל ימיו שמר
ונזהר ברכושו שיהא נקי מכל בדל חטא, זיכו אותו משמים להשלים את
המשימה ולהשיב חמישה ספרים אחרונים לבעליהם - לאחר מותו!'

וללמדנו בא: לפעמים, אי השבת פריט, חוסר זהירות ברישום מה לווינו
ממישהו וחוסר אחריות להשיב - נראים כדברים קטנים ופעוטים.
מתברר, שהדברים הכביכול 'קטנים' הללו, יש להם השפעה מכרעת
ומרחיקת לכת, בעולם הזה ובעולם הבא. ולא זו בלבד למדנו, אלא
שמידה טובה מרובה: יהודי שכל ימיו נזהר בתכלית הזהירות בממון
חברו, מזכים אותו ומסייעים בעדו משמים, להיכנס לגן עדן לאחר
שפרע כל חוב, השיב כל הלוואה, כשהוא זך ונקי באמת.

אחים יקרים, הבה נאמץ את המסר ונלמד את הלקח. זהירות בממון
הנמצא בידינו, בחפצים המושאלים לנו, בדברים שנראים בעינינו
קטנים - זו לא מעלה יתירה, זו חובה מהמעלה הראשונה. הבה ננסה
להיזכר אם יש בידינו חוב שלא נפרע, הלוואה שלא שולמה, נזק ישיר
או עקיף המוטל עלינו, תרגיל מחוכם שאולי בעזרתו הוצאנו כסף או
הנחה -

ונמהר להשיב. וככל שנקפיד שכספנו יהיה טהור מכל נדנדוד חטא, ככל
שנוודא שרכושנו ברשותנו בתכלית הכשרות והוא באמת שלנו, ככל
שנהדר שכל הכסף שבידינו הוא באמת שלנו - כך נזכה שבורא עולם
ישמור עלינו שבאמת ניזהר מנגע בכסף שאינו שלנו, וכספנו יהיה נקי
ומהודר, ואי"ה גם רב כחול היים!

הגשם המועדף על פני...

היה זה יום חורפי במיוחד, בטבורו של רחוב רבי עקיבא בבני ברק.
באותם ימים לא היתה תחבורה סדירה מירושלים לבני ברק, והנוסעים
נסעו באוטובוס מירושלים לתל אביב, ומשם לבני ברק בקו 54. באותו
יום נסעו המשגיח הגה"צ רבי אליהו אליעזר דסלר זצ"ל והרבנית ע"ה
במסלול האמור, בדרכם לשיבת פוניבז'.

כשירדו מהאוטובוס במרכז רחוב רבי עקיבא, גשם עז ניתן על הארץ

גול קטנים, וזכה שבורא עולם יטהר עבורנו גם את האוויר והאווירה
מכל נגיף או וירוס, ויעטרנו בשפע טובה וברכה!

האבידה שנמצאה לאחר שנתיים!

בפיו של השוטר שניגש אל הרה"ג רבי שמעון פוקס שליט"א, ממרביצי
התורה בעיר אור יהודה, בקשה לא שגרתית. זה עידן ועידנים ששני
זוגות תפילין מונחים בתחנת המשטרה ללא דורש, והשוטר - שהדבר
נגע ללבו, ביקש כי הרב יפתח גמ"ח להשאלת תפילין, בכדי שימשיך
להיעשות שימוש של מצווה בתפילין.

ר' שמעון הביט על התפילין, וזיהה מיד כי מופיע עליהם שם משפחה.
התפילין האלו שייכות למישהו, לא פותחים גמ"ח ברכושו של מישהו
אחר... השוטר הסביר כי נעשו נסיונות שלא צלחו לאתר את בעל
התפילין, אולם ר' שמעון הבחין כי בשם המשפחה מופיעות אותיות
א' וע' רבות, כנראה בעל התפילין משתייך לאחת הקהילות החסידייות
בארצות הברית. לפיכך בחר ר' שמעון לצלם את תיק התפילין, ושלח
את התמונה לחבריו בחו"ל, על מנת שיפיצו את התמונה ואולי המאבד
יימצא...

לא חלפו אלא כמה שעות, ובעל התפילין התקשר. הוא הודה בחום על
מציאת התפילין, והוסיף: 'התפילין שמצאת - הן התפילין של שני בניי,
הן אבדו במטוס בדרכנו לארץ, לפני כשנתיים. יחד עימן אבדו גם שני
זוגות תפילין שלי, תפילין רש"י ותפילין ר"ת. שמא גם אלה נמצאו?'
ר' שמעון הבטיח לברר, ושב לתחנת המשטרה. השוטר התרגש לשמוע
שהיה לו חלק בהשבת תפילין אבודות לבעליהן, וכשנשאל לקיומן של
תפילין נוספות - השיב ואמר כי אכן כן, על אותו מדף מונחים עוד שני
זוגות תפילין, אחד של רש"י ואחד של רבנו תם! - כלומר, האבידה
נמצאה בשלימותה, ארבעת זוגות התפילין נמצאו!

ר' שמעון מיהר להתקשר לבעל התפילין, שהתרגש עד אין קץ. ואז
הוסיף ר' שמעון ושאל: 'הלא מן הסתם, בחלוף שנתיים מאז האובדן,
כבר רכשתם תפילין חדשות. אמור לי, מה תעשו עכשיו בארבעה זוגות
תפילין מיותרים?'

ואז, נדהם ר' שמעון לשמוע את התשובה: 'העניין הוא, השיב בעל
התפילין, 'שבאמת לא רכשנו תפילין חילופיות. אמרתי לבניי, שהואיל
והתפילין נרכשו מכסף כשר בתכלית הכשרות - אין לי ספק שהן לא
יאבדו מאיתנו לנצח, והן ישובו לידינו. והנה כי כן, ראית במו עיניך - נגד
כל הסיכויים, ממרחק טרנס-אטלנטי - התפילין שבו לבעליהן, כי הן
נרכשו בכסף כשר!'

הסיפור, אותו סיפר הרה"ג ר' צבי אריאל שליט"א, הוא לא פחות
ממפעים. ראשית, מתברר כי פעמים רבות, אבידה שנראית אבודה -
עדיין בעליה מצפים ומייחלים למוצאה. אבל עוד יותר -

מסתבר, שזהירות בכשרות הממון היא ביטוח. ביטוח על הרכוש, ביטוח
על הנכסים. הנה כי כן, תפילין שאבדו בארץ אחרת, שבו לבעליהן בתום
שנתיים - רק כי הן נרכשו בכסף כשר ומהודר, ששמר עליהן בתחנת
המשטרה והשיב אותן לבעליהן לאחר תקופה ארוכה. הבה נקפיד
גם אנו בכשרות ממוננו, וזכה שבורא עולם ישמור עלינו ועל כספנו,
שיהיה כשר ומהודר, מצוי לנו ברווח ונשאר ברשותנו כל הימים!

והדרכים היו מלאות בוץ. הרב והרבנית החלו עושים את דרכם לכיוון
הישיבה, מתמודדים עם מזוודות הנגררות ביד אחת, ועם מטריה
מתנוודת ברוח ביד השניה. הם הולכים ומטפסים בדרכם לגבעת
ישיבת פוניבז', ואז עוצרת לידם מכונית הדורה.

החלון נפתח, וממנו מציצות פניו של אחד מתלמידי המשגיח לשעבר,
שראה את רבו נגרר כך בחוצות העיר, ונחרד. 'אתם בוודאי צריכים
להגיע לישיבה', אמר התלמיד מבעד לחלון וכבר זינק החוצה אל הגשם
השוצף, 'ייכנסו נא הרב והרבנית, אעמיס גם את המזוודות, ואקח
אתכם בבטחה אל היעד!'

'יש לי שאלה!' - הגיב הרב דסלר, שלא ממיין העניין. 'נו, ייכנס הרב
פנימה, נהיה מוגנים מהגשם בתוככי הרכב, ואז הרב ישאל...' - דחק
התלמיד שהלך ונרטב... 'לא ולא, חלילה!' - השיב הרב. 'אני חייב
לשאול אותך דווקא לפני שאני נכנס לרכב! אמור לי, הרכב הוא שלך או
של המפעל בו אתה עובד, שנתן לך את הרכב לצורכי עבודתך? אתה
רשאי בכלל לקחת נוסעים נוספים שלא לצורך העבודה?'

התלמיד השיב על אתר: 'הוא אמנם ניתן לי לצורכי עבודתי, אבל ניתנה
לי גם הרשות לקחת עמי נוסעים נוספים. ייכנס נא הרב, הגשם שוטף...' -
'אני כבר אכנס. אולי...' - השיב הרב והוסיף לשאול: 'אמור לי רגע,
מי שנתן לך את הרשות, הוא הממונה עליך או בעל המפעל בכבודו
ובעצמו?'

'אה...', גיחך התלמיד על האפשרות, 'את בעל המפעל לא ראיתי זה
עידן ועידנים, ספון הוא בחדרו ובמשרדו הנעול. את הרכב, כמו את
רשות השימוש בו, קיבלתי מהממונה עליי!'

'וכי רשאי הממונה לתת אישור להשתמש בנכסי בעל המפעל? ממונה
הוא על עבודתך, הוא לא מונה כממונה לתת אישורי שימוש בנכסיו של
בעל המפעל. לא אוכל לנסוע ברכב, כשבעליו - הבוס של המפעל, לא
נתן לך רשות לקחתני בתוכו!'

'אז מה הרב יעשה?!' - ניסה התלמיד לדבר על לב רבו, 'והלא הגשם
שוטף מכל עבר, האדמה בוצית. הרב נושא מזוודות כבדות, והוא כבר
לא צעיר... איך תסתדרו?!' - ניסה לשכנע.

'אני מודה לך על הרצון הטוב, חייך הרב דסלר, אבל אין דבר, באמת.
אנחנו נמשיך ברגל. נסתדר!' - חתם הרב את השיחה, והמשיך לשרך
רגליו בואכה גבעת הישיבה, מוותר על הטרמפ שהוצע לו בחפץ לב...

את דמותו העילאית של הרב דסלר זצ"ל, בטפסו לגבעת ישיבת פוניבז'
בעיצומו של יום גשום, גורר עמו מזוודות כבדות ומסרב להיכנס
לטרמפ שיש בו חשש קל של שימוש ברכוש הזולת שלא ברשות - כדאי
לנו לראות מול עינינו. הסיפור המדהים הזה, המופיע בספר 'יחי ראובן',
הוא תמרור אזהרה בוהק ומחמם לב, עד כמה יש להיזהר ולהישמר בכל
נדנדו וחשש קל בממון הזולת, עד כמה יש לדאוג ולפקח כדי לוודא
שאנו שומרים על ממון הזולת בתכלית.

הבה נאמץ את המסר, נלמד אותו היטב. זהירות מגול אינה רק זהירות
מלהיכנס לביתו של הזולת באישון ליל ולגנוב ממנו כסף או תכשיטים.
זהירות של אמת היא זהירות מדוקדקת, זהירות שמוודאת שחלילה וחס
לא נכשלו בנדנדו של שימוש לא ראוי ברכוש הזולת. הבה ניזהר גם אנו
כראוי שכל רכושו ושימושינו ייעשו בלי נדנדו, סיג או בדל של נגיפי

מונחים באוצרי! קריאות השמע, הנחות התפילין, כל מילה של תורה, כל אלו לא יעזבו אותנו לנצח נצחים! אין אלו דברים זמניים, מי יכול לקחת מיהודי את האושר הגדול שהוא זכה עשרות פעמים לאכול אפיקומן? מי יכול להשביט שמחתו של יהודי שקיבל מה' אלפי פעמים את המתנה להתפלל שחרית?"

"בכל קראנו אליו"

"ומלבד הטובות העצומות שגמל עמנו ה' בכך שבחר בנו להיות עבדיו החשובים ביותר ואנו יכולים ורשאים לקיים מצוות מהם ניהנה לעולם ועד, הוא הגדיל עלינו חסדו ומחשיב אותנו לבניו אהוביו ממש ומקרב אותנו אליו קרבה עצומה שאי אפשר לתאר במילים וחיבר את נשמותינו אליו בקשר בל ינתק.

"הרי לא כל אדם שרוצה לבקש דבר מה משליט מדינה מתקבל לפגישה אצלו, וגם המאוס שזוכה להכנס אל הארמון צריך לעבור סוללה של מזכירים ומשרתים ולעמוד בכללי טקס רבים, וגם אז לא מובטח לו שהמלך ייענה לבקשתו. ואם כך אצל מלך בשר ודם, אזי כמה עיכובים ובחינות ובדיקות ראויים היו להיות למי שמבקש לדבר עם מלך מלכי המלכים.

"ואכן, הגויים אינם זכאים לדבר עם ה' מתוך קרבה, ואפילו המלאכים שרפי מעלה אינם מורשים לשבח את ה' בכל פעם שהם רוצים ויש להם הגבלות על כך, ואילו אנו - בני ישראל הרבה יותר חביבים מהם אצל ה' ויכולים להתפלל אליו בכל עת ובכל שעה (חולין צא:). אנחנו לא צריכים לתאם פגישה במזכירות, כל שמוטל עלינו לעשות זה רק להרהר בתשובה ולטהר מעט את הלב וכבר אנו יכולים להעמד לתפילה לפני המלך, לשפוך את נפשנו ולומר לפני כל מה שמעיק עלינו ולבקש כל מה שאנו צריכים. וכלשונו המעוררת של משה רבינו ע"ה (דברים ד, ז): 'כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרבים אליו, כה' אלקינו בכל קראנו אליו'.

"ולא זו בלבד, אלא שאנחנו רשאים לדבר לפניו בלשון נוכח, ולומר 'ברוך אתה ה'", כמו שמדברים בני אהובים על אביהם הקרוב. "כאשר אך שמים לב לכך ומתבוננים במשמעות הדבר, הרי הלב עולה על גדותיו מרוב שמחה! במצב כזה, אין לו ליצר הרע מה להציע לאדם. כמה מגוחך הוא נראה לפתע, כאשר במקום קרבת אלקים שכזו, במקום שמחה עילאית שכזו, הוא מנסה לשכנע אותנו לנבור באשפתות..."

"ובכך פירש הרה"ק רבי אהרן מקרלין זי"ע, ה'בית אהרן', את מאמר חז"ל (סוטה ג.) 'אין אדם חוטא אלא אם כן נכנסה בו רוח שטות', שהשטות הגדולה ביותר היא השכחה, שיהודי שוכח שהוא בן מלך. כי מי ש'חיי את היותו בן מלך ומתבונן בכך, לא מסוגל לשכוח את מעמדו הרם ולעבור עבירות".

"ומוטל על יהודי להתבונן ולהתעמק בכך עוד ועוד ולהבחין כמה מתנות טובות הוא קיבל - והוא אפילו לא יודע להעריך אותן, ועל ידי ההתבוננות והעיסוק בכך יתרוממו ויתעלו כל מחשבותיו, שאיפותיו ורצונותיו, והוא יהא יותר ויותר קרוב אל ה'".

(חלק מתוך שיחה נרחבת בחוברת 'השראה' ליפא וגשל, המודיע סוכות תשפ"ב)

זאת, לפתע הופכים החורים שבתמונה לחסרי משמעות, הם פשוט לא מעניינים!"

אלו הם דברים פשוטים השייכים לכל אחד. יחשוב אדם לעצמו 'לשם מה הגעתי הנה לעולם הזה, האם כדי לאכול מאכלים טעימים? כדי ליהנות מריבוי ממוון? כדי שיכבדו אותי? הרי מובן מאליו לכל בר דעת שלא שווה לעבור את כל התהליך הזה רק בשביל ליהנות כאן מעניינים פעוטים שכאלו. ברור אפוא, יסיק היהודי בחשבון נפשו, 'שנשלחתי לעולם הזה בשביל הייעוד האלוקי הגדול לעשות נחת רוח לבורא יתברך שמו, כאמור (ישעיהו מג, כא) 'עם זו יצרת לי - תהלתי יספרו'. ואם כן, מה איכפת לי אם יש לי את אותן זוטות שאני לא באמת צריך? לשם מה לי לשים אותם בראש מעייני? הרי הם לא באמת שווים משהו, ואילו מה שכן יש לי - שהוא ברא אותי לכבודו - שווה יותר מהכל!"

"שבראנו לכבודו! - יש לו לה' צבא אדיר של מלאכים ויצורי חומר, עולם ומלואו, ובכל זאת הוא בחר בנו - בכל אחד ואחד מאתנו - לתפקיד גדול ומשמעותי ביותר, לשרתו ולברך בשמו' (דברים י, ח), להיות עבדי ה'!"

"זכינו להשתייך ליחידות העלית בצבא ה'. כמו שבכל צבא יש צורך בטכנאים ובטבחים, ולעומתם ישנם חיילים חשובים יותר, כך גם ליישובו של עולם נדרשים מהנדסים, רופאים וחקלאים. אולם תפקידנו איננו מסתכם בקיומו של עולם, אנו זוכים ללמוד תורה! לקיים מצוות! לפעול גדולות ונצורות. לעתים עלול האדם לזלזל לרגע במעשים פעוטים, אולם כשהושבים לרגע על הזכות לקיים מצוה - הלא זוהי טובה נצחית!"

והרבי שליט"א מסמיך לכך משל: "נכנס אדם לאולם שמחות בעיצומה של חתונה, ורואה לפניו מאות אנשים. כולם נמצאים באותו מעמד, אך לא כולם נוטלים חלק באותה שמחה. הטבחים והמלצרים אמנם נמצאים באולם, אך האם הם באו לחתונה? הם באו לעבודתם. השומר היושב בפתח והממונה על הרמקולים, כלום מעניין אותם מיהם בני המשפחה או אם מדובר בחתונה או דינר או שמא הכנסת ספר תורה? הרי הם עוסקים במלאכתם ותו לא. אך יתירה מזו, גם האורחים ידידי המחותנים או בני המשפחה הרחוקה, יחזרו בתום השמחה לביתם וימשיכו בחייהם האישיים. לא ישאר בידיהם כלום מהשמחה בה השתתפו. זאת, מלבד בני המשפחה הקרובים. החתן שזכה להקים בית יהודי, המחותנים שזכו להוביל את צאצאיהם תחת החופה, הם אלו שיוצאים מהאולם בידיים מלאות. החתונה הזו תלווה אותם לתמיד".

וכך בדיוק הוא ההבדל בין סתם מעשים או הנאות גשמיות לבין מצוות. "כשיהודי מקיים מצוה - וכלל לא משנה איזו מצוה - הוא צריך להיות מאושר שקנה בכך טובה ושמחה לנצח!" אומר הרבי שליט"א וענינו נישאות אל על בהתרגשות. "ההנאה מאכילת מנת גלידה מחזיקה מעמד דקות בודדות, השובע מסעודה דשנה כמה שעות, שתיית יין משפיעה אולי לעוד כמה שעות, ובכך זה נגמר. אבל מצוה - איי, קיימת מצוה! כזיתי המצה שזכיתי לאכול עדיין

הרחמים והחמלה, ומתרחק מקרבתו, ובכך, למעשה, הוא פועל נגד התכלית שלשמה נברא - היא קרבת אלוקים. אם כן נזעקת השאלה מאליה "למה לו חיים?". אדם שעושה נגד התכלית שעבורה נוצר, מדוע יש לו צורך בחיים הללו! כמה נאים הדברים למי שאמרם. הם מגלמים את דמותו של רבי אריה, שתמיד זכר ללא הרף את חובתו בעולמו, להידבק במידותיו של הקדוש ברוך הוא. בכל שיגו ושיחו הרגישו - הטבה! מידות טובות! דרך ארץ! ויתור!

להתפלל ולקיים מצוות, גם אם לא הגיע למדרגה של שבירת המידות? כל אלו אינן סיבות מספיקות כדי להעניק לו חיים? אמר רבי אריה יסוד עצום ונורא; בהכרח שחיי האדם באים לידי ביטוי ומיצוי דווקא על ידי שתיקן את מידותיו, ונעשה לבעל מידות טובות. הבחינה שבה נבחנת אישיות האדם, היא דווקא אם קיימות בו מידות טובות. אדם שהוא בעל מידות רעות ומושחתות, ומיצר ומריע לזולתו, חלילה, הרי הוא רחוק ממידותיו של הקדוש ברוך הוא - מקור הטוב,

ואנשים נתנו לי בפנים חמוצות כמה אגורות. סיימתי סיבוב וראיתי שיש לי ביד בקושי שני שקלים. "החלטתי שאני אכבוש את בית הכנסת הזה... התחלתי לבוא לשם בקביעות. וכל פעם שהגעתי, סיפרתי בדיחות, וחילקתי ברכות בחינם לכל מי שביקש וגם למי שלא ביקש... "בתחילה הם הסתכלו עלי כמו על איזה משוגע שנפל עליהם מהשמים. היום כשאני מגיע לשם הם כבר מחכים לי, שומרים לי את כספי המעשר וכדו'. הכנסתי להם שמחה בבית הכנסת. הם אנשים מבוססים, כולם מגיעים עם מכוניות יפות ומהודרות, אבל לא היה להם שמחה בבית הכנסת. זאת היתה קהילה דכאונית... נו, פלא שאנשים בכזה מצב נפשי לא רוצים לתת לאחרים? מי אתה בכלל שתדרוך להם על המרצפות היקרות של בית הכנסת המושקע שלהם???" "אבל אם הצלחת לשמח אותך, הלב שלהם נפתח, עכשיו זה כבר עולם אחר. יש שם אנשים שמתפללים בבית הכנסת במרחק של שני מטרים זה מזה כבר כמה שנים, ואני הייתי צריך לעשות ביניהם היכרות, כי כל אחד מהם היה שקוע בעצמו ולא שם לב שיש עוד מישהו סביבו.

אותי מאוד: "הרב בריזל, אני רוצה שתדע שאני חייב לך הכרת הטוב גדולה". שאלתי אותו הייתכן? בסך הכל סיפרתי לך כמה בדיחות... לא צריך להגזים... "אמר לי היהודי, כבר שבוע שלם שהוא לא החליף מילה עם אף אחד. אירע לו איזה מקרה של הפסד גדול, ומאז הוא שבור ורצוף, הוא לא מצליח לפתוח את הפה ולדבר עם אנשים. אף אחד לא שם לב! כל הידידים שלו עברו על פניו, אמרו לו 'שלום', וכשהוא לא ענה להם, הם בכלל לא שמו לב שמשוהו לא בסדר. המשיכו הלאה... זה רק החמיר את ההרגשה שלו. הוא שרוי בצער נורא, והחברים שלו אפילו לא שמים לב. "אתה הראשון שהבחין בכך שאני לא מדבר ולא מחייך", הוא אמר לי, "הוצאת אותי מהבור החשוך הזה של העצב הנורא. עכשיו אני מרגיש הרבה יותר טוב, צחקתי, שמחתי, נכון שאני עדיין צריך להתמודד עם הקושי שיש לי, אבל לפחות אני נזכרתי איך מחייכים ואיך מדברים...".

קמצנים עצובים

מי שמרגיל את עצמו בכך, לשים לב לצער שעל פני השני ולהשתדל לשמח אותו, זוכה במתנה מופלאה. אני 'נפלת' כמה פעמים לבתי כנסת של ציבורים אמידים ומבוססים אבל הם אינם אוהבים לתת צדקה לגבאי צדקה. אולי הם נותנים רק למוסדות המזוהים עם הקהילה שלהם, אולי הם בכלל לא נותנים. אני הסתובבתי שם

"השמחה משחררת את כל החסמים ואת כל הבעיות, ולכן חשוב להשרות שמחה בכל מקום שאנחנו נמצאים. כי כמו הסיפור עם תקיעת השופר, כשאתה רואה יהודי ברחוב תשמח אותו... ובעזרת ה' הוא יחיה עוד רבות, נו... אדרבה, יהיו לך עוד הזדמנויות רבות לשמח אותו ולזכות במצווה יקרה וחשובה".

הגדול, נרעשה, וזעקה לעברו: "רבי חיים עוזר! האין גבול לענוה...!?" ורבי חיים עוזר משיב לעומתה: "רַעַבְצִין! אדרבה אשמח אם תאמרי לי את מה הוא הגבול לענוה, כדי שאוכל לנהוג על פיו. אלא שגם את אינך יודעת באמת מה הוא הגבול לענוה... כי אכן כך הם פני הדברים, אין גבול לענוה!..." אין גבול לענוה!

ביחידות בחדרו של גאון הדור מרן רבי חיים עוזר גרודז'ינסקי זצ"ל, בעל ה'אחיעזר'. השהות במחיצתו של רבי חיים עוזר לימדה אותו מושגים במידת הענוה. רבי חיים עוזר ישב אז מרוכז ומהורהר, ובנוכחותו של רבי בנימין זאב החל להוכיח את עצמו באופן נוקב, על שפלות ערכו בתורה ועל מצבו הרוחני הטעון שיפור. הרבנית שהיתה בסמוך ושמעה את הדברים יוצאים מפי בעלה

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

- ◆ האם ניתן לקרוא קריאת שמע של ערבית בבוקר?
- ◆ האם מותר לענות אמן על ברכת 'אהבה רבה'?
- ◆ מהו משך הזמן של 'תוך כדי דיבור'?

זמן קריאת שמע

- מי שנאנס ולא קרא קריאת שמע של ערבית, יכול לקוראה ביום עד הנץ החמה, עם ברכותיה, למעט ברכת 'השכיבנו'.
- מי שלא קרא קריאת שמע של שחרית עד לסוף זמנה, יקראנה עם ברכותיה עד לסוף זמן תפילה; ואם חלף זמן תפילה, אסור לברך ברכות קריאת שמע.
- יש אומרים שלקריאת שמע יש פן של תפילה בנוסף על המצוה שבה, ולפיכך מי שלא קרא קריאת שמע, יש לו אפשרות 'תשלומין' לחלק התפילה שבה, כדרך שיש תשלומין לתפילה.

ברכות קריאת שמע

- נוהגים לומר את קדושה שבברכת 'יוצר אור' אף ביחידות, אך רצוי לאומרה בטעמים או בניגון של לימוד, כקורא בתורה ולא כמתפלל.
- לדעת השולחן ערוך, המתפלל עם הציבור וסיים ברכת הבוחר בעמו ישראל באהבה לפני החזן - לא יענה אמן על ברכת החזן, כיון שהדבר נחשב ל'הפסק' בין הברכה לדבר שמברכים עליו.
- לדעת הרמ"א, מותר לענות אמן על ברכת 'אהבה רבה' בינה לבין קריאת שמע, ואין הדבר נחשב ל'הפסק' בין ברכת המצוה לקיום המצוה, כיון שאין ברכה זו מיוחדת לקריאת שמע. אולם אף לדעתו אין לענות אמן בין 'אהבה רבה' לקריאת שמע אלא על ברכת 'אהבה רבה', או על ברכה שעניינת אמן עליה מותרת גם 'באמצע הפרק' של ברכות קריאת שמע.
- מי שקיים את מצות קריאת שמע לפני התפילה, עליו לשוב ולקוראה לאחר מכן בסדר התפילה, בַּינות לברכות קריאת שמע.

טעויות בברכות

- מי שטעה וסיים ברכה בסיום של ברכה אחרת, וב'תוך כדי דיבור' הוסיף את הסיום הנדרש - יצא ידי חובתו.
- 'תוך כדי דיבור': יש אומרים שזהו משך הזמן הנדרש לאמירת שלש מילים, ויש אומרים - ארבע מילים; והלכה כדעה הראשונה.
- מי שטעה בברכות הארוכות, נחלקו הפוסקים אם "הכל הולך אחר החיתום", ולכן אם חתם כראוי יצא ידי חובה; או שצריך שיזכיר את עיקר הברכה גם לפני החתימה.

'שומע כעונה'

- בכל הברכות יכול אדם להוציא את חברו ידי חובתו מדין 'שומע כעונה', למעט ברכות הנהנין על רוב המאכלים והמשקאות - שנחלקו הפוסקים אם יכול אדם להוציא בהן את חברו.
- יש מהראשונים שכתב שהיוצא ידי חובתו ברכה כלשהי בשמיעה מפי אחר, ודעתו הוסחה במהלך הברכה והרהר בדברים אחרים, נחשבים הרהוריו ל'הפסק' באמצע הברכה ולא יצא ידי חובתו.

'מצוות צריכות כוונה'

- העושה מעשה מצוה, וסבור בטעות שהמעשה אינו ראוי לקיום המצוה, כגון שסבור שאתרוגו פסול, או שסבור בטעות כי הוא פטור מהמצוה - אינו יוצא ידי חובה.
- העושה מעשה מצוה כ'מתעסק', דהיינו שאין כוונתו לעשיית המעשה כלל, אלא שמתוך תנועותיו נעשה מאליו מעשה המצוה, לא יצא ידי חובתו.

גליון 547
שנה י"ב תשפ"ג

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

כי בצלם אלהים עשה את האדם
(ט' - ו')

הלל בשעה שנפרד מתלמידיו, שאלוהו רבי להיכן אתה הולך? אמר להם לקיים מצוה. איזו מצוה? הוסיפו לשאול ענה להם: לרחוץ בבית המרחץ. תמחו התלמידים למשמע הדברים, הסביר להם הלל, מה פסל של מלכים שמעמידים אותו בבתי תיאטראות ובבתי קרקסאות, מי שנתמנה עליהם הוא מורקם ושוטפם והם מעלים לו מזונות, ולא עוד אלא שהוא מתגדל עם גדולי המלכות, אני שנבראתי בצלם ובדמות, שנאמר "כי בצלם אלקים עשה את האדם" על אחת כמה וכמה. ושוב היה מעשה ששאלוהו תלמידיו בשעה שנפרד מהם, רבי להיכן אתה הולך? אמר להם לגמול חסד עם אכסניה, אורח זו בתוך ביתי. אמרו לו כל יום יש לך אכסניה? אמר להם ונפש עלובה זו לא אכסניה היא בתוך הגוף? היום היא כאן ומחר אינה כאן.

(ויק"ר ל"ד ג')

פרשת השבוע

נח איש צדיק תמים היה בדורותיו
(ו' - ט')

מסופר על ה"חווה" הקדוש מלובלין זיע"א, ששאלו אותו פעם, מי חשוב ממי? תמים חשוב מגדול, או גדול חשוב מתמים? אמר להם ה"חווה": אף אתם צאו וראו, הבא לבצוע על הפת ושתי ככרות לפניו, אחת ככר לחם גדולה אבל בלתי שלמה, ואחת קטנה אבל שלימה, על איזו משתיהן מברך ברכת המוציא? שמא על הגדולה הפרוסה או אינו אלא על הקטנה השלמה? והתשובה היא: על הקטנה השלימה, למדנו מכאן שתמים וגדול, תמים עדיף.

אלת תולדות נח נח איש צדיק
(ו' - ט')

"ללמדך שעיקר תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים" (רש"י). מסופר על היהודי הקדוש מפרשיסחא זיע"א, שהיה אומר, כל אדם רגיל לטעון כי איננו עמל ויגע אלא בשביל בניו, שיגדלו ויהיו יהודים טובים ובני תורה. כאשר הבנים הללו מתבגרים, שוב אינם נותנים דעתם על עצמם, וטוענים אף הם כי כל עמלם ויגיעם אינו אלא בשביל בניהם. אי לואת כבר הייתי

תאב לראות את הבן הראוי לשמו. לפיכך אומר הכתוב, "אלה תולדות נח נח", נח לא הזניח את עצמו כדי לפעול רק בשביל בניו, כי אם ראה גם את עצמו כבן, ושקד על עליית עצמו. הוא הוא אשר היה הבן הראוי לשמו, אשר הבין כי גם עליו מוטלת החובה לעבוד את האלקים. וזהו פירושם של הדברים "תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים" הצדיקים רואים במעשיהם הטובים כאילו הם בניהם.

נח איש צדיק תמים היה בדורותיו
(ט' - ו')

יש מרבתינו דורשים אותו לשבח וגו' ויש שדורשים אותו לגנאי (רש"י) הרה"ק רבי יחזקאל מקוזמיר זיע"א אמר בענין זה, כוחו וגדולתו של איש צדיק תמים הוא בכך, שיש שדורשים אותו לגנאי, שאם אתה רואה מנהיג ציבורי שאין לו מתנגדים, אלא הכל דורשים אותו לשבח, סימן מובהק הוא שהאיש מלא שקר וחנופה, ומוצא דרכים מחוכמות לחיות בשלום עם כולם, ולשאת חן וחסד בעיני הכל. לעומת זאת, מנהיג דגול שצדק ואמת משמשים בקביעות נר לרגליו ואור לנתיבתו, מעורר כנגדו דברי קטרוג ושטנה מצד רשעי הדור, שאינם מוכנים להשלים עם דרך האמת של מנהיגם.

זמני השבת

זמני יציאת השבת

ירושלים: 630 ת"א: 632 ר"ת: 7:06

פרשת נח

זמני כניסת השבת

ירושלים: 5:18 ת"א: 5:32

הערך, והשיב בקוצר רוח: טוב, רק הראה לי ואתן לך. נעשה רב החובל חצוף עוד יותר, לא אראה לך ולא אתן לך, אלא אם כן תשלם לי ארבעים אלף זהב!

ראה הטבח שבכל פעם מעלה האיש החשוד הזה את המחיר בכפלים ואינו אומר לו מהו החפץ, ואינו מראה כלום, כבר רצה להפנות לו עורף וללכת לדרכו, אבל ליבו אמר לו, שהחפץ הזה צריך להיות חשוב מאד מאד, וכי בוודאי יתחרט אם לא יקנה אותו, עמד והסכים לשלם את כל הסכום העצום הזה. דרש רב החובל: קודם תיתן לי את הזהב, הסכים הטבח גם לזה, הלך לביתו והביא את הזהב שהיה חלק גדול מרכושו, ואחרי שמסרו לידי רב החובל, דרש בתוקף: כעת עליך להביא לי מיד את החפץ שקנית, סוף סוף אני רוצה לדעת מהו הדבר. צחק רב החובל צחוק זדוני וקרא: המתן בסבלנות כמה רגעים והחפץ יבוא אליך ברגליו, ובעודו צוחק ומתמוגג מנחת על המכירה המוצלחת, ירד מן הסיפון אל בטן האוניה.

לא עבר זמן רב והנה עלו משם בני אדם קרועי בגדים, מלוכלכים ומוזנחים, רזים וחלשים, בקושי עומדים על רגליהם, מאתיים נפש מישראל אנשים נשים וטף, שנשבו בידי רב החובל וחבורת שודדי הים שעמו באוניה, הטבח עמד במקומו ולא יכול היה לדבר מרוב תדהמה. רב החובל ניגש אליו ושוב קרץ בעיניו: האם מוצא חן בעיניך החפץ שקנית? אולי לא היה כדאי לך לשלם בעבורו את כל הזהב ההוא? דע, שלולא קנית אותם היום, הייתי משליך אותם לים, כי עד כה לא מצאתי להם קונים ובר נמאס עלי להסיעם באונייתי. לא רצה הטבח עוד להסתכל בפניו של רשע זה, וענה בקצרה: כדאי וכדאי היה לי.

מיד התחיל לטפל בחמלה רבה בפדויי השבי, הביאם אל ביתו, והתייחס אליהם כאל אחיו ואחיותיו, האכיל אותם והשקה אותם, ציוה לרחצם ולתת להם בגדים חדשים ואף קרא לרופאים לרפא את החולים שביניהם, אחרי שחוו מעט, סיפרו לו שרב החובל והשודדים התנפלו על כפרם בלילה, הרסו את בתיהם וגולו את רכושם ואותם לקחו בשבי, ימים רבים היו כלואים בבטן האוניה, בחושך וללא אויר צח, ולא קיבלו מזון אלא מעט לחם יבש ומים. הטבח המשיך לדאוג לכל מחסורם באהבה וברחמים, והנה ראה בין הפדויים נערה עדינה וצנועה שמצא חן בעיניו, ולזה אין אב ואם, אמר לו הטבח: יש לי בן, בחור מוכשר וטוב, הינשאי לו ויהיה ביתנו ביתך, ותחיי באושר ובכבוד כמו בת מלכים. השפילה הנערה את עיניה ולא ענתה, עצובה הייתה מאד, העושר לא חשוב בעיניה, אלא שלא העזה לסרב לאיש שהציל אותה ממוות בטוח לחיים.

איש זה זכה בחפץ היקר לו מכל יקר

לפני שנים רבות גר טבח יהודי עשיר על שפת הים, בתחילה עני היה, אבל במשך הזמן התעשר, בנעוריו לא זכה ללמוד תורה אלא מעט, ולכן ידע רק להתפלל ולקרוא את פרשת השבוע ובספר התהילים, ובקושי הבין את מה שקרא. איש פשוט היה הטבח, אבל טוב לב עד מאד, בימי עשרו לא שכח את השנים שבהן היה עני ורעב ללחם, ולכן בכל ערב שבת חילק לעניי עירו חינם אין כסף בשר לכבוד שבת, וגם פיזר כסף רב לצדקה בין הנצרכים.

חשוב היה האיש ונאמן גם בעיני מושל העיר ההיא, והוא נתן לו רשות לגבות בעבודו את המכס שהיה מגיע לו מן האוניות שנכנסו לנמל. כשבאה איזה אוניה לנמל, היה הטבח עולה על סיפונה ומקבל מידי רב החובל איזה חפץ ממטענה לפי בחירתו, חלק מהמכס שגבה היה צריך לתת למושל והיתר היה שלו, בעד טרחתו, כל הלך האיש והתעשר מאד.

פעם אחת באה אוניה לנמל, וכמנהגו עלה עליה הטבח לגבות את המכס, הראה לו רב החובל סחורות שונות, והטבח נטל מתוכן את המכס וכבר רצה לרדת לחוף, אלא שרב החובל הלך אחריו ולחש באוזנו: "האם תרצה לקנות מידי איזה חפץ שאסור לגלותו? אני מוכן למכור לך! ללחש וקרץ בעיניו כמי שאומר כבר תבין שעסק מיוחד במינו יש כאן". הסתכל בו הטבח בתימהון, לא האיש ולא העסק מצאו חן בעיניו, פרצוף פראי וערמוני לרב חובל זה, מה ירצה למכור לו? אולי סחורה גנובה או מוברחת? לא רצה הטבח לקנות ממנו, אך בכל זאת שאל מתוך סקרנות: מהו החפץ הזה? במה מדובר? ענה רב החובל, לא אומר לך, עד שתקנה אותו, ותיתן לי את הכסף מראש עוד לפני שתראה אותו, ואם לא תקנה את החפץ עכשיו, תיכף ומיד, לא אמכור לך עוד את החפץ לעולם.

הרהר הטבח בלבו: אולי בכל זאת כאי לקנות, ואפילו רק כדי לראות מהו החפץ הזה שרב החובל מדבר עליו ברמזים בלבד? אולי לא יבקש הרבה בעודו? ובקול רם אמר: אם כן, אמור לי כמה כסף אתה דורש בעד החפץ ההוא, הבא ונשמע! לחש האיש: עשרת אלפים זהב! לא היה יכול הטבח להתגבר על סקרנותו ואמר: הראה לי את החפץ הזה ואתן לך את הזהב.

הרגיש רב החובל שהטבח רוצה מאד לדעת את הסוד, ולכן ענה בקול תקיף: לא אמכור לך, אם לא תיתן לי עשרים אלף זהב. אז התעורר בטבח עוד יותר החשק לדעת מהו החפץ יקר

משל ונמשל

כמה חשובה תפילה בזמנה

משל לכפרי אחד ולו בת יחידה וחביבה, ומילדותה נתן דעתו לחסוך עבורה כסף עבור נדוניה נכבדה, מה עשה, ייחד קופסה נאה, וכל שטר כסף חדש ויפה שהצליח לחסוך הניח בתיבה, כך עשה חודש אחר חודש, שנה אחרי שנה, וחפיסת שטרי הכסף הלכה ותפחה. כשהגיעה הבת לפרקה פתח הכפרי את התיבה והוציא חופן שטרות נאים, בוהקים כחדשים, נסע אל העיר הגדולה ונכנס לחנות יקרה ובחר לעצמו את היקרות שבסחורות, והושיט את השטרות לתשלום, מאן המוכר לקבלם בטענה שאין הוא מכיר את השטרות, התמרמר האיש ואמר: הלא כסף הוא וחוקי הוא, בעמלי הרווחתי, ובמשך שנים חסכתי, משכו בכתפיהם ואמרו: אנחנו לא יודעים, לך לעיר הגדולה אולי שם יחליפו יאמרו לך שהכסף חוקי וימירו אותם בשטרות מוכרים. נסע האיש לעיר הגדולה ועלה לבנק הממשלתי וחיכה בתור, ראה אנשים באים עם שטרות בלויים וקרועים והחלפנים גוערים בהם "כלום כך שומרים על שטרות יקרי ערך, איך מניחים לתמונת הקיסר המתנוססת עליה להיקרע?, עם כל זאת החליפו להם את השטרות בחדשים, יהודי זה שמח בלבו: אם כך נוהגים בשטרות בלויים וקרועים, ודאי יקבלו בסבר פנים יפות נאה את שטרותיו החדשים והיפים.

כשהגיעו תורו הניח בדפלק את חבילת השטרות, נטלם הפקיד עלעל בהם והחזירם לידיו, ואמר "אינם שווים מאומה". מחה הכפרי וזעק: במו עיני ראיתי כיצד החלפתם שטרות בלויים וקרועים, על אחת כמה וכמה שאתם חייבים לקבל את השטרות החדשים והנאים שלי. אמרו לו: הירגע, אתה צריך להבין שהשטרות שלך ישנים הם ונפסל מכבר מטעם הממשלה, ואבדו כל ערך גם אם חדשים ונאים הם, אבל הללו אמנם הביאו שטרות ישנים ובלויים אבל עודם בתקפם ושווים הם.

והנמשל: מי שעומד להתפלל תפילה בזמנה, גם אם היא מלאה קרעים ופגמים, גם אם יגערו ויוכיחו אותה, הרי זמן תפילה היא, ואם כיון בתחילתה ובסופה הרי היא בחוקתה, אבל מי שירבה בהכנות ובכוונות ובגיגין יעבור זמן תפילה, שוב לא יועיל אם תהא תפילתו מושלמת ונאה, שהרי לאחר נעילת שערים עלתה, והתפילה לא בזמנה.

(בשם הגה"ק ה"חפץ חיים" זיע"א)

אבל מן השמים רצו, שמעשהו הטוב של הטבח יהיה שלם בתכלית השלמות, וכאן, לא כפי שתכנן היה. לחתונת בנו שהוכנה ברוב פאר, הוזמנו כל יהודי העיר, עניים ועשירים, וגם פדויי השבי בתוכם, כולם באו לשמח את החתן ואת הכלה ולכבד את האיש הטוב ביום שמחתו.

לפני החופה התהלך הטבח בין האורחים, לברכם ולשרתם, והנה ראה ביניהם בחור אחד, מאלה שהצילם מידי השודדים יושב בפינה ובוכה, מיד ניגש אליו ושאלו: מדוע אתה בוכה? הלא לשמוח אתנו הזמנתיך, האם חסר לך דבר מה ואוכל לעזור לך? בתחילה סירב הבחור לענות, אבל הטבח קרה לו לחדר מיוחד והפציר בו הרבה, ואז אמר הבחור באנחה: הכלה של בנך – כלתי הייתה, וכבר קרוב היה יום נישואינו, ואז באו השודדים ולקחו אותנו בשבי, איך אראה שהיא נשאית לאיש אחר ולא אבכה?

נדהם הטבח ואמר: לא ידעתי, וגם אתם לא גיליתם לי, מה נעשה עכשיו, אולי מוכן אתה לוותר על כלתך ואני אעשיר אותך עושר רב? הבחור נענע ראשו בעצב, רוצה אני בכלתי יותר מכל עושר שבעולם, וגם היא, יודע אני, מעדיפה לחיות בעוני ומחסור יחד איתי, אבל מה נוכל לעשות, הרי היא כעת כלתו של בנך, ואתה הרי הצלת אותנו ממוות, ולא נעשה דבר נגד רצונך.

ניגש הטבח לבנו החתן וסיפר לו את כל המעשה, אמר הבן: אבא, איני רוצה, שגם אנחנו נפריד ביניהם, די שהפרידו ביניהם השודדים. גם אני חושב כך, בני, ענה הטבח – נערוך מיד את נישואיהם, וישמחו כל האורחים בשמחתם. וכך היה, הלבישו את הבחור בבגדי החתן, ועצבותו ועצב הכלה הפכו לשמחה רבה, ולא הסתפק הטבח במעשה גדול זה אלא גם דאג לפרנסת הזוג ברווח. כששמעו חז"ל את המעשה הזה, אמרו: איש זה זכה בחפץ היקר לו מכל יקר, מה גודל שכרו בעבור המצוות שקיים, ראוי הוא להיות בגן עדן יחד עם הצדיקים.

(ילקוט הסיפורים בשם תנחומא הקדום)

צ'ין אדם לחברו

שלא לבייש

הגה"ק רבי דוד הלוי בעל ה"טורי זהב" זיע"א, היה נוהג לומר את ה"קידוש" של ליל שבת קודש דוקא מתוך הסיפור מילה במילה, והטעם למנהגו זה הו: שאם יודמן לסעודה אורח יהודי מפשוטי העם שאין ה"קידוש" שגור בפיו, לא יראה עצמו כמבוייש, בשעה שיצטרך לומר את ה"קידוש" מתוך הכתב.

מוטב שתהרגו סוסים

מסופר: הרה"ק רבי אהרן הגדול מקארלין זיע"א נסע פעם לרבו המגיד הקדוש ממעזריטש זיע"א, ובעגלה בו נסע הצדיק, נסעו גם חבורת עגלונים מהמון העם, ישבו הללו ודיברו בגנותם של יהודי העיר, ועל כל אחד מצאו חסרונות והרבו ברכילות ולשון הרע וכו', שמע את זה רבי אהרן, התערב בשיחתם והסב את נושא השיחה, והחל לשאול אותם ולהתעניין אצלם בענייני סוסים, החלו העגלונים משוחחים אתו בהתלהבות גדולה על סוסים וכדו', עד הגיעם למעזריטש כאשר נכנסה העגלה לעיר, הקיפו חסידים רבים את העגלה מכל צד וקיבלו את פני רבם הגדול מקארלין בכבוד הראוי. תמהו העגלונים למראה עיניהם ושאלו את רבי אהרן: אם רבי אתה, מדוע שוחחת עמנו כל הדרך על סוסים? השיב להם הצדיק: ראיתי שבהבל פיכם אתם הורגים אנשים, אמרתי, מוטב שתהרגו סוסים.

להקל יסורים מיהודי

מסופר על הגאון רבי איסר זלמן מלצר זיע"א שמעשה והתיימר אחד הלמדנים להוכיח, על פירוש מסויים של רבי איסר זלמן שאינו נכון. ולא נתקררה דעתו עד שפרסם דבריו בירחון תורני והשתמש בביטוי שפירושו של רבי איסר זלמן משבש את האמת. משראה אחד התלמידים את דברי הלמדן המבקר, נודרו ובא אצל רבו עם תשובה ניצחת שיוכיח את צדקת דבריו של רבו. עיין רבי איסר זלמן בדבריו ואמר: אינני מתיר לך לפרסם דברים אלו, אותו למדן מבקר, הוא יהודי מר נפש ומדוכא ביסורים, ועתה כשיכול להתפאר בכך שנצחני בהלכה - ישמש לו הדבר פורקן ועידוד כל שהוא לצרותיו, ואם יש בי היכולת לעשות לו טוב על לבו השבור ובכל להקל ולו במעט מיסוריו, למה לא אעשה כן?

גאון בחסד ובהכנסת אורחים

הרה"ק רבי דוד מלעלוב היה גאון בחסד ומהדיר גדול בהכנסת אורחים, עד כדי כך, כדי שירגישו אורחיו בביתו בנוח, היה מתנהג בדיוק כמותם, למשל: אם הרבו באכילה ושתייה היה יושב איתם ואוכל ושותה כמוהם. ופעם אירח רבי דוד עני בביתו שאכל אכילה מרובה ביותר, וגם הרבי עשה כמוהו, שאלוהו איפה יש לו מקום בקיבה לכל כך הרבה אוכל? השיב הצדיק: כמו שיש לי בביתי מקום מיוחד לאורחים, כך יש לי בקיבתי פינה מיוחדת לאורחים.

חילולא דצדקיא

שבת קודש ד' מרחשוון הרה"ק רבי קלונימוס קלמיש מפיאסעצנא הי"ד ב"ר אלימלך (חובת התלמידים - תש"ד)

יום שני ו' מרחשוון

הרה"ק רבי שלמה דוד יהושע הי"ד מסלונים ב"ר אברהם (תש"ד)

יום שלישי ז' מרחשוון

הרה"ק רבי שמעון אשכנזי אב"ד דאבראמיל ב"ר אברהם (נחלת שמעון - תלמיד ה"חווה - תקס"ד)

הרה"ק רבי יהודה צבי אייכנשטיין מראזאלא ב"ר משה מסאמבור (תר"ח)

הרה"ק רבי נתן דוד משידלוצ'ביץ ב"ר ירחמיאל (תרכ"ו)

יום רביעי ח' מרחשוון

הרה"ק רבי דוד מיאגליניצא ב"ר נתן (תקנ"א) הרה"ק רבי מרדכי טווערסקי מסקווירא ב"ר דוד (תר"פ)

יום חמישי ט' מרחשוון

רבי אשר בן יחיאל (הרא"ש - ה"א פ"ח) הרה"ק רבי אברהם משה ב"ר צבי מפשעווארסק (תקנ"ג)

הרה"ק רבי יוסף הלוי אוטנברג אב"ד קאזיווע (חתן העט"צ - תרי"ד)

הרה"ק רבי שמואל טייטלבוים מגורליץ ב"ר אלעזר ניסן (תרמ"ט)

יום שישי י' מרחשוון

גד בן יעקב משבטי יה (ב' אלפים - שב"א) הרה"ק רבי אריה לייב אויערבאך מסטאניסלוב ב"ר מרדכי (תק"י)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצווה הלכות

מאת הרה"ג נמליאל הכהן רבטובין שליט"א
מח"ס "גם אני אודך" רמזים וסימנים לתורה על המעשים.

ספרים שנפלו (ג')

א) נהגו לנשק ספר שנפל על הארץ. (על פי ספר חסידים, סימן תתקכ"ג, ערוך השלחן, יור"ד סימן רפ"ב, סעיף י"א, ברכת נפתלי, דף נ"ח, הלכה י"ד).

ב) אפילו כשנפל דף שיש בו דברי תורה, נהגו לנשקו, אבל מכתב או עיתון שיש בו דברי תורה יחד עם דברי חול, לא נהגו לנשק. (גנוזי הקודש, עמוד מ', פרק ב', סעיף ל"ט)

ג) כשיש חשש תולעים בספר, כגון שהוא ספר ישן, יעיין היטב קודם שינשק הספר, אם אין תולעים על גבי הספר, שלא יכנסו חלילה התולעים לפיו כשמנשק הספר. (שלחן ערוך המקוצר, עיני יצחק, דף קצ"ו, ס"ק ל')

בחסות דפוס פוסטר

דפוס אישי מקצועי

08-8422112 ההגנה 54 רחובות

P6422112@gmail.com

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות "דודי קאר"

הסוכן החרדי שלך להשכרת ומכירת

רכב בכל הארץ 052-7655-222

פני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת שכונת "עין חמד" - מקלחת ציון

פְּרֶשֶׁת נח - גזל

"וַתִּשְׁחַת הָאָרֶץ לְפָנַי הָאֱלֹקִים וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ חָמָס" (בראשית ו, יא)

יוצא מכאן שאם דור המבול לא היו חוטאים בעוון הגזל והחמס, הרי שלא היו נידונים מיד לכליה אלא היו עונשים בהתחלה בממונם וברכושם, מכיוון שאין בעל הרחמים נוגע בנפשות תחילה.

אבל מכיוון שממונם היה גזול, מיד נחתם גזר דינם, שנאמר "הַנְּגִי מִשְׁחִיתֶם אֶת הָאָרֶץ" (בראשית ו, יג). זו גם המשמעות של הפסוק: "עֲשֵׂה עֵשֶׂר וְלֹא בְמִשְׁפָּט בַּחַצֵי יָמָיו יַעֲזָבוּ" (ירמיהו יז, יא).

מי שהרוויח את כספו בדרכים לא כשרות, עליו לשלם בחייו בעד עוונותיו, מכיוון שהכסף לא יכול לשמש לו כופר נפש.

הצדיק הגאון רבי אליהו אליעזר דסלר הסביר: עונש המבול בא בעקבות החמס, שנאמר: "כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ חָמָס" (בראשית ו, יג). ההצלה מן המבול לא היתה אלא בהיפוכו, בכוח החסד, כאשר נח ומשפחתו, שמונה נפשות בלבד, שימשו והאכילו בעלי חיים רבים מאוד במשך שנה תמימה. כל אחד בזמנו ובמזונו המיוחד לו. הרי זו פעולת חסד עצומה שאין דוגמתה. חסד זה היה האבן הטובה שהאירה את התיבה. זה הצוהר שממלא אותה נוגה וזיו.

בברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א
חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

רש"י הקדוש פירש את המילה: "וַתִּשְׁחַת" - לשון ערווה ועבודה זרה. בגמ' סנהדרין (דף ק"ח ע"א) מובא: קץ כל בשר בא לפני כי מלאה הארץ חמס. אמר ר' יוחנן: "בוא וראה כמה גדול כוחו של חמס, שהרי דור המבול עברו על הכל ולא נחתם גזר דינם עד שפשטו ידיהם בגזל".

הרמב"ן כתב: חמס הוא הגזל והעושק. הטעם שנענשו עליו יותר מיתר אותם עבירות חמורות, כמו: עריות ועבודה זרה, משום שהיא מצווה מושכלת ואין צורך לאזהרה מוקדמת מפי נביא.

עוד שהוא רע לשמיים ולבריות. בספר 'מלא העומר' כתב עוד טעם על פי מה שאמרו חכמינו: "אין בעל הרחמים נוגע בנפשות תחילה" (ויקרא רבה פי"ז). כלומר, בהתחלה מענישים את האדם ברכוש ורק אם אין זה מועיל מענישים את האדם בנפש.

אם כן צריך להבין מדוע בורא עולם התחיל את העונש של דור המבול מיד ב"אֶמְחָה אֶת הָאָדָם" (בראשית ו, ז) ולא העניש אותם לפני כן בממון וברכוש?

הממון של האדם עשוי להציל את בעליו רק כאשר הכסף שהגיע לידי נרכש בדרכים כשרות והוגנות, כי אז יוצא שהאדם מאבד את הממון שלו ועל ידי כך הוא מקבל את עונשו.

אבל אם חלילה הממון הוא גזול ועשוק ואיננו קניינו של האדם, אז במקרה זה אין בכוחו להציל מעונש.

הצלחה בגו"ר

יצחק אריאל בן טובה חגי חיים וב"ב שמואל אימן בן אסתר זרי שגית בת רותי מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמים ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"ב קסירר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ' שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל העניינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.י.ש כדורי אקבלי יוסף חיים בן נסכה שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב עמית בן אהרון וב"ב רז דוד בן לאה וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר רותית בת סימי תרצה בתיה בת ימנה נינט יוסף בן רוחמה אילן בן ג'ולייט יפית שרה בת ג'ינה דרוו בן סופיה אנאל חביבה בת שולמית מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית נעם בן שרה שירי ימנה בת שולמית דוד עומרי בן יהודית שושנה שירה בת סילביה שמעון בן שולמית סיון רבקה בת אלן אסתר עמית בת טובה אברהם גורג'י בן דליה אפרת אורן בן נעמי

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו דרי בן ימנה אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית דניאל בן שרה ואושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה אסף בן סופיה נתנאל בן ג'ינה מיטל בת שושנה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזרי בן פרח- בריאות ואריכות ימים מאיה בת עדי דליה אפרת בת נעימה סימי בת סוליקה מיכאל יהודה בן מרים אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה משה בן נדימה עינת בת רחל ברכה רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה יצחק בן רבקה רונית בת סבריה קסנש בת דגטו יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה אליהו בן רחל בנימין בן ברכה אלן אסתר בת שרלוט נעימה בת שרה יהודה לייב בן אסתר מלכה נעם אלימלך בן אושרית- רפואה שלמה ובריאות איתנה יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל
לרפואה שלימה לנוריאל בן אסתר
לרפואה שלימה לאיידה חיה בת אסתר וליילד אלחנן רפאל בן ארייס וליילד אורי חיים בן שלי

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי
להצלחת ולרפואת אברהם גורג'י בן דליה אפרת וב"ב והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב
לע"נ הצדיק ר' חיים אבישלום כהן פרחיה בן בלנקה זצ"ל

שבת	שבת	שבת	שבת
19:06	18:30	17:19	י"ט
19:02	18:27	17:35	ט"ז
19:02	18:27	17:36	מו"ט
19:05	18:29	17:38	כ"ג

שואל ומשיב בהלכה – שבת- שטיפת כלים

האם מותר להשתמש בבוילר או בדוד שמש לשטיפת כלים?

שאלה: ?

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

תשובה: ?

שטיפת כלים לכתחילה תהיה על ידי כרית ניקוי פלסטיק שנקראת "ננס" שאינה צפופה ולא סופגת את המים.

כל חומר שניתן לסחוט כגון "סקוטש ברייט" או צמר פלדה, אסור לשטוף בו כלים. **מקורות:** שו"ת אור לציון ח"ב (פל"ד אות ב). נראה שאין למחות ביד חזקה באדם שמיקל בזה מכיוון שהוא אינו רוצה בסחיטה, הוי פסיק רישא דלא ניחא ליה בדרבנן. עיין בספר מעין אומר ח"ב (עמוד קמב). בספר שלמי יהודה (פ"ט הערה ז) כתב שאין להחמיר בצמר פלדה מדין ממחק את הכלים, אלא בכלי כסף, אבל בשאר כלים מותר אם אין חשש סחיטה.

מותר להדיח כלים כשכפפות של גומי על ידו. **מקורות:** חזון עובדיה - שבת (ח"ו עמוד קד).

מותר לכתחילה להשתמש בשבת בסבון נוזלי ואסור במשחה או בסבון מוצק. **מקורות:** שו"ת אור לציון ח"ב (פל"ד אות ג).

יש מתירים להשתמש בשבת בסבון מוצק. **מקורות:** הראש"ל בשו"ת יביע אומר ח"ד (חאו"ח סימן כז) וח"ט (עמוד רסה).

מותר לנגב כלים במגבת שמיועדת לכך, ואין לחשוש שיבוא לידי סחיטה. **מקורות:** מג"א (סימן שב ס"ק כז), משנה ברורה (שם ס"ק נט) וכתב אף לנגב בה כלים הרבה שרי, דאם יהיה הסמרטוט לח מצד אחד על ידי הניגוב, ינגב בה מצד אחר. עיין בשו"ע (סימן שב ס"ב) לענין כוסות שפיהן צר שיש בהם שיורי מים, אסור לנגב משום סחיטה. כתב בשו"ת אור לציון ח"ב (פכ"ד אות ז) במגבת מותר מכיוון שהיא עבה ואין חשש לסחיטה. ועוד, דברי השו"ע הנזכר היינו אם יש בכוס הרבה מים, שאז יש בזה חשש סחיטה, אבל במעט אין לחוש.

יש פוסקים שאוסרים להשתמש בדוד שמש מכיוון שבשעה שפותח את ברז המים החמים ויוצאים מים מהדוד, נכנסים לתוכו מים צוננים והם מתבשלים במים החמים שבתוכו. **מקורות:** שו"ת שבט הלוי ח"א (סימן צד) ובשו"ת מנחת יצחק ח"ד (סימן מד). ראה בהרחבה בספר אורחות שבת ח"א (עמוד נד).

העיקר להלכה להתיר את השימוש בדוד שמש לרחיצת פניו וידי או לצורך שטיפת כלים ובפרט כשצריך את המים החמים לצורך תינוק או חולה שאין בו סכנה. **מקורות:** שו"ת יביע אומר ח"ד (סימן לד) כיון שהבישול בתולדת חמה אינו אלא איסור דרבנן גזרה אטו תולדת האור, וגם אינו מבשל את המים הצוננים, הו"ל פסיק רישא דרבנן שמותר לדעת הרב תרומת הדשן (סימן טו). למרות שהמג"א (סימן שיד סק"ה) חלק וסבר לאסור, מכל מקום כתבו הפוסקים שכל דברי המג"א אמורים באיסור דרבנן שאסרוהו משום דדמי לדאורייתא, אבל בדבר שאסרוהו משום גזירה שמא יעבור על איסור תורה, אף המג"א מודה להתיר. כ"ה בספרו הליכות עולם ח"ד (עמוד לו), שו"ת הר צבי (או"ח סימן קפח), שו"ת ציץ אליעזר ח"ז (סימן ט), וכן פסק בשו"ת אור לציון ח"ב (פ"ל אות ב). בספר שמירת שבת כהלכתה (פ"א סמ"ה) כתב בשם הגרש"ז אורבך שטוב להימנע מלהוציא מים חמים מדוד שמש.

זְהִירוֹת מְגָזֵל

הגאון הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א (ראש מחלקת הכשרות במבשרת ציון ורב ק"ק עין-חמד ומחה"ס הפופולרי הכשרות למעשה) סיפר על הדוד שלו, הגאון הרב אליהו פנחסי זצ"ל. הדוד שימש כראש הקיבוץ בישיבת 'יקירי ירושלים' - באר התלמוד. היה מזכה את הרבים בשעורי תורה. נודע בשיעוריו בכל מקצועות התורה וחיבר את סדרת ספרי 'דברי אליהו' על הש"ס.

הדוד התבקש לבית-עולמו לאחר שסבל ממחלה קשה ב-כ"ט סיון ה'תשע"ט (2019 למניינם) בגיל 60. ציונו בבית-העלמין סנהדריה בירושלים. לפני כחצי שנה בת הזקונים שלו, מרת בלום, חלמה על אבא שלה. בחלום הוא מצביע על ספר שנמצא בספרייה במדף העליון ואומר לה: "הספר הזה לא שלי. תחזירי אותו לאחי".

הבת מתעוררת בבוקר. החלום היה כל כך מוחשי ולכן היא מחליטה לבדוק את אמיתות הדבר. היא ניגשת לארון הספרים, מביטה במדף שאביה הצביע עליו בחלום ומחפשת את הספר. היא לוקחת את הספר הראשון ופותחת את הדף הראשון. לא כתוב שם דבר.

היא עוברת בין הספרים במדף עד שהיא מוצאת ספר שבעמוד הראשון כתוב עליו: "מספרי שמואל פנחסי". (אחיו הוא הגאון הרב שמואל פנחסי שליט"א). היא דואגת להחזיר את הספר לאח של אביה. עכשיו בואו חשבון. הגאון ר' אליהו היה מזכה הרבים, נזהר מגזל ובסך הכל לווה ספר מאחיו.

למרות כל זאת הרב הגיע בחלום לבת כדי שתחזיר את הספר. הדבר הפריע לו בעולם העליון להגיע אל מקומו. לא לכל אחד מאפשרים בבית-דין של מעלה אחרי שנפטר לרדת לעולם הזה, להופיע בחלום ולבקש מקרובי משפחתו שיייעו לו להחזיר רכוש לבעליו.

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט"?

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

מינויים

לקבלת העלון חתום במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל

PnneEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג גון, חזרה בתשובה וכו' נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084 כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26 ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

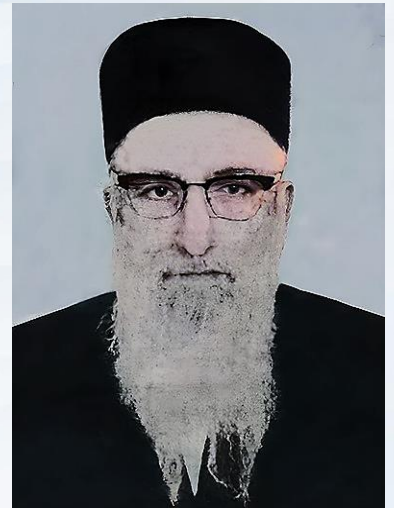
לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי בטל' 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים - הגאון הרב דוד בן-ציון לניאדו זצ"ל

הגאון הרב דוד בן ציון לניאדו זצ"ל - נולד ב-כ"ז כסליו ה'תר"ס (1899) בחלב שבסוריה למשפחת רבנים ותלמידי חכמים שמוצאם מספרד. בהתחלה למד בת"ת מקומי. בהמשך עבר לישיבה. בחודש סיון ה'תרע"ט (1919), כשהיה כבן 19 שנים בלבד עלה לארץ לבד ללא משפחתו והתיישב בירושלים. למד בישיבת 'פורת יוסף'. בהמשך עבר לארה"ב, שם שימש כרב של קהילה יהודית של יוצאי חלב. אחרי תקופה קצרה חזר לארץ. כשהיה בן 25 התחתן. אחרי נישואיו עבר להתגורר בדירת הקדש של סניור אהרון סיליורה בשכונת 'מחנה יהודה' בירושלים.

חודשים אחדים לפני פרעות ה'תרפ"ט (1929) עבר להתגורר בחברון עם אשתו ושני ילדיו. לאחר הפרעות חזר לירושלים והתחיל לשמש כרב ושמם בית הכנסת 'זכות אהרון' בשכונת 'מחנה יהודה'. הרב התגורר עם משפחתו בת ה-14 ילדים בדירת שני חדרים (שגודלה כ-35 מטרים בלבד), שהוקמה בחצר בית הכנסת. אחרי מלחמת ה'תש"ח הוצע לו לעבור לדירה גדולה יותר, אבל רבינו סירב. במרוצת השנים רבו ספסלי בית המדרש והלומדים 'פלשו' גם לביתו הצר כדי למצוא פינה קטנה ללימודם רבינו קיבל אותם בביתו בסבר פנים יפות ובחיבת התורה. כל ימיו הירבה בתפילות ובתחנונים למען גאולתם של ישראל ולאקמא שכינתא מעפרא. החזיק בכל כוחו במצוות חסד של אמת. בכל חצות לילה ערך תיקון חצות וקונן על גלות השכינה. לאחר מכן למד עד אור הבוקר.

בסוף ימיו, אחרי שנכח לדעת שאין רב בכפר שלם ליד ת"א, שימש שם כרב עד אשר נמצא רב מקומי. יסד שיעורי תורה בביה"כ של העדה האורפליית בשכונת נחלאות. מסר שיעורי תורה בערבית בביה"כ של העדה הג'רמוקלית ובשכונת הבוכרים. ספרייתו הפרטית ששכנה בביתו הכילה ספרים רבים ונדירים, ונהג להשאיל אותם לכל דורש. בחמש השנים האחרונות לחייו סבל משיתוק חלקי של גופו והיה מרותק למיטה. למרות זאת לא מש מאוהלה של תורה. ענוותן מופלא. ברוב הספרים לא ציין את שמו המלא, וחתם ב'המשתדל', כשהאותיות האחרונות מרמזות על שמו. דאג לחלק צדקה למרות הדוחק שבו חי עם משפחתו, ונודע כסגפן. נפטר ב-ט' חשוון ה'תש"ל (1969). חי כ-70 שנים. ציונו בהר-המנוחות בירושלים בחלקת הרבנים. מחשש שיכתבו עליו תארים שאינו חפץ בהם לכן ביקש שלא להספידו ושלא יפרסמו מודעות על פטירתו וכן ניסח את הכיתוב על המצבה. בהלוויתו השתתפו המונים: רבנים ואנשים שנעזרו מנדיבות ליבו ומצדקת פזרונו.

אביו: ר' שלמה אליהו (מחכמי וטובי העיר). **אימו:** מרת שרה. **אשתו:** מרת מזל זבדה (זבידיה. נישא בשנת ה'תרפ"ה 1925). **מרבותיו:** הגאונים ר' חיים כהן (תורגימאוו), ר' שלמה (סלים) זעפרני ור' רפאל שלמה לניאדו. **מילדיו:** ר' אפרים (רב של קהילת 'בית יעקב' בסאו פאולו שבברזיל), מרת אסתר (נישאה לר' סעדיה לופס), ר' יעקב. **מספריו:** **ילקדושים אשר באר"ץ** - מחקר על תולדות קהילת חלב, רבניה וחכמיה • ליקוטי דוד - תולדות רבני טבריה • מליץ טוב - תפילות. הגיה ספרים רבים והוציאם לאור. מתוכם: • תרועת מלך • לשון חכמים • באור החיים • אביר יעקב • מחלב הארץ • תוכחה ומוסר • מעיין גנים • נעים זמירות פני אוהל מועד • בית שמחה • מחנה יהודה • מי מעיין • יושב אוהלים.

רבינו התפרסם בצדקותיו הרבות ובמתן בסתר לכל אדם מישראל. כל מעשיו היו בחסידות ולפנים משורת הדין. את רוב המשכורת שלו חילק לצדקה ואת 'המעשר' היה מניח לבני ביתו כדי חיותם בלבד. כך כל ימיו חי בדוחק עם רעייתו וארבעה-עשר ילדיו בצמצום ובתנאים קשים. הפרוטה מעולם לא היתה מצויה בכיסו בשביל בני הבית. מאידך גיסא, תמיד דאג למשפחות עניות.

מבוקר עד ערב היה עסוק בהרבצת תורה לצעירים ולמבוגרים. יסד עבורם שיעורים בבית הכנסת של האורפלים בשכונת נחלאות בירושלים, ובבית הכנסת של הג'רמוקלים שם לימד את תלמידיו. כששמע שבכפר שלם שסומך לתל אביב, אין רב, נסע והחיה את תושבי המקום, שימש כרב כפר שלם עד אשר נמצא רב מקומי.

בנו סיפר שפעם אחת בימי חורף קשה, גשמים ושלגים ירדו ללא הפסקה והקור היה עז מאוד. כשאבא חזר לבית, ראינו, שהוא הגיע ללא מעיל. התפלאנו מאוד ושאלנו: "אבא, להיכן נעלם המעיל? אתה עלול להצטנן ביום כזה". הוא השיב: "הייתי בדרכי לבית הכנסת. ראיתי עני מרוד בא לקראתי רועד מקור, ממש קופא. פשטתי את מעילי והושטתי לו. בהתחלה הוא סירב, אבל לבסוף הסכים וקיבל. כלום יכולתי אחרת? אני בטוח שאין ידו משגת לקנות מעיל חורף, ואילו אני ברוך השם יש לי עוד מעיל אחד בארון ישן ודהוי, אבל מה בכך, מה זה כנגד מצוות מלביש ערומים". כך היתה דרכו במתן צדקה, כשפגש בעני היה מכניס ידו לכיס, וכמה שהעלה משם — מסר לו.

ר' אהרן בנו סיפר כי הגאון הרב יוסף עדס אמר לו: "אביך פעם אחת צעק עלי". ר' אהרן השיב בפליאה: "אבא? שיא העדינות היה. אינני זוכר שצעק על מישהו בימי חייו". הרב עדס סיפר: "פעם קרא לי לבוא אליו ולא יכולתי להגיע באותו יום. הגעתי למחרת, מכיוון שהייתי ממונה על כספי מתן בסתר. אביך פנה אלי בטענה קשה: "איך עשית לי את זה? איך נתת לי לישון בלילה וכספי הצדקה נמצאים אצלי?".

חודשים אחדים לפני פרעות ה'תרפ"ט, עבר לגור עם משפחתו בחברון. מדי יום ביומו היה יורד למערת המכפלה להתפלל להצלחת כלל ישראל, לתיקון השכינה ולאקמא שכינתא מעפרא ולרפואת חולי ישראל. כאשר היה חולה בביתו, היה לוקח את החולה למערת המכפלה ולומד שם תהילים ותיקונים והחולה היה מתרפא באותה שעה.

גזל מקטרג בראש

ספרים.

הנכדה לא הבינה. 'חמישה ספרים מעכבים? באלו חמישה ספרים מדובר? ובכלל, מה סבא מחפש כאן? הרי עליו להיות בעולם העליון כעת, כיצד זה הגיע שוב לעולם הזה?!!'

"חמישה ספרים שאינם שלי מעכבים אותי. תוכלי לטפל בזה?" – סבא שאל במילים קצרות וברורות, שהדהדו בראש היטב. "מבטיחה!" – אמרה הנכדה ההמומה. אכן. היא בתוך חלום. אין לה מושג באלו ספרים מדובר, אבל כשסבא מגיע מעולם האמת ומבקש בקשה – היא בודאי תסכים למלא את בקשתו.

כאשר הסבא שמע את תשובתה, הוא התחיל מקפץ בשמחה כלפי מעלה, עלה ונתעלה, עד שנעלם מהאופק. אז הנכדה התעוררה מהחלום בבהלה...

היא התעוררה מהחלום רועדת ונסערת. הנכדה מיד התקשרה לאביה – הרב אליהו הי"ו. "אבא!" – זעקה בסערת רגשות ותיארה באוזניו את כל דבר החלום.

"הבטחתי לסבא לטפל בחמישה ספרים שאינם שלו. הם כנראה מצויים ברשותו ומעכבים אותו מלהגיע למקומו בגן עדן. אולם כיצד נדע באלו ספרים מדובר? והיכן הם נמצאים? ולמי הם שייכים?!"

אביה - ר' אליהו, נכנס מיד לעובי הקורה. הוא בדק ומצא שבבית אביו המנוח בירושלים לא נמצאו ספרים שאינם שלו. אז נזכר: כשהוריו עלו לארץ ישראל מארגנטינה, ארזו את כל חפציהם החשובים והעבירו אותם לארץ.

בבית שנותר מאחור, נותרו כמה חפצים, שאין בהם צורך. ארגז אחד של ספרים, שגם היה אמור להגיע לארץ נדחה בגלל משקלו החורג. הוא מיהר להתקשר לידיד בארגנטינה, שנכנס לבית ההורים, מצא את הארגז, פתח אותו וגילה:

מתוך הספרים שהיו בארגז היו חמישה ספרים שאינם של המנוח. חתומים עליהם שמות שונים. חמישה ספרים שנותרו מאחור, נשכחו בארגז מאובק ומצהיב והם לא שייכים לו.

חמשת הספרים הבודדים האלו, עיכבו את סבא מלהגיע למנוחתו עדן. חמשת הספרים האלו הובילו אותו לשוב לעולם הזה בחלום של נכדתו ולבקש ממנה לטפל בהם - כדי שיוכל להגיע אל המנוחה ואל הנחלה!

הרה"ג רבי מנחם שטיין הוסיף בדבריו: "מסתבר, שיהודי אשר כל ימיו שמר ונזהר ברכושו, שיהא נקי מכל בדל חטא, זיכו אותו משמים להשלים את המשימה ולהשיב חמישה ספרים אחרונים לבעליהם - לאחר פטירתו!"

להלן סיפור מופלא שמעובד מתוך העלון 'פניני פרשת השבוע'. הרב אשר קובלסקי סיפר ששמע את הסיפור ממגיד המישרים הרה"ג רבי מנחם שטיין שליט"א, ששמע את דבר החלום מכלי ראשון.

יש בו כדי ללמדנו עד כמה עלינו להיזהר שלא נהיה חייבים לזולת. אפילו כשמדובר בחוב פשוט או אפילו כאשר נמצא אצלנו דבר שלא שייך לנו.

עלינו לדעת, להפנים ולזכור את המסר שאין ויתורים בשמיים. אנחנו נידרש לשלם עבור כל חוב שאנחנו משאירים בעולם הזה וכמובן להחזיר כל דבר, שלא שייך לנו ונמצא באחריותנו.

בשעת ערב מאוחרת, בלילה שבין כ"ז לכ"ח בניסן ה'תש"פ, התקיימה הלוויה צנועה וקטנה בהר הזיתים בירושלים.

המנוח, הרב קלר זצ"ל, עלה מארגנטינה לפני כשלוש שנים והתיישב בירושלים – סמוך לבית בנו יבלחט"א הרב אליהו הי"ו.

כאן בארץ לא היו לו מכרים רבים, אבל בארגנטינה הוא נודע כיהודי ירא שמיים ונקי כפיים, שדקדק בקלה כבחמורה והתפרסם בדקדוקו המופלג בכשרות ממונו ועסקיו.

עד כדי כך הגיעו הדברים שבתקופה בה החזיק חנות מכולת, וידע כי יש מוצרים שמתחריו מוכרים במחיר זול יותר משלו, היה נוהג לומר ללקוחותיו שאת המוצר המבוקש אפשר לקנות במחיר זול יותר בחנות אחרת, בהדגישו כי אמנם החנות שלו לא יקרה, אבל יש מוצרים שאפשר לקנות במחיר זול יותר מאצלו...

גם בתקופה שבה ניהל עסק של שיווק ומכירת שקיות ניילון, לקוחותיו – גם הנכרים – לא טרחו לבדוק את החשבונות שהנפיק. כולם ידעו שהסוחר קלר מתנהל ביושר מדוקדק...

זו הקדמה נצרכת כדי להבין למה הרב קלר זכה במה שלא זכו אחרים. הזכות להגיע בחלום הלילה מעולם האמת – שמורה ליחידי סגולה ממש. הרב קלר זכה בזכות כבירה זו, ומעשה שהיה - כך היה:

לילה אחד בעת שנכדתו ישנה את שנת הלילה בשלווה, לפתע היא רואה לנגד עיניה את סבא שלה. הנכדה נחרדה וזעקה 'סבא!' – והוא השיב לה בחיוך מואר באורו של עולם שכולו טוב...

הנכדה חשה, כי ליבה פועם בחוזקה, תוך כדי שנתה – והנה דמותו של סבא נגלית אליה, והיא הביטה בו בעיניים שואלות ומתפלאות.

"חמישה ספרים" – סבא אמר לפתע. היא שמעה אותו היטב בחלומה. "חמישה ספרים מעכבים בעדי מלעלות. חמישה

לע"נ

תנצב"ה

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל	הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל	ולד יחיא בן יוסף ז"ל
פואד אברהם בן רגינה ז"ל	מאיר מורד בן שושנה ז"ל	יצחק בן ברוקו דב ז"ל
אביבה בת אירין ע"ה	זהבה בת שושנה רייזל ע"ה	מאירה בת יפה ע"ה
אברהם בן יונה ז"ל	מרים בן דבורה ז"ל	אביגדור בן ג'ולי ז"ל
סעידה בת תופחה ע"ה	ר' שאול בן סילביה זצ"ל	צדיק חכם בן חזלה ז"ל
מזל בת שמעון ע"ה	שני בת אסתר ע"ה	דוד בר חסיבה ז"ל
יוסף בן מרים נוסרת ז"ל	אסודי בת חביבה ע"ה	חוה בת יעקב צבי ע"ה
יעקב בן אסתר ז"ל	אסתר בת גולה גאולה ע"ה	יצחק בן מישא אסתר ז"ל
רחל רפאת בת השמט ע"ה	יוסף בר סעדה ז"ל	ברכה בת מרדכי ע"ה
לטיף בן פרחיה ז"ל	שלום בן אסתר ז"ל	יעקב בן נעמה ז"ל
מרים בת שרה ע"ה	אריה בן מרים ז"ל	דוד יצחק בן פרחיה ז"ל
אביבה לויש ע"ה	אלון בן סעדה ז"ל	גורג'יה בת נעימה ע"ה
שרה בת נרקיס ע"ה	אילנה (מחרוזת) בת שרה ע"ה	רחמה בת מסעודה ע"ה

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל	הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל
רחמים בן רחל ז"ל	אליהו אליאס בן אלגריה ז"ל
חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל	שמואל בן רבקה ז"ל
ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל	רפאל בן אסתר ז"ל
אביחי בן אסתר ז"ל	יצחק בן חביבה ז"ל
נעימה בת גורג'יה ע"ה	אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל
חי זידי בן קלרה ז"ל	דב בן יצחק ז"ל
ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל	סוליקה בת עישה ע"ה
אסתר בת נעמי ע"ה	סלים בן פרחיה ז"ל
ר' דב בן בנימין אלתר ז"ל	יעקב בן סלימה ז"ל
אורה בת נעימה ע"ה	ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה
מישא אסתר בת זרהר ע"ה	יהודה בן סעידה ז"ל
מסעוד בן יקוט ז"ל	עפאת בת השמט ע"ה

גליון
באר
הבשרה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

נח

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
ובן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימייל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון **ארה"ב:**
Mechon Beer Emunah
1660 45th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2022

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד ההלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת נח

- באמונתו יחיה - האמונה בישועת ה' ממשיכה את הישועה.....ב
- ואני תפילתי - כוחה של תפילה ובפרט כשהיא למען כבוד שמו.....ד
- מצא חן - על ידי שהוא נח לבריות.....ו
- יראת ה' תוסיף חן - המתגבר על יצרו זוכה לחן.....ח
- בעיני ה' - הזהירות בשמירת עיניים.....יב
- עולם חסד יבנה - קיום העולם רק בזכות מידת החסד.....יג

פרשת נח

הדבר ההוא ובא בשלימות², ועל כן לא רצה נח להאמין באמונה שלימה שיבוא המבול מים לשחת על הארץ שמא יגרום ע"י אמונתו שאכן יהיה המבול, וזהו שכתב רש"י 'מאמין ואינו מאמין', כי מצד אחד היה מאמין בשלימות בכל דברי הקב"ה, אך 'אינו מאמין' שהתיירא להאמין בדבר הזה פן יגרום על ידי אמונתו להמשיך את המבול.

ביסוד הדברים הללו שהאמונה 'ממשיכה' את הדבר, פירש גם הרה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע בכתוב בריש פרשתו (ו ט) 'את האלוקים התהלך נח', בהקדם מה שמבאר בלשון הכתוב (תהלים קטו ג) 'כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא', וז"ל, דמי שיש עליו ח"ו השראת

באמונתו יחיה - האמונה בישועת ה' ממשיכה את הישועה בפרשתו (ז ז), 'ויבוא נח וכו' מפני מי המבול', ופירש רש"י, 'אף נח מקמני אמנה היה, מאמין ואינו מאמין שיבוא המבול, ולא נכנס לתיבה עד שדחקוהו המים', והקושיא נודעת, כיצד אפשר לומר על נח שהכתוב מעיד עליו 'נח איש צדיק תמים' (ו ט) שהוא מקמני אמנה ח"ו. ומבאר הרה"ק ה'אוהב ישראל' זי"ע (ד"ה ויבוא) בשם הרה"ק רבי מיכל מזלאטשוב זי"ע כי 'אמונה' הוא גם מלשון המשכה וגידול, וכמו שנאמר (אסתר ב ז) 'ויהי אומן את הדסה', ובלשון קדשו, 'כי באמונה יש כח זה, שע"י האמונה יומשך הדבר הזה ממקורו ויבוא, היינו ע"י שהוא מאמין בהש"ת ובוטח בו באמונה שלימה על שום איזה דבר', אז נמשך

א. בפרשתו (ח יא), 'ותבוא אליו היונה לעת ערב והנה עלה זית טרף בפיה', ואיתא במדרש (תנחומא תצוה ה) 'מה היונה הביאה אורה לעולם אף אתם שנמשלתם כיונה הביאו שמן זית והדליקו את הנר', ולכאורה צריך ביאור, איזו 'הארת העולם' נעשתה על ידי הבאת היונה את עלה הזית. וביאר הגה"ק מהרי"ל דיסקין זי"ע (סוף פרשת פקודי) שהנה עלי הזית חזקים הם ביותר, כמו שאמרו חז"ל (מנחות גג): 'מה זית זה אין עליו נושרין לא בימות החמה ולא בימות הגשמים', ולא נימוחו במבול אלא צפו על פני המים, וכשבאה היונה עם 'עלה הזית' רמזה לו לנח לאמר - הבט נא וראה, מעת בריאת העולם ידע הבורא שיבוא יום שנח איש צדיק ישלחני מהתיבה לשוטט על פני היקום - לראות הקלו המים מעל פני האדמה, ולא יהיה לי אז במה להחיות את נפשי, על כן עשה בטבע הבריאה שיהיו עלי הזית חזקים שלא יאבדו במים רבים, ובזאת תשבע נפשי, וזהו אומרם 'היונה הביאה אורה לעולם' - שהאירה את האמונה שהבורא התקין את עולמו מקדם לכל יחיד ויחיד בעולם כפי הצטרכויותיו.

אגב אורחא, הרה"ק מטהאש זי"ע היה אומר (הובא בעבודת עבודה) בשם הרה"ק ה'עטרת צבי' זי"ע, לרמוז במנהג שנהגו רבים לקדש ביום השב"ק על היי"ש שברכתו 'שהכל נהיה בדברו', כי הנה בליל שב"ק קידש האיש על היין ונתקיים בו מה שאמרו חז"ל 'כל האומר 'ויכולו' מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשי בראשית' (שבת קיט:), ומעתה 'מזכירים' לו, אמנם נעשית שותף, אבל זכור היטב שהכל נהיה בדברו - הקב"ה בעל הבירה ולא אתה, הכל נעשה עפ"י דברו בלבד (ואיך כשותף ח"ו בהנהגת עולם)...

ב. כה מסופר על הרה"ק מלעכוויטש זי"ע, 'מעשה והביאו אל מעונו בלכוביץ' יהודי מתושבי הכפרים הסמוכים שנשברה רגלו באופן קשה, ציוה מרן ז"ל שיכניסוהו אליו בין מנחה למעריב וישכיבוהו על גבי מיטה שניצבה בחדרו. עשו כדבריו ונכנס הוא ז"ל אל החולה ואמר לו, אמור אחרי 'אתה גיבור לעולם ה' מחיה מתים וכו' סומך נופלים ורופא חולים וכו' עד ברכת מחיה המתים, 'אח"כ שאל אותו אתה מאמין בכל זה, והשיב החולה הן, אך מרן ז"ל גער בו 'דובר שקרים לא יכון לנגד עיני', אמור שנית אתה גיבור וכו', ושאל אותו שנית אתה מאמין והשיב החולה הן, אך מרן ז"ל גער בו כבתחילה, וחזר איתו פעם שלישית עד שהחולה צעק בכל כוחו אני מאמין בכל זה, אני מאמין. מיד ציוה עליו שירד מן המיטה והנה רגלו בריאה כמאז ומקדם, אך כדי שלא יתפרסם הדבר אמר מרן ז"ל שישאווהו לאכסניא ושם ישכב עוד 'מעת לעת', ואמרו ששכיבתו ביום זה הייתה קשה על החולה ביותר אחרי שכבר הבריא לחלוטין' (הובא בתורת אבות, מעשי אבות נה).

הדינים - העצה לזה שיאמר תמיד כל מה דעביד רחמנא לטב עביד, כי הדינים הם רק לבוש (ר"ל, ניסוי הנראה בחוץ, עיני בגד לגוף) ובפנימיות הם רחמים לטובת האדם, ועי"ז גם מן השמים מסכימים לטובה, כי מאתו לא תצא הרעות, עכ"ל. והנה 'כוס' בגימטריא 'א-ל-הים' (86) הרומז למידת הדין, והאומר גם בשעה קשה בזו שאין זה אלא 'ישועות אשא' - שהכל בא עליו רק בבדי להביאו לידי הישועה, זוכה ומתקיים בו 'ובשם הוי"ה' - מידת הרחמים 'אקרא'. כיו"ב, נרמז גם כאן 'את האלוקים התהלך נח' - שגם בשעה שהיה עליו מידת הדין בחי' אלוקים, התהלך נח באמונתו שהכל לטובה ולמנוחה, ועי"ז זכה אבן לנח' - מנוחת שלום השקט ובטח.

ומבלל הן אתה שומע לאו, שהאיש שלא זכה לקנות בעצמו את האמונה המהורה בהקב"ה שהוא 'גיבור ורב להושיע', והרי הוא מלא דאגה וצער על 'חסרונותיו', ומתהלך תמיד בפחד וחרדה 'מאין יבוא עזרי' - הרי בזה הוא מרחיק מעליו את הישועה והסייעתא דשמיא, וממשיך עליו דינים רח"ל.

וזכר כתב הרה"ק רבי מנחם מנדל מוויטעבסק זי"ע (פרי הארץ, מכתבים עמ' קפח) 'תשובה כללית על דאגת הפרנסה מפני שרבים בוקעין בה, בכדי שלא אצטרך לכפול דברי לכל אחד ואחד. הנה ידוע שעיקר האדם היא המחשבה, ואל מקום אשר תפול המחשבה שם הוא האדם'. כי החושב מחשבות שומאה הרי הוא טמא, ולאידך בחשבו מחשבות מהרה הרי הוא שחור וקדוש, וכך הוא נמי בענין ה'דינים ורחמים', דהחושב מצרותיו הריהו כמכנים עצמו בתוכם עמוק עמוק, ו'דקדוקי עניות' - היינו הדאגה והמחשבה אודות חסרון הפרנסה מביאה על האדם שאבן יחסר לו. ומוסיף הרה"ק רמ"מ הנה בני קהילת קודש 'בעשינקאוויטיץ' היו שולחים אלי בכל שנה ושנה מכתב שבו הם ביכו את מצב פרנסתם, והוקשה בעיני לקרות מכתבם, ובשנה זו לא קבלתי מהם את ה'מכתב', ומובטחני שיתעלו ויצאו מצרתם - הואיל ואינם משוקעים בתוך מחשבות ודאגות פרנסתם. כי המחשב מחשבות טובות יבוא הטוב עליו, ומזונותיו יהיו מצויין לו ברווח ובכבוד".

ג. והעירני ת"ח אחד שיש ללמוד זאת מהכתוב בפרשתן (ז טז) 'ויסגור ה' בעדו', ובתרגום 'ואגין ה' עלוהי', הרי לך כי פעמים נראה לאדם שהקב"ה סגר בעדו מכל צד ואופן, וח"ו חשך עליו עולמו, אך אדרבה, ב'תרגום' הדבר יתגלה לו שהקב"ה 'מגין' עליו, ולא סוגר עליו ומחשיך חלילה (כידוע שהתרגום אינו מפרש 'לשון' המקרא, כי אם את תוכן הענין). כיו"ב נלמד עוד, שהנה נח הצדיק יושב כשנה תמימה סגור ומסוגר בתיבה סגורה וחתומה, בו תרמוש כל חייתו יער, חיות טובות ורעות, ועליו להאכילם ולהשקותם במשך כל היום והלילה, והוא ממש כיושב ב'בית האסורים' כשהוא משמש ב'עבודות שירות', ולכאורה כיצד נשאר שלם בדעתו ושכלו... וכל אחד יחשוב לעצמו, כיצד היה נראה אחרי שנה תמימה כזאת, והרי את מיטב רופאי הנפשות (פסיכולוגים) היו צריכים להזעיק אליו, וכולי האי ואולי... אבל האמת תורה דרכה, כי כל זה אינו אלא בזמנים כתיקונם, לא כן גבי נח, שידע היטב שהמבול משתולל בחוצות, כל העולם טובע במים הזדונים, ותיבה חתומה זאת היא היא 'מגן ומושיע' עבורו, בוודאי היה שש ושמח בכל רגע על ש'זכה' להיות חתום ונעול תחת מסגר ובריח, וכל עבודתו ויגיעתו שמה היו לו למשיב נפש, בידעו כי רק כך תנצל נפשו... כיו"ב, יכירו בניו וידעו, כי כל מצב הנראה להם כ'בית האסורים' וקושי נורא, כל 'מסגר' ועמל אינו אלא לטובתם הגמורה, להצילם ממים הזדונים למען חיותם כהיום הזה בזה ובכא.

ד. בדרך רמז ביאר הרה"ק ה'בת עין' זי"ע (אמור ד"ה בפירוש רש"י, או יאמר) את דברי חז"ל (ע"י שבת קיט:): 'כל האומר ויכלו על הכוס בשבת כאלו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית', כי הנה אמרו חז"ל (בר"ר יב טו, הובא ברש"י בראשית א א) שבתחילה עלה בלבו של הקב"ה לברוא את העולם במדת הדין, וכשראה שאין העולם מתקיים הקדים מדת רחמים ושיתפה למדת הדין, ולפי"ז יש לפרש ענין 'האומר ויכלו על הכוס' בדרך רמז כי 'ויכלו' עולה בגימטריא למנין ע"ב המורה על מקור הרחמים והחסד, ואילו 'כוס' בגי' כמנין 'א-ל-ה-י-ם' (86) המרמז על מידת הדין, וזה האומר בשעת הדין כי הוא ממידת הרחמים נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית, מאחר שדבק במידותיו של הקב"ה בעת בריאת העולם.

ה. כבר אמרו בדרך צחות כי תיבת 'דאגה' בנוייה מאותיות שהגמטריא שלהם קטנה מאד - כי קטנות היא להיות 'דואג'.

באר הפרשה - פרשת נח

מביא על עצמו את העניות. משא"כ המתחזק ובוטח בה' שיחיש לו כל טוב, ושום רעה לא תבוא עליו, בזכות אלו המחשבות ניצול מכל רע, ויעבור מעל נהר החיים בשלום ובשלווה¹.

ואני תפילתי - מוחה של תפילה ובפרט כשהיא למען כבוד שמו

בפרשתן (ו יח), 'ובאת אל התיבה אתה ובניך ואשתך ונשי בניך אתך', ביאר בה הרה"ק המגיד ממעזריטש זי"ע (תורת המגיד פר' נח) כי כל מהותו של אדם תלויה בתפילה, שהרי 'תיבה' מרמזת על תיבת התפילה, והכתוב מצווה ואומר 'ובאת אל התיבה הכנס נא בכל כחך והכוונה אל תיבת התפילה', מתוך ידיעה אשר אתה - חיך, וחיי בניך ואשתך ונשי בניך כל אלה נמצאים כעת אתך כי בכוח תפילתך תוכל להשפיע להם חיים וברכה. על כן יתפלל אל ה' בכל לבו וימלאו כל משאלותיו².

עפ"ז ביאר המהר"ל זי"ע (חידושי אגדות ב"מ עמ' קי"ד) את דברי הגמרא (ב"מ לג.) 'אפס כי לא יהיה בך אביון - אמר רב יהודה כל המקיים בעצמו כך סופו בא לידי כך', היינו שכאשר אדם מתיירא מן העניות, בזה גופא הריהו גורם לעצמו שתבוא העניות עליו, וכמו שנאמר (איוב ג כד) 'את אשר יגורתי בא לי', כי כאשר ירא מאיזה דבר הריהו מקטין עצמו תחת דבר זה, ובזה גורם שיקרה דבר זה בפועל, וראיה לדבר, ממצאות הדברים כשיקח האדם 'לוח של עץ' ויניחנה על גבי הנהר בכדי לעבור עליו מקצה הנהר האחד למשנהו - קרוב הדבר שיפול, ואילו כאשר לוח זה יעמוד על הארץ יעבור עליו בשופי בלא שום נפילה, ומדוע, כי בהילוכו ע"ג הנהר הינו מרתת ומפחד שמא יפול, משא"כ בעמדו על הארץ אינו חושש למאומה. והיינו שמחשבת היראה מן הנפילה פועלת עליו שאכן נפול יפול. כיו"ב ממש הוא בכל עניני האדם, כאשר חושש ומתיירא מן העניות - 'סופו בא לידי כך', שהוא

1. עוד איתא בתורתו של המהר"ל (גור אריה דברים כ ה) לבאר במה שמצינו לעניין היוצאים למלחמה, שהיו השוטרים מכריזים 'מי האיש אשר בנה בית חדש ולא חנכו ילך וישוב לביתו פן ימות במלחמה ואיש אחר יחנכנו', ופירש רש"י 'ודבר של עגמת נפש הוא זה', ומבאר המהר"ל, 'שיש אדם בשביל שאחר יקח את שלו חלש דעתו עליו, ובשביל שחלש דעתו עליו איתרע ליה מזליה ומת במלחמה, ודבר זה גורם המיתה'. והיינו שהדאגה והמחשבה שמא יארע לו רע הן הן שהביאו עליו את המיתה.

וכה כתב גם המגיד מדובנא (ספר המידות שער הבטחון פ"ה), כי המאמין בסיבה מה שתהיה ומתיירא ממנה, גם אם הוא מתיירא ממלחמה, הפחד הזה הוא סיבה חזקה להביא עליו את אשר הוא ירא ממנו, כמו שנאמר (איוב ג כה) 'כי פחד פחדתי וַיִּאֲתָנִי ואשר יגורתי יבוא לי'. אשר ע"כ אמרו רבותינו ז"ל (ברכות לב:) 'ארבעה צריכים חיזוק ואחד מהם בטחון', שנאמר (תהילים כז יד) 'קוה אל ה' חזק ויאמץ ליבך קוה אל ה'', ונאמר (ישעיה ל טו) 'בהשקט ובבטחה תהא גבורתכם', כי הפחד הוא הסבה אל הנפילה והשבר ומבוא הישועה הוא הבטחון. עכ"ל. ועל פי זה ביאר מה שנאמר בעניין היוצאים אל המלחמה, 'ויספו השוטרים לדבר אל העם ואמרו מי האיש הירא ורך הלבב ילך וישב לביתו ולא ימס את לבב אחיו כלבבו' (דברים כ ח), ולכאורה יש להקשות מה בכך שימיס לבב אחיו, והלא הנצחון במלחמה אינו לא בחיל ולא בכח אלא ה' אלוקיכם הוא הנלחם לכם מכל אויביכם' (דברים ג כב), ומדוע הקפידה התורה שישוב הירא ורך הלבב לביתו, אלא ביאורו הוא 'כי שורש ומבוא הישועה הוא הבטחון השלם, ושורש הנפילה והתחלתה הוא הפחד, ומעולם לא תבוא הישועה על לב מפחד, ולא מפלה על לב שליו', עכ"ל.

2. ידוע מה שפירשו חז"ל (תענית ב.) מה שנאמר (דברים יא יג) 'ולעבדו בכל לבבכם' - 'איזהו עבודה שבלב זו תפילה', וביאר הרה"ק ה'בעל הסולם' זי"ע, שהנה ידפוק אדם בידו על השולחן מידי יום ביומו שעות ארוכות עדיין לא ישבר השולחן, אמנם, אם 'פעם אחת' יכה על השולחן מכה עזה בכל כוחו, הרי מיד ישבר השולחן לשברי שברים, כיו"ב לענין התפילה, כי פעמים שאלף תפילות מן השפה ולחוץ לא יפעלו כמו תפילה אחת שתצא מקירות לבו - בכל לבו וכוונתו, על כן בכל לבבכם זו תפילה.

3. נוראות אמרו בכוחה של תפילה, שהנה אמרו חז"ל (סוכה מט.) 'שיתין [פירש רש"י, 'חלל שתחת המזבח כנגד מקום הנסכים', ור"ל, כי היה מקום על המזבח שם נסכו את היין וכן את המים בימי חג הסוכות, והיו יורדים עד תחת המזבח, שם היה 'חלל' לקבל את הנסכים] מששת ימי בראשית נבראו, ולכאורה יש לתמוה מה צורך יש לברוא אותם שיתין כבר בששת ימי בראשית, לערך ג' אלפי שנה קודם בניין בית המקדש, ומדוע לא הכינם הקב"ה

זה נקרא אצלו פרנסה, ועפ"ז יתבאר שעל זאת אמר הכתוב את קרבני לחמי - היינו ה'פרנסה' שלי תשמרו להקריב לי, על ידי 'לאשי' - באש ההתלהבות.

ומוסיף ה'תורי זהב' בזה"ל, דרוב המוני עם אינם משגיחים על תפלתם שיהיה בכוונה כל השנה, רק בימים הנוראים מחזיקים את עצמם בכל כוחם להתפלל כראוי בכוונה שלימה, עכ"ל, וכנגד זה דיבר הכתוב 'ואמרת להם זה האשה אשר תקריבו לה', ר"ל שתפללו באש ובהתלהבות כל השנה, ומה שאצלכם 'כבשים' - מלשון כבוש, 'בני שנה', ר"ל, שכל השנה האש כבושה אצלכם. לא תעשון כן לה' אלוקיכם - אלא שנים ליום עולה תמיד, הן בתפילת הבוקר והן בתפילת הערב, תמיד יהיה בבחי' לחמי לאשי על ידי עבודה שבלב מתוך אש קודש באהבתו וזירתו ית'.

בפרשתן (ט יג), 'את קשתי נתתי בענן' רמו בה הרה"ק ה'חתם סופר' ז"ע (תורת משה פר' נח ד"ה את קשתי) כי קשתי ר"ת קדושתך שמך תורתך ימינך, ובקש"ת זו הבטיח הקב"ה ששוב לא יבוא מבול לעולם, כלומר המבקש ומתפלל עבור כבוד שמים יתקבלו כל תפילותיו.

וגדול כוחה של תפילה כאמור בפרשתן (ה א) 'ויזכור אלוקים את נח', וברש"י, 'זה השם מדת הדין הוא (שהרי כתיב כאן 'ויזכור' אלוקים' הומו על הנהגת דין), ונהפכה למידת רחמים על ידי תפלת הצדיקים'.^ט ובאמת בכוחו של כל יהודי להפך את כל הדינים בתפלתו, כדברי ה'רבינו בחיי' (בספר 'כד הקמח' בתחילת ערך תפילה), וז"ל יפה כח התפילה לבטל הנגזר... כי התפילה מבטלת הנגזר... התפילה למעלה ממעלת הנבואה, כלומר (למעלה) מהמקום שמשם תוצאות הנבואה לנביאים.

כתב בספה"ק 'תורי זהב' (פנחס ד"ה צו) לבאר מה שנאמר (שם כח ב-ד) 'צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי לאשי ריח ניחוחי תשמרו להקריב לי במועדו, ואמרת להם זה האשה אשר תקריבו לה' כבשים בני שנה תמימים שנים ליום עולה תמיד, את הכבש אחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים', בהקדם מה ששמע מהרה"ק המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע לפרש במה שאמרו (זח"ג ז): 'ישראל מפרנסים לאביהם שבשמים', כי עבודת ה' ביראה ובאהבה מתוך התלהבות זו היא כביכול 'פרנסתו' של הקב"ה, 'כי השעשועין ותענוג שמקבל ית' מעבודתו

סמוך לזמן בניית בית המקדש, אלא ביאורו, הנה אמרו חז"ל שבשעה שאמר הקב"ה 'יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים' (לעיל א ו) בכך המים התחתונים ואמרו 'אף אנו בעינין למיהווי קמי מלכא' - מדוע מרחיקים אותנו, אף אנו רוצים להיות לפני המלך... וכרת עימם הקב"ה ברית והבטיחם שיזכו להתקרב אליו בניסוך המים שבימי החג, ומשום כך נבראו השיתין כבר בששת ימי בראשית ללמדנו יסוד גדול אדיר וחזק, אין לך תפילה שאינה נשמעת ומתקבלת מיד, והגם שיכול להיות שתוצאות קבלת התפילה אולי ייראו למעשה רק כעבור זמן, ולפעמים אחרי זמן רב מאוד, אך מ"מ התפילה כבר פעלה את פעולתה תיכף ומיד, על כן באותו זמן שבכו המים התחתונים כבר נבראו השיתין לצורך ניסוך המים, ואף שבפועל לא הקריבו מהמים אלא רק לאחר שחלפו ג' אלפי שנה...

ט. ולכאורה צריך ביאור היכן מצינו כאן 'תפילה' שהתפלל נח ומניין שנתהפכה מידת הדין לרחמים ע"י תפילה, וביאר הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע משמיה דהרה"ק הר"ב מפשיסחא זי"ע כי פעמים עצם עמידת האדם ב'לב נשבר' - בידיעה שלימה - אני רש, ואין לי מאומה מבלעדי עזר ה' יתב"ש, היא 'תפילה זועקת' מאליה ומתקבלת ביותר, וכן היה אצל נח 'וישאר אך נח' - שגנח על מצבו וזה עלה למעלה מכל תפילה.

משל למה הדבר דומה, כי ממנהגו של עולם לבקש מהעני המתדפק על הפתח 'המלצה' - לראות כי אכן כנים דבריו ו'נצרך' גדול הוא. אמנם פעמים שהלה מהלך בבגדים קרועים, וכל מצבו ומעמדו זועק לשמים על עניותו, ואז, עצם עמידתו היא היא ה'המלצה' הטובה ביותר - כי מצבו זועק מאליו עד לשמים, והכל יחוש לעזרתו, להצילו מדחקו לבל ימות ברעב.

י. וכך הביא הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע בשם הרה"ק ה'קדושת לוי' זי"ע לבאר במה שאמרו חז"ל (בר"ר לב ו, הובא ברש"י ז' ע) על נח שהיה 'מאמין ואינו מאמין', שהכוונה שהיה 'מאמין' בהקב"ה 'ואינו מאמין' בעצמו שיש בכוחו לבטל את הגזירה. הוסיף ה'דברי שמואל' לבאר ביתר שאת, כי באמת מחשבה זו יש בה חסרון גם באמונה בהקב"ה, שהרי אין סוף לגדלותו ית', ובאמת גם עבודת הצדיקים ואפילו האבות הקדושים אין לה ערך לפי גדולתו, אלא שהקב"ה מקבל באהבה את תפלתם, ובאותה מידה הוא 'משווה קטן כגדול', ומקבל באהבה גם תפילת כל יהודי 'פשוט', ומסיים הרה"ק בזה"ל, ומכח אמונה זו יכול כל יהודי להפוך ולבטל גזירות בתפילתו.

באר הפרשה - פרשת נח

העם הזה, ויאמר ה' סלחתי כדברך, וברש"י, 'סלחתי כדברך - בשביל מה שאמרת פן יאמרו מבלתי יכולת ה'.' מכאן היה הגה"ק ממשעבין וצוק"ל מדויק כי המתפלל למען כבוד שם שמים מוכרחת תפילתו להתקבל. והרי לך ראיה, שהרי משה התפלל כאן בזכות שני דברים. א'. שלא יתחלל שם שמים - ואמרו הגוים מבלתי יכולת ה' להביא את העם הזה. ב'. - ה' ארך אפיים ורב חסד וכו'. וברש"י, (עיי"ש) ארך אפיים אף לרשעים. ואפילו הכי אמר לו הקב"ה סלחתי כדברך - על שאמרת מבלתי יכולת ה'. והיינו שגדולה כוחה וזכותה התפילה למען כבוד שם שמים יותר מהזכרת מידות הרחמים.

היה מסיים הגאון גאב"ד טשעבין זצ"ל ואומר שמצווה רבה לפרסם דברי רש"י אלו - למען ידעו דור אחרון גדולתה של תפילה למען כבוד שמו באהבה, וירבו לבקש הן בבני הן בחיי הן במזוני - 'אבי שבשמים, גלוי וידוע לפניך כי לכבודך רצוני לזכות בזרע חי וקיים, אנא ממך הסר ממני את עול הפרנסה כדי שאהיה פנוי לעבודתך, ותסיר ממני כל הייסורים וכל המניעות ברוחניות ובגשמיות, בכדי שאוכל לעבודך עבודה הישרה והמקובלת לפני כסא כבודך' "תפילה כזו שיש בה כבוד שמים מתקבלת בכל עת ועונה.

מצא חן - על ידי שהוא נח לבריות

בסוף פר' בראשית נאמר (ו ח) 'ונח מצא חן בעיני ה', כתב ה'אור החיים' הק' זי"ע (שם) שאי

הוסיף על זה ב'ליקוטי חבר בן חיים' (ליקוטי בתר לקוטי פר' נח) וז"ל (בשינוי). כי כשאומרים ישראל בסוף התפילה עשה למען שמך וכו' נעשה רעש גדול למעלה. נראה הענין, כי בעוונותינו הרבים מיום שחרב ביהמ"ק ננעלו שערי תפילה (ברכות לב:), וזה הכוונה עשה למען שמך - שאנו מבקשים, אף אם לא הועילה תפילתנו אבל אנא ממך, עשה למען שמך, ולמען קדושתך ותורתך וימינך, הושיעה ימינך. וזוהי נעשה הרעש למעלה.

והנה מה שאמרו שנעלו שערי תפילה למדוה במדרש איכה מדכתיב (איכה ג מד) 'סכות בענן לך', וזה רמזו בכתוב 'את קשתי נתתי בענן' - כשיהיה 'ענן' המעכב את התפילה מלעלות - נתתי לכם את קשתי' כנגד ענן זה, כלומר שתתפללו עשה למען קדושתך ותורתך וימינך ותתקבל תפלתכם, ע"כ.

ומהאי טעמא תקנו לומר בסוף תפילת העמידה 'עשה למען שמך, עשה למען ימינך, עשה למען תורתך, עשה למען קדושתך'. כי אחר כל הבקשות שבתפילת 'שמונה עשרה' מוסיפים אנו לאמר, אבינו שבשמים כל אלה עשה לא למעננו, כי אם למען שמך הגדול.

והנה בפרשת שלח התפלל משה רבינו (במדבר יד יג) 'ויאמר משה אל ה' ושמעו מצרים וגו', ואמרו הגוים אשר שמעו את שמעך לאמר מבלתי יכולת ה' להביא את העם הזה וגו', ועתה יגדל נא כוח ה' כאשר דברת לאמר, ה' ארך אפיים ורב חסד וגו', סלח נא לעוון

יא. הרה"ק ה'קדושת ציון' מבאבוב זי"ע הי"ד היה רגיל לספר על אחד מחסידי הרה"ק מראפשיץ זי"ע בשם ר' זאנוויל אשר היה עני ואביון מבלי פרוטה לפרוטה, והציעו לו לשמש כש"ץ בימים נוראים בעיר פלונית תמורת מחיר הגון ונכבד, מאחר שהיה יודע 'פרק שירה' וקולו ערב ביותר, והתחבט מאוד היאך ישהה בר"ה שלא במחיצת רבו, אך הדחקות הנוראה הכריעה את הכף וקיבל את ההצעה, וכאשר בא להיפרד מהרה"ק מראפשיץ נענה כנגדו בשנינותו וחריונותו, אה זאנוויל, ובכן תן פחדך אויך געלט... (וכי גם הבקשה על 'ובכן תן פחדך' היא 'כסף'... כלומר שכל תפילתך לא תהא אלא מחמת הממון שהובטח לך), נענה לו החסיד מיניה וביה 'ובכן צדיקים אויך געלט'... (גם הצדיקים צריכים למעות...), הוסיף על כך ה'קדושת ציון', ואני אומר 'ובכן יתקדש שמך ה' אלוקינו, אויך געלט' - שבכדי שנוכל לעבוד את ה' כראוי ולקדש את שמו הגדול בעולם זקוקים אנו למעות הרבה...

כלל הדברים, שכל בקשת ה'גשמיות' אינה אלא לצורך רוחני, והרי היא כבקשה על ענייני הרוחניות. וכן רמז לה ה'חתם סופר' זי"ע (סוף פר' תבוא) בפסוק (תהילים כז ד) 'אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש', שהנה אמרו חז"ל (תענית ח:) שאין לבקש על שני דברים כאחד, כדכתיב (עזרא ח כג) 'ונצומה ונבקשה על זאת' ולא על אחריתי, ולכאורה קשה שהלא אנחנו מבקשים על כמה וכמה דברים ב'שמונה עשרה' וב'אבינו מלכנו', אלא ביאור הדברים, שכל כוונתנו אינה אלא לדבר אחד - שיהיה לנו כל הנצרך לנו לשבת בבית ה' ולחזות בנועמו, וזהו הפירוש במזמור זה אחת שאלתי מאת ה', אותה אבקש ולא יותר, ומהו, שבתי בבית ה' כל ימי חיי, וכל הבקשות שאני מרבה לבקש בכל התפילות וכדומה אינם אלא לצורך דבר זה בלבד.

'שלשה הקב"ה 'אוהבן', מי שאינו כועס, ומי שאינו משתכר, ומי שאינו מעמיד עצמו על מידותיו'.

ובתב הרה"ק הישמח ישראל' זי"ע בפרשתן (בדיבור הראשון) שאיתא ב'ספר הישר' לרבינו תם דהגם שהבחירה נתונה בידי האדם לבחור בטוב או ברע, אולם אם ימצא האדם חן בעיני ה' מגביהו הקב"ה למעלה מן הבחירה - שיהא מוכרח מצד טבעו ומהותו לעשות אך ורק 'טוב', וכל זה בא לו לפי שעתיד לצאת ממנו זרע כשר וצדיק.

ומבאר הישמח ישראל' דבריו ה'ספר הישר' וה'חרדים' לדבר אחד נתכוונו כי הנזהר מבעס ורונגא והוא נח בדיבורו והילוכו ובמעשיו זוכה להיבנות בזרע כשר, וממילא זוכה לחן. וזוה מבואר הכתוב ונח מצא חן, שהנהגתו הייתה בנחת עם הבריות, והיה מעביר על מידותיו, לכך זכה שיצא ממנו זרע כשר - אברהם אבינו וכל צדיקי עולם, ממילא מצא חן בעיני ה' וזכה לכל טובה וברכה.

כיו"ב מצינו לקמאי שביארו את הפסוק (תהלים מה ג) 'הוצק חן בשפתותיך', דלכאורה צריך ביאור מדוע נקט 'בשפתותיך', ולא 'בפיך', והרי על ידי השפתיים אין האדם הוגה כי אם ד' אותיות - בומ"פ, ואילו כל שאר האותיות מוצאם בחיך, גרון, לשון ושיניים, ואם כן מה ראה לשבח את הדיבור בשפתיים דייקא. אלא, כי אכן, החן' יבוא לאדם כאשר ימנע את עצמו

אפשר לומר שנה ניצל ממי המבול עבור שהיה צדיק ולא חטא, דאם כן אף התינוקות שעדיין לא באו לכלל עונשין היו צריכין להינצל מן המבול, אלא בע"כ צריכים לומר שהקב"ה התחרט והתנחם כביכול על עצם יצירת האדם וכל העולם כולו, כמו שנאמר (ו ז) 'אמחה את האדם... כי נחמתי כי עשיתים'. מעתה תתמה כיצד ניצל נח מהמבול, תשובתו בקרא - 'ונח מצא חן בעיני ה'', (ושלא תאמר שלא היה צדיק ולכן הוצרך לחן בכדי להנצל מן המבול) כי הגם שהיה צדיק לא תצילנו צדקתו - אלא בחינת החן, ועל ידי מה השיג החן - על ידי קיום איזה מצוות, 'כי יש לך לדעת שיש מצווה שתועלתה להמשיך חן על האדם, או בבחינת ג' או ד' מצוות ידועות, עיי"ש.

אלא, שלא מצינו בדבריו מהי הדרך שע"י יזכה למצוא חן ושכל טוב בעיני אלוקים, והרי כל בר דעת מבין ויודע עד כמה הוא זקוק לענין זה - למצוא חן וחסד לפני המלך, שיציל אותו ממי ה'מבול' השוטפים חן ברוח חן בגשם, מכל הקשיים הצרות והניסיונות...

ומצינו בספר 'החרדים' (פס"ו אות עה) אם רוצה אדם למצא חן בעיני ה', לא יבעוס, שנאמר 'ונח מצא חן בעיני ה'', ולא פירשו למה מצא חן, אלא בשמו פירושו (היינו שסיבת נשיאת החן מרומז בעצם השם - נח), שהיה נח בדיבורו ובמעשיו ובהילוכו (כדאיתא במדרש הנעלם - זוה"ק), לכן מצא חן, ח"ן ונ"ח חד הוא (היינו שאותיותיהם שוות), עכ"ל. כיוצא בזה איתא (פסחים קיג):

יב. ידועים הדברים, בעת אשר היה להרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע התנגדות גדולה בימים עברו (אודות עניני הכלל) והדבר היצר לו מאד ורצה בכל כוחו להשתיק ולהרגיע את הרוחות. ויהי בעת נסעו אל עיירת המרפא מארינבאד פגש את הרה"ק מנאוואמינסק זי"ע והפציר בו מאד שיפעל להרגיע את הרוחות הסוערות, ענה לו הרה"ק מנאוואמינסק, אנחנו מתייחסים אחרי מרן הבעש"ט הק' זי"ע ומקובל במשפחתנו בשמו שכל 'מנהיג' שאין עליו התנגדות לא יזכה להאריך ימים על ממלכתו, כשמוע ה'אמרי אמת' את דבריו נחה דעתו שהרי ע"י ההתנגדות יאריכו ימיו ושנותיו בטוב ובנעימים.

עפי"ז ביאר בנו הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע את דברי רש"י בריש פרשתן 'יש דורשין לשבח ויש שדורשין לגנאי', וכל הרואה יתמה מדוע היו כאלו הדורשים לגנאי, אלא, ש'דורשים' אלו גרמו בדרשתם לגנאי שנח יאריך ימים. ואכן מצינו שנח האריך ימים ביותר, שבעת המבול היה בן שש מאות שנה, ולאחר שיצא מן התיבה חי עוד שלש מאות וחמישים שנה, על אף שהארי הכישו בימי המבול בגיל מופלג שכזה (כי באותם דורות היו חיים רק לערך ארבע מאות שנה), וזכה לכל זה רק על ידי ההתנגדות שהייתה עליו, ואולי לזה כווננו הדורשין לגנאי - להאריך את ימיו יתר על המידה. ועלינו לקחת מוסר לנפשנו, שבעת שיש לנו 'מצירים' נבין שכל זה אך ורק לטובתנו, ונעביר על מידותנו שלא לבעוס עליהם ולהשיב להם כגמולם הרע.

יג. יש שפירשו בדרך צחות, כי פה הפתוח תמיד לדבר ללא הרף אין בו חן כלל... וכל ה'יופי' והחן הוא רק ממה שיש בו 'כח המעצור', עת לדבר ועת לשתוק, ומשום כך תלה הכתוב את החן ב'שפתיים' שבהם סוגר את הפה...

באר הפרשה - פרשת נח

ממילא זוכה לנשיאות חן, ועל ידי מה נעשה הנפש מוזכך ונקי - בזה שיתגבר על הנסיונות ככל עניני 'קנאה תאוה וכבוד' המוציאים את האדם מן העולם.

בא וראה עד כמה אהוב וחביב לפני המקום ב"ה זה האיש המתגבר על יצרו, שהנה נאמר בפרשתן (הא) 'וירח ה' את ריח הניחוח ויאמר ה' אל לבו לא אוסיף עוד לקלל את הארמה בעבור האדם כי יצר לב האדם רע מנעוריו', וכתב 'בעל הטורים', וירח - ב' במסורה, הכא, ואידך 'וירח את ריח בגדיו' (להלן כו), ומבאר הרמב"ק ה'קדושת לוי' ז"ע על פי מה שאמר כבוד אדוני אבי מורי ורבי, וירח ה' את ריח הניחוח, מהיכן בא ריח הניחוח לה' - מהאדם הקרוי מחומר, והטעם כי בקרבו שוכן יצר הרע המסיתו להדיחו מעבודתו יתברך, והוא מתגבר עליו לעבוד את ה', מהתגברות זו עולה ריח ניחוח אשה לה'.¹ וזהו שאמר הקרא 'וירח את ריח הניחוח ויאמר ה' לא אוסיף עוד כי יצר לב האדם רע מנעוריו', כלומר, מאחר שהוא

מלהוציא דיבורים העומדים לו הכן בשפתיו, וכבר רוצה הוא להוציא... והוא מונע עצמו... בזה יוכה ל'חן', ומהאי טעמא שיבחה את השפתיים, כי דיבור שעדיין נמצא רק בין השיניים והשפתיים שהם כשתי חומות לשמור על הדיבורים היוצאים מפיו אינו כל כך שבת לנמנע מהם, כאותו הנמנע ברגע האחרון - כשכבר עומדים לו הדיבורים הכן על שפתיו, לדקור את רעהו כמדקרות חרב ואעפ"כ הנו מתגבר על טבעו, וחושק שפתיו זו לזו בשעת מריבה שלא ידברו את האסור להם, עי"ז זוכה לנשיאת חן בעיני אלוקים ואדם, ועל כן ברכך אלוקים לעולם.

יראת ה' תוסיף חן - המתגבר על יצרו זוכה לחן עוד דרך לזכות על ידה בנשיאת חן הוא כדאיתא בגמ' (סוכה מט:) כל אדם שיש עליו חן בידוע שהוא ירא שמים, נמצא שע"י יראת שמים יוכה לחן. וכך כתב ב'שפת אמת' (תרנ"ו) כשהנפש מוזכך ונקי חל עליו הצלם אלוקים, ואחר שיש עליו צלם אלוקים

יד. הקשה הרמב"ק ה'שפת אמת' ז"ע (תרנ"ב ד"ה אלה), הרי הכל גלוי וידוע לפניו ית"ש, וידע כי יחרב העולם במבול, אם כן היה לו לברוא את העולם רק מנח והלאה, אלא, שהבורא רצה להודיענו שגדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה (בריאת) שמים וארץ (כתובות ה.), וראה נא שכשהוא יתברך ברא את העולם לא היה לזה קיום כביכול, ואילו כשנח מסר את נפשו לעבוד את ה' האלוקים נשאר יחידי וממנו יצאו כל באי עולם עד עצם היום הזה, ללמדך שכל העולם תלוי בעבודת האדם.

וכך אומרים בשם הגה"ק החפץ חיים ז"ע שה'נסיון' דומה הוא ל'מכרה זהב', היא חלקת קרקע המעורבים באדמתה גרגרי זהב, ועל הכורה להתעסק בבוץ, בחול ובעפר, לחפור ולחצוב בסלעים ולברר מתוכם את גרגרי הזהב, והגם שראשו על כרעיו על קרבו מתלכלכים בבוץ ושאר לכלוך, פניו משחירים כשולי קדירה, הרי הוא מלא 'ששון ושמחה' כמוצא שלל רב, ואם מישהו ילעג עליו על מראהו לא ישית ליבו אליו כלל, בידעו שבכל רגע ורגע מתגדלת עשירותו לאין ערוך. כיו"ב, תאמר כלפי אותם העומדים בנסיונות קשים, עד שנראה שהם 'שחורים', אל ירך לבבכם, דעו נא, בכל רגע ורגע שהאדם עומד בנסיון לבלתי לכת אחרי יצרו הרע הרי הוא עושה נחת רוח שאין למעלה הימנה, ועולה ומתעלה לאין גבול.

מעשה באחד שנכנס ובא אצל רבו ותינה בפניו את רוב מכאוביו ויסוריו הרבים אשר עוברים עליו בגוף ובנפש, הראה לו הרבי דמות דיוקן של צדיק קדוש מדורות הקודמים, ושאלו מה הנך רואה, ענה לו, הנה רואה אני דמות צדיק פלוני, הוסיף הרבי לאמר לו, אבקשך שתתבונן יותר לעומק, הביט שוב ואמר לו, רואה אני רבבות אלפי נקודות שחורות (כי מדרך הציירים לצייר הרבה נקודות שחורות, ובצירוף הנקודות נעשית תמונת הוד), הסביר לו רבו במתק שפתיים, כל זה משל הוא לימי חיי האדם בהאי עלמא - כל ימי חייו של האדם נבנים מהרבה נקודות שחורות והיינו ייסורים ומכאובים, יש העושה מהם חיים שחורים ומרים, אך המשכיל יקח את הנקודות השחורות ומאיר אותם באור האמונה ועבודת ה' ובונה מהם תמונת הוד והדר.

וכבר אמרו שכל יפיו של 'כתר המלכות' בא לו מהחללים הריקים - מקום שלא ניצוק בו לא זהב ואף לא כסף אלא אוויר ריק מכל... ומשם נתפשט היופי לכל הכתר כולו, וכלומר ממקום הקושי והייסורים שם הוא יופי ותכלית האמונה (העבודה).

תענוג מעבודתם, כי בקרבם שוכן היצר המדיחם מעבודת ה', והם כובשים אותו, מה שאין כן גבי המלאכים - כדאיתא בגמרא (שבת פט.). בתשובת משה רבינו למלאכים 'כלום יצר הרע יש ביניכם', על כן אין בעבודתם רבותא (חידוש) כל כך.

זוהי הכוונה ב'מסורה' שכתב 'בעל הטורים', וירח ה' ריח הניחוח - וירח את ריח 'בגדיו', שהריח ניחוח שבא לו מהאדם הוא כביכול 'בגדיו' שמתלבש בו.

ועיקר הנחת רוח ו'הריח ניחוח' הוא ממה שמתניגע להתגבר על יצרו בקושי רב, וכדכתיב בפרשתן

מעלה לפני 'נחת רוח', ע"י ש'יצרו רע מנעוריו' ונלחם בו להתגבר עליו, לכן 'לא אוסיף לקלל את האדמה'.

ומוסיף ה'קדושת לוי' להביא את דברי 'הצדיק ר' בער ז"ל' (המניד הגדול ממעורר ז"ע) שלא זו בלבד שעבודת בני ישראל מעלה 'ריח ניחוח' לפני ה', אלא כביכול הקב"ה עושה לעצמו בגד מעבודתם, ומתלבש בו, ובוזו מבאר את הפסוק (ישעיה מט ג) 'ישראל אשר כך אתפאר, ש'אתפאר' הוא מלשון 'התלבשות' כדכתיב (ג ז) 'ויתפרו עלי תאנה'. ולא עוד, אלא שאין הקב"ה מלביש עצמו אלא מעבודת עם בני ישראל ולא מעבודת המלאכים, והטעם שהם מעלים כל כך

טו. ודע שאין לתאר ואין לשער גדול הנח"ר שיש לאבינו שבשמים מכל 'משהו' ומשהו שמקריב מעצמו מתוך גיעה וקושי בהתגברות על היצר, וכבר כתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (לך לך תרל"ז ד"ה טעם) לבאר היאך זכה לוט להיות עם אברהם אבינו וממנו דוד המלך ומשיח - בזכות הרן אביו שמסר עצמו לשריפה באור כשדים למען שמו, והגם שלא היה זה לגמרי לשם שמים, מכל מקום אין הקב"ה מקפח שכר כל בריה, ועל כל דבר קטן כגדול משלם הקב"ה שכר משלם.

טז. יש שהמשילו את העניין למלך רם ונישא שהיו לו שרים רבים יודעי נגן שהיו מנעימים לו תדיר בשירה ובזמרה, ולצידם הייתה לו ציפור שגם הייתה מזמרת לפניו, והנה כל הנאת המלך משירת השרים לא היתה מגעת לרוב הנאה וקורת רוח שגרמה לו הציפור, שאלוהו השרים הרי שירתנו עריבה עשרת מונים משירת הציפור ומדוע מתפעל המלך כל כך מהציפור, ענה להם המלך, בזה שאדם משורר אין כל חידוש בדבר, ולכן אין שירתו מביאה לידי ההנאה והתענוג שיש בשמיעת שירת הציפור שאין דרכו בכך. וכעין זה איתא מהרה"ק בעל ה'תניא' זי"ע בספה"ק 'תורה אור' (פר' וישלח ד"ה והנה הקרבנות - במשל לציפור המדברת), ולדידן ייאמר, שירת ועבודת קרוצי חומר עריבה כביכול לפני הבורא יתברך עשרת מונים משירת המלאכים ועבודתם, כי הם 'אין בהם לא יצר ולא קנאה ולא שנאה' (עיין שבת פט.). ואין כל חידוש שעומדים ומזמרים לפניו יתברך, אבל אנן ששוכן בקרבנו 'יצר הרע המתגבר עלינו בכל יום' (סוכה נב.). למנוע מאיתנו כל זיקה של עבודת ה' ומתחזקים אנו שלא לשמוע לו אלא לעבוד את הבורא, עבודה כזו מעלה קורת רוח מרובה לאבינו שבשמים, ומסיים שם ה'תורה אור', כי עינינו רואות שבאם יתענה האדם כמה ימים ייחלשו כל כוחותיו ולא יוכל לומר אפילו פרק אחד שבתהילים וכדו', וכן שאר מניעות שיש לאדם מקור וחום וכיוצא והנה אם אך יכניס אל פיו איזה דבר מאכל, מיד יחלו הכוחות לשוב אליו וכבר יוכל לרנן לבוראו, נמצא שאותם דברים הגשמיים הם הנותנים את הכח לעבודת ה', היש לך חזק גדול מזה קמי הבורא, שדבר גשמי מתרומם בכדי לומר לו ולעבדו.

יז. מסופר על אחד שבא לפני הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע ושיבח בפניו בחור חשוב וכן עליה, כשתוך כדי דברי השבח אמר הלה על אותו בחור 'בחור זה אין לו יצר הרע כלל', ענהו ה'חזון איש', א"כ אינו אלא 'בעל מום'. כי זה כל האדם - שיש לו יצר והוא מתגבר עליו לעשות רצון קונו.

יח. מספרים על אברך שהתאונן בפני הרה"ק הרמ"מ מוויטעפסק זי"ע על יצרו הרע הנלחם בו ללא הרף, ועד שעולה בידו לנצחו ולהתגבר על הניסיון האחד, מיד משית עליו היצר ניסיון חדש, ונענה האברך, רבי, כלו כל הקיצין וכבר אין בכוחי להלחם עמו, ענהו הרה"ק איתא שמעמידת בני ישראל בניסיונות נעשה בגד להקב"ה, ומדרך העולם לשנות מפעם לפעם את בגדיהם, כי אחר זמן מה מתרגלים למראה הבגד וכבר אין נהנים ממראהו, כמו כן הבורא יתברך מחליף כביכול את בגדיו על ידי הניסיונות החדשים המשחרים לפתחו של האדם - יומם ולילה לא ישבותו, כי בהתגברות האדם נעשה לו בגד 'חדש' כביכול.

יט. וכדברי הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע על הפסוק בפרשתן (ח יא) 'והנה עלה זית טרף בפיה', ובגמרא (עירובין יח:) 'אמרה יונה לפני הקב"ה, רבוננו של עולם, יהיו מזונותי מרורין כזית ומסורין בידך, ואל יהיו מתוקין כדבש

יסודות גדולים ודברי הדרכה נחוצים לכל עבודת החיים מצינו ב'אור החיים' הק' על הפסוק (לעיל ב טו) 'ויקה ה' אלוקים את האדם ויניחחו בגן עדן לעבדה ולשמרה', כשהוא מקשה איזו 'עבודה' צריכה גן עדן שיעבדו בה, ואם אכן צריכה היא לעבודה אם כן מי עובד אותה מיום בריאת האדם הראשון - לאחר שנתגרש מגן עדן, ועד עצם היום הזה, וכעין זה תמוה מהו שייך 'לשמור' אותה, וכי שייך שיגנבו בה. ומבאר האור החיים הק', בהקדם מה שצריך לדעת, כי כל מציאות העולם אינו אלא דוגמא לעניינים הרוחניים, וכשם שאין האדמה מוציאה מזון האדם אלא אם כן עובדים אותה בזריעה ועל ידי הגשמים שיורדים עליה, ואף גם זאת שנצרך ל'שמירה' מפני הדברים המפסידים את הצומח, כיו"ב ממש גבי גן עדן ועולם הבא, כי נצרכים לעבודה באופן רוחני, 'הגשם' המצמיח את הפירות והיבול הוא עסק התורה שנמשלה לגשם, 'הזרעים' הם מצוות עשה, 'עבודת הארץ' היא 'התעסקות גדול והסתבלות נמרץ בתורה שהוא עיקר מצוותה', וכמו כן נצרכת היא ל'שמירה' לבל 'תיפסד' על ידי עשיית עבירות ופריצת גדריה שהם מפסידים כל טוב. וזהו שאמר הכתוב 'ויניחחו בגן עדן לעבדה ולשמרה', ר"ל שזה כל עבודת האדם בהאי עלמא, לעבוד את 'חלקת האדמה' בגן עדן על ידי לימוד התורה ועשיית המצוות, ולשמור עליה שלא תיפסד בעבירות². ובהיות האדם בגן עדן בפועל קודם שחטא וגורש ממנה היה רואה

(ו ב), 'מהעוף למינהו ומן הבהמה למינה וגו' שנים מכל יבואו אליך להחיות', וכתב הרמב"ן 'הודיעו כי מעצמם יבואו לפניו שנים שנים, ולא יצטרך נח לצודם בהרים ובאיים, אחרי כן הוסיף הקב"ה לצוותו (ו ב) שיקח מכל הבהמה השתורה שבעה שבעה, ובאלה לא אמר שיבואו מעצמם אליו אלא שהוא יצטרך לחזור אחריהם ולהביאם לתוך התיבה, כי הבאים להנצל ולחיות להם זרע (להמשך קיום המין בעולם) באים מאליהם, אבל הבאים להקריב עולות לא גזר שיבואו מעצמם לישחטו, וטעם הדבר כתב הרמב"ן לקמן (ו ה-ט) כי הבאים לקיום המין לא הצריכו הבורא יתברך לטרוח על זה, אבל הבאים לצורך קרבן אדרבה יטרח במצוה, כי המצוה יפה ביותר כשהיא באה על ידי טורח בעמל ויגיעה.

דברים מלהיבנים מצינו בדברי רבינו ה'אור החיים' הק' זו"ע (לעיל ג ד), וז"ל, ואם תאמר למה יברא ה' בריה רעה כזו (דהיינו היצה"ר) לתקלה, דע כי בריה זו כל מה שהפליא ה' בגודל בחינתה כן גודל בחינת השגת הנפש בעולם העליון, כי לפי התעצמות הצריך לאדם לנצחון כן יטול שברו, כמאמרם ז"ל (אבות ה כג) 'לפום צערא אנרא', ואם היה מגביל שיעור כח המסית בשיעור מועט אין מקום לרוצה להשיג השגה גדולה להשיגה, כי אין השגה זולת אמצעות נצחון המסית וכו'. ומעתה הפליא ה' להתחסד עם אוהביו להכין להם דבר שבאמצעותו ישיגו עלות במעלות חיים הנצחיים, אשרי העם שככה לו. עב"ל.

ותלויין בידי בשר ודם'. והכוונה היא שאפילו עלה קטן - מעט עבודה, אלא שהוא מרורין - שבא לאדם בקושי ובמרירות לעשות רצון קונו, דבר זה חשוב ומקובל לפניו ית', יותר מעבודות גדולות אשר הם בלא יגיעה אלא מתוקין כדבש.

כ. כיוצא בדבר אמרו ביאור יקר בלשון המשנה (סנהדרין פ"י מ"א) 'כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא', כי 'חלק' הוא כמו 'חלקת אדמה', ור"ל שכל יהודי יש לו 'חלקה' בעולם הבא, והיא 'מצמחת' את מה שהוא 'זורע' בעולם הזה... וכדאיתא במשנה (אבות ד רט) 'העולם הזה דומה לפרוזדור בפני העולם הבא, התקן עצמך בפרוזדור כדי שתכנס לטרקלין'.

וכמו שהביא בספר 'משחת שמן' (בראשית עמוד רז) ששמע מאדם נכבד לפרש בדרך משל לאדם שקנה חלקת אדמה לבנות שם בית, ראשית דבר יזמין 'אדריכל' לשרטט תבנית הבית והחצר, בפרוזדור והחדרים, אמנם מה יקרה אם הלה יחזיק את עצמו כ'חכם' ויתחיל מיד לבנות מבלי כל מחשבה תחילה, ויעשה לעצמו פרוזדור גדול בכניסת הבית, הרי מעתה לא יישאר לו מקום לבנות חדרים הרבים אשר איווה לבנות בביתו החדש והמפואר. זה הכלל, אי אפשר לבנות בית כרצונו, רק אם יכין תחילה 'פלאן' (תכנית) כדת מה לעשות בכל פיסת אדמה, והעיקר, עליו להיזהר שלא להשתמש עם כל המקום לפרוזדור לפני החדרים. וזוהי כוונת דברי המשנה, שהאף אמנם שאי אפשר לאדם להתקיים בזה העולם מבלי ה'פרוזדור' - עניני עוה"ז, מכל מקום עליו להיזהר לבנותו רק לפי ההכרח, וישתמש בענייני עוה"ז כפי הנצרך בלבד, וכך יישאר לו מדור ראוי לשמו בעולם הבא, בכבוד הראוי לו.

בעיניו פעולת צדיק לחיים - כיצד מעשיו פועלים בנן זכה הם דבריו כאש, אכן יש לך לדעת כי כל הווה עדין, ולאחר שנתגרש משם שוב אינו רואה בעיניו, אך אינו אלא דוגמא לרוחניות, וכמו שהארמה צריכה מכל מקום בן הוא מציאות הדבר. עבודה והזרעה והגשמה (-גשם) להוציא מזון האדם, גם

משל נפלא שמעתי בשם אחד מגדולי ומאורי הדור שליט"א, נדמה בנפשנו, אדם נכבד ומשכיל שהגיע בדרך הילוכו לקמפוס (מתחם) גדול מאד הכולל מספר בנינים רחבי ידיים. אחד מהם משמש כבית מדרש גדול נאה ומרווח ולצידו אוצר ספרים מלא וגדוש בספרים, ומספר חדרי שיעורים, ואף מקוה טהרה צמוד לו. במשנהו 'חדר אוכל' גדול עם מאות מקומות ישיבה, ואף מטבח עם עשרות עובדים. ובמבנה השלישי ניצבים עשרות רבות של חדרי שינה, גם כאן פגש עשרות עובדי תחזוקה העומדים הכן לשרת בכל מה שיידרש. רק דבר אחד חסר היה שם, בעלי המקום לא העמידו 'טבלא' (שלט) המודיע מה טיבו של הקמפוס הלז, למה הוא משמש ומה ייעודו.

האיש המשכיל החל לחקור בדעתו ולנסות להבין את סוד כוונתו ומטרתו של בוני הקמפוס הענק. כאשר לפניו עמדו ב' אפשרויות, האחת שנבנה כאן בית מלון (hotel) לצורך האנשים הזקוקים למרגוע ומנוחת הנפש. כאן יוכלו לנוח מעמל נפשם בחדרי השינה ולהבריא את גופם במטעמים שיוגשו להם בחדר האוכל, וכל זאת מבלי לוותר על תפילה בציבור ושיעורי תורה בביהמ"ד המרווח ואף לא לבטל יום אחד מטבילה במקוה טהרה. לאיך, עלתה בדעתו אולי מטרת בוני המתחם הענק היא הקמת ישיבה קדושה למאות עמלי תורה שישקיעו את רוב אונם ומרצם בעמל התורה הקדושה יומם ולילה בהיכל ביהמ"ד בקדושה ובטהרה, ואף יסיפו להחכים בשמיעת שיעורים בתורה ויראה תמידין כסדרן מרבתייהם בחדרי השיעורים. ובכדי קיום גופם ישברו את רעבונם בסעודות המוגשות בחדר האוכל. כאשר מדי ליל יאגרו כוחות להמשך עמלם ביום המחרת בחדרי השינה שיעמדו לרשותם.

ובאמת, 'שני צדדיו' של אותו חוקר מרוחקת המה במהותן זו מזו כרחוק מזרח ממערב. כי אם ב'בית מלון' מדובר, הרי שהעיקר והתכלית שלשמו מיועד הכל הם חדרי השינה והאוכל, אלא שבהיות ולא ייתכן מבלי להעמיד גם 'צרכי דת', לכך טרח בעל הבית לבנות ביהמ"ד, ספריה וגם חדרי שיעורים, ואפילו על מקוה לא פסח למען הנופשים... משא"כ, אם מטרתו היא הקמת 'ישיבה', הרי שהתכלית העיקרית היא 'בית המדרש' ו'אוצר הספרים' ו'חדרי השיעורים' ו'מקוה הטהרה'. אלא שבכדי לקיים הציווי 'נשמה שנתתי בך החיה אותה' נצרכים גם חדרי האוכל ופנימיית חדרי השינה....

וככל החזיון הזה, יש ביד איש משכיל על דבר אמת לחקור ולהסתפק במהותו ותכליתו ומטרתו של עולמנו הזה שבו הננו נמצאים, אשר בו בכל מכל כל, אכילה ושינה מחד, ותורה ותפילה וחיי הרוח מאיך. האם העיקר בו, הוא האכילה והשינה והמנוחה ורק 'בשביל הנשמה' לא שייך להישאר בלא תפילה ושיעור תורה. או שהאמת היא בהיפך הגמור מזה, כי מהות העולם הזה הוא - 'ישיבה'. בה עיקר תפקידו של כל אחד ואחד הוא לעסוק בצרכי נשמתו בתורה ויראה ומעש"ט עד שיזכה להתענג על ה' ולהנות מזיו שכירתו. וכל שאר עניני אכילה ומנוחה המה רק טפלים לתכלית העיקרית הנרצית. ואף אנחנו לא נדע מהו טיבו של עולמינו זה - ה'בית מלון' הוא או שמא 'ישיבה'.

ולזאת באו חז"ל הק' וגילו את אוזנינו בדרשת פתיחת התורה הקדושה בתיבת 'בראשית'. הידעת לאיזו תכלית נבראו שמים וארץ וכל אשר בהם - בשביל התורה שנקראת ראשית, ובשביל ישראל שנקראו ראשית, לידע להודיע ולהיוודע, כי תכלית בריאת העולם היא בשביל התורה. די וועלט איז א ישיבה (העולם הוא ישיבה) וכל שאר צרכי בני האדם המה רק טפלים ומסייעים לתכלית שלשמה 'באנו לישיבה'... ואם אך יבוא מאן דהו ויעלה על דל מחשבתו כי ה'תכלית' עלי חלד היא להגדיל הון ולהרבות נכסים ולחיות חיי תענוגות, אף אם לא יוותר על 'חובותיו' הרוחניים, הרי טועה הוא טעות מרה ונוראה בעיקר תפקידו בעולמו ובמטרת ברוא ה' אלוקים שמים וארץ. כי אכן - די וועלט איז א ישיבה.

וכשם שדעת לנבון נקל, כי בחור שיחפוץ לחסות בצל ה'ישיבה', ויגלה את אוזנו של ראש הישיבה לאמר - ראה נא, איש אמת אנכי, ואגלה לפני ראש הישיבה מצפוני לבי. חפץ אנכי בישיבה כי 'מטעמים' ערבים מחלקים שם לסועדים ערב ובוקר וצהריים, וכמו"כ תערב שנתי למאד בחדרי הפנימיה. ולשם כך 'מסכים' אני גם להשתתף בשיעורים ובתפילות....הלא פשוט וברור שלא יאותו לקבלו לבין שורות התלמידים, משום שהפך את העיקר לטפל והטפל לעיקר, כיו"ב ייאמר לענין החיים בעולם הזה, וד"ל.

במעשיו מה שהיה פועל בנן עדן, אך אחר אשר נגרש האדם הושלל ממנו ראות הדבר, אבל המעשה נפש עמל עמלה לו כי הרוחניות לא ימנענה ההרחקה והפעולה נעשית, אשרי המחכה ויגיע בעולם הזה לאכול מפרי דרכו שהוא מזון הנשמה בנן עדן. שוב בא לידי מאמר חז"ל (תיקון נח) וז"ל, 'לעבדה אלו מצות עשה ולשמרה אלו מצות לא תעשה', וכוונתם ז"ל על דרך שביארנו, עכל"ק.

בעיני ה' - הזהירות בשמירת עיניים

כתב הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (בראשית ד"ה ויראו), שכל פגם דור המבול התחיל מ'פגם העיניים', וכמו שנאמר (ו ב) ויראו וגו', ונח מצא חן בעיני ה' כי תיקן פגם זה, וזהו בעיני ה' - שקידש עיניו רק למענו ולכבודו ית'. וכבר איתא בגמ' (סוכה מט:) כל אדם שיש עליו חן בידוע שהוא ירא שמים כ"י.

שמירה מדברים המפסידים והמריעים לצומה, כמו בן גן עדן וכו' גם היא צריכה עבודה ושמירה כפי רוחניותה. הגשמה המיוחדת לה היא עסק התורה כמו שאמר הכתוב (דברים לב ב) 'ערוף כמטר לקחי תול כטל אמרתי', והזרעים הם מצות עשה אשר יעשה אותם האדם, כרמוז בדברי הנביא (הושע י יב) 'זרעו לכם' וגו', והגם שלא נזכר בדברי הנביא אלא הצדקה, לא על פרט הצדקה לבד הוא אומר אלא על כל פרטי הצדקות (מצוות) הוא אומר, וכן הובא בדבריהם ז"ל (מדרש תהלים קיד) שכל מצות שיעשה האדם הקב"ה זורעה וכו'. והעבודה היא התעסקות גדול והסתכלות נמרץ בתורה שהוא עיקר מצוותה, והשמירה גם כן לבל יפרוץ גדריה ולבל יפסיד צמחיה, והיא שמירת מצות לא תעשה אשר צריך האדם לשמור לבל עבור עליהם כי הם המפסידים כל דבר טוב וכו', ומעתה יוצדק לומר על גן עדן לעבדה ולשמרה. והנה בימים ההם כשהניח ה' האדם בנן עדן היה מביט וצופה בפעולות צדיק לחיים

כא. ודרך הישרה היא שיגדור האדם את עצמו בגדרים וסייגים, להתרחק מן העבירה, לבל יוכל המשחית להתקרב לפתח ביתו, דהנה כששלח נח את היונה כתיב (ח יא) 'ותבוא אליו היונה לעת ערב והנה עלה זית טרף בפיה'. ואיתא במדרש (ב"ר לג ו) רב ביריי אמר נפתחו לה שערי גן עדן והביאה משם. והקשה הרמב"ן (שם), לפי שיטה זו מנין ידע נח שקלו המים מעל הארץ, והלוא בגן עדן לא היה מבול כלל, ותירץ 'ואולי היו שערי סגורים שלא יכנסו שם המים, וכאשר קלו המים נפתחו'. ולפי דרכנו למדנו, שבעת אשר שולט מבול בעולם הרי אף הגן עדן מסוכן הוא להקרב, ואין עצה ואין תבונה אלא לסגור שערי מפני המים הזידונים. ולדרכנו יש ללמוד, שבעת אשר היצר הרע בוער בסערת אש ברחובה של עיר, והמים הזידונים מאיימים לשטוף את העולם, ביכולתם להחריב ח"ו בתי ישראל ואפילו בתי כנסיות ובתי מדרשות, ומן החובה להיות 'גודר גדר' לעמוד בפרץ בשמירה מעולה על הפתחים - מכל מיני כלים שונים והמבין יבין, ועל ידי זה יוכל לשמור על 'גן עדן' שלו כראוי.

בא וראה עד כמה צריך האדם 'לסגור' עצמו מכל השפעה רעה, שהנה דרשו חז"ל (סנהדרין קח.) מה שנאמר (ז כב) 'מכל אשר בחרבה מתו - ולא דגים שבים', והביא המהר"ל ב'גור אריה' מה שכתב הרא"ם, שלפי זה צריך לומר שה'דגים' לא השחיתו דרכם כמו שאר בעלי החיים, ומשום כך לא מתו. וצריך לבאר מדוע באמת דייקא הדגים שמרו על עצמם יתר משאר בעלי חיים (ופשיטא שאין להם יצר טוב גדול מהחיות והבהמות...) וביאר המהר"ל דבר נורא על פי מה שפירש רש"י הא דכתיב (ו ו) 'וינחם ה' כי עשה את האדם - נחמה היתה לפניו שבראו בתחתונים, שאלו היה מן העליונים היה ממרידן', וכתב המהר"ל 'מזה תלמוד כי האדם החוטא ממריד את כל השוריים במחיצה שלו', והיינו שאם היה האדם שרוי בעליונים הרי היה ממריד אפילו את המלאכים שיעשו כנגד רצון ה' ח"ו, ולפי"ז מבואר הטעם שלא חטאו הדגים אחר שאינם נמצאים עם האדם אלא חיים בים - ב'עולם' ובסביבה משלהם... אמור מעתה, הגודר עצמו בסביבה טובה כמה שפע רב ברוח ובגשם הוא מביא על עצמו.

וכלשון קדשו של הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע (סוף פרשת אמור) 'כי הרשע הזה מביא שורש פורה בקרבך וכו', וכאשר עינינו הרואות בעולם הזה כאשר יש ח"ו שינוי אויר על ידי איש אחד, שיש לו ח"ו מיחוש החולי, יכול ג"כ להזיק לאחרים, ה' ישמרנו ויצילנו מכל רע בזה ובבא', היינו שכשם שהחולה בגופו מדבק את הבריאים במחלתו, כמו כן בענייני רוחניות מדבק הרשע את הצדיק רח"ל.

מעשה בבחור שלא חש בטוב, משבא לפני הרופא נשאל הבחור מדוע הוא מעשן... ענה הבחור לא מינייה ולא מקצתיה, מעולם לא הכנסתי ציגערעטל (סיגריה) לפי, אמר לו הרופא, הרי הנני רואה ב'צילומים' שכל ה'ריאות' שלך

ביצע חם באביו בעת שנתו, אך דברים אלו אינם מופיעים בתורה, ולפי פשוטו של מקרא כל רעתו של חם עליו קללו אביו ואמר (פסוק כה) 'ויאמר ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו' לא היה אלא על 'זירא חם אבי כנען את ערוות אביו' ובעבור שטינף נפשו בראיה אסורה נתקלל בקללה נמרצת זו לעולמים (הובא ביגדיל תורה).

איתא ב'ירושלמי' (ברכות א ה) אמר הקב"ה - אם אתה נותן לי את לבך ועיניך, הריני יודע שאתה שלי, ומי פתי לא ירצה להיות נמנה על 'אנשיו' של הבורא...

עולם חסד יבנה - קיום העולם רק בזכות מידת החסד

בפרשתן 'אלה תולדות נח', ובמדרש (ב"ר ל ה, נחא לעליונים נחא לתחתונים) נח לשמים ונח לבריות^{כג}, ומבאר הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (ד"ה נח איש) כי להיפך ממנו היו בני דורו, שהיו מושחתים בינם לבין הבריות

בפרשתן (ט כג), 'ויקח שם ויפת את השמלה וישמו על שכם שניהם וילכו אחורנית ויכסו את ערוות אביהם ופניהם אחורנית, וערוות אביהם לא ראו^{כד}. הקשה ה'אלשיך' הק', מדוע 'וילכו אחורנית', ואם מחמת שרצו לשמור את עיניהם מראות ברע, תסגי להו בסגירת ועצימת עיניים, ומדוע הפכו גם את פניהם אחורנית. אלא צ"ל, שמראה שאינו מהור פוגע ב'צלם אלוקים' הנמצא לנגדו, אף אם אין עיניו פקוחות.

יש שביארו שלכן ההולך במקום 'דאיכא דרכא אחרינא' נקרא רשע (ב"ב נו:) וכפירוש רש"י שנקרא רשע אף אם עצם עיניו ולא נכשל, כי עצם המראות האסורות הנגלות לפני האדם אף בלא ראיית עיניים בפועל מטמאות את הנפש.

בעניין זה ביאר הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע את הכתוב (ט כד) 'וייקץ נח מיינו וידע את אשר עשה לו בנו הקטן' ובגמרא (פנהדרין ע.) דרשו כי דברים נוראים

שחורות מעשן הציגערעט'לעך, עד שנתברר כי אף שהבחור אינו מעשן מכל מקום כל סובביו מעשנים והוא 'נושם' יומם ולילה עשן פיח לתוך ריאותיו... ומכאן תלמד עד כמה גרוע היושב בסביבת חברים רעים אף אם אין לו כל שיג ושיח עמהם - דיו שהוא בקרבתם.

ואין עצה ואין תבונה אלא לעשות 'תיבה' לעצמו ולהתרחק מן הרע כמטחוי קשת, ועל אחת כמה וכמה שצריך להיזהר ולהישמר מחברים רעים שיכולים להורידו לשאול תחתית רח"ל.

וכמו שהעמיסו צדיקים במאמרם (תענית כג.) 'או חברותא או מיתותא', שחבר טוב יכול לסייע מאד לאדם להתעלות ברוחניות, אך אם חלילה החבר אינו כשר והגון ח"ו אזי הוא בבחינת 'מיתותא' ועלול לגרור גם אותו לבאר שחת, ה' ישמרנו.

מעשה בבחור שלמד בישיבתו של הרה"ק מבאבוב זי"ע שהחל להתרועע עם חברים מפוקפקים ומצבו הרוחני החל מתדרדר מטה מטה... קראו הרבי ושאלו, האם ידעת מה פירוש תיבת ותמגר (בברכת 'זלמלשינים'), לא ידע הבחור פירוש המילות, אמר לו הרבי, אף אני לא ידעתי פירושה של תיבה, אבל זאת אדע - כי איננו 'מריח' טוב, כי התבוננתי על שכני וידידיו וראיתי שכולם מינים רעים הם - לפניו תעקר ותשבר ולאחריו ותכלם ותשפילם, ה"י מכל אלו... ובזאת רמז לבחור שימהר לעקור ולשבר את 'קשריו' עם כל אלו הידידים.

כב. מענין לענין, איתא ברש"י (ט כג) כאשר כיסו שם ויפת את נח אביהם - 'שם שנתאמץ יותר מיפת לכך זכו בניו לטלית של ציצית ויפת זכה לקבורה לבניו', לכאורה צריך ביאור מה 'נתאמץ' שם יותר מיפת, איזו התאמצות נצרך לקחת 'שמלה' לכסות את אביהם, אלא הכוונה ש'נתאמץ' לעשותה בזריזות בחיות ובהתלהבות, ועל כך זכה למצוות ציצית שהיא שקולה כנגד המצוות כולם. אך יפת שאכן עשה אותו מעשה המצווה כאחיו שם, אבל עשאה ללא כל חיות - כמת, לכן לא זכה כי אם לשכר מידה כנגד מידה, שיזכו בניו לבא לקבורה, כי המת נצרך לקבורה... מעין זה אמרו במליצה דבנזקי 'בור' כתוב בתורה (שמות כא לד) 'והמת יהיה לו', כי הלומד בלא חיות כמת ל"ע, נשאר 'בור' ועם הארץ...

כג. ידועה קושיית העולם על דברי חז"ל (עירובין יח: הובא ברש"י ז א) שבשעה שדיבר ה' אל נח אמר לו 'אותך ראיתי צדיק' ואילו בריש הפרשה כשדיבר עליו שלא בפניו אמר 'נח איש צדיק תמים' - מכאן שאומרים מקצת שבחו של אדם בפניו וכולו שלא בפניו, ולכאורה צ"ב, שהרי חזינן כאן שבפניו אומרים מחצית שבחו של אדם, ולא רק מקצת, כי שלא בפניו אמר שתי מעלות ובפניו אמר רק מעלה אחת. וביאר הרה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע, כי אף איש

באר הפרשה - פרשת נח

מלבד מה שהשחיתו דרכם בינם לבין קונם, וזהו אומרו (ו יב) 'וירא א' כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ', שלא הלכו בדרכי השי"ת מה הוא רחום אף אתה רחום. וז"ל החת"ס, משום כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ, דרכו מוסב על אלוקים - שהשחיתו דרכי אלוקים, שהוא רחום וחנון, מה שראוי לאחוז בדרכיו ולהיות בין אדם לחברו חומל וחונן^{יד}, ואילו

עשו בן הי' הקב"ה מרחם וחונן אותם אעפ"י שעברו עבירות בינם לקונם, אבל עכשיו שלא עשו בן נחתם גז"ד שלהם^{כה}.

ובזכות החסד 'יבנה' העולם כולו^{יז}, וגם 'העולם' הפרטי של הגומלין חסדים^{יח}. וכדאיתא במדרש (שוח"ט לז) ששאל אברהם אבינו את שם בן נח 'ביצד יצאת

הוא מעלה גדולה... נמצא שבפניו אמר רק מעלה אחת צדיק, ושלא בפניו שבחו בשלשה שבחים - איש, צדיק, תמים הרי שבפניו אמר רק 'מקצת'.

כד. דבר נפלא מצינו במדרש (תנחומא ה) בזה"ל, נח איש צדיק, על שזן את בריותיו של הקב"ה נקרא צדיק. שני בני אדם נקראו צדיקים על שזנו את הבריות, נח ויוסף, שכך כתוב בו 'על מכרם בכסף צדיק (עמוס ב ו), וכתוב בו 'יכלכל יוסף' (בראשית מז יב). עכ"ד המדרש. והיינו שלא מצינו בכך התורה מי שיעיד עליו הכתוב שהוא 'צדיק' זולת נח ויוסף, ופירשו חז"ל מעלתם היתירה שמשום כך זכו לזה - כי זנו את הבריות, ומכאן תלמד מעלתם הנשגבה של בעלי גמילות חסדים.

מאמר נחמד שמעתי לפרש במה שנאמר (תהילים קמו ז-ט) 'עושה משפט לעשוקים נותן לחם לרעבים ה' מתיר אסורים, ה' פוקח עורים ה' זוקף כפופים ה' אוהב צדיקים, ה' שומר את גרים יתום ואלמנה יעודד', שלכאורה תמוה מדוע נזכר שה' אוהב צדיקים בתוך כל אותם אומללים ושבורי לב שה' עומד לימינם, אלא שרמז יש כאן, ה' אוהב צדיקים ההולכים בדרכיו ובמידותיו והם עושים משפט לעשוקים ונותנים לחם לרעבים ועוזרים ומסייעים לאותם זקוקים לסעד ולתמיכה...

כה. מענין לענין באותו ענין, כתב הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (חפץ חיים עשין ב), וז"ל, ולא לחנם כתבה לנו התורה מעשה דנח (ט כא-כב) 'וישת וישכר ויתגל וכו' וירא חם וכו' ושם ויפת כסו את ערות אביהם', וגם ספרה לנו התורה את הברכה שברכם נח ונתקיימה לבסוף, להראות לנו את גדולת המדה הזאת שצריך האדם לחפות על גנות חברו בכל כוחו כמו על עצמו, עכ"ל.

כו. איתא במדרש (בר"ר לג ב) מעשה שהיה בימי רבי תנחומא כשהייתה עצירת גשמים ובאו ואמרו לו יגזור נא רבינו תענית, וכן עשה, בהגיע יום השלישי לתעניתם (התענו כדת של תורה שני וחמישי ושני, ומעשה זה היה ב'שני' השני שהוא פעם שלישית לתעניתם) ועדיין לא ירדו גשמים, עלה רבי תנחומא ודרש לבני ישראל, בְּנֵי, התמלאו רחמים אלו על אלו והקב"ה מתמלא רחמים עליכם, ומובא שם מעשה באריכות על איש שנתן מעות לצדקה למי שעפ"י סדר העולם לא היה מעניק לו אפילו פרוטה אחת, אז הגביה רבי תנחומא פניו כלפי מעלה ואמר, רבון כל העולמים, מה אם זה שאין לה עליו מזונות ראה אותה בצרה ונתמלא עליה רחמים, אתה שכתוב בך (תהלים קמה ח) 'חנון ורחום', ואנו בני ידידיך בני אברהם יצחק ויעקב עאכו"כ שתתמלא עלינו רחמים, מיד ירדו גשמים ונתרווה העולם.

כז. בפרשתו (ז יב) 'ויהי הגשם על הארץ, וברש"י, ולהלן הוא אומר ויהי המבול, אלא כשהורידן הורידן ברחמים, שאם יחזרו יהיו גשמי ברכה, וכשלא חזרו היו למבול, וצ"ב, מדוע בגמר המבול כתיב (ח ב) 'ויכלא הגשם', והרי כבר היה מים אלו כ'מבול', ולא 'גשם'.

אלא מבאר הרה"ק ה'ערוגת הבושם' זי"ע, עפ"י דברי 'בעל הטורים' על זה הפסוק 'ויכלא הגשם מן השמים', שמצינו ב'מסורה' ב' פעמים שנזכר תיבת 'ויכלא', א. 'ויכלא הגשם'. ב. 'ויכלא העם מהביא' (שמות לו ו), ולפי"ז יש לבאר הרמז בשייכות מקראי קודש הללו, כי מה טעם ויכלא הגשם דהיינו גשמי ברכה משום שויכלא העם מלהביא תרומה וצדקה לה', ולזה הדגישה תורה בגמר המבול את הלשון 'גשם' כדי ללמדנו דבר זה. ומעתה, מידה טובה מרובה, אם ירבו בנתינת צדקה אזי יתרבה כהנה וכהנה השפעות הטובות של 'גשמי ברכה' בכל העניינים, וכמו שנאמר (דברים טו י) 'נתון נתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלוקיך'.

כח. שמעתי מגאון ופוסק גדול, בראש השנה דהאי שתא קנה לו איש יהודי יקר, 'מקום' בבית הכנסת לו ולשני ילדיו, ואכן הכינו להם הגבאים את מקומם, ואף ציינו בכתב את שם האיש על גבי הספסל, ובסמיכות לו כתבו

(ו' ו) 'ויולד נח שלשה בנים', מאז שהתחיל להוכיח בני דורו זכה לבנים. כי לא מצינו בתורה מי ש'המתין' לבנים כדוגמת נח שהיה כבר בן חמש מאות שנים ועדיין לא זכה לפרי בטן, ורק בזכות שהחל לעסוק ב'זיכוי הרבים' זכה ל'ויולד נח שלשה בנים'.

בעניין זה ידועים דברי הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (הובא בכמ"ק שתלמידו הגאון מברדיוב בעל הדברי אברהם אמר זאת לפניו וקילסו מאד), שהיה מבאר בכתוב (תהלים לו כו) 'כל היום חונן ומלווה וזרעו לברכה' - כי על ידי שהוא כל היום חונן ומלווה וגומל חסד^ט עם הבריות^ל, בשכר זאת יקויים בו 'זרעו לברכה', שיזכה לבנים טובים

מן התיבה, אמר ליה בצדקה שהיינו עושים שם, אמר לו, וכי מה צדקה היה לכם לעשות בתיבה - וכי עניים היו שם, והלא לא היו שם אלא נח ובניו, אמר ליה, עשינו צדקה עם הבהמה, החיה והעוף. ולא היינו ישנים, אלא נותנים היינו לפני זה ולפני זה כל הלילה. באותה שעה אמר אברהם, ומה אילולי שעשו צדקה עם בהמה וחיה ועוף לא היו יוצאין, וכיון שעשו צדקה יצאו, אני אם אעשה עם בני אדם על אחת כמה וכמה, באותה שעה נטע אשל בבאר שבע, אכילה שתיה לוויה'.

וגם זוכים בעלי החסד לבניין עולמם הפרטי בבנים מהוגנים. וכן כתב ה'ספורנו' על הפסוק בפרשתן

את שם ילדיו, וכאשר הגיע לביהכנ"ס ראה לפליאתו אדם מבוגר היושב במקום המסומן ש'שייך' לאחד מבניו, על אף ששילמו עליו בכסף מלא... מיד הורה האב לבנו לוותר ולא לעורר 'מהומות'... ואכן, שמע הבן בקול האב ושתק... בלא אומר ולא דברים עמד בין השיטין (בין ספספלי ביהכנ"ס). כעבור זמן מה יצא אותו אדם מבוגר מבית הכנסת לכמה רגעים, חשב הבן כי עתה היא שעת הכושר לזכות את היהודי ב'והשיב', ורצה להתיישב על מקומו הראוי לו, אך האב אמר לו לבל יעשה כן, שלא יחזור הלה ויתבייש, או לאידך יתחיל בדברי ריבות... לא עברו שני רגעים וקול חבטה עזה נשמע בבית הכנסת... כי נפל ממרום הגג מאורר (Fan) ענק (שהיה תלוי על תקרת ביהכנ"ס) על אותו מקום שהיה ריק באותו הזמן, ונשבר הכסא לשברי שברים... ואילו לא היו האב והבן מוותרים - מי יודע מה היה עולה בגורל הבן, ורק בזכות הוותרנות ניצלו חייו...

כט. ואף אם לא חננו הקב"ה בממון רב יוכל להיטיב לבריות במאמר פיו, וכבר אמרו שזה כל האדם - לחזק ולעודד את רעהו בדיבורים טובים, שהרי כך כתיב (בראשית ב' ז) 'ויהי האדם לנפש חיה', ובתרגום - 'לרוח ממללא'. כלומר שעל שם כוח הדיבור נחשב ויהי לאדם. אמור מעתה למה נעשה כוחו של דיבור, וכי לעצמו הוא נעשה, והרי אין איש המדבר אל עצמו אלא אל רעהו... (כי העיניים משמשים את האדם לראות בעצמו, וכן באזניו 'הוא' שומע, ואילו הדיבור נעשה לדבר אל זולתו... ורק מי שמחזיק עצמו 'פיקח הדור' ידבר ויתיעץ עם עצמו כי אין לו עוד ידיד חכם כמוהו...), אלא וודאי עיקר בריאת האדם ועיקר מהותו הוא עבור השני ובה כתיב ויהי האדם.

יש שרמזו שלכן אין מתחילים בבקשת הגשמים - ותן טל ומטר לברכה עד ז' חשוון 'כדי שיגיע אחרון שבישראל לנהר פרת' (שבזמן הבית הוצרכו עולי הרגלים לחזור לביתם אחר החג, והרי קושי הדרך מתגבר מאד בעת הגשמים ע"כ היו ממתנינים בבקשת הגשמים עד שיגיע האחרון שבישראל לביתו שבנהר פרת), וקצת צ"ב וכי עדיין שייכת סיבה זאת לגבי דידן, והרי לדאבון לב חרב הבית ובטלה העליה לרגל... אלא, כי אכן, זאת רצו חז"ל שלדורות עולם יזכרו שמעולם הנהיגו להמתין עבור האחרון שבישראל ולאחר הבקשה על הגשמים, והיו מעייניהם נתונים לחשב חשבונו של פלוני - למען ייטב לו בדרכו...

ל. הנה איתא במדרש (בר"ר לד א) על הפסוק (ח טו-טז) 'וידבר אלוקים אל נח לאמור, צא מן התיבה' - 'הוציאה ממסגר נפשי להודות את שמך בי יכתירון צדיקים כי תגמול עלי' (תהילים קמב ח), הוציאה ממסגר נפשי, זה נח שהיה סגור בתיבה י"ב חודש וכו', כי תגמול עלי, שגמלת עלי ואמרת לי צא מן התיבה, עכ"ד המדרש. וכפשוטו היינו שנח התפלל בעודו בתיבה 'הוציאה ממסגר נפשי' ושיזכה לצאת מן התיבה, וקיבל הקב"ה את תפילתו ואמר לו צא מן התיבה, אך הקשה כ"ק אדמו"ר מקאליב זי"ע שאם כן מהו שאמרו 'כי תגמול עלי, שגמלת עלי ואמרת לי צא מן התיבה', והלא עדיין היה בתיבה בשעה שהתפלל, אלא נראה כי תפילתו זו היתה לאחר שיצא מן התיבה, וא"כ קשה מאוד מה שהתפלל הוציאה ממסגר נפשי, שהרי כבר יצא מ'מסגר'.

ומבאר על פי מה דאיתא בזוה"ק (זו"ח, בתרגום ללה"ק) 'כשיצא [נח] מן התיבה וראה כל העולם חרב והתחיל לבכות עליו, ואמר רבש"ע נקראת רחום היה לך לרחם על בריותיך, השיבו הקב"ה, רועה שוטה, כעת אמרת את זה ולא בזמן שאמרת לך בלשון רכה כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה, ואני הנני מביא את המבול וכו', כל זה התעכבת

באר הפרשה - פרשת נח

עמך ואמרתי לך כדי שתבקש רחמים על העולם ומאז ששמעת שאתה תנצל בתבה לא נכנסה בלבך רעת העולם ועשית תבה ונצלת, וכעת שנאבד העולם פתחת פיך לדבר לפני בקשות ותחנונים, והרי שהיה בזה טענה על נח על שלא עמד בתפילה ותחנונים להצלת בני דורו, ומעתה יש לפרש תפילתו של נח 'הוציאה ממסגר נפשי', שהיא אמורה כלפי נפשו שהיתה נתונה במסגרים, שכביכול היה אטום ו'סגור' ולא 'ראה' את אחרים, והתפלל להוציא את הנפש ממסגרים, ששוב לא יראה רק את עצמו, אלא יראה את אחרים ירוש בטובתם... [פשיטא ואין צריך לומר, שלא נאמרו הדברים כלפי נח, אלא לדרוש מכאן כלפי עצמנו להוציא נפשנו ממסגרים ושנדרוש ונחקור תמיד בטובתם].

סיפר הגה"צ רבי מנחם פישער שליט"א אב"ד קהל עדת יראים במאנסי יצ"ו, מעשה בבחור מבני חו"ל שלדאבון לב האט נישט געהאלטן ביי גארנישט (לא היה מעוניין בתורה ותפילה כהוא זה), והרי 'בטלה מביאה לידי שעמום', ממילא ירד מדחי אל דחי... והנה טבע הטביע הקב"ה בעולמו שהנפש לא תמלא ללא 'סיפוק' והנאה מאיזה דבר הנותן לו חיות, מצא לו הבחור 'עיסוק' פסול, שהיה מתקשר באישון ליל לבית הרבנים [בידיעתו כי מדרכו של רב בישראל להיות מוכן ומזומן לשואליו - בפרט אם הטלפון מצלצל בשעה 2-3 באמצע הלילה שהרי זה מוכיח בעליל כי מדובר בשאלה דחופה ונחוצה שאיננה סובלת דיחוי אפילו לכמה שעות בודדות] ומטרידם ב'קלאץ קושיות' - הלכות פשוטות שכל בר בי רב יודע לענות עליהם - שכחתי לומר ותן טל ומטר... נמצאה טיפת דם בביצה שפתחתי..., עזותו של הבחור גברה, עד שבליילה אחד התקשר ל'פוסק הדור' הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל כשהשעון הורה על שעה 3, רבי משה נבהל לשמע צלצול הטלפון והבין כי מסתמא 'פיקוח נפש' לפניו (מה שנתברר כי אכן כן הוא), וענה מיד, בטרם שמע השאלה, התנצל כי עדיין לא בירך 'ברכת התורה', לאחר ברכת התורה פנה לשמוע את דבר השאלה... ובחכמת החיים הבין את אשר לפניו... כי מצד השני של הטלפון עומדת לה נפש שבורה ומסכנה המחפשת סיפוק בחיים, מכיוון שכן, ענה בתחילה בשלוות הנפש על השאלה, לאחמ"כ, אמר לבחור, עתה אשאלך 'שאלה', מהי המסכת הנלמדת כעת בישיבה שאתה לומד בה... בניסי ניסים ידע הבחור את שמה של המסכתא, וענה מסכתא פלונית, המשיך רבי משה ושאל, באיזה דף עומדים עתה, הבחור שלא ידע מה ממתין לו... אולי עומד רבי משה לבחנו על הנלמד... ענה מבלי לחשב ומבלי דעת, דף ל... אמר לו רבי משה, אנא ממך, אבקשך שתיטיב עמי 'טובה' אחת, היות וממילא הנני ער בשעה זו וגם אתה, אולי נלמד בחברותא את הדף הנלמד בישיבה - דרך הטלפון, בלית ברירה נטל הבחור גמרא - מעשה חידוש שכבר זמן רב לא עשה, ולמדו יחד בהתמדה נפלאה ובבהירות עצומה, בגמרם 'עמוד' שלם, סיימו את תלמודם, כשרבי משה מקשה לו קושיא עצומה במהלך הסוגיא, עד שהיה ברור לו שהבחור מבין וזוכר היטב את הקושיא נפרד ממנו ובירכו לשלום, כשהא מבקש ממנו, מחר גש נא לראש הישיבה שלך ותציע לפניו את הקושיא העצומה הזאת.

ויהי ממחרת, ניגש הבחור בהתרגשות עצומה לפני ראש הישיבה - שבנס זכר מיהו ראש הישיבה... ואמר לפניו, רבי ומורי, קושיא עצומה באמתחתי, רה"י חשב מתחילה, נו, איזה קושיא כבר יכול בחור כגון דא להקשות, אך משהציע הבחור את דבריו, יצא רה"י מגדרו, והתפעלותו גדלה עד לשמים, רה"י ניסה למצוא ישוב ומענה בסוגית הגמרא, במפרשי הגמרא, בראשונים ואחרונים, ולא מצא את ידיו ורגליו... הקושיא חזקה ממנו... מכיוון שכך, החל לומר לעצמו, אם כן, נמצא שטעינו בבחור זה, לא ידענו עד כמה גדלה מעלתו, בהירותו ועמקותו בתורה, מסר את הקושיא ל'מגידי השיעורים' והם גם לא מצאו יישוב, הללו הציעו הקושיא לפני תלמידים, ותהום כל העיר, כל הישיבה רעשה וגעשה סביב הבחור והקושיא, כמובן שהבחור קיבל מקום של כבוד, חיזוק ועידוד ומשם לקח עצמו לידיים ועלה על דרך המלך.

עתה הבה ונתבונן, כי כל עלייתו וחיזוקו היה ע"י אותו גאון וצדיק, שבעומק הבנתו הבין את אשר לפניו - לא בחור רע מעללים, מטריד ומפריע, אלא נפש מיוסרת וכמהה לסיפוק, ויש לספק לו 'מזוננו' הראוי לו ומיד יעלה ויפרח כגן רטוב... אילו היה רבי משה מנתק את הטלפון על אתר, כנדרש לעשות למחוצף כזה מה היה יוצא מכל זה... אף אנו בדידן, נדע שכל מה שפלוגי אומר לנו... עושה לנו... מעולל לנו... אינו רע מעללים, אלא נראה את ה'שורש' להנהגתו, מה חסר לו ומה מעיק עליו, כי ה'גערה' היא 'טיפול' חיצוני - וגם זה לא, איננה מועלת במאומה, אמנם את נהיה 'משכיל אל דל', נבין שהוא עושה כל זה מחמת שלא טוב לו... נטפל בשורש, נחזקו ונאמצו, והכל יבוא על מקומו בשלום...

וכשרים לא. גם יזכה לשאר מילי דמיטב ולרוב ברכה לב, וחיו יאריכו ויתברכו לאין ערוך לג, כי על ידי שהאדם

לא. ובאמת כן איתא להדיא בגמרא (ב"ב ט:): רבי יהושע בן לוי אמר, כל הרגיל לעשות צדקה - זוכה הויין לו בנים בעלי חכמה, בעלי עושר, בעלי אגדה, בעלי חכמה. ובכלל זה מי שלא זכה עדיין לבנים ודאי יזכה לבנים, ואף גם זאת שיהיו בניו בעלי חכמה וכו'.

הרה"ק רבי ברוך מזיכלין זי"ע הזכיר את חתנו שהמתין לישועה לזרע של קיימא לפני הרה"ק הרבי רבי העניך מאלכסנדר זי"ע ובפרשת נח הוה מעשה, אמר לו הרבי רבי העניך, הנה מתחילה כתוב 'אלה תולדות נח' ואיתא ברש"י הק' 'עיקר תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים', ובהמשך הכתוב - 'ויולד נח שלשה בנים את שם את חם ואת יפת', ולכאורה צריך ביאור מדוע פירש מתחילה 'תולדות נח' על המצוות ומעשים הטובים כשלפי פשוטו של מקרא קאי על לידת שלשת בניו הכתוב מיד בסמוך, אלא, בשמים ממעל יש 'שערי תולדה' אשר משם נשפע לבני האדם 'זרע של קיימא' והם עומדים בסמוך לשער גמילות חסדים. ופעמים ששערי תולדה סגורים וקשה ביותר לפתחן, אז העצה היעוצה להיכנס אל השער הסמוך ב'שער גמילות חסדים', ומשם אפשר בנקל לבקוע גם את 'שער התולדה' ולזכות לזרע קודש, וזה נמי היה אצל 'נח איש צדיק' שהמתין חמש מאות שנה לזרע של קיימא, ועל כן עסק במצוות וגמילות חסדים, ומשם נפתח לו גם שער התולדה, ולזה כיוון רש"י 'עיקר תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים' שעי"ז זכה ל'ויולד נח שלשה בנים' כפשוטו ממש.

לב. שמעתי מהגרי"מ טורצ'ין שליט"א, שאביו הגאון רבי אלעזר צדוק זצ"ל (בעל ה'שונה הלכות' יחדיו עם הגאון הגדול רבי חיים קנייבסקי זצוק"ל) למד בימי בחרותו בישיבת 'חברון' בעיה"ק ירושלים תובב"א, ובאותם השנים עדיין לא סודרה ה'פנימיה' (דארמיטארי) בישיבה, והיה ישן בביתם של בעה"ב (בתקופה מסוימת היה ישן בביתו של הרה"ק רבי שלומק'ה מזוועהיל זי"ע). בערב יוהכ"פ אחר סעודה המפסקת בבית מארחו מיהר רא"צ לשיבה להתעורר באמירת תפילה זכה כל נדרי ותפילת ליל יוה"פ, והנה הוא עובר בסמוך לביתו של הגה"ק מטעפליק שכבר היה אז לעת זקנותו, והגאון הנ"ל ביקש ממנו, בחור'ל בחור'ל רחם נא ובוא עמי לביתי לסייעני באיזה ענין נחוץ ודחוף... רא"צ לא שת לבו לשעה המיוחדת והמאוחרת, ובנחת סר לבית הגאון כשבכוחות על טבעיים ובמסירות נפש ממש הוא מנקה ומסייע בעדו ככל הדרוש אף שידע להדיא שעי"ז הוא מפסיד 'כל נדרי' וכו'. בגמרו את עבודת הקודש ב'הוצאת כף ומחתה' נענה אליו הגאון וכה אמר לו, הנה עזרתני בדבר ובאופן שהוא מעל לטבע אף הקב"ה יסייעך בשנה הבעל"ט למעלה מכל טבע העולם... באותה שנה נפתחו בפניו מעייני החכמה למעלה מכל דרכי הטבע, והיה לומד בכל יום ויום בהתמדה 30 דפי גמרא בהבנה עמוקה, והיה זוכרם בזכרון נפלא כמי שהגמרא עדיין פתוחה לפניו בכל עת (אף שבטרם האי עובדא ג"כ היה רא"צ מתמיד נפלא ועילוי אדיר, מ"מ בו השנה עלה ונתעלה פי כמה וכמה)... עד שהמשגיח הגאון רבי מאיר חדש זצ"ל הבחין בהנהגתו המשונה של הבחור רא"צ - שהוא עומד מול העמוד כשסטנדר לפניו והוא גומע ובולע מסכתות הש"ס בזו אחר זו - וכל זמן קצר הוא מחליף מסכתא, קרא לרא"צ והחל בוחן אותו ב'סוגיא' הנלמדת בישיבה בסדר ה'עיון' - ישר והפוך מעלה ומטה, ולא מצא כל דופי בהבנתו וידיעותיו, אך המשגיח שלא ידע את הסוד העומד מאחורי הצלחה זו טען בפניו כי האף אומנם שלא תפסו אפילו בסברא אחת מ"מ לדעתו לא זו הדרך לגרוס דפי גמרא זה אחר זה, אך רא"צ לא ענהו והמשיך בדרכו. וכל ימיו היה הש"ס כמונח בכיסיה (כלשון בני אדם 'ש"ס על האצבע') ובכל מקום ששאלוהו ידע בבירור את הדף בו נכתב מאמר זה, ואלו 'תוספות' כתובים על הדף כסדרן זה אחר זה - עד שהיה יודע לקרוא את הגמרא בשורה ישרה 'מתחיל ברש"י ממשיך בגמרא ותוספות ומסיים ברבינו חננאל'. גם היה מוכיח את תלמידיו (העילויים) 'ידיעת ש"ס' מהו... כשהם בוחנים אותו ואינם תופסים אותו אפילו בטעות אחת ח"ו. הרי לך, כי לא היטיב רא"צ עם זולתו אלא עם עצמו, וכל ימיו נהנה מאותה 'טובה' בעליה בתורה ובידיעת הש"ס על בורייה ובחינוך התלמידים עפי"ז.

לג. ומעניין לעניין באותו עניין, בפרשתן (ט ו) 'שופך דם האדם באדם דמו ישפך', כתב הרה"ק מקאמרנא זי"ע בחומש 'היכל הברכה' (ט ה) מכאן אזהרה רבה למקפח את פרנסתו של חברו ויורד לאמנות חברו הרי הוא כשופך דמים ממש. גם הרה"ק רבי יחיאל מאלכסנדר זי"ע היה אומר שהמקפח פרנסת חברו הריהו ב'סכנה' עצומה, ומעשה היה בדידיה שאחד מחסידיו ירד לחיי הרב בקהילתו, קרא לו רבי יחיאל ואמר לו, דע לך, מקובלני מרבתי שכל היורד לאומנותו של חברו הרי הוא מקפח את חיי עצמו, וקרא עמו את הפסוק 'שופך דם באדם דמו ישפך' מילה במילה כמקריא את הסוטה, והזהירו מאד לבל ישוב לדרכיו הנלוזות, ואכן קיבל החסיד על עצמו תיכף להפסיק

באר הפרשה - פרשת נח

גומל חסד הרי הוא גורם לקיום העולם כולו, וכדוגמת
 נח שבזכות שהתחסד עם כל החיות והבהמות זכה
 ש'עולם חסד יבנה' ובנה את כל העולם כולו.
 תתקבל צלותהון ובעותהון קדם אבוהון די בשמיא
 להריק עלינו שפע ברכה והצלחה, על מי
 מנוחות ינהלנו, עד יבוא לציון גואל בב"א.

את כל פעולותיו נגד הרב בעירו, אך משחזר לעירו היטוהו חבריו הרעים אחריהם וחזר לסורו לירד לחייו של הרב,
 ותיכף לאחר מכן החל לירוק דם עד שיצאה נפשו. ומידה טובה מרובה למי שמסייע לחברו בפרנסתו עד כמה זוכה
 הוא לברכות עד אין קץ.

לעילוי נשמת
הר"ר משה יהודה
ב"ר שלמה ז"ל
מרמורשטיין
נלב"ע כ"ז אייר תשע"ח
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח ע"י המשפחה

לעילוי נשמת
מרת שושנה ע"ה
ב"ר משה יהודה ז"ל
זילברשטיין
נלב"ע כ"ט כסלו תשס"ד
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח ע"י המשפחה

פניני פרשת השבוע

נושא השבוע: כח התפילה

פרשת נח

בס"ד | גיליון מס' 402

אלו שני כושים שודדים נשלחו כמענה לבקשה?

בא... אל התיבה (ז, א)

תתחבר אליה בכל יישותך, תהיה בתוך התיבה ככל מהותך, כי עמה אתה מוגן, בעזרתה תיושע.

לכן, תפילה במרוצה, במהירות, בחיפזון, עם הנייד ביד - הופכת לאיבוד את אחת המתנות החשובות שיש לנו. הרי אנו זכאים להיכנס לעולם קסום של תפילה רגועה ונינוחה נטולת דאגות, הלא בידינו כרטיס הכניסה לעולם בו אין בעיות ומצוקות והכל נינוח ורגוע ומטופל היטב - וכי לא חבל לאבד זאת בידיים ולהעדיף את המניין המהיר, את התפילה בדילוגים, או להגיב בטלפון דווקא עכשיו - ולהישאר מחוברים לעולם שבחוץ!?

זהו אחד המסרים שכדאי לנו לקחת עימנו מפרשת השבוע, ולהצטייד בו בכל עת. בתוככי סערות מזדמנות, בעמקי בעיות, בבורות ומהמורות, במבול של טירדות - תיבות התפילה היקרות מהוות מפלט עבורנו, בהן נוכל לשפוך שיחנו, בעזרתן נוכל לפרוק דאגותינו ולהיושע.

'בא אל התיבה' - יהודי יקר! היכנס נא אל תוך תיבת התפילה, תתחבר לכל מילה. תאמץ כל בקשה, כל ברכה, התפלל לאט, ככוונה, במתינות, מתוך הסידור, תוך כדי שאתה חווה את הקשר עם אבא שבשמים. תן לתיבת התפילה לכבש אותך בקסמה, תן למילים הבוקעות מפיו לרומם את לבבך, ובורא עולם בוודאי יאזין לתפילתך וימלא משאלותיך במידה טובה ישועה ורחמים!

שודדים מוזמנים ורצויים!

ניו יורק הגדולה והסואנת, שעת ערב מאוחרת למדי. בתום יום עמוס פגישות וסידורים, צועד הגאון רבי שלום מאיר יונגרמן זצ"ל - מייסד הישיבה בזכרון יעקב, אל עבר המשרד הקטן של הישיבה, ששימש גם כאכסניית הלילה שלו כששהה בניו יורק לצורך גיוס כספים. מאחוריו יום שלם של מלאכת קודש למען הישיבה, גם למחרת מצפה לו יום לא פחות מתיש מזה, ועכשיו - כל חפצו הוא להגיע למקום בו יוכל לעלות על יצועו.

המשרד הקטן שכן בקומת קרקע, כשחלונותיו היו בגובה הרחוב. כשהתקרב למקום דבר לא הכין אותו למה שעומד להתרחש בעוד רגע קט, כשיסובב את המפתח ויגלה - - -

במרכז המשרד, על הרצפה, מוטלת גופה של כלב ענק ואימנטי, שגודדי זנבים כבר עטו עליה. הרב יונגרמן לא נבהל - שכן ניכר היה שהכלב כבר אינו חי, אבל בהחלט נרתע לאחור בבלבול מה. מה עליו לעשות כעת? למה השליכו כלב לתוככי משרדו? כיצד הוא אמור להתמודד עם הפגר המצוין שלפניו?!

הוא מיהר לשאול מכר, וזה השיב לו בפשטות כי ראשית אל לו להיות מודאג. השלכת הכלב לרשותו אינה כי משהו רודף אותו או מבקש להזיק לו, אלא מסיבה אחרת - שעכשיו הופכת לטרדה גדולה עבורו. החוק בניו יורק אוסר על השלכת פגרים בפחי אשפה מקומיים מחשש לזיהומים, ולכן כל בעלים של בעל חי - צריך לקחת את פגריו ל'אתר קבורה' מוסדר בשולי העיר. כנראה, בעל הכלב חפץ לחמוק מהמטלה המרגיזה הזו, ולכן השליך את הכלב לדירה בקומת הקרקע...

אחת ההטבות המשמעותיות בהן זכינו - בזכות היותנו בניו האהובים של אבינו שבשמיים, היא האפשרות לשוחח אתו יתברך, לפרוק בפניו את אשר על ליבנו, לבקש ממנו את כל מה שאנו זקוקים, ולדעת ולהאמין שהוא יודע את העובר עלינו, מקשיב לנו, ושומע תפילת כל פה ברחמים. התפילה היא הזדמנות כבירה של כל יהודי להתחבר לאבא שבשמים, ואנו עושים זאת לפחות 3 פעמים ביום, כשהזכות להתפלל ניתנת לנו בכל עת ורגע, גם במילים שלנו...

ברגע בו אדם מתפלל, החיים שלו משתנים. לפני התפילה, הבעיות שמלוות אותו, הדאגות שטורדות את מנוחתו - היו רק שלו, הוא זה שנאלץ להתמודד איתן, הוא זה שחש את האחריות כלפיהן. ברגע שהוא מתפלל ומבקש עליהן מבורא עולם, באותו רגע הבעיות והקשיים שלו אינם רק שלו, הוא שיתף בהם עוד משהו - ולא סתם משהו! - אלא את מלך מלכי המלכים, את היכול שבידו לפתור את כל הבעיות ברגע אחד.

כשהודי נכנס לבית הכנסת ומתחיל להתפלל - באותו רגע הוא מתרומם טפח וטפחיים מעל השגרה, מתעלה מעל דאגות היום יום, ומתכנס לרגעי הוד של קשר קרוב ואוהב עם אבא שבשמים, תוך כדי שיחה נרגשת עמו. העולם שמאחוריו נעצר, הטירדות המרובות מתבטלות, והוא נכנס לתוך אוירה אחרת, גבוהה ומרוממת.

עכשיו הוא מתרפק על הקשר האבאי, הייחודי והיקר כל כך, עם אביו אוהבו שבשמים. עתה הוא משבח אותו, משוחח אתו, מספר לו את הקורה עמו. אלו הם רגעי התרגשות אוהבים, בהם המולת העולם אינה תופסת מקום, והיהודי מתייחד עם אהבתו הגדולה לאביו שבשמים, ועם הזכות הכבירה לשוחח עמו, לשורר לו, לבקש ממנו. ברגע שאנחנו נכנסים לשיחה אישית עם מלכו של עולם, אנו מצויים במקום בו נפתרות הבעיות, בזירה הנכונה בה נקבעים הדברים.

ושם - אנחנו יודעים שאנו בידיים טובות, קרובים ולוחשים על אוזנו של אבא אוהב, שממתין לשמוע מה יש לנו לומר. יש לו את כל הכח שבעולם לשפר, ולסייע, ולקדם, ולרפא, ולסדר, ולפתור, ולעשות הכל כולל הכל. עכשיו - אנחנו מדברים אתו, עם אותו אבא בעל היכולות כולן, ומה לנו להיות מודאגים כשאנו מדברים עם פותר הבעיות הטוב בעולם?!

את הסוד הזה גילה הבעל שם טוב הקדוש זי"ע, בפרשת שבוע זה, העוסקת בתיבת נח, אותה הוא מפרש על תיבות התפילה. העולם שבחוץ שוטף אותנו במבול דאגות - שאיפות רוחניות, מצוקות גשמיות, בריאות, חינוך ילדים, פרנסה, זיווג לפלוגי, צרתו של אלמוני, מבול של בעיות והתמודדויות...

ולנו ניתנת הזדמנות, מתנה יקרת ערך: **'בא אל התיבה' - יהודי יקר, הינך מוזמן להכיר את נפלאות תיבות התפילה, להיכנס לעולמה הקסום של תיבת התפילה, של המילים המרגשות המרכיבות אותה. מתוך אותה תיבה, המבול שבחוץ מטופל היטב, יש בורא לעולם שמכוון ומסייע, משפר ועוזר, מקדם ופותר. כשאתה מחובר אל התפילה -**

הסגולה נגד כאבי הגב!

רופא יקר ומסור היה הד"ר ר' אליהו שוסהיים ז"ל, אשר רבים זכו לעזרה ותרופה בביקורם אצלו. לא אחת תיבל את הביקור הרפואי בדברי חיזוק ורוממות, והמטופלים יצאו ממנו מחוזקים ומעודדים.

מעשה ביהודי שסבל מכאבי גב, ובביקורו אצלו הזכיר הרופא את דברי חז"ל כי 18 הברכות שבתפילת 'שמונה עשרה' מכוונות כנגד 18 החוליות שבעמוד השדרה, ולפיכך - כדאי להתחזק בעניין תפילת שמונה עשרה, ובדגש על הקשבה לחזרת הש"ץ ככוונה - כשהוא חוזר על שמונה עשרה הברכות, כולל כריעה ב'מודים' דרבנן כהלכה. כך - הסביר הרופא - כח התפילה יעמוד כסגולה לרפואת כאבי הגב.

במכתב נרגש לגיליון 'השנחה פרטית' מעיד האישי כי תוך תקופה קצרה מאז שהקפיד להקשיב לחזרת הש"ץ, להימנע מכל פעולה במהלכה, לענות 'אמן' בכל ברכה ולכרוע כהלכה ב'מודים' - ראה ישועה נפלאה, כאבי הגב נעלמו להם כלא היו! התברר כי העצה הרוחנית שהעניק הרופא - היתה טובה ויעילה יותר מכל רפואה!

ללמדנו: התפילה כוללת חלקים רבים, ובהם גם חזרת הש"ץ, החלק במהלכו הקהל אינו מתפלל כמו פיו, אלא מקשיב ועונה 'אמן'. חלק זה של התפילה מסוגל ביותר - הבה נקפיד על כל הלכותיו, נימנע מכל עיסוק במהלכו - וקל וחומר דיבור שאסור לחלוטין - ונזכה באוצרות הסגוליים הנפלאים של כל חלקי התפילה!

מצוה לפרסם! סגולה בדוקה לעורר רצון לקדושה, לטבול לעילוי נשמת

הרה"ח רבי פתחיה טעלישער בן הרי"ר יוסף יונה הי"ד רזנברג
מזקני חסידי בעלזא, נעק"ח בשנות הזעם - י"ג בסיון תש"ד

לעילוי נשמת

ר' שלמה פרוץ ז"ל בר' מאיר הלוי גולדשמיט (א"ר א"ל)
ת.נ.צ.ב.ה.

אחים יקרים, הבה נאמץ את השיטה, כפי שהיא עולה מסיפור מפעים זה שסיפר נכדו של הרב יונגראן, יבלחט"א הרה"ג רבי אליהו הוניגסברג שליט"א. הרי לכל אחד מאיתנו בעיות משלו, התמודדויות, קשיים ואתגרים. אפשר לנסות להתמודד לבד, אבל כל כך חבל... - - -

כי יש לנו אבא גדול בשמים, שממיתין לשמוע אותנו פונים אליו, מבקשים את עזרתו. הוא מקשיב לכל מילה, מאזין לכל אנחה, שומע כל זעקה שבוקעת מפנינו ומליבנו. הבה ניכנס אל מילות התפילה, הבה נכניס את עצמנו לכל תיבה ותיבה, הבה נהיה מוגנים ושמורים בצל אבינו שבשמים - ונזכה שהוא ימלא את משאלות ליבנו לטובה ולברכה!

תובנה מהמוקדן הטלפוני!

בני ברק של לפני כמה עשרות שנים היתה עיר הרבה פחות סואנת ופקוקה משל ימינו, ומפעלי תעשייה עוד מצאו בה את מקומם. מבוגרי העיר עוד זוכרים את מפעל 'דובק' המפורסם שניצב בטבורו של רחוב רבי עקיבא, בצמוד לבית הכנסת הגדול של העיר. מדובר היה במפעל סגירות מהגדולים בארץ, וככה - לא מעט עובדים באו בשעריו מדי בוקר.

ממש בצמוד אליו - עם חציית סימטת 'אחיעזר', שוכן בית הכנסת הגדול, בו מתקיימים מנייני תפילה משעות הבוקר המוקדמות ועד שעות הלילה המאוחרות. רבים מתושבי בני ברק נוהגים להיכנס להתפלל בבית הכנסת, ועימם נמנה גם מגיד המישרים הנודע הגאון רבי יהודה יוספי שליט"א - שסיפר את הסיפור.

הוא נהג להגיע להתפלל בשעת בוקר מוקדמת, ובאחד הימים החל לשים לב לתופעה שחוזרת על עצמה. אחד המתפללים מגיע לבית הכנסת, מניח את תיק הטלית והתפילין שלו במקומו הקבוע, ויוצא אל מפעל הסגירות. הוא מתעכב שם כמה דקות, ואז הוא שב מהמפעל ונכנס לבית הכנסת, מתפלל במניין ויוצא לעמל יומו.

אם בתחילה הדבר היה נראה כמקרה - הרב יוספי הבחין שהדבר חוזר על עצמו מדי יום ביומו. האיש מגיע לבית הכנסת - וממהר אל המפעל. מתעכב שם קמעא - ושב לבית הכנסת. מה הוא מחפש במפעל בשעה כה מוקדמת? למה בוער לו להיכנס למפעל לפני שיתחיל להתפלל? מה מניע אותו להתעכב במפעל לפני שייכנס לתפילה?!

אף שביקש בכל מאודו לדון את האיש לכף זכות, הרב פשוט לא הצליח... הוא הניח שהאיש נכנס למפעל כדי לקרוא את כותרות העיתונים שהגיעו למפעל מדי בוקר, או אולי לרכוש חפסית סגירות ולעשן סיגריות לפני התפילה. אחרת - למה לו ליהודי להתעכב לפני התפילה במפעל סגירות, ועוד מדי יום ביומו?!

הרב יוספי התקשה לדון את האדם לכף חובה, ולפיכך ביקש בכל זאת למצוא דרך לדונו לכף זכות... באין ברירה - פנה אל האיש ושאל אותו: 'אמור לי בבקשה, מה טעם אתה נכנס למפעל מדי בוקר? למה אתה מתעכב לפני התפילה במפעל הסגירות, מה כל כך מעניין שם?'

התשובה הפעימה אותו, הסתבר שהיה שווה לתהות על קנקנו של האיש, שהשיב לו כך:

'בשערי המפעל יושב מוקדן, שמקבל את שיחות הטלפון השונות המגיעות למפעל, ותפקידו להעביר כל שיחה לשלוחה המבוקשת. האיש - למרבה הצער - הינו עיוור, ולפיכך לפניו יש מכשיר טלפון שכל לחצני מובלטים בכתב ברייל המותאם לעיוורים. מדי בוקר, לפני שאני עומד לברך את בוראי בברכת 'פוקח עורים' - אני ניצב על ידו כמה דקות ומתבונן במלאכתו, כמוכן - מבלי שישים לב שאני צופה בו, שהרי הוא עיוור.

וכך, מתוך התחושה הזו, ולאחר שראיתי איך נראית מלאכתו של עיוור - אני מצליח להתרגש ולכוון כИАות בברכת 'פוקח עורים', להודות כראוי לבורא עולם על חסדו הטוב עמי שאני רואה היטב!'

מדהים! הנה לנו תובנה מרוממת, אודות המשמעות של 'בוא אל התיבה', של כוונה בתפילה. כמה כדאי להתבונן בביאורה של כל מילה, להיערך אליה, לנסות להבינה לעומק, לדמיין איך היינו נראים בלי הברכה הזו, ללא הבקשה הזו, בלי שבואר עולם יעניק לנו חיים...

ומתוך התחושה הזו - ניגש להתפלל. תוך התרפקות על אבא שבשמים, תוך הישענות עליו, מתוך קירבת אלוקים אמיתית. וכשתפילתנו תינשא השמימה מתוך רגשות כאלה - בורא עולם לבטח ישמע אותה, יאזין לשוועת ליבנו, וימלא את כל משאלותינו לטובה!

אלא שעשוי - הטירדה הזו היא שלו. לא איש כמו הרב יונגראן יקח את פגר הכלב ויעבירנו לחצרו של אדם אחר - כשם שעשו לו, והוא גם לא יסתבך בהנחת הפגר ברחוב או בפח האשפה. באנחה כבידה הוא מפנים כי אין לו ברירה אלא להיות מעכשיו בבחינת 'בעלים מטפלים בבנייה'. עליו לקחת את הכלב, לנסוע לאתר הקבורה, ולהשליכו שם.

אלא שגם זה לא פשוט. הרב יונגראן לא יודע איך גוררים כלבים, אין לו את הציווד המתאים, והפגר שלפניו - הוא לא כזה שניתן להכניסו לשקית... לפיכך הוא חישב ומצא עצה: בקצה המשרד עומדת מזוודה ישנה, כזו שכבר לא יעשו בה שימוש. הוא ממנה וקורר שקיות ניילון על ידיו, מביא את המזוודה, מניח את פגר הכלב בתוכה - ומעתה יש בידי מזוודה ישנה וסגורה היטב, ובתוכה - הצרה עימה עליו להתמודד קעת.

הוא מבטי בשעון, וממהר לחשב כי אם הוא עדיין רוצה לישון משהו הלילה - עליו למהר לתחנת הרכבת ולהספיק את הרכבת שתצא ממנו בעוד כעשר דקות. לפיכך הוא מגייס את שארית כוחותיו בסיומו של יום מעייף, ונעל את דלת המשרד ויוצא ממנו כשהוא גורר אחריו את המזוודה הכבידה. לאורך הדרך הוא מביט בשעון, מחשב מחדש את המרחק ממקום מירוצו עד לתחנת הרכבת, ומנסה להבין אם יספיק...

ואז עצר לרגע, ונזף בעצמו. 'יש לך בעיה? - למה אתה לא מתפלל להשם? נתקעת עם משהו? נפלה עליך בעיה לא צפויה? - תבקש מבורא עולם, הוא מנהל את הרכבות כולן! - ותוך כדי הרהור זה, הדאגה והלחץ להספיק את הרכבת מפנים את מקומם לתפילה נרגשת...'

במילים שלו, תוך כדי ריצה ברחוב ניו יורקי מוהביל סמוך לשעת חצות לילה, הוא מבקש מבורא עולם שייסיע לו להצליח לישון הלילה. שייסיק את הרכבת, כדי שיצליח לפתור את בעיית המזוודה שבידו, ולשוב לביתו במועד שעוד יתאפשר לו לאגור כוחות ליום המחרת...

הוא הולך ומתקרב, ומבין כי הרכבת כבר הגיעה לרציף. עוד נותרה לו כברת דרך עד לרכבת עצמה, ולפיכך הוא מחיש את צעדיו - ותוך כדי כך מגביר את עוצמת תפילתו. עתה ממלמל הוא פרקי תהלים קצרים, מבקש מבורא עולם להספיק את הרכבת שאת פנסייה הוא רואה במרחק מה...

הוא מאיץ עוד קצת, וכוחותיו כל עמו. בגילו הוא כבר לא כל כך מסוגל לרוץ, בוודאי שלא תוך כדי גרירת מזוודה כבידה. הוא שומע את צפצוף הקטר, ואז את הצפצוף השני. הוא יודע שהצפצוף השלישי יהווה אות לסגירת הדלתות ויצאת הרכבת לדרכה, ולכן הוא מגביר את קצב ריצתו ללא הצלחה, ובמקביל מגביר את רגש תפילתו - בהצלחה רבה...

הנה, הוא כבר כאן, כמעט נוגע בזנב' הרכבת, עליו רק להתקדם לכיוון הדלתות. הוא ממשיך לרוץ, ואז...

שני כושים אימתניים, שונאי ישראל וחובבי בצע, ניצבו שם וכמו המתינו רק ליהודי כמוהו. הם רואים יהודי נשוא פנים גורר מזוודה כבידה, בטוחים שבתוכה כל הקניות והמתנות שקנה לבני משפחתו בניו יורק. עתה יש להם הזדמנות - הן בעוד שניה דלתות הרכבת ייסגרו...

הם מסתערים על הרב יונגראן, חוטפים מידי את המזוודה, ואצים רצים ומספיקים לעלות על הרכבת. הרב יונגראן נותר ברציף - שמח וטוב לב!

'ברוך שפטרני!' - הוא קורא לעבר הרכבת המתרחקת, ועל פי הפסוק בפרשת השבוע 'ארור חם עבד עבדים יהיה לאחי' - הוא מגחך על הכושים הנמרצים שחשבו שהם שודדים מזוודה יקרת ערך, ותיכף יגלו שפשוט פטרו אותו מלקבור כלב. כשפיו ממלל שירת הודאה לה' על ההתפתחות המופלאה, הוא שמח לעשות את דרכו חזרה למשרדו, הוא לא רק יספיק לישון הלילה, אפילו העיכוב שחשב שנגזר עליו - הצטמק באופן משמעותי...

תוך כמה דקות הוא שוב במשרד, מנקה את הרצפה ומגרש את אחרוני הזבובים. כשהוא עולה על יצועו הוא מהרהר במה שקרה הערב, ונפעם:

לפני זמן קצר - היתה לו בעיה. לא הכי גדולה שיש, אבל בעיה. הוא לא מורגל במשימות כאלה, השעה מאוחרת, הוא מותש, ונכנסה לו טירדה מוזרה כזו - שאינה לפי כבודו, הוא לא באמת יודע איך להתמודד איתה, ובעיקר - היא גוזלת לו את שעות המנוחה המועטות שלו. ואז - תוך כדי ריצה וכשהוא חושב שהפיתרון הטוב ביותר הוא שייסיק את הרכבת - בחר להתפלל לבורא עולם, לבקש ממנו עזרה...

ואז, בורא עולם שמע את תפילתו, וסיפק פיתרון טוב בהרבה, העולה עשרת מונים על מה ששאף ורצה! הוא לא הספיק את הרכבת, הצורך בה התייתר! לבורא עולם דרכים משלו לפתור בעיות, הוא שומע ומאזין תפילות, ומחיש ישועה - איש לפי צרכיו ובעיותיו, בכל עת ביממה, בכל מקום בעולם!

משיעוריו של מגיד השיעור הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

לשמיעת השיעורים בדף היומי ובנושאים נוספים חייגו: 073-2951342 | לקבלת העלון במייל: 6778160@gmail.com | לתרומות והנצחות (גם בכ. אש"א) למען הפצת העלון חייגו: 055-677-8160 | ניתן לתרום גם בעמדות נדרים פלוס

אגעד אנק

על פרשת השבוע

פרשת נח תשפ"ג

כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריאה.

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

להיות שלם ולא חצי. וזה פירוש [דברים י"ח, י"ג] תמים תהיה עם ה' אתלקיך:

ודומה לכפרי שחתנו היה תלמיד חכם, וקודם סוכות בקש חתנו ממנו כשיסע לעיר שילך להרב ויקנה עבורו אתרוג הדר, וכן היה, וכנססע בחזרה לביתו פגע בכפרי אחר מכפר הסמוך לו, וסיפר שהרב קנה עבור חתנו אתרוג הדר שאין דומה לו, ואמר לו השני גם לי נצרך אתרוג עבור חתי אשר לא פחות הוא במעלות מחתנך, ואמר לו כעת לא תשיג הדר כי האחורון אני קניתי בדמים מרובים, אמר לו איני אשך עצה טובה, נחלק האתרוג לשנים ואקח אני החצי, כי שמעתי שיכולין לברך בשותפות על אתרוג אחד, העצה העמוקה נכנסה ללבו ועשה כן, ולקח חצי המחיר אשר שילם בעדו ונתן להכפרי השני החצי, וכשבא לביתו והראה לחתנו חצי האתרוג, מובן השחוק שהיה אז, הכפרי לא הבין מהחסרון אשר עשה, ורק חתנו נתן לו להבין כי יותר טוב אתרוג שלם אף כי אינו הדר כל כך מחצי הדר דפסול:

כן אם אחד מקיים כל המצות, הגם שאינו חסיד לפני משורת הדין, מכל מקום הוא "תמים" אלא שאינו מהודר, אבל המקיים חציו הוא רק חצי יהודי ונקרא חסר. וזהו שאמר נח איש צדיק תמים היה בדורותיו, בין אנשי דורו, אהוב בעיני הבריות יען שנהג אתם בתום ויושר, וגם את האלקים התהלך נח, קיים גם מצות שבינו למקום, ולכן ונח מצא חן בעיני ה':

(פרדס יוסף)

את האלקים התהלך נח (ו, ט)

ברש"י: "ובאברהם הוא אומר (לקמן כד) אשר התהלכתי לפניו נח היה צריך סעד לתומכו אבל אברהם היה מתחזק ומהלך בצדקו מאליו". רבים מתמיהים מדוע לדרוש את נח לגנאי, והנראה, שכוונת חז"ל ללמדנו בזה יסוד גדול. בהקדם דברי הרמב"ם הידועים (הלכות דעות פרק ו הלכה א): "דרך ברייתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר ריעיו וחביריו ונוהג כמנהג אנשי מדינתו, לפיכך צריך אדם להתחבר לצדיקים ולישב אצל החכמים תמיד כדי שילמד ממעשיהם ויתרחק מן הרשעים ההולכים בחשך כדי שלא ילמד ממעשיהם הוא ששלמה אומר הולך את חכמים יחכם ורועה כסילים ירוע" ואינו מובן איך הצליח נח לעמוד בצדקו בדרך שפל ומושחת כזה, שהוא ממש נגד הטבע, כדברי הרמב"ם. אבל, נח, מסר נפשו לעמוד נגד ושלא להיגרר אחרי רשות אנשי דורו, ובכך זכה לסייעתא דשמיא "סעד לתומכו", ואינו לגריעותא, כי אם למעלייתא שהרי אין באפשרות האדם לעמוד לבדו כנגד כל הדור ולהשאר בצדקו. ובזה למדנו יסוד גדול ש"אין עליך המלאכה לגמור" וכיון שהאדם מצידו מוסר נפשו לקיים רצון השי"ת זוכה לקבל סייעתא דשמיא מיוחדת.

(צינוני תורה)

ותמלא הארץ חמס (ו, יא)

כתב רש"י "לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל" מדוע דוקא בגלל הגזל נחתם גזר דינם? כתב בספר ילקוט הגרשוני, שידוע שאין בעל הרחמים פוגע בנפשות תחילה, כמו שמוצאים אנו בנגעים שתחילה בא הנגע על ביתו ועל בגדיו ורק לאחמ"כ בגופו. א"כ מדוע כאן אצל דור המבול לא פגע בממונם תחילה? מדוע נגזר עליהם להיאבד מן העולם? התשובה, כיוון שהממון לא היה שלהם! הרי כל רכושם היה גזול, לכן לא היה אפשרות להענישם בדבר אחר וזלת בגופם. בזה מובן שלא נחתם גזר דינם אלא על הגזל, שבגלל הגזל נחתם דינם לכליה.

(ילקוט הגרשוני)

בספר "פרכי שושנה" (לגר"א אדלר, תלמיד הח"ח) הביא: שמעתי מפי הגאון הצדיק החפץ חיים זצוק"ל שהקשה הלא דור המבול עברו על עבירות חמורות כעבודה זרה ועריות שהן חמורות יותר מגזל ומפני מה נחתם גזר דינם דווקא על הגזל ותירץ ע"פ מאמרם ז"ל סאה מלאה עונות מי מקטר ברשע כולם גזל. וצריך טעם מדוע דוקא גזל, ואמר הטעם

אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים היה בדרתיו (ו, ט) כאן מעיד עליו הכתוב "צדיק תמים" ולהלן (פרק ז, א) "ויאמר ה' לנח בא אתה וכל ביתך אל התבה כי אתך ראיתי צדיק לפני בדור הזה", וכבר כתב רש"י מהגמרא שמכאן שאומרים רק מקצת שבחו של אדם בפניו. בבית יוסף עה"ת, מבאר את השינוי כך: נח חי משך כמה דורות, היה בדור המבול, וגם בדור הפלגה, בדור המבול היה עיקר הניסיון עונן עריות ובדור הפלגה היה עונן כפירה בה'. מידת "צדיק" היא למי שגדור בעריות כמו שיוסף הצדיק נקרא כן עקב עמידתו בנסיון הקדושה. מידת "תמים" שייכת אצל ההולך בתמימות, - תמים תהיה עם ד' אלוקיך. בזה מבואר היטיב, כאן בתחילת הפרשה אומרת התורה "נח איש צדיק תמים היה בדורותיו" שהרי משך כל הדורות שבהם חי נח היה צדיק בדור המבול כשהיה גדור מעריות ותמים בדור הפלגה כשהיה גדור מכפירה. ואילו להלן בפרק ז' הרי היה כשה' דיבר איתו לפני כניסתו לתיבה בדור המבול, אומר הכתוב "כי אותך ראיתי צדיק בדור הזה" כי בדור הזה - דור המבול - יש לו את התואר של צדיק.

(בית יוסף)

היה בדורותיו (ו, ט)

פירש"י יש דורשין לשבח ויש דורשין לגנאי וכו' כתב בחתם סופר (תורת משה) "ויש לפרש דשניהם אמת ומר אמר חדא ומר חדא ולא פליגי בוודאי אם הי' נח נשאר במדרגת צדקתו בימי אברהם לא הי' נחשב לכלום אבל מסתמא אם בדור הרע הוא הי' במדרגה זו של צדקות בוודאי אם הי' בדורו של אברהם הי' נתעלה ויעלה במדרגת תמימותו וצדקותו". הגה"ק "חזון איש" זי"ע היה ממעט מאוד בדברי אגדה, וכמעט שלא נמצא ממנו כלל, ופעם שאלו הגאון מהר"ש וואזנער זצ"ל על מה ולמה לא יחבר ספר על התורה שבכתב, והשיב לעומתו הגה"ק החזו"א "כי הכוחות של הבן אדם מוגבלים", והיינו שהאיש מוגבל במה שיוכל לעשות, והוא כבר השתמש בכל כוחותיו כפי מה ששייך.

פעם בחוה"מ או שביעי של פסח, בעת שרבינו ה"אמרי חיים" זי"ע גר עדיין בתל אביב, היה קבוצת חסידי וויזניץ שגרו כבר בשיכון וויזניץ אשר בבני ברק, שעלו לביתו נאוה קודש של הגה"ק החזו"א והוא היה אז בדיחא דעתיה טובא, והיה רוקד אז בשמחה רבה, והיה שם אחד מהזקנים אשר אזור עוז והרשה לעצמו לבקש מהחזו"א שיגיד דבר תורה, נענה הגה"ק החזו"א ואמר לפרש את מאחז"ל "מילה בסלע משתוקא בתרי" אשר לכאורה לפי"ז עדיף היה לשתוק ולא להגיד כלום, אולם עדיין יש מקום להעדיף את האמירה מהשתיקה, כי אף שאמנם השתיקה שווה תרי סלעים והמילה אינו שווה כ"א סלע אחד, אך כאשר יגיד כמה וכמה מילים ודברים, הרי סוף כל סוף יעלו לחשבון של כמה וכמה סלעים, משא"כ כאשר ישתוק שאין בידו כל הזמן כ"א ב' סלעים ולא יותר, כך ביאר בקדשו החזו"א לתרץ את האומרים ד"ת, על אף שכאמור הוא ז"ל בעצמו לא היה דרכו בקודש לרבות בזה.

ובכאן על דברי רש"י ז"ל הנ"ל נמצא ביאור מהגה"ק החזו"א והוא מכוון ממש לדברי קדשו של החת"ס הנ"ל ב"תורת משה" דאין הכוונה שאילו היה נח חי בדורו של אברהם לא היה נח נחשב לכלום, רק דכידוע שהאוויר משפיע מאוד על האדם ולכן נח אף שהוא בעצמו היה צדיק גדול, אך באוויר מזוהם כזה שהיה בדורו ותקופתו היה השפעה גם על הצדיק ומנע אותו מלהתעלות ביותר וזהו הפי' "אילו היה בדורו של אברה לא היה נחשב" אותו המדרגה "לכלום" כי אברהם אבינו ע"ה קידש וטיהר וזיכך את האוויר בדורו, ובאוויר כזה היה ודאי נח נתעלה ביותר ויותר, וזהו שדרשו לגנאי לא על נח, כ"א על המדרגה שבו היה, שזה לא היה חשוב רק בדור ההיא שהיה האוויר מזוהם כ"כ.

(הגרא"ד פרידמאן)

אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים היה בדרתיו (ו, ט)

ובאופן אחר יש לומר, דהנה יש חרדים רק בינם לקונם, ויש להיפך עושים צדקה וחסד, ורק אינם מדקדקים בינם לקונם, אבל יהודי צריך

דאיתא במסכת אבות "העושה מצוה אחת קונה לו פרקליט אחד, והעושה עבירה אחת קונה קטגור אחד", והמלאך שנברא מן המצוה או מן העבירה הוא נברא גם כן באותו מצב בו נעשתה הפעולה, כגון מצוה שנעשתה בזריזות נברא על ידה מלאך זריז והעושה בעצלתיים נברא מפעולתו מלאך עצל וכן בכל המצבים.

והנה פעולת הגזל בדרך כלל נעשית בחוצפה, ועל כן הקטגור הנברא מן הגזל אף הוא חצוף, ואפשר שבטאה מלאה עונות אף שיש בה קטגורים מקטגורים שונים בכל זאת אין אחד מהם קופץ בראש כדי לקטרג מפני שלא נברא במידת החוצפה, ורק המלאך החצוף שנברא מן הגזל הוא הקופץ בראש, וכך היה גם בדור המבול שהגזל קטרג בראש כולם ועליו נחתם גזר דינם ודפח"ח.

(פרחי שושנה)

צהר תעשה לתבה (ו, טז)

כתב רש"י: יש אומרים חלון ויש אומרים אבן טובה. ולעיל בפסוק צדיק תמים היה בדורותיו, הביא רש"י את המחלוקת הידועה מהגמרא (סנהדרין קח, א), שיש דורשין לשבח ויש דורשין לגנאי.

כתבו המפרשים, (ילקוט האורים, ועוד) ששני המחלוקות הנ"ל הא בהא תליא, לפי היש דורשין לשבח, היה נח צדיק גמור, ואילו לפי היש דורשין לגנאי היה נח צדיק שאינו גמור, והנה כשהקדוש ברוך הוא מציל צדיק גמור מרעה מותר לו לראות במפלת הרשעים כדכתיב (דברים ד' ל"ד) "אשר עשה לכם ה' אלוקיכם במצרים לעיניך", אבל צדיק שאינו גמור אסור לו לראות במפלת הרשעים, כמו שמצינו אצל לוט דאמרו לו "אל תביט אחריך" (בראשית י"ט י"ז) נמצא שהיש דורשים לשבח אומרים שהיה לו חלון בתיבה לראות בו מפלת הרשעים במבול, אבל לדברי היש דורשים לגנאי נמצא שהיה נח צדיק שאינו גמור והם אומרים שהיתה לו אבן טובה לראות לו לעצמו אבל לא להסתכל במפלת דור המבול. ואכן רבי יוחנן הוא דורש לגנאי והוא המ"ד בגמ' (שם) שאבן טובה היה.

(צינוני תורה)

צהר תעשה לתבה ואל אמה תכלנה מלמעלה ופתח התבה בצדה תשים תחתים שנים ושלישים תעשה (ו, טז)

צדיקים מהפכים מדה"ד לרחמים נגע - עונג, צרה - צהר, וזה "צהר תעשה לתבה", מתיבת "צרה" תעשה "צהר" והוא באופן זה, אשר "אל אמה" ר"ת אלקים שזה מדת הדין, תכלנה מלמעלה' שיתהפך לרחמים, ופתח התבה' האות "צ" שהיא בפתח התבה של "צרה", "בצדה תשים" תנוח על מקומה בצדה, כי באות זה אין שינוי בין צרה לצהר, רק 'תחתים' אותיות "ר" ו"ה" שבתבת "צרה", שנים ושלישים תעשה", היינו האות "ר" שהיתה עתה אות שניה תבא כעת בתיבת צהר להיות אות שלישית.

(ילקוט הגרשוני)

וישלח את העורב ויצא ושוב עד יבשת המים מעל הארץ וישלח את היונה לראות הקלו המים. (ח, ז-ח)

על ההבדל בין היונה לעורב שכאן כתוב "עד יבשת המים" וכאן "הקלו המים" יש לבאר.

דרך הנדיב לתת לאחרים כמה שיותר, בעוד שמסרב הוא ליטול מהם מאומה. לעומתו, האכזר אינו מוכן לתת משלו כלום וכל חפצו הוא ליהנות מזולתו ולנצל.

היונה רומזת לכנסת ישראל שתארה הוא "בת נדיב" (שיר השירים ו, ב), היא זו שאמרה (רש"י לעיל ח, יא) "יהיו מזונותי מרויחן כזית בידו של הקב"ה ולא מתוקין כדבש בידי בשר ודם". לכן ידע נח כי ברגע שתמצא מנוח לכף רגליה, שוב לא תחזור אליו אל התבה להתפרנס מאתו. לכן מהיונה יכול הוא רק לדעת "הקלו המים", אבל אין הוא יכול לדעת אם הארץ כבר יבשה. לעומתה העורב האכזר, שכל רצונו הוא ליהנות מאחרים, אפילו ימצא מנוח על האילן, ישוב אל התבה כל עוד הוא יכול ליהנות מנוח. לכן העורב יצא ושוב "עד יבשת המים מעל הארץ" (חתם סופר)

וירא חם אבי כנען וגו' ויגד לשני אחיו בחוץ... וייקץ נח מיניו וידע את אשר עשה לו בנו הקטן: ויאמר ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו: (ט, כב-כד)

הנה חם נתקלל ע"י נח "עבד עבדים יהי לאחיו". ובעבד כנעני ידוע שיוצא לחירות בשן ועין. ומדוע? כיוון שכל מה שנתקלל חם אביהם הוא מפני ש"וירא" ו"יגד" שחטא בעצם הסתכלותו וגם במה שהגיד לאחרים על כך. ובכך יובן, שעבד זה שלקה בעינו או בשינו הרי כבר לקה בזה ושוב אינו צריך עוד עונש של להיות עבד...

(עפי"י ילקוט האורים בשם ברית אברם, והוא ממדרש רבה)

וישאר אך נח ואשר אתו בתיבה

ע"ד מאמר רבוה"ק ז"ל אהא שאחז"ל פסחים נג מה ראו דניאל חנניא מישאל ועזריה ומסרו עצמם על קדושת השם לכבשן האש נשאו ק"ו בעצמן מצפרדעים וכו' הכונה מה ראו איך נראו בעיני עצמם על עובדא גדולה כזו שהפילו עצמן לכבשן האש על קדוש השם ולא היה להם התנשאות כי נשאו ק"ו מצפרדע שאינם טובים יותר ממנה שגם היא נכנסה להתנור בשביל רצונו ית'

וכמו"כ אצל נח אחרי שרק הוא נשאר מכל הדור איך נראה בעיני עצמו לחשוב שהוא הכי גדול וקדוש מכל בני דורו לזה אמרה התורה 'וישאר אך נח' אך' הוא לשון מעוט ואשר אתו בתיבה היה בעיני עצמו שה' השאירו כמו שהשאיר "את כל החי אשר בתיבה" לקיום המין אחרי המבול כמ"כ השאיר גם אותו ולא בשביל צדקתו

(בית אברהם)

ויאמר ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו: (ט, כה)

חז"ל שואלים (בראשית רבה פל"ז) למה נח קילל את בנו של חם ולא את חם עצמו, מה ההגיון? עונים חז"ל, כי כשנח ובניו יצאו מן התיבה הם קיבלו במתנה ברכה "ויברך אלוקים את נח ואת בניו" ובמקום שהקב"ה מברך לא יכולה לחול קללה. ולמה דוקא את כנען? מפני שחם מנע מנח את הבן הרביעי, ומן היושר לקלל את בנו הרביעי, שהוא כנען.

על בסיס דברים אלו, אומר ה'שיח יצחק' דבר מענין: כתוב בגמרא "כל מזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה עד ראש השנה חוץ מהוצאות שבת יום טוב והוצאת בניו לתלמוד תורה" (ביצה ט"ז). למה "הוצאות שבת" יצאו מן הכלל? מדוע עליהם לא חלה הקללה של "בזעת אפיך תאכל לחם"? מסביר ה'שיח יצחק' לפי דברי המדרש הנ"ל. כי השבת קיבלה ברכה מהקב"ה, ככתוב "ויברך אלוקים את יום השביעי". ובמקום שיש ברכה לא יכולה לחול הקללה של בזיעת אפיך תאכל לחם.

(להגיד)

את קשתי נתתי בענן. (ט, יג)

העיד תלמיד החת"ם סופר אשר בכל שנה בפרשת נח היה רגיל לומר רמז בפסוק זה: "את קשתי נתתי בענן". "קשתי" ראשי תיבות: קדושתי שמי תורת ימיני. ולא פירש את כוונת הרמז הלז.

וכתב תלמידו שיגע ומצא בזה דבר נפלא, כי אמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות דף לב, ע"ב) מיום שחרב בית במקדש ננעלו שערי תפלה, ולמדו זאת במדרש איכה (פרק ג' סימן ל"ה) מהמקרא קודש (איכה פרק ג' ג', מ"ד) "סכותה בענן לך מעבור תפלה". ובטור (אורח חיים סימן קכ"ד, שולחן ערוך שם סעיף ג) כתב: אתמר בהגדה, אמר שמואל: כל הזריז לומר ארבעה דברים הללו, זוכה ומקבל פני שכינה, עשה למען שמך, עשה למען ימיניך, עשה למען תורתך, עשה למען קדושתך ע"כ. [ועיין בב"ח שכתב טעם לזה שזוכה ומקבל פני שכינה: "לפי שבאותן ארבעה דברים מייחד רגלי המרכבה, "למען שמך" היא עטרת. "ימיניך" חסד, "תורתך" תפארת, "קדושתך" גבורה ע"כ].

אמנם מה שקבעו לומר תפילה זאת אחרי תפילת שמונה עשרה, היא דמחמת ששערי תפלה ננעלו כמו שאמרו חז"ל וכנ"ל, לפיכך מתפללין אנו שיעשה הקדוש ברוך הוא למען שמו ולמען ימינו ולמען קדושתו ולמען תורתו ויקבל את תפילתינו אף בעת נעילת שערי.

וזהו שמרמז הקדוש ברוך הוא לנח, בשעה שיש "ענן" והוא רמז על נעילת דלתי התפילה, וכמו שנאמר "סכות בענן לך מעבור תפלה", אזי "את קשתי נתתי בענן" אתן את ארבעת הענינים הרמוזים בתיבת "קשתי" שהם מועילים לקבלת התפילה אפילו "בענן" וכמו שאנו מתפללים באמת אחרי השמונה עשרה: עשה למען שמך, עשה למען ימיניך, עשה למען קדושתך, עשה למען תורתך.

(ליקוטי חבר בן חיים)

מאוצרות המגידים

ויחל נח איש האדמה ויטע כרם (ט, כ)

יש בזה שני פירושים לשון 'חולין' עשה עצמו חולין, ולשון 'התחלה', אומר הרב אליהו דיסקין: אפשר ששני הפירושים צדקו יחדיו, שהנה יש להבין למה יצא כזה קלקול גדול ממעשה זה של נטיעת הכרם? שהנה ידוע בספרים הקדושים שכל התחלה של דבר יש להשיגח שיהיה קודש לה' בבחינת "ראשית" לד', וכאן היתה הטענה על נח שעם יציאתו מן התיבה, שהרי המבול עקר את העולם וכאילו נוצר העולם מחדש, כמו שכתוב על מקווה שמטהר את האדם כבריה חדשה, ותחילת עשייתו בעולם החדש היה צריך להתעסק עם דברים שבקדושה ולא עם נטיעת כרמים, אף שגם זה הוא ישובו של עולם, אבל בתחילת עולם צריך להתחיל עם דברים שבקדושה ממש ולא עם חולין, ולכן נעשה עצמו בזה חולין.

זהו יסוד מוסד, שאת ההתחלה של כל דבר, יש להקדיש קודש לה. ישנם שאינם מדברים קודם התפילה ובזה מקדישים את תחילת יומם לד', וכן בתחילת שנה ותחילת חודש.

הרה"ק בעל השפע חיים מצאנו זיע"א היה מספר שכשהיה אצל הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זיע"א, ראה שתיכף אחר הבדלה ציווה לטובביו להתיישב וללמוד. זהו גם מאותו עניין, להתחיל ללמוד תיכף בתחילת השבוע.

בספר מועד לכל חי להגר"ח פלאגי מביא שהיו צדיקים שתיכף אחרי סוכות ושמו"ח נתיישבו י"ב ימים ולמדו תורה בלי הפסק כנגד י"ב החדשים. להתחיל עם דברים שבקדושה.

סיפר הרב אליהו דיסקין: הגר"ח קנייבסקי (שליט"א) [זצוק"ל], לפני כמה שנים היה צריך לעבור ניתוח "קטרקט" על עיניו. סיפר לי גיסי, שניסה לשכנעו רבות שיסכים לעבור את הניתוח אבל הגר"ח לא הסכים, הלך גיסי אל הרב שך וסיפר לו, אמר הרב שך להגר"ח שייחך לעשות את הניתוח. כיוון שאמר הרב שך, שוב לא התנגד לזה רבי חיים והלך לעשות את הניתוח. הרופאים שעשו את הניתוח, בדקו את עיניו לפני הניתוח ואמרו שראייתו כל כך חלשה שהם לא מבינים איך יכול היה לכתוב ספרים במצב כזה. אחרי הניתוח, כבדו את רבי חיים בסנדקאות, כמו תמיד, והתבטא רבי חיים, שעד היום לא ראה שיש כל כך הרבה דם בברית... על כל פנים, אחרי הניתוח כשהורידו לו את התחבושות, רצו לבדוק איך רבי חיים רואה על העיניים, הביאו לו עיתון 'יתד נאמן' כדי שיראה אם הוא מצליח לקרוא, זרק רבי חיים את העיתון ואמר "קיבלתי עיניים חדשות, ואני רוצה להתחיל עם דף גמרא!" אמרו לו: שהרב יקרא רק כמה שורות, לראות אם רואה, "לא! אני רוצה שהתחלה תהיה עם דף גמרא!" ראשית קודש לד'!!!

כעין זה מפרשים, עפ"י המסופר (מובא באמרי דניאל) על אדם אחד שבא לקבל ברכה מהרב למען יצליח במעשה ידיו כי זה זמן רב שהוא מנסה לעשות דבר ואינו מצליח. ברכו הרב: 'דבר ראשון שתעשה תצליח, שמח הנ"ל ובה לביתו לבשר לאשתו, והנה בבית לא מצא את סעודתו מוכנה, ויקצוף קצף גדול והחל בקללות נמרצות עד אשר הגיעו לתגרת ידים ביניהם. יצא מביתו סר וזועף, והלך לבית הרב, אמר לרב: הזאת ברכתך רבי? א"ל הרב, הרי אני ברכתך שדבר ראשון שתתחיל תצליח, מדוע לא באת לביתך ועסקת בחינוך הבנים או באיזה עסק טוב ובו היית מצליח! אך מאחר ואתה התחלת במחלוקת אזי הצלחת במחלוקת. כך גם נח קיבל ברכות מהשי"ת פרו ורבו ומלאו את הארץ וכו', וכיוון שהתחיל עם הכרם והיין הצליח בזה מאוד...

(ציוני תורה)

"כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ" (ו, יג)

כל הברואים כולם, בני אדם, בעלי חיים, (זולת הדגים) ואפ"י הצמחים נספו במי המבול כיוון שקלקלו מעשיהם.

כיצד יתכן הדבר? הקשה רבי אליהו לופיאן זצ"ל ב'לב אליהו', וכי לבעלי חיים יש בחירה שמכוחה יכולים הם לקלקל?

התשובה היא אומר ה'לב אליהו', שהטומאה שבני האדם יצרו בעולם היתה כה גדולה שהיא גרמה לכולם להתקלקל, הטומאה נדבקה בהם. בלי שהם ירצו, בלי בחירה. עצם הדבר שישנה כ"כ הרבה טומאה בעולם – זה גופא, גורם לכל הברואים להשחית את דרכם.

כדי שיובהר העניין יותר הוסיף מעשה שבדידו הוה עובדא:

היה פעם בית חולים שאנשים שנכנסו לתוכו עם שפעת קלה יצאו עם דלקת ריאות, דלקת אזניים ועוד כמה מחלות. נכנסו בריאים ויצאו כמעט מתים...

כשהדבר קרה פעם ופעמיים עוד ניסו 'לטייח', לחשוב שאך מקרה הוא, אך כשהתופעה חזרה על עצמה שוב ושוב החליטו לחקור את הדבר לעומק. מינו ועדה של רופאים שיבדקו את המתרחש בבית החולים.

התברר דבר מופלא: מבנה בית החולים היה מיושן, כבן מאה שנה, והקירות, שהיו עשויים מעץ, ספגו במשך השנים את כל החיידקים עברו שם. כתוצאה מכך, אדם נכנס לבית החולים עם שפעת קלה, אך נדבקו בו החיידקים שהיו בקירות וגרמו לו למחלות נוספות, קשות יותר.

זה בדיוק מה שקרה בדור המבול. מרוב עוונות יצרו בני האדם 'חיידקים' של טומאה שכביכול רחפו באוויר, הכל היה ספוג טומאה, ואז גם בעלי החיים נדבקו. לבעל חיים אין בחירה, הוא לא היה "חולה במחלה", אך הטומאה נדבקה בו וגרמה גם לו להתקלקל.

אמנם זאת עלינו לדעת, כי עניין זה פועל גם לצד השני, צד הקדושה. כשם שמעשה העבירה משאיר אחריו חיידקי טומאה באוויר – כך מעשה מצווה משאיר אחריו קדושה באוויר המקום.

מספרים שפעם טייל החזון איש זצ"ל עם רבי חיים קנייבסקי (שליט"א) [זצוק"ל], החזון איש היה גדול הדור, ר' חיים היה אז בחור צעיר, והם הלכו יחדיו בפרדס שבפאתי בני ברק (כיום סוף רח' חזון איש).

לפתע נעצר החזון איש ואמר: "כאן למדו תורה!" וחזר על כך בהתרגשות מספר פעמים.

התברר, שכמה שעות קודם לכן עמדו שם שני בחורי ישיבה ודברו בלימוד. בנתיים הם כבר עזבו את המקום, אך השאירו שם אויר קדוש, אויר ספוג בדברי תורה!

(מתוק האור)

ויגברו המים על הארץ חמשים ומאת יום (ז, כד)

התורה מספרת, כי המבול היה על הארץ במשך ארבעים יום (שם יז), באותם ארבעים ימים הופסקו כל החיים על פני האדמה, שנאמר (שם כא-כב): "ויגוע כל בשר הרמש על הארץ... כל אשר נשמת רוח חיים באפיו מכל אשר בארבה מתו". ולא זו בלבד, אלא (שם, כג) "וימח את כל היקום אשר על פני האדמה מאדם עד בהמה עד רמש ועד עוף השמים, וימחו מן הארץ".

ופרש ה"אור החיים": מלבד הגויעה הרמוזה בפסוק שלפני זה, נמחה גם כל מה שנשאר מן המתים, באמצעות רבוי המים החמים והקרים. וכל כל הגופות והפגרים נעשו כמים, ונדמה היה שלא היו כלל בעולם.

לכאורה בכך נסתיים תפקיד המבול.

אך בתורה כתוב אחרת: ויגברו המים על הארץ חמשים ומאת יום (שם, כד), כלומר, במשך עוד מאה וחמשים ימים נוספים, ממשיכים המים לגבור בארץ. עד אשר "ויזכר אלקים את נח, ואת כל החיה ואת כל הבהמה אשר אתו בתבה. ויעבר אלקים רוח על הארץ וישכו המים. ויסכרו מעינת תהום וארבת השמים, ויכלא הגשם מן השמים" (ח, א-ב).

מדוע?!

בהמשך דבריו מבאר ה"אור החיים" את העניין: "הכונה היא להודיע, כי ה' צוה על המים להתגבר. כאשר צוה עליהם בששת ימי בראשית - וישרצו המים' (לעיל א, כ), כמו כן צוה להם כאן לנהוג בתגבורת. ולזה תמצא שאחר שנמחה כל היקום אמר הכתוב 'ויגברו המים', והוא ללא צורך כי כבר נמחה אפילו גלמי הנבראים".

"והטעם הוא, כי המים היו עסוקים במצותם אשר גזר עליהם ה', ואין להם לדרוש דרשות למנוע התגברת אחר נמחה כל היקום".

"עד שזכר ה' לנח, ואז צוה למים להיות נחים מתגברתם. והוא אמרו: 'יעבר אלקים רוח' - חסד ורחמים, ונתמתקו גבורות המים. והוא שתרגם אונקלוס וישכו המים - ונחו מיא, שלא התגברו עוד".

כמי המבול, מוטל אף עלינו לקיים את רצון ה' מבלי לערוך חשבונות שונים, ובלי לחפש מהי התועלת שבקיום מצוה זו או אחרת.

בספר "שאל אביך ויגדך" מובא הסיפור הבא, אודות הרב מבריסק, המוכיח כי אדם נחוש לקיים את מצוות ה' כפי שצווה, מבלי לשנות בהן כהוא זה, או להתאימן למציאות החיים, כפי שזו נראית בעיניו, זוכה לסייעתא דשמיא מיוחדת.

בשנה הראשונה לכהונתו של הרב מבריסק, נתפס יהודי בעבירה על החוק ונשפט למוות. על פי תקנות השלטון יש לאפשר לכל מי שיוצא להורג להתוודות לפני מותו, יהודי אומר ודוי עם הרב, ולהבדיל, לא יהודי - עם הכומר.

וכך ארע גם כעת.

במועד שנקבע להוצאת גזר הדין לפועל, בעיצומו של יום השבת, הגיע אל הרב מבריסק שליח מיוחד מטעם מושל המחוז, והגיש לו מסמך ובו פקודיה, כי על הרב להתלוות עמו אל בית האסורים כדי לומר וידוי עם הנדון למוות.

משראה הרב את הפקודה, השיב בקיצור ובצורה נמרצת: "איני הולך". ומפני מה סרב ללכת? טעמו ונמוקו עמו: מאחר שהוא סבור כי בהליכתו ובאמירת הוידוי הוא מזרז את מיתתו של הנדון למוות, שכן בלי וידוי לא הורגים.

סרובו היה תקיף ובלתי מתפשר, וכאשר ניסו לומר לו כי אלמלא יבוא הוא, יזמינו השלטונות רב אחר, אמר: "אם יקחו - יקחו, אולם אני איני עושה כדבר הזה, האסור על פי דיני התורה".

השליח יצא מלפניו ושב אל המושל בידיים ריקות. לשמע השתלשלות האירועים נתמלא המושל בחמה ובזעם, ומיהר לשלוח אל הרב קצין בכיר. הלה בא, ולא רק דרש במגיע שיבוא עמו אל האסיר, אלא הוסיף באזניו אימונים קשים וחמורים, והודיע לו חד משמעית שהוא יסבול על סרובו, שכן בתור רב, עליו לבצע את ההוראה בהתאם לחוק.

אבל גם הוא שב בידיים ריקות, ואמר למושל כי הרב מבריסק אינו משנה את דעתו.

למשמע הדברים בערה חמתו של המושל בקרבו, והוא קם והלך בעצמו אל הרב. כשראו בעלי הבתים את מרכבתו של המושל בפתח בית הרב, נתקפו כולם באימה ובחרדה והקיפו את הרב כשהם צועקים: "הרב מחריב את העיר! הרב ממייט סכנה על כולנו!"

אולם הרב עמד על שלו בכל העוז והתוקף, ושוב הבהיר להם כי לא יעלה על הדעת שהוא יעבור על צווי התורה בשל מלוי פקודה זו. ואכן, גם כאשר עמד המושל לפניו ומסר את פקודתו בתוספת אזהרות ואיומים גלויים על כך שהוא עתיד להענש על סרובו בכל חומר הדין - לא נרתע הרב מברייסק ולא נעתר לבקשתו.

בחרי אף גדול סב המושל על עקבותיו ועזב את הבית מבלי להוסיף מילה. בני הקהילה נותרו בחדרו של הרב מפוחדים ומצפים לגרוע מכל... תוך זמן קצר רעשה וגעשה העיר בריסק על המעשה, אלו מצדדים בעד החלטת הרב ואלו מגנים אותה, אלו מסכימים עם החלטת הרב שלא לשנות כהוא זה מחוקי התורה, ואלו טוענים בתוקף כי היה עליו לבצע את צווי המושל למרות צו התורה, כדי לא לסכן את חיי כולם.

אולם הללו וגם הללו לא העלו על קצה דעתם את תוכן המברק שיגיע כעבור שעות אחדות, במוצאי שבת, לידי המושל, ובו הבשורה המרעישה כי הוענקה חנינה לאותו יהודי נדון למות!

עתה הבינו כולם, כי אלמלא התעקשותו של הרב מברייסק, לא היה לה לאותו חנינה על מי לחול... ודוקא דבקותו הבלתי מתפשרת בצווי ה', היא שהצילה את חייו!

(ומתוק האור)

יימת הרן על פני תרח אביו בארץ מולדתו באור כשדים (יא, כח) מדרש אגדה: על ידי אביו מת, שקבל תרח על אברם בנו לפני נמרוד על שכתת את צלמיו והשליכו לכבשן האש, והרן יושב ואומר בלבו: אם אברם נוצח, אני משלו, ואם נמרוד נוצח, אני משלו. וכשנצל אברם אמרו לו להרן: משל מי אתה? אמר להם הרן: משל אברם אני. השליכוהו לכבשן האש ונשרף, וזהו אור כשדים (רש"י)

ובמדרש (אליהו רבה פרשה ו) מובא ביתר פרוט תיאור הנהגת אברהם עם פסילי אביו: בית אביו של אברהם עובדי עבודה זרה היו, עושין עבודות זרות ויוצאין ומוכרין בשוק. יום אחד הגיע לאברהם למכור, בא אחד ואמר לו: בכמה פסל זה? אמר לו: בשלושה מנה. אמר לו: בן כמה שנים אתה? אמר לו: בן שלוש שנה. אמר לו: אתה בן שלוש שנה ותעבוד לזה שעשיתי אותו היו? נסתלק והלך לו. שוב בא אחר, אמר לו: בכמה פסל זה? אמר לו: בחמשה מנה. אמר לו: בן כמה שנים אתה? אמר לו: בן חמישים שנה. אמר לו: אתה בן חמישים שנה ותעבוד לזה שעשיתי היו? נסתלק והלך לו."

כך שם אברהם ללעג ולקלס את האילילים ועובדיהם. היה פעם יהודי שהצליח גם הוא להביך קשות את עובדי האילילים הנוצרים. וכך מספר ה'בן איש חי':

יהודי אחד ירד מנכסיו ונעשה עני מרוד. הגיע ערב פסח ומצבו החמרי היה קשה ממש: חמץ לא היה בבית כבר שבועים, אבל גם מצות לא היו בו... החליט שאין לו חשק יותר לחיות. אך הרי אסור לאדם לשלוח יד בנפשו. אמר לעצמו: אצא למדבר, שם יתפסוני שודדים ויהרגוני.

אחרי כן נמלך בדעתו וחסב: לשם מה לו לצאת למדבר, מי אמר שיתפסו אותו שודדים? ואם תמצא לומר שיתפסוהו שודדים, מי אמר שיהרגוהו, שמה ימכרוהו לעבד ואז יהיו לו חיים יותר קשים! במקום זה החליט ללכת לרובע הנוצרי. הנוצרים הרי ידועים ב'אהבת ישראל' שלהם, וודאי יהרגוהו. יצא לרובע הנוצרי, הסתובב ברחובותיו הלך ושוב במשך שעתיים, אבל אף אחד לא שמ לב אליו.

אמר: אם כך, אכנס לכנסייה, שם נמצא הכומר, וכשיראה אותי יחשוב שבאתי לגנוב את הלחם הטמא שלהם - עברה שענשה מיתה, וכך אגשים את תקותי... הוא נכנס לכנסייה, אך אף אחד לא היה שם.

חשב לעצמו: אכנס פנימה, היכן שעומד הפסל בכבודו ובעצמו, שם בודאי נמצא הכומר, ואז... נכנס פנימה, ובתחילה אחזה בו התפעלות מהפאר ומההדר. הוא נעמד נרעש כולו, כשלנגד עיניו מתנוצצים הפסל והנברשות העשיות זהב. כשראה שגם שם הכומר איננו, חשב אולי אקים רעש ואז יגיע הכומר, נטל סולם, טיפס, תלש את הנברשת מהתקרה וירד. אך שום דבר לא קרה, ואז חשב היהודי: אם הנברשת בידי - והכומר לא נמצא, אם כן בא לציון גואל... הוריד את החליפה, כיסה בה את הנברשת ורוץ הביתה [כמובן, אדם זה פעל שלא על פי ההלכה שאוסרת להנות מעבודה זרה וממשמשיה].

הוא נכנס לכנסיה, אך אף אחד לא היה שם. חשב לעצמו: אכנס פנימה, היכן שעומד הפסל בכבודו ובעצמו, שם בודאי נמצא הכומר, ואז... נכנס פנימה, ובתחילה אחזה בו התפעלות מהפאר ומההדר. הוא נעמד נרעש כולו, כשלנגד עיניו מתנוצצים הפסל והנברשות העשיות זהב. כשראה שגם שם הכומר איננו, חשב אולי אקים רעש ואז יגיע הכומר, נטל סולם, טיפס, תלש את הנברשת מהתקרה וירד. אך שום דבר לא קרה, ואז חשב היהודי: אם הנברשת בידי - והכומר לא נמצא, אם כן בא לציון גואל... הוריד את החליפה, כיסה בה את הנברשת ורוץ הביתה [כמובן, אדם זה פעל שלא על פי ההלכה שאוסרת להנות מעבודה זרה וממשמשיה].

הוא נכנס לכנסיה, אך אף אחד לא היה שם. חשב לעצמו: אכנס פנימה, היכן שעומד הפסל בכבודו ובעצמו, שם בודאי נמצא הכומר, ואז... נכנס פנימה, ובתחילה אחזה בו התפעלות מהפאר ומההדר. הוא נעמד נרעש כולו, כשלנגד עיניו מתנוצצים הפסל והנברשות העשיות זהב. כשראה שגם שם הכומר איננו, חשב אולי אקים רעש ואז יגיע הכומר, נטל סולם, טיפס, תלש את הנברשת מהתקרה וירד. אך שום דבר לא קרה, ואז חשב היהודי: אם הנברשת בידי - והכומר לא נמצא, אם כן בא לציון גואל... הוריד את החליפה, כיסה בה את הנברשת ורוץ הביתה [כמובן, אדם זה פעל שלא על פי ההלכה שאוסרת להנות מעבודה זרה וממשמשיה].

הוא נכנס לכנסיה, אך אף אחד לא היה שם. חשב לעצמו: אכנס פנימה, היכן שעומד הפסל בכבודו ובעצמו, שם בודאי נמצא הכומר, ואז... נכנס פנימה, ובתחילה אחזה בו התפעלות מהפאר ומההדר. הוא נעמד נרעש כולו, כשלנגד עיניו מתנוצצים הפסל והנברשות העשיות זהב. כשראה שגם שם הכומר איננו, חשב אולי אקים רעש ואז יגיע הכומר, נטל סולם, טיפס, תלש את הנברשת מהתקרה וירד. אך שום דבר לא קרה, ואז חשב היהודי: אם הנברשת בידי - והכומר לא נמצא, אם כן בא לציון גואל... הוריד את החליפה, כיסה בה את הנברשת ורוץ הביתה [כמובן, אדם זה פעל שלא על פי ההלכה שאוסרת להנות מעבודה זרה וממשמשיה].

הוא נכנס לכנסיה, אך אף אחד לא היה שם. חשב לעצמו: אכנס פנימה, היכן שעומד הפסל בכבודו ובעצמו, שם בודאי נמצא הכומר, ואז... נכנס פנימה, ובתחילה אחזה בו התפעלות מהפאר ומההדר. הוא נעמד נרעש כולו, כשלנגד עיניו מתנוצצים הפסל והנברשות העשיות זהב. כשראה שגם שם הכומר איננו, חשב אולי אקים רעש ואז יגיע הכומר, נטל סולם, טיפס, תלש את הנברשת מהתקרה וירד. אך שום דבר לא קרה, ואז חשב היהודי: אם הנברשת בידי - והכומר לא נמצא, אם כן בא לציון גואל... הוריד את החליפה, כיסה בה את הנברשת ורוץ הביתה [כמובן, אדם זה פעל שלא על פי ההלכה שאוסרת להנות מעבודה זרה וממשמשיה].

הוא נכנס לכנסיה, אך אף אחד לא היה שם. חשב לעצמו: אכנס פנימה, היכן שעומד הפסל בכבודו ובעצמו, שם בודאי נמצא הכומר, ואז... נכנס פנימה, ובתחילה אחזה בו התפעלות מהפאר ומההדר. הוא נעמד נרעש כולו, כשלנגד עיניו מתנוצצים הפסל והנברשות העשיות זהב. כשראה שגם שם הכומר איננו, חשב אולי אקים רעש ואז יגיע הכומר, נטל סולם, טיפס, תלש את הנברשת מהתקרה וירד. אך שום דבר לא קרה, ואז חשב היהודי: אם הנברשת בידי - והכומר לא נמצא, אם כן בא לציון גואל... הוריד את החליפה, כיסה בה את הנברשת ורוץ הביתה [כמובן, אדם זה פעל שלא על פי ההלכה שאוסרת להנות מעבודה זרה וממשמשיה].

הוא נכנס לכנסיה, אך אף אחד לא היה שם. חשב לעצמו: אכנס פנימה, היכן שעומד הפסל בכבודו ובעצמו, שם בודאי נמצא הכומר, ואז... נכנס פנימה, ובתחילה אחזה בו התפעלות מהפאר ומההדר. הוא נעמד נרעש כולו, כשלנגד עיניו מתנוצצים הפסל והנברשות העשיות זהב. כשראה שגם שם הכומר איננו, חשב אולי אקים רעש ואז יגיע הכומר, נטל סולם, טיפס, תלש את הנברשת מהתקרה וירד. אך שום דבר לא קרה, ואז חשב היהודי: אם הנברשת בידי - והכומר לא נמצא, אם כן בא לציון גואל... הוריד את החליפה, כיסה בה את הנברשת ורוץ הביתה [כמובן, אדם זה פעל שלא על פי ההלכה שאוסרת להנות מעבודה זרה וממשמשיה].

הוא נכנס לכנסיה, אך אף אחד לא היה שם. חשב לעצמו: אכנס פנימה, היכן שעומד הפסל בכבודו ובעצמו, שם בודאי נמצא הכומר, ואז... נכנס פנימה, ובתחילה אחזה בו התפעלות מהפאר ומההדר. הוא נעמד נרעש כולו, כשלנגד עיניו מתנוצצים הפסל והנברשות העשיות זהב. כשראה שגם שם הכומר איננו, חשב אולי אקים רעש ואז יגיע הכומר, נטל סולם, טיפס, תלש את הנברשת מהתקרה וירד. אך שום דבר לא קרה, ואז חשב היהודי: אם הנברשת בידי - והכומר לא נמצא, אם כן בא לציון גואל... הוריד את החליפה, כיסה בה את הנברשת ורוץ הביתה [כמובן, אדם זה פעל שלא על פי ההלכה שאוסרת להנות מעבודה זרה וממשמשיה].

הוא נכנס לכנסיה, אך אף אחד לא היה שם. חשב לעצמו: אכנס פנימה, היכן שעומד הפסל בכבודו ובעצמו, שם בודאי נמצא הכומר, ואז... נכנס פנימה, ובתחילה אחזה בו התפעלות מהפאר ומההדר. הוא נעמד נרעש כולו, כשלנגד עיניו מתנוצצים הפסל והנברשות העשיות זהב. כשראה שגם שם הכומר איננו, חשב אולי אקים רעש ואז יגיע הכומר, נטל סולם, טיפס, תלש את הנברשת מהתקרה וירד. אך שום דבר לא קרה, ואז חשב היהודי: אם הנברשת בידי - והכומר לא נמצא, אם כן בא לציון גואל... הוריד את החליפה, כיסה בה את הנברשת ורוץ הביתה [כמובן, אדם זה פעל שלא על פי ההלכה שאוסרת להנות מעבודה זרה וממשמשיה].

הוא נכנס לכנסיה, אך אף אחד לא היה שם. חשב לעצמו: אכנס פנימה, היכן שעומד הפסל בכבודו ובעצמו, שם בודאי נמצא הכומר, ואז... נכנס פנימה, ובתחילה אחזה בו התפעלות מהפאר ומההדר. הוא נעמד נרעש כולו, כשלנגד עיניו מתנוצצים הפסל והנברשות העשיות זהב. כשראה שגם שם הכומר איננו, חשב אולי אקים רעש ואז יגיע הכומר, נטל סולם, טיפס, תלש את הנברשת מהתקרה וירד. אך שום דבר לא קרה, ואז חשב היהודי: אם הנברשת בידי - והכומר לא נמצא, אם כן בא לציון גואל... הוריד את החליפה, כיסה בה את הנברשת ורוץ הביתה [כמובן, אדם זה פעל שלא על פי ההלכה שאוסרת להנות מעבודה זרה וממשמשיה].

ראויה, בידועו שאם לא ישתדל בזה מעתה, לא יוכל אח"כ לעשות דבר לעת זקנתו.

כך החליט וגם עשה למעשה, קנקה ישן היה לו בביתו, שבו חסך פרוטה לפרוטה, והיה זורק כל שבוע מטבע קטנה שהצטמצם מהוצאות השבוע במשהו, וכך היה שומר את הפרוטות הזעומות בקנקה הישן והמאובק, עד שהתמלא, לאחר שהתמלא, רוקן אותו, סגר בשקית והניח במקום צנוע, ושוב החל למלאותו מחדש, וכך עשה כל כמה חודשים, מילא ורוקן סגר והצניע, ומילא מחדש, שנה ועוד שנה, בדרות ואביונות מחרידה, וכך עשה משך עשרים שנה, עד שלבסוף הצטבר לו סכום נאה והגון לחתונת בנו ולחלק מקניית דירה.

סופו של דבר היה שהצליח לקנות לבנו בכורו דירת פאר במרכז של תל אביב, שעדיין היתה אז עם מרכז רחני - יותר ממנה שיש היום - ת"ת ובתי מדרשות ויהודים יראי ה', וכך זכה הבן הגדול לדירה מפוארת עם כמה חדרים מרווחים, חצר פרטית, דשא וכו' כל הנדרש בפאר והדר לשם עוה"ז, והעיקר שסו"ס הצליח האב השבור מעניותו, להוכיח לכולם שאפשר להשתחרר מהמושגים הגלותיים, ולצאת לעולם הרחב והיות בני"א...!

כמובן, כשהגיע תורו של הבן השני להינשא, לא היו ביד האב אמצעים להשיאו כראוי, ובלית ברירה שכר לו בדמ"פ חדר וחצי בשכונת מאה שערים, ואף נדב לו את שולחנו שקיבל ירושה מאבי סבו... ומתרומות שתרמו ידידיו השיג מטות בדיעבד, וכך הבן השני המשיך את עניות אביו, והראשון יצא "מהגלות המרה"...

כמובן, שהראשון שקיבל טעם בעוה"ז שלח ידו במסחר וראה ברכה בעמלו, ואת תלמודו זנח אט אט, עד שגם כיפתו שעל ראשו הצטמקה ושקעה בתוך שערות ראשו הגדולות, וכמובן שבמשך הזמן קנה אוטו, ואח"כ החליף וקנה וולבו... ונשאר "מסורתי", "מסורתי" מאי משמע? ילד אחד ושתי כלבים לשמירה, לבילוי בשב"ק אינו נוסע... אבל לראות כדור רגל... חייבים... אי אפשר אחרת...

הבן השני לעומתו, מצא את כל אושרו בלימוד התורה וקיום המצוות, כי כשאין עוה"ז בתוך הלב, יש מקום להרגיש קצת רוחניות, והיה שקדן עצום וירא ה', גידל משפחה מרובת ילדים, כששתי מיטות הספיקו לאכלס את כל ילדיו שישנו יחדיו על רוחב המיטה, וכו' וכו' כדרכם הדחוקה של בני ירושלים דאז.

ויהי היום, והאבא המאושר בחציו, הזקין, ונזקק לעזרה וסעד, כמובן שהמקום שיש לו לשהות זהו אצל אחד משני בניו, ומתוכם בודאי העדיף לשהות אצל הבכור, שבעל יכולת הוא, בעוד שהשני בקושי מסתדר עם משפחתו, מה גם שהראשון חייב לאביו הכרת הטוב, ואילו השני אולי עוד כועס בלבו עליו שנתן הכל לראשון.

הלך וארז את מעט חבילותיו, ונסע לתל אביב לבנו בכורו, בחושו שבודאי עתה הוא הזמן לראות באושר הגדול של בנו, בהגיעו לתל אביב, מקום שלפני כמה עשרות שנים קנה דירה לבנו, לא ידע להבחין היכן מקום מגורי בנו, כל פני המקום השתנו, עד שבקושי זיהה היכן גר בנו, בהגיעו מול היולה המפוארת ראה קדילק מפואר סמוך לבית, ושער בתוך שער, שער בתוך שער! האב החל לדפוק ומשלא נשמעו דפיקותיו שעל דלת החצר, ניסה לפתוח, ומשלחץ על הידית, פרצה אזעקה רועשת, והאב הזקן החוויר כולו, כשתיכף לפתוהו שתי אנשים ושאלוהו בעזות "מי אתה?"

הזקן שנחרד ובקושי הצליח להוציא הגה מפיו, ובקושי קלט במה המדובר, ורק באצבעו הצליח להראות שרצונו להיפגש עם בעל הבית שהוא אביו... בינתיים, הבן התעשת והחליט לראות מי הוא זה אשר בעטיו הוזעקה השמירה, ופתח מבפנים את הפרוויקטור, והסתכל בעין החשמלית הגדולה, ושוב נחרד הזקן בחושבו, מה זה, אולי טעיתי, אך מיד שמע את בנו קורא, אבא זה אתה, בא הכנס! הזקן נרגע מעט ונשם לרוחה, פתח את השער והחל צועד לעבר הדלת, עד שהגיע לדלת כבר חזרה השמחה על פניו מעט, שנמוגה שוב - כשאך נכנס לבית, מיד זינקו עליו שתי כלבים אימתניים... הזקן כמעט שהתעלף, אך בנו צעק שוב, "אבא הם לא נושכים", "הם חלק מהמשפחה!..." הם פשוט מקבלים את פניך, סיים בחיוך...!

כל יום שעבר עליו בבית בנו, איבד את הטעם לשהות אצלו, פעם עשה קפה לעצמו וידיו הרועדות שפכו מעט על השטיחים, וכלתו גערה בו, למה אתה מלכלך את השטיחים, זה עולה הון רב... יום אחד נתקל בעציץ גדול ומעט ונפל, וקרא לעבר בנו שיבוא לעזור לו לקום על רגליו, ופני בנו חפו ועל מה?... שהחמיץ בדיוק את ה"חדשות"... כך הפכה שמחתו לתוגה, ואושרו לאבל, ותקוותו ליאוש, וראה את כל עמלו שהלך לריק, עד שבסוף גמר אומר לעזוב את הבית ולנסות אצל הבן השני, במאה שערים.

אצל הבן השני לא היה קשה בכלל לזהות את הבית, וכבר מרחוק שמע את קול בנו המתנגן בעריבות על הגמרא, וצעד לעבר הבית הדל - כמהסס וחושב מה יהיה כאן, בבואו אל הבית נעצר קמעה, מפני שהיה צריך

לרדת בזהירות בכמה מדרגות שבורות, וגם לא ליפול בכמה מרצפות עתיקות יומיו, ומשדפק על הדלת לא היה צריך שיפתחו לו - מפני שלא היה שם מנעול כלל, ומיד נפתחה הדלת לרוחה ע"י הדפיקה, ותיכף כשנפתח שעטו אליו לא פחות משנים עשר נכדים ולפתוהו מכל צד, סבא, סבא, אני קודם, סבא אני הגדול, סבא, בא תבחון אותי משניות, והפעוטה בת שנתיים צייצה אף היא, סבא תראה מה קיבלתי בגן וכו', ועוד בעומדו בפתח זלגו עיניו דמעות חמות, כשזכר האיך ומי קיבלו בת"א בוילה עם הקדילאק, והיאך נתקבל כאן.

לא עברו דקות ספורות, והזקן החל נושם לרוחה, שתה משקה חם, ובנו סוגר את הגמ' הנה מצות כיבוד אב... וכך חזר למרץ נעורים, שתי הנכדים הגדולים לקחו אותו אל המקוה, אח"כ הלך עם בנו להתפלל מעריב, ואח"כ מצאו לו איזה מקום בתוך הדירה העלובה לישון, ובכל מקום נתקבל בחמימות רבה, וכולו היה טרוד בלבחון את נכדיו המרובים, וללמוד אתם, עם זה משניות ועם זה סידור, את זה ללמד גמ', ואת זה אלף בית, ואט אט חזרה על פניו שמחתו הטבעית, והאושר זרח מפניו, וגמר אומר, פה אשב כי אויטיה!

הוא אשר אמר הכתוב, "יפת אלקים ליפת", - ליפת יש הרבה דברים יפים, שה' חנן אותו ונתן לו, יש לו וילה של שלוש קומות, חצר, קדילק, וכו' וכו', אך "וישכון" - כשהאבא מחפש היכן לגור, יודע הוא שוישכון "באהלי שם", באוהל הלומד תורה, שאפ"י שהוא רק בקושי אוהל ולא "וילה"... אבל יש מקום לסבא זקן עם עוד שנים עשר ילדים בתוך חדר וחצי, מה שאין בכל הוילה המפוארת אצל יפת! (לב שלום)

איך נפלת בחילול שבת

שמעו נא עוד דברים נוראים הכתובים במדרש תנחומא: "אמרו חכמים בו ביום נטע, בו ביום עשה פירות, בו ביום בצר, בו ביום דרך, בו ביום שתה, בו ביום נשתכר, בו ביום נתגלה קלונו".

אותו היום שנטע את האילן יצא עץ אותו היום יצאו ענפים אותו היום פרחו

העלים. בו ביום יצאו ענבים. ועוד באותו היום בצר את הכרם, סחט, שתה והשתכר. הכל התרחש - בו ביום. הפלא ופלא.

כרגיל, כשמכניסים גרעין או שתיל קטן באדמה, עד שרואים בחביות יין משובח, חולפים חמש או שש שנים. וכאן, פלאי פלאות, נח הכניס גרעין באדמה, ומיד עץ, עלים, ענבים, יין, - "בורא פרי הגפן". ו...שיכור.

נשאלת השאלה למה צריכים כל כך הרבה ניסים - כדי שנה יהיה שיכור, מה ולמי בוער כל כך? וכי לא היה די שנה ישתכר בעוד חמש שנים?

הפשט הוא: אמת, אנו באמת לא מבינים בכלל מי היה נח. קדושתו וגדלותו, אך לפי דרגתו היה לו איזהו שבריר של רצון לשתות יין, "היה לו לעסוק תחילה בנטיעה אחרת" (כתב רש"י), לפי דרגתו הייתה שם נקודה זעירה של "בא לטמא פותחים לו" (שבת ק"ד). וכיון ש"פותחים לו" התגלגלו הדברים במהירות עצומה, נח הצדיק שנטע כרם כלל לא חלם לשתות מיד, הוא חשב

בסך הכל ליטע כרם, כאשר עוד שלוש ארבע שנים יהיה לו יין, אבל כיון ש"הבא לטמא פותחים לו" נפתחה הדרך לרווחה: - גרעין, גזע של אילן, "אוי וי, וי, איזה יופי - הנה ענפים! אוי וי, עלים, אי, ענבים בשלים - סחיטה שתיה, חלאס, אבוד, גמרנו. ואי אפשר למחוק את זה!... נשאר חקוק לעולם.

אין לנו אפשרות להבין בנח ומעשיו, לכן נעסוק להלן רק בעיקרון של דברי חכמים, שאמרו "הבא לטמא פותחים לו":

שאלתי פעם פלוני שיצא לתרבות רעה: "איך הצלחת להיות מחלל שבת, איך קרה? בוודאי שלא רצית במזיד לחלל שבת בדווקא, וא"כ איך הייתה הנפילה הראשונה?"

והוא אמר לי, כשדמעה חמה נפלה על לחייו:

פעם בשבת בעת שהלכתי ברחוב, חשבת, הסתפקתי בתוך עצמי, כן ללכת לכדור רגל או לא להשתתף במשחק הכדור, היו לי ספיקות בתוך תוכי לכאן ולכאן. לפתע חלף לידי רכב שנסע למקום המשחק, עצר לידי בחריקת בלמים, צפצף, הנהג הוציא את ראשו המגולה, והציע לי טרמפ. יאלה, קפצתי בפנים, חלאס, הייתי אחרי זה... אוי איבדתי את החיים שלי"

כך סיפר - "בא לטמא פותחים לו". נורא. (אגב, אותן דמעות, טיהרו את לבבו המצטער, והחל לשוב בדרכו בתשובה שלימה)

עוברים פעם ליד מקום שרואים כל מיני דברים, סלסל ר' שלום בקול בוכים: "אוהו אוהו, כמה מעניין איך ש..." אומר ראובן לשמעון "תמתין דקה נראה מה הולך כאן, הנה רואים על המסך כדורגל, נמתין לדעת מי ניצח איטליה או הישראלים. "אה, הם ניצחו - הישראלים! אה, בא נעמוד עוד רגע!..."

כשאני הייתי ילד (יתום קטן) אהבתי לראות משחק כדור. הייתה לי משיכה גדולה לענין. ליד שכונת בית ישראל בה התגוררתי, היה מגרש של

צעירים ו... כל כך רציתי להביט שם עוד ועוד, ועד היום הנני אסיר תודה לאחד המלמדים בתלמוד תורה, שידע את מאמר חז"ל דלהלן והציל אותי, לקח אותי משם: "אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים ובדרך חטאים לא עמד ובמושב לצים לא ישב. אם הלך - סופו לעמוד" דברי המדרש -

שאלם הלך סופו לעמוד, עומדים ועומדים, אחר כך כבר מתיישבים "אם עמד סופו לישוב" אבל אם לא הלך ולא עמד ולא ישב אלא "כי אם בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה וימם ולילה - והיה כעץ שתול על פלגי מים" וכי רק במשחק הכדור כך הוא? לא, בכל דבר! אלא שפעם היצר היה כדור, היום הוא בדברים אחרים, כל אחד יודע. העולם מתגלגל על פי חוק זה שקבע הבורא "הבא לטמא פותחים לו".

אבל "הבא לטהר?" לא רק "פותחים לו" אלא הרבה יותר: "מסייעים אותו" עוזרים לו מן השמים! (וכמעשה שהיה בבת פרעה)

אני רואה בעינים שלכם שאתם מחכים לסיפור, נכון? איך אני יכול לראות זאת, מפני שגם אני רוצה לספר, אז אני רואה...

אספר לכם מה שארע לא מזמן, עובדה מעניינת שסיפרו לי שני עדים (בשבוע שעבר ב"זכרון משה", אחרי הדרשה לבילי שבת) ומהסיפור נבין, נתבונן ונלמד עד היכן מגיעה סייעתא דשמיא.

ל"סמינירון" של ערכים, שנערך בקיבוץ חפץ חיים, באו זוג, אבא אמא, בת וכן. האבא והאמא והבת האזינו לשיחות והשתתפו בהרצאות, אבל הבן עם השערות הגדולות, לא רצה לשמוע הרצאות. כל השבוע ישב בחדר עם רדיו גדול. תלמיד חכם מהמשתתפים, שהבחין כי הבחור לא בא להרצאות, ניסה לדבר עמו באופן פרטי, אך לא הועיל.

הימים חלפו, המשפחה שבה הביתה. האבא והאמא החלו בדרך חדשה, במתינות. והתקדמו בקיום המצוות. הם ביקשו מהבן שיעלה גם הוא על העגלה וישתפר, לפחות מעט, אך בקשותיהם נפלו על אוזניים ערלות.

יום אחד פנו אליו ההורים, ואמרו: שמע נא! אם תסכים להצטרף לסמינירון הנערך בימים הקרובים, ורק לשמוע הרצאות, בלי להבטיח שתתחיל לקיים מצוות, אנו נעניק לך הוצאות נסיעה לחו"ל - לאיטליה ולקפריסין - כמו שהיית רוצה.

"בסדר, טוב, מסכים". אמר.

הוא ארז את מטלטליו ונסע להשתתף בסמינר 'חנוכה'. שמע את ההרצאות, והמוח שלו, היה, כמובן, כל הזמן באיטליה...

בסוף השבוע, כנהוג בסמינירון, מתקיים סימפוזיון - במוצאי שבת בשעה שתיים לאחר חצות, הכל מתאספים, ואף יש מהמשתתפים העולים על הבמה - לספר רשמים ותחושות לאחר שבוע גדוש ברוחניות, אחרים מספרים הסטוריה אישית, ויש המגלים על התעוררות ומהפך, ועוד.

הבחור דנן ישב ליד חבר שלו, הקשיב מעט וחלם הרבה. החבר התכופף אליו ושאל - "נו, מה אתך,

האם אתה יוצא מכאן עם החלטות כל שהן?"

"אני? אני יוצא מכאן עם כרטיס לחו"ל..."

"אבל אתה שמעת הרצאות, ואיך נשאת קר כל כך?!"... אותו חבר שהיה אפוף בהתעוררות דיבר על ליבו עד שהבחור צ'יק דנן הראה קצת סימני התרגשות.

חבירו המשיך לטפס בליבו דברי כיבושין, עד שלפתע הכריז באוזני החבר, וכה אמר: "אתה יודע מה? שמע! אם יארע נס, עכשיו, שאבא ואמא שלי יהיו פה באמצע הלילה, הם הרי גרים בירושלים, אז אני נעשה בעל תשובה. גמרנו! זהו!"

חלפה שעה שעתיים או אולי חצי שעה (לא אמרו לי את הזמן) ולפתע, הנה, אבא ואמא בפתח המלון!...

הבחור ניגש אליהם והשלושה התנשקו, בסערה.

היושבים באולם לא הבינו את משמעות הדבר, אבל ראו כי קורה כאן משהו מיוחד. היו אלו רגעים מרגשים מאד. הבחור דיבר עם הוריו ובכה. אח"כ עזב את הוריו, מיהר ועלה לעבר המיקרופון, בדרך עוד הספיק לשאול ממישהו כיפה, חבש את הכיפה הצמידה בסיכת ראש, ודבר למיקרופון: "מעכשיו כיפה זו לא יורדת מעל ראשי..."

מה היה, ואיך הם הגיעו? זאת סיפר האבא (כפי שהעידו השניים אחד ששמע מהאב עצמו, ואחד שמע מהבן):

האבא חלם לו בשינה, שבא אליו זקן, עם זקן לבן (אולי הסבא שלו) ואומר לו "מה אתה ישן פה סע לקיבוץ חפץ חיים לבן שלך".

הוא התעורר משנתו וסיפר לרעייתו. היא אמרה "או - אה, מעניין, חלום פלאי פלאים! אולי צריך לנסוע".

"לא, אני רוצה לישון" אמר הבעל. ושכב לישון.

והנה שוב הגיע הזקן: "למה אתה לא נוסע לבן שלך? מדוע אתה ישן פה?" הוא התעורר במעט בהלה, וסיפר שנית: חלמתי עוד הפעם על אותו זקן.

"אם כך, אולי ניסע בכל זאת?" הציעה

"אבל אני רוצה לישון".

"תשמע נא, אני מאמינה בחלומות, ואל דאגה, לא תיסע לבד, אצטרף לנסיעה". דירבנה אותו.

השניים התלבשו וירדו לרכב ונכנסו.

האוטו לא נדלק. האבא שעמד בחצר הבית בעיניים מכוסות חבלי שינה לא הצליח להתניע את הרכב... (ודאי! הרי ה'שטן' עובד קשה בכאלו רגעים... וכי היצה"ר ישן בשתיים בלילה...)

"אם האוטו כבר התקלקל, אין לי כח, גמרנו, אני הולך לישון עכשיו".

"אם כבר התלבשנו וירדנו - נזמין טקסי מיוחד..." העיזה האשה להצהיר בקול "אם אנו כבר ברחוב, ניקח ספיישל", חזרה ואמרה שוב.

"מה פתאום?"

"כן! נוסעים בכל מחיר"

האשה ניצחה. הם הזמינו מונית ונסעו מירושלים עד לחפץ חיים. כמובן ששילמו טבין ותקילין, כמו שצריך. ובאו.

ראיתם איזה מופת?

מי שרוצה ללכת בדרך צדיקים - מסוגל לקבל סיעתא דשמיא, מאין כמותה.

אנו יודעים שהסטייפלר, למשל, עשה מופתים משום שהקב"ה מתחשב עם הצדיקים. אבל שלבחור פשוט כל כך, תהי' כוז סיעתא דשמיא זה כמעט חידוש. כנראה שזו זכות של סבא או אבי סבא שהתפלל בדמעות, או שאבא ואמא עשו פעם מעשה טוב, מי יודע? אולי זכות פרטית מחמת עשיית איזו מצווה.

ומה שברור ש"הבא לטהר מסייעים אותו". גיוואלדיג - הבא לטהר! הבא לטהר! אשרינו מה טוב.

(להגיד)

כי בצלם אלוקים עשה את האדם (בראשית ט, ו),

בנובהרדוק שאלו שאלה.

בידוע, שאם אפשר להביא ראייה מפרשת בראשית לא מביאים מפרשת נח, ואם אפשר מספר שמות אין מרחיקים לספר דברים.

לפיכך, איך יובנו דברי המשנה (אבות פ"ג מ"ד): חביב אדם שנברא בצלם, שנאמר: "כי בצלם אלוקים עשה את האדם" חביבין ישראל שנקראו בניים למקום, שנאמר: "בנים אתם לה' אלקיכם".

וקשה, מדוע הביא רבי עקיבא פסוק מפרשת נח "כי בצלם אלוקים עשה את האדם" (בראשית ט, ו), כשאלו פסוקים מפורשים בפרשת בראשית: "נעשה אדם בצלמנו" (שם א, כו) "ויברא אלוקים את האדם בצלמו, בצלם אלוקים ברא אותו" (שם כז)

ומדוע הביא פסוק מפרשת ראה, "בנים אתם לה' אלקיכם" (דברים יד, א), כשהבורא יתברך מכריז בפרשת שמות: "בני בכורי ישראל" (שמות ד, כב), "שלח את בני ויעבדני" (שם, כג).

ותרצו, שהשמיעונו כאן יסוד -

ש'אין מעלה, בלי תביעה!

בפרשת בראשית כתובה המעלה, "בצלם אלוקים עשה אותו". אז מה? מה זה דורש, למה זה מחייב? בפרשת נח נצמד החיוב: "שופך דם האדם, באדם דמו ישפך, כי בצלם אלוקים עשה את האדם". לפיכך, עליך להזהר מפגיעה בחבריך, נושאי צלם אלוקים!

בפרשת שמות כתובה המעלה: "בני בכורי ישראל" ובכן, מה? בפרשת ראה מבואר מה זה מחייב: "לא תתגודדו, לא תאכל כל תועבה"! ואספר-

כשיסד הגאון רבי ישראל מסלנט זצ"ל את תנועת המוסר, קמו לה מתנגדים גדולי תורה ויראה ונימוקם עמם. סברו שהמוסר הוא חלק מהתורה בכללותה, ומעולם לא שמענו שהקימו תנועה עבור מצוה מסוימת או הנהגה רצויה ככל שתהיה. גם אם "דרך ארץ קדמה לתורה" (ויקרא רבה ט, ג) ואם אין דרך ארץ אין תורה (אבות פ"ג מ"ז), אין מקום לתנועת "תורה עם דרך ארץ" כי היא חלק בלתי נפרד מהנהגת היהודי ומהנהגת התורה. גם כשהיתה מצות התפילין רפויה בידי רבים (שבת קל ע"א), ורבינו משה מקוצי זצ"ל היה מסובב בקהילות ישראל לחזק בידם מצוה זו ודרש בה דרשות נלהבות (כמבואר בסמ"ג מצות עשה ג) לא הקימו "תנועת תפילין". הוא הדין בלימוד המוסר. אין ענין ליחד לו שעה בסדרי הישיבה, ולהקים "בתי מוסר", ולעשות לכך תעמולה.

מובן שרבי ישראל מסלנט חלק עליהם בכל תוקף. לדעתו לימוד המוסר חובה על כל יהודי, ויש להחדירו בכל עוז. כדי שיהיו דבריו נשמעים, שקד לבצר את סמכותו התורנית. הן מגדולי הדור היה. לפיכך סובב בקהילות ליטא, והרעיש את הלומדים בפלפוליו העצומים שנמשכו שלוש וארבע שעות ובללו חצי הש"ס. וכך היתה דרכו: הגיע לעיר, עלה לבית המדרש ותלה דף ובו נאמר: ביום פלוני - בעוד יומים - ידרוש הרב ישראל מסלנט בסוגיא פלונית, ואלו מראי המקומות, עשרים ושלושים מקומות בש"ס בראשונים ובפוסקים. שהרי אין זו חכמה להנחית פלפול בסוגיות שהלומדים אינם מוכנים לקראתן ואינם שולטים בהן. לא יבינו את הקושיות לאשורן ולא יתפעלו כדבעי מהדרך שתחתר. במשך יומיים היו

ולכך - גם לכך - מתכוון המדרש (בראשית רבה צג, י) באמרו: "אוי לנו מיום הדין, אוי לנו מיום התנוכה, כשיבוא הקב"ה ויוכיח כל אחד ואחד לפי מה שהוא" מהו: "לפי מה שהוא"? אלא, שכעת איננו יודעים כלל מה שאנו בעצמנו, אלו כישורים יש לנו ואלו כוחות מקננים בנו, כי מעולם לא מייצנו את עצמנו-

אבל כה הרבה כוחות חיוניים בנו -

ובמרום לא מחלקים מתנות, במרום קובעים משימות ומעניקים כלים - האם ניצלנו את הכלים שניתנו לנו, הרוחניים והגשמיים!.

(והגדת)

צהר תעשה לתיבה

הגאון רבי אליהו קלצקין זצ"ל גלה כנער מליטא להונגריה ללמוד תורה מפי המהר"ם א"ש זצוק"ל שהיה מתלמידי מרן החתם סופר זצוק"ל היה זה דבר נדיר שבחור יגיע מליטא ללמוד בישיבה בהונגריה ובפרט בשל גילו הצעיר פחות מבן ארבע עשרה סיפר הגאון הגדול רבי שמואל אויערבאך זצ"ל מפי השמועה מתלמידים שליט"א כי כאשר הנער התראה לפני הגאון מהר"ם א"ש והוא הבחין בגילו הצעיר שאלו איננו נער יקר מה יש לך לומר אולי משהו על פרשת השבוע פרשת נח?

הנער פתח את פיו בדברי תורה ומהר"ם אש התפעל מאד וכה אמר רבי אליהו קלצקין:

ישנה מחלוקת בחז"ל האם "צהר תעשה לתיבה" הכוונה לחלון ממש או לאבנים ומרגליות יש אומרים חלון ויש אומרים אבן טובה המאירה להם כן כתב רש"י, ובגמרא סנהדרין דף קח עמוד ב נאמר: "אמר רבי יוחנן אמר לו הקדוש ברוך הוא לנח קבע בה אבנים טובות ומרגליות כדי שיהיו מאירות לכם כצהרים" והנה יש לומר אמר רבי אליהו קלצקין כי פלוגתא זו אם חלון או אבן טובה תלויה במחלוקת רבי יוחנן וריש לקיש שלר' יוחנן חצי שיעור אסור ולריש לקיש מותר מן התורה הפלא ופלא, איך?

אמר הנער: בסנהדרין דף נ"ח ע"ב מבואר כי גוי ששבת חייב מיתה שנאמר "ויום ולילה לא ישבותו" והנה אמרו חז"ל ביומא דף כ"ח ב' כי קיים אברהם אבינו כל התורה כולה והקשו המפרשים איך שמר אברהם אבינו שבת קודם מתן תורה והרי לא הצטווה עליה מאידך גיסא אברהם הצטווה על הלאו של יום ולילה לא ישבותו שזו אזהרה לבן נח שלא ישבות ואם כן איך שבת?! ויש שתירצו כי הוא עשה בשבת מלאכת חצי שיעור וכיון שלבן נח גם במלאכת חצי שיעור ייחשב לו שלא שבת נמצא שקיים את שתייהן גם את השבת וגם את הציווי יום ולילה לא ישבות (הגאון רע"ק איגר זצ"ל תירץ כך להדיא בהשמטה לתשובות לסימן קכ"א וראה שם מה שהביא את דברי הפנים יפות מה שתיירץ)

אך כל זה רק אם נאמר כריש לקיש שחצי שיעור מותר מן התורה לכן קיים את השבת גם כאשר עשה חצי שיעור אבל מה נאמר לר' יוחנן שחצי שיעור אסור?

על כך יש לתרץ בפלוגתא נוספת בפרשת נח.

במדרש ישנה פלוגתא, האם המזלות שימשו בימי המבול. רש"י על הפסוק "עוד כל ימי הארץ זרע וקציר וקור וחום וקיץ וחורף ויום ולילה לא ישבותו" כותב: מכלל ששבתו כל ימי המבול כותב כי הם לא שימשו במבול ובבראשית רבה פרשת בראשית נאמר: אמר ר' יוחנן לא שימשו המזלות כל אותן י"ב חדש אמר לו ר' יונתן שימשו אלא שלא היה רישומן ניכר". והנה יש לומר, כי מי שסבר שהמזלות לא שימשו במבול לא יוכל לדרוש כפי שדרשו בגמרא סנהדרין נ"ח גוי ששבת חייב מיתה שנאמר ויום ולילה לא ישבותו, כי הפסוק הולך וסובב על גופו של דבר ההבטחה שד' מבטיח כי המזלות לא ישבותו יותר כפי ששבתו במבול, אבל מאן דסבר שהם שימשו בימי המבול א"כ מדוע נאמר "יום ולילה לא ישבותו" לדרשה של גמרא סנהדרין שגוי ששבת חייב מיתה.

ומעתה נאמר, כי ריש לקיש הסובר חצי שיעור מותר מן התורה, הוא אכן דורש "יום ולילה לא ישבותו" לגוי ששבת חייב מיתה, ואברהם אבינו שמר את השבת על ידי חצי שיעור, שמתר ליהודי ואסור לגוי, אבל לר' יוחנן הסובר חצי שיעור אסור לא יכול היה אברהם אבינו ע"ה לעשות מלאכה של חצי שיעור, אלא על כרחך שר' יוחנן סובר כי הדרשה של יום ולילה לא ישבותו לא קאי בכלל על איסור שביתת בן נח ולכן לאברהם אבינו לא היתה בעיה של "יום ולילה לא ישבותו", וכי לא ישבותו מכון להבטחה פשוטה שאע"פ שלא שימשו במבול - יום ולילה לא ישבותו.

א"כ לדעת ר' יוחנן שהמזלות לא שימשו, הרי צוהר לא יכול להתפרש במובן 'חלון' שהרי לא היה אור שמש וירח בימי המבול, והחלון לא היה מאיר להם כלל, אם כן 'צוהר תעשה לתיבה' זו אבן טובה. אבל לריש לקיש הסובר חצי שיעור מותר ממילא המזלות כן שימשו במבול, כך שאפשר לומר כי 'צהר תעשה לתיבה' היינו חלון שהאיר מהמזלות שהאירו בחוץ.

הלומדים מעיינים במראי המקומות וקונים בהם ידיעה מקיפה, ואז היה עולה לבימה וחזרו את כל מראי המקומות למקשה אחת, להתפעלות הלומדים ולהשתאונותם. הכירו בגדלותו התורנית העצומה, וקבלו מרותו. כך הכתה תנועת המוסר שורש, למגינת לב מתנגדיה.

פעם הגיע לעיר אחת, תלה את דף מראי המקומות ופרש לאכסניתו לשקוד על תלמודו. היו שם שני אברכים, תלמידי המתנגדים לתנועת המוסר. ידעו שעומד הוא לכבוש את לב הלומדים בגאונותו העצומה, ועשו מעשה שלא יעשה. הורידו בחשאי את הדף, והחליפוהו. השאירו את הנושא על כנו, אבל המירו את כל מראי המקומות. המציאו על אתר שלושים 'מראי מקומות' שלא ממין הענין: ברכות דף כ, שבת מג, פסחים נט, סוכה ט, כיד הדמיון הטובה עליהם, ותלו את הדף על דלת הכנסיה לבית המדרש.

נסובו הלומדים והעתיקו לעצמם. השתאו: הסוגיא ידועה מוזכרת בכמה מקומות בש"ס ובפוסקים, ואף אחד מהמקומות לא מוזכר ברשימה. במקומם מוזכרות גמרות שאין להם שום שייכות, ואין ביניהן שום קשר. הפלא ופלא. אולי גאון כה גדול הוא, שהצליח לשייכן לסוגיא. שנונו את המקורות המצוינים, והמתינו לפלפול המובטח.

בשעה היעודה היה בית המדרש מלא מפה לפה. רבי ישראל עלה במדרגות ארון הקודש, והעמידו לפניו את הסטנדר. ביקש את הדף התלוי על הדלת, להעזר בו בשזירת הפלפול שהוכן מראש. הדף הובא, העיף בו מבט, וחזרו פניו. ושני אברכים הביטו מהקהל, וחייבו לעצמם. הנה ירד בבושת פנים, ותנועת המוסר תספוג מפלה. בעירם, על כל פנים. שתק דקה ושתים, והציבור תמה.

ואז פתח ואמר: "רבתי, הסוגיא ידועה, לכן לא כתובים כאן מראי המקומות המרכזיים בה. אסקור אותם בקצרה" שטח את הרקע, הפיק ממנו יסוד, והיסוד הזה נסתר מדיוק בדברי הגמרא במסכת ברכות דף כ. אפשר היה לנסות לתרץ כך וכך, אבל זה נסתר מדברי הגמרא במסכת שבת דף מג. כדי ליישב את הדברים נראה לחקור כך וכך, ומפסחים דף נט מוכח כצד הראשון, ונפקא מנה להלכה, בסוכה דף ט. הואיל וכך, מיושבת הקושיא שהוקשה ממסכת ברכות. הכלל, שלוש שעות עמד וחרז את כל שלושים מראי המקומות המחודשים, שלא התכוון להם, ושאינם שייכים כלל לסוגיא. והשומעים יצאו מכליהם, גאונות כזו טרם שמעו. בטוחים היו שזה הפלפול שהכין! ובין השומעים היו שני אברכים המומים. וככל ששזר את הפלפול, הלכו פני השנים והחזירו הבינו שאכן פגעו בכבודו של גאון אדיר, שר התורה, אין להם מחילה!

סיים לארוג את הפלפול במראה המקום האחרון שקשר את כל הקצוות - והתעלף!

נוצרה בהלה, קמה מהומה, נתקפו חרדה. טרחו להקיצו מעלפונם. והשנים ידעו על מה ולמה התעלף, אלו תעצמות נפש גבו ממנו השעות האחרונות, להמציא כזה פלפול על אתר! כשהתעורר מעלפונו חלצו נעליהם ובאו לבקש מחילה.

"על מה" נשאלו.

הודו במעשיהם, בגינם התעלף, ומבקשים סליחתו.

אמר: "על המעשה שעשיתם אכן זקוקים אתם למחילה. מעשה שלא יעשה הוא, ואני סולח.

אבל אם ליבכם מכה אתכם על שבגינכם התעלפתי, הריני להרגיעכם. לא התעלפתי בגללכם!"

ובאמת, העיד תלמידו הגאון רבי איצלה בלור זצ"ל, שרבו שתק שתי דקות כשראה את הדף המוחלף, לא משום שבאותן שתי דקות הכין את השיעור שארך שלוש שעות. לא, את השיעור הכין בכהרף עין, תוך שבריר דקה. אבל לאחר מכן התלבט עוד כשתי דקות האם לחשוף את גאונותו הכבירה - לומר שיעור בנוי לתלפיות משלושים מראי מקומות שאינם שייכים לענין, לכאורה - או לא. האם יהיה בכך משום שמץ התפארות וגאווה, או שכל כונתו לכבוד שמים, לביצור תנועת המוסר - והחליט לומר!

אם כן, מדוע התעלף? אמר: "דעו, ממרום לא מחלקים מתנות, ממרום קובעים משימות ומעניקים עבורן כלים! אם אדם עשיר, עליו לכבד את ה' מהונו. זמר, יכבד את ה' מגרונו כל כשרון, ניתן כדי לנצל. ואני ידעתי שיש בי כשרונות כמו אלף אברכים, ונדרש ממני לפעול כאלף אברכים".

ואכן, למד ולימד והדריך והשפיע, בתנופה אדירה ובפעילות בלתי נלאית. "אבל זאת לא ידעתי, מעולם לא נוסיתי בכך, להכין בכהרף עין שיעור יש מאין, לדעת מה כתוב בכל מראי המקומות, ולקשרם לסוגיא, וכסדרם - אלו כוחות שלא ידעתי שמקננים בי, זו מנת כשרון של רבבת אברכים - וכרבה, איני מנצל את כוחי, לכן התעלפתי!"

כי כאשר אעלה למרום, הן ישאלוני: לשם מה קיבלת כאלו כוחות, ומה אענהה...

עד כאן מדברי רבי אליהו קלצקין הלבולניע"ר רב, (דרך אגב, הגאון הנודע הנ"ל רבי אליהו קלצקין המכונה הלבולניע"ר רב) היה מפורסם כבעל זיכרון מופלג מאד וסיפרו מפי תלמידי חכמים כי פעם אחת בהליכתו בסימטאות העיר העתיקה שמע שני ערבים מדברים ביניהם שיחה סוערת אודות היהודים הוא לא הבין את השפה הערבית אבל בכוח זיכרונו המופלא יכול היה לצטט את המילים שנאמרו במבטא שלהם גם ללא הבנת השפה, כך עשה וחזר על דבריהם באזני אחד מיהודי ירושלים שהכיר את השפה, הלה הזדעזע לשמוע כי הערבים מתכננים פוגרום ביהודי העיר מיד החלו בהצלה ובקידום פני הרעה והיהודים ניצלו בסייעתא דשמיא כך סיפר הגאון רבי שמואל הלוי שולזינגר זצ"ל

(מוסף שב"ק יתרו ע"א)

"ומה אתה מציע?" פתח תיקו, שלף פרוסקט צבעוני מרהיב עין. "הנה, הכל בפנים. אנו מקבלים את כספך, ומעניקים לך במקום כאן ועכשיו - צ'ק מזומן, בסכום כפול!"

"מהמם!" תראה, הבנקים נותנים שני אחוזים

"עזוב, הבנקים הסניינים, מנהלים עסקים בחששנות. אנו נועזים, פועלים בתנופה, והרוחים מידיים!"

"זהו. מידיים, נניח. אבל כדי כך?! מתי תספיקו להרויח, אם עד שאני הולך לבנק"

"הצחקת אותי! עד שאתה הולך, ואנחנו כבר אחרי העיסקה! תבין כמה אתה מפסיד בכל רגע שאני מדבר איתך!"

"והערבים? מי הערבים שלך?"

"כי יצר לב האדם רע מנעוריו" (ח, כא)

שנינו בסוכה נב ע"א דרש רבי יהושע בן לוי, שבעה שמות יש לו ליצר הרע. הקב"ה קראו רע, שנאמר "כי יצר לב האדם רע מנעוריו" (בראשית ח, כא) משה קראו ערל, שנאמר: "ומלתם את ערלת לבבכם" (דברים י, טז). דוד קראו טמא, שנאמר "לב טהור ברא לי אלקים" (תהלים נא, יב) הרי שיש טמא. שלמה קראו שונא, שנאמר: "אם רעב שונאך האכילהו לחם כי גחלים אתה חותה על ראשו" (משלי כה כב) ישעיה קראו מכשול, שנאמר: "הרימו מכשול מדרך עמי" (ישעיה נז, יד). יחזקאל קראו אבן, שנאמר: "והסירוני את לב האבן מבשרכם" (יחזקאל לו, כו) יואל קראו צפוני, שנאמר: "ואת הצפוני ארחיק מעליכם" (יואל ב, כ).

"תשמע, אתה מדבר כמו אחד ששבו במבט הישן. תפתח את הראש, תפקח את העיניים: ערבים צריך, כשסומכים על המשקיע לאורך זמן, ומי יודע מה קורה עם הכסף. אבל פה, אתה הולך לבנק, מציג את השטר, ומקבל כפליים בו במקום. עבור מזומן אין צורך בערבים, גם לא בעדים. אני ואתה, והרוח בידך! בוא ואומר לך משהו, תקשיב טוב. מחרתים יבוא היצר הטוב, ויבקש שתפקיד אצלו את השלושים מיליון שלך. אין בעיה. אתה נותן לי אותם כעת, לוקח את השטר, מקבל בבנק שישים, שלושים לי ושלושים לו. מוסכם!"

"ומה אעשה עם השלושים שלך?"

"או שתמצא אותי, או שאני אבוא אליך. אנו חותמים שוב, ותוך שעה יש לך עוד שישים. שלושים להשקעה חוזרת, ושלושים מיליון לבזבז. כסף קטן, תאמין לי. אבל אם תרצה, נשקיע שוב בשמחה. וכעת תחליט, חבל על הזמן. אנשים מחכים לי!"

ויש להבין ודאי עמד הבורא על מהותו וקבע שמו, כמוזכר בפרשתינו. מדוע נצרף לשמות נוספים.

ולא אחד ושנים, לא שלושה וארבעה, לא פחות משבעה! מדוע? בנובהרדוק הסבירו זאת במשל. ומה נאמר, הנמשל הרבה יותר מרתק מהמשל!

"תכתוב את השטר" הוציא פנקס המחאות, כתב המחאה על סך שישים מיליון - "אבל יש לי פחות משלושים, נתתי מעשר כספים, ושלמתי כמה ערבויות" זה בסדר, מתנה מאתנו, מזל וברכה!"

בעל הבית הנרגש כתב המחאה על סך עשרים וששה מיליון, שמונה מאות חמישים וארבעה אלף. הלה קרן מאושר: "טוב, אני חייב לרוץ ולפדות. עד שתגיע לבנק, כבר ארויח ואפקיד בחשבונך!"

מעשה באברך איש תם יושב אוהלים, חי משמירת הסדרים והבטחת הכנסה, ולפתע קיבל שיחת טלפון ששנתה את חייו.

מדבר פלוני ממשרד עורכי הדין פלוני ובניו, עם מי אני מדבר, בבקשה. תוכל להקריא לי את מספר הזהות שלך, בבקשה. היה לך קרוב בשם פלוני. קרוב רחוק, נכון. ובכן, ודאי תצטער לשמוע שהוא נפטר. אתה הקרוב הראשון שלו, וירושתי מסתכמת בשלושים מיליון בערך. את הסכום המדויק נדע בשבוע הבא.

בעל הבית התנהל לאיטו, להעניק למשקיע שהות לערוך סיבוב השקעות בכספו. הגיע לסניף הבנק ועמד בתור. הפעם המנהל לא קם לקראתו, גם לא חייך כשראהו. הביט במבט מזוגג, כאילו היה שקוף.

הגיעו תורו, והציג את ההמחאה לפרעון.

"חברת מכשול? חשבון מוגבל. אין שם שקל!"

"אבל התאריך להיום!"

"שיהיה לאתמול, החשבון במיניוס"

חושך בעיניים "מה עושים?" נ.ל.מ.

האם הצטער? בהלם ודאי היה!

זה ארך עוד שבועיים. לעלל, להעביר לחשבון. מה עושים עם הסכום הזה, לאחר נכוי כספי המעשר והחזרת ההלוואות לגמ"חים? הבנק הציע לו קרן נאמנות והגדלת האשראי. יש גם ערוץ מניית ופק"מ ופק"א א"ת ב"ש וא"ל ב"ם.

ואז זכה לביקור חשוב. היצר הטוב הציע עצמו בכרטיס ביקור.

"כן, מה אתה מציע?" התעניין. "ובכן, אני מציע השקעה ארוכת טווח, נושאת רווחים מאין כמותה, מלווה בבטחונות וערבויות מוצקות"

"נשמע" אמר האברך, נטל דף ניר ועט.

"תרשום: אתה נותן לנו את כל הסכום, ואנו משחררים לך כסף למחיה לא הרבה, כי אנו סוחרים בכסף. הוא מתרבה ומתרבה בקצב מסחרר, ובהגיע המועד אתה מקבל את ההשקעה עם הרווחים העצומים: פי מליון, לפחות! הקרן מתנהלת בפיקוח הקב"ה ומשה רבינו ורבינו הקדוש חותמים כערבים, הנה הטפסים" -

השיגו ולפת את זרועו: "אדון מכשול, לא תוכל לעשות לי את זה" הלה הפנה אליו את ראשו: "חוששני שיש לך טעות", אמר בקול קר כקרח "איני מכיר אותך, לא ראיתך מעולם!"

זה היה הוא. אותו אדם, אותו קול.

"שקרן, והרי לפני שעה היית בביתנו!"

אנשים עצרו להטות אוזן לויכוח המזור.

"אתה הוזה אדוני, כיצד קוראים לי, אמרת?"

אדון מכשול. הנה ההמחאה שלך! שישים מליון, ולא שוה פרוטה! גנבת את כל רכושי, רוששת אותי!"

"ובכן, עליך לפנות לאדון מכשול שלך!"

אז אולי חלה בכל זאת טעות?! "ואיך קוראים לך?"

הלה שלף צרור מוכר מכיסו, פרשו כמניפה ושלף אחד: "חברת אבן להשקעות בע"מ" מסר באדיבות: "אבן, בשבילך - כשיהיה לך מה להשקיע, נדבר..."

עכשיו אתם מבינים מדוע צריך היצר הרע שבעה שמות?! ומכל השמות, מהותו גלומה בשם שקראו בוראו: רע!

שורש הרע, "יצר לב האדם רע מנעוריו!"

האברך משחק בעט. "שמעתי" הוא אומר, "תן לי לחשוב יומיים". זהיר, אין מה לומר.

נשמע צלצול בדלת. היצר הטוב נפרד בלחיצת יד איתנה, האברך מלוה אותו אל הדלת ומישהו כבר ממתין מאחריה.

"כן?"

הלה שולף צרור כרטיסי ביקור, פורשם כמניפה ושולף אחד: "מכשול ושות", יועצי השקעות"

"תכנס"

הלה מעיף מבט על השלחן ורואה את הטפסים. מעווה פניו בזלזול: אני רואה שהיצר טוב כבר היה כאן.

"כן, מה אתה אומר על הצעתו?"

"אין מה לומר" הכתפים המורמות שידרו הכל, "תראה, הפיקוח מעולה והערבים אין כמותם. אם אתה מוכן לחכות עד לפרעון..."

בדרך הדרוש

וישאר אך נח (ז, כג)

התורה. מתרין הגר"ח קנייבסקי בספרו "טעמא דקרא" שנה סבר שהיין זה "זיעה בעלמא" שאינו אסור באיסור ערלה.

לפי"ז מבואר הדיב, אמר לו הקב"ה לנח, איך שניתן מהיין, והרי הוא ערלה, ואם תתריך שוה זיעה בעלמא, "היה לך ללמוד מאדם הראשון" שהרי נצטווה על העין ושתי מן היין כדאיאת במדרש שחוה סחטה ענבים ונתנה לו, וזה נחשב לו לחטא כאילו אכל מהפרי עצמו, וע"כ שהיין אינו זיעה בעלמא רק כעצם הפרי.

(עפ"י טעמא דקרא)

פרש"י לפי שאיחר מזונות לארי והכיש ויש לדקדק האיך תלי זה בזה דוישאר אך נח, ונראה לתרין דכתיב נח איש צדיק תמים הי בדורותיו דהיינו ב' מעלות טובות צדיק ותמים וכתוב ויבא נח מפני מי המבול פי רש"י שאף נח מקטני אמונה הי

והא"ש וישאר אך נח קשה למה לא כתיב תמים בשלמא צדיק לא קשה מ"ט לא כתיב משום שהוא נמי מקטני אמונה הי' אלא תמים מ"ט לא כתיב לכן פי רש"י שהי' בעל מום שאיחר מזונות לארי והכישו ודו"ק

ת.ד 102 בני ברק
פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

זכור מאמינים

גליון שבו עי מביט 'בני אמונים'

פרשת נח תשפ"ג שנה ט | גליון מס' 455

פניני אמונים

פניני תפלה בפרשה

פרתחו שערים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

אמן – הקשר לבורא עולם

אם נחפש בכל התורה פלה, לא נמצא אדם המכנה בלשון 'צדיק', מלבד נח שעליו מעידה התורה (בראשית ו ט): "נח איש צדיק תמים היה בדורתו", ואף הקדוש ברוך הוא ציין תאר זה בפני נח עצמו באומר: "כי אתה ראיית צדיק לפני בדור הזה" (ז א).

אלא שאם נעין ונדקדק במקורותינו נמצא כי ישנה נסחה ברורה, קלה וזמינה לכל, שבאמצעותה נתן להגיע לתאר 'צדיק'. הנביא ישעיה מתנבא (כו א-ב): "ביום ההוא יושר השיר הזה בארץ יהודה... פתחו שערים ויבא גוי צדיק שמר אמונים". חכמים דרשו (שבת קיט ב): "אל תקרי 'שמר אמונים' אלא 'שאומרים אמן'", ורבנו בחיי (פ' הקמח' ערך אמונה) למד מן שפוכות ההקפדה על עניית אמן זוכה האדם להקרא 'צדיק'.

בסדר הרמ"ק (שער ד סי' ג) הוסיף והביא בשם הזוהר הקדוש שמסכות הדברים שבקדשה נרמזים במלה 'צדיק' - צ' אמונים, ד' קדשות, י' קדישים, ק' ברכות. הרמ"ק שם מסיים בדברים נחרצים "כי העושה זה הוא צדיק בלי ספק".

אם נתבונן בדבר נגלה שעמידה במקסת הקדשות, הקדישים והברכות אינה דורשת מאמץ מיוחד, שכן המתפלל שלוש תפלות במנין בכל יום, בדרך כלל יצבר את המקסה הנדרשת. במלה 'שומר' שמשמעותה 'ממתיין ומצפיה', מתאימה אפוא יותר למקסת האמונים, שכן כדי לצבר תשעים אמונים על ברכות, חב האדם להמתין ולצפות. נתן לומר כמעט בודאות שמי שלא יתאמץ בכל יום לשמע ברכות השחר מפמה אנשים לא יצליח לעמד במקסת עניית תשעים אמונים על ברכות פדיון. נמצא שהתאר 'צדיק' תלוי אכן בהשלמת תשעים אמונים ביום, כדברי רבנו בחיי.

בדרך רמז נתן לדרש כי אף הסבה שנתן בנה בתאר 'איש צדיק' היתה משום שהקפיד על ענין זה, שכן ראשי התבות 'איש צדיק' הם צ"א, א. בגימטריה של אמן וקראשי התבות של צ' אמונים.

ואם יבוא אדם ויתמה מדוע מכל תרי"ג המצוות נבחרה דוקא מצות אמן כדי להכתיר את המקפיד עליה בתאר 'צדיק'?! נתן לומר שהתשובה לכך היא: בתאר 'צדיק' נתן לכנות אדם שעושה מעבר למה שנודרש ממנו. כאשר אנו עונים אמן אנו מראים בכך כי אין מטרתנו בקיום המצוות רק 'לצאת ידי חובה' פעבדים, אלא רצוננו להלל ולשבח את הבורא יתברך בשלמות - כבנים הרוצים בשבחם של אביהם. פ' בני אמונים!

נקפיד על עניית אמן כראוי, ובכך בודאי נחזק בכך את הקשר הפנימי שלנו עם בורא העולם, וללא ספק הדבר ישפיע ויאייר את כל הליכותינו ונתביי חיינו.

בקריאת 'צדיק שומר אמונים',
שבת שלום,

278 213 מחולקת

ברית ושבועה פנגד המבול

"את קשתי נתתי בענן והיתה לאות ברית ביני ובין הארץ" (ט ו)

הרואה קשת מברק: 'ברוך אתה ה'... זוכר הברית ונאמן בבריתו וקים במאמרו' (שו"ע או"ח רכט א). בבאור כפל הלשון 'ונאמן בבריתו וקים במאמרו' כתב האבודרם (ברכות השבח והודאה): אנו מודים להקדוש ברוך הוא על שאזכר את הברית שפרט שלא יביא טוב מבול להכרית את העולם, 'ונאמן בבריתו' שלא לעבר עליה אף אם רבו החוטאים. ומוסיפים: 'וקים במאמרו', לאמר: אף אלמלא היה כורת עמנו ברית על כף, כיון שהבטיח שלא ישחית את הארץ (לעיל פס' יא), הרי ברור שקים את 'מאמרו'.

עוד פרשו: מלבד שפרט שפרט הקדוש ברוך הוא ברית עם נח ובניו שלא יביא טוב מבול שישחית את הארץ, אף נשבע על הדבר, כפתיח (ישעיה נד ט): "אשר נשבעתי מעבר מי נח עוד על הארץ" (ראו שבועות לו א). לפי שכפל הקדוש ברוך הוא, ומלבד הברית שפרט אף נשבע שלא יביא מבול לשחית את העולם, אף אנו כופלים ומברכים אותו: 'ונאמן בבריתו' - כנגד פריית הברית, 'וקים במאמרו' - כנגד השבועה, שמאחר שהיא לא נאמרה במפרש בתורה מכנה היא בפיו 'מאמרו' (מגלת ספר).

נח הקפיד על עניית אמן

"וידבר אלקים אל נח לאמר; צא מן התבה" (ח טו-טז)

אמר האדמו"ר רבי ישראל ממוז'ז'י:
כידוע, חכמים קבעו מקסות יומיות לאמירת ארבעה דברים שבקדשה, ורמזו זאת במלה 'צדיק' - ראשי תבות: צ' אמונים, ד' קדשות, י' קדישים, ק' ברכות (סדר הרמ"ק שער ד סימן ג, בשם הזוהר). המקבל מהר"ם פופרש (אור הישר' עמוד העבודה ו כב) קובע בענין זה: 'אין אדם נקרא צדיק, עד שישלים צ' אמונים, ד' קדשות, י' קדישים וק' ברכות'.

לאור קביעה זו מסתבר שנתן, שהקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו קראו 'צדיק', בודאי עמד במקסות אלו. ואכן נתן ללמד רמז למקסת עניית צ' אמונים מלשון הציוי שנגמרו לו: 'צא מן התבה' - צ'א - בגימטריה אמן, ואם נצרף את האות א מתבה זו לתבה שאחריה - 'מן', יתקבל הצרוף: צ' אמן. זהו שאמר הקדוש ברוך הוא לנח: "צא" - הקפד על עניית אמן, וכדי שתהיה ראוי להקרא צדיק: צ-א מן" - הקפד על אמירת צ' אמונים בכל יום (דברי ישראל).

שבח המביא לידי ברכה

"אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים היה בדתיו את האלקים התחלק נח" (ט ו)

רש"י מפרש שפתיחת הפסוק: "אלה תולדות נח" מתייחסת לבניו של נח המנויים בפסוק הבא, והפסיקה התורה בתאור שבחו של נח, לפי ש'הואיל והזכירו ספר בשבחו, שנגמר (משלי יז): 'זכר צדיק לברכה'. ולכאורה, הלא הפסוק 'זכר צדיק לברכה' מלמד שבהזכרת הצדיק יש לברכו, ומדוע הביאו רש"י כטעם לכך ש'ספר בשבחו'?

באר רבי שמואל דוד וואלקין רבה של קהלת בית אהרן בקווינס:

השבח והברכה תלויים זה בזו, שכן עצם העבדה שמדברים בשבחו של צדיק וזמיקים את זכירתו מביאה עליו את הברכה. והעיד את אשר ראה בעיניו בתקופה שלמד בישיבתו של ה'חפץ חיים', שכאשר חלה ראש הישיבה רבי נפתלי טרופ את חליו האחרון, הרבה ה'חפץ חיים' לספר בשבחו כדי לעורר עליו רחמים (דמת שמואל).

לכפר על בטול מצות עשה

"ויבן נח מזבח לה' ויקח מכל בהמה הטהרה ומכל העוף הטהור ויעל עלת במזבח" (ח כ)

מדוע העלה נח דוקא עולות?
פרש רבי יהונתן איבשיץ:

נח בטל מצות עשה בכך שלא התפלל על גזרת המבול, וכפי שכתב הרמב"ן (בהשגותיו לספר המצוות מצוה ה) פי מצות התפלה שעליה נצטיינו בתורה, מתקבת את האדם להתפלל בעת צרה. ולפי שאמרו חכמים (יומא לו א) שקרבן עולה מכפר על בטול מצות עשה, הקריב נח לאחר המבול קרבן עולה (תפארת יהונתן).

'על זאת יתפלל כל חסיד'

"את קשתי נתתי בענן והיתה לאות ברית ביני ובין הארץ" (ט ו)

מהגמרא במסכת כתבות (עו ב) מבאר שרבי יהושע בן לוי זכה להכנס חי לגן עדן, לפי שהגן על דורו בצדקותו, עד שלא נצרכה אות ברית הקשת להראות ב'מיו'.

על פי זאת דרש רבי פינחס הלוי הורוויץ בעל ה'הפלאה' את הכתוב בתהלים (לב ו): 'על זאת יתפלל כל חסיד אלקי לעת מצא' רק לשטף מים רבים אליו לא יגיעו: תפלתו של 'כל חסיד' היא להנצל מ'לעת מצא' - 'זו מיתה' (ברכות ח א). ואולם זכה לכך רק צדיק גמור, שגן בצדקותו על דורו ש'שטף' מים רבים אליו לא יגיעו, ולא תצטרך אות הקשת להראות ב'מיו (פנים יפות).

ה'חברותא' שפסקה אחרי יום אחד

מבקש עשר או כבוד, די לי במעט שבמעט הנצרך לפרנסתי, אגא זכני לשוב במהרה אל הגמרא שאהבתי ואל בית המדרש שבצלו חסיתי!"

עודו שקוע בתפלה והנה חש הוא במגע יד על כתפו. הוא פקח את עיניו וגלה מולו קשיש ישמעאלי הנושא על גבו שק כבד גדוש 'לדר', אותו ממתק נודע העשוי מפרי המשמש. הישמעאלי הציע לו לרכש ממנו את סחורתו. רבי מתתיהו התנצל כי אין ברשותו אלא שני מטבעות עלובים של מיל, אלא שהישמעאלי הפתיע אותו והסכים למכר את הסחורה בסכום זעום זה, ואם לא די בכך אף הציע לו לסחב בעבורו את הלדר עד לטחנת הקמח - מחוז חפצו. בהגיעו למקום נוכח רבי מתתיהו לראות כי הסחנה משבתת בשל תקלה באחת המכונות. בעל הסחנה נעל את הסחנה ויצא להביא בעל מלאכה מטבריה, וביתים ישבו סוחרי החטה הערביים על הקרקע תחת השמש הקופחת והמתינו.

חלפו שעה ושעתיים והבעלים טרם הופיע. הרעב החל להציק לסוחרים, המזון שברשותם נגמר, והם החלו לתור אחר דבר מאכל שישיביע את רעבונם. "אולי יש ברשותך דבר מאכל כלשהו שישיביע את רעבוננו?", שאלו הם את ר' מתתיהו.

"אכן", השיב להם בלי להסס, "יש ברשותי פמות גדולה של לדר, אולם מחירו נקוב: תמורת כל מנת לדר תשלמו לי בשק חטה!"

הישמעאליים המרעבים הסכימו לתנאי, ושקי החטה החלו להערם בזה אחר זה לצדו של ר' מתתיהו. כאשר שב בעל הסחנה למקום לאחר שעה ארפה, כבר יכול היה ר' מתתיהו לבשר לו כי אין לו עוד צרך בעבודה זו. בכסף שקבל תמורת שקי החטה, שפכל שהתגברה המלחמה מחירם עלה ועלה, יכול היה להתפרנס ברוח בשנה שלאחר מכן ולשוב לתלמודו כאות נפשו.

גם לאחר שחלפו שנים ארכות מאותו היום, לא חדל ר' מתתיהו מלספר את הספור לצאצאיו שוב ושוב, תוך שהוא חוזר באזניהם על המסר הנוקב שבקש להנחיל להם:

"למוד תורה משבח כפי שזכיתי ללמד דוקא בשנות המלחמה הקשות, לא זכיתי ללמד כל ימי. ידעתי שהלמוד הוא תוצאה ישירה של נסים, ומשום כך יקרתי כל דקה ממנו. איני מספר לכם את הספור כדי להתפאר, אלא כדי ללמדכם עד כמה קרוב ה' לכל קוראיו, וכאשר מבקשים ממנו מעמיק הלב, הוא שומע ונענה לתפלה."

באדיבות מכון 'מורשת אבות'

לירידה בכספי התרומות של תושביהן בעבור עניי ירושלים, אף הכספים שנשלחו משם התקשו לפלס את דרכם בדרךים המשבשות בואכה ירושלים, והדבר גרם לכך שרבים מה'כוללים' התקשו עד מאד בתשלום התמיכות לאברכים שחסו בצלם. אחד המוסדות שנקלעו למשבר בעקבות המצב היה 'ישיבת 'אור תורה' שבטבריה. בימים כתקונם חסו תחת צלה של הישיבה והתפרנסו ממנה עשרות רבות של משפחות אברכים, אולם עתה, מחסר תקציב חדלה הישיבה מלהעביר לאברכים את התמיכה הקבועה והללו נאלצו לחפש דרכים חלופיות כדי להביא טרף לביתם.

אחד המיחד מאברכי המשי שחסו תחת צלה של הישיבה היה הגה"ח רבי יצחק מתתיהו לוריא זצ"ל. באותן שנים היה הוא אברך צעיר המטפל בילדים רכים, וכיון שלא היה ביזו כדי מחיתם, נסה לשלח ידו בעסוקים שונים, אך בדרך כלל העלה חרס בידו.

המצב בבית היה בכי רע, וכך, כאשר באחד הימים פנה אליו קרוב משפחתו אשר בבעלותו הייתה טחנת קמח בישוב צמח הסמוך, ובפיו הצעה שבימים כתקונם הייתה נראית עבורו כמפרכת, הסכים רבי מתתיהו בלית בררה לקבלה.

התפקיד שיועד לו היה הובלה יומיומית של חמור טעון שקי חטה כבדים מטבריה לצמח, ריקון השקים בטחנה והשבתם ריקים לטבריה. המלאכה הקשה והמפרכת הייתה כרוכה בשעות של הליכה תחת שמש קופחת לצד החמור נושא השקים, אך כאשר הבחירה הייתה בינה לבין רעב, לא הייתה לרבי מתתיהו כל שאלה.

בעצומה של הדרך, לאחר צעידה ארפה עמד רבי מתתיהו לפוש. הוא הביט בחמור שלעס באדישות אי אלו עשבים שצמחו בצד הדרך והרהר במצבו העגום: הנה כי כן, גם עתה משתדל הוא שלא לבזבז את זמנו. עד פה כבר הספיק לשגן עשרות פרקי משניות בעל פה תוך כדי צעידה, אולם תחת שיעשה זאת לצד החברותא שעמו הגה בתורה במשך כל שעות היום, נאלץ להמירה ב'חברותא' מסוג אחר...

דמעות החלו לזוג מעיניו, ומפיו פרצה כמאליה זעקה מלאת כאב: "רבנו של עולם! מה כבר מבקש אני? לשוב ולחבש את ספסלי בית המדרש, לא יותר! איני

הימים ראשית ימי מלחמת העולם הראשונה. רוחות המלחמה שכמותה לא ידע העולם החלו להתגעש ואימו על שלותם של מיליונים בכל רחבי תבל. בעבור יושבי ארץ ישראל שהיתה נתונה עד פה תחת השלטון המשחת של האימפריה העותומאנית הייתה למלחמה זו משמעות קריטית במיוחד. האימפריה העותומאנית שהיתה בתהליך התפוררות מתמשך, נתונה הייתה במצב מלחמה עם רבות ממדינות העולם, והדבר גרם לכך

עודו שקוע בתפלה והנה חש הוא במגע יד על כתפו. הוא פקח את עיניו וגלה מולו קשיש ישמעאלי הנושא על גבו שק כבד גדוש 'לדר', אותו ממתק נודע העשוי מפרי המשמש. הישמעאלי הציע לו לרכש ממנו את סחורתו.

גלויה עתיקה של קבר רבי מאיר בעל הנס וישיבת 'אור תורה' שהוקמה בצמוד אליו

שאותות המלחמה נכרו במיחד בין יושבי הארץ.

בין אלו שסבלו במיחד באותם ימים היו תושבי הארץ החרדים לדבר ה'. עד פה הייתה פרנסתם הדלה נשענת ברבה על תרומות שהגיעו מארצות הגולה והעברו אליהם דרך ה'כוללים' שהתיסדו לבני העדות השונות בירושלים, ביפו, בצפת ובטבריה.

מטבע הדברים, מצב המלחמה גרם לשובש משמעותי בקשרים בין המדינות השונות. וכך, מלבד העבדה שבמדינות אירופה התחוללו באותם ימים תהפוכות שגרמו

חובת עניית אמן

עניית אמן אחר ברכת הגומל

יש שלמד מדברי הפוסקים, שאין לענות אמן אחר ברכת הגומל, לפי שיוצאים באמירת "מי שגמלה כל טוב הוא יגמלה כל טוב סלה" המאמתת ומקימת את דברי המברך בעניית אמן. ואולם למעשה פסקו האחרונים שיש לענות אחריה אמן פעל יתר הברכות, ורק לאחר מכן לומר את נסח "מי שגמלה..." לפי שבעניית אמן מצטרף העונה להודאת המברך לקדוש ברוך הוא, ואלו באמירת "מי שגמלה..." הוא מעניק ברכה למברך עצמו.

מקורות ובאורים:

ה'שלקן ערוך' (או"ח ריט ב) כתב שאחר ברכת הגומל השומעים אומרים: (ע"פ הרמב"ם ברכות י ח) "מי שגמלה כל טוב הוא יגמלה כל טוב סלה", פועל זה אף כתב הרמב"ם (ברכות י ח). מכך שלא הזכירו שיש להקדים ולענות אמן לפני שאומרים "מי שגמלה", ד"ק ה'שערי אפרים' (בפתחי שערים' שער ד סעיף ל) שלדעתם אין לענות אמן על ברכה זו, לפי שבאמירת "מי שגמלה" מאמתים ומקימים את הברכה כבעניית אמן (ראה שו"ת התעוררות תשובה' ח"א סי' נט). ואולם למעשה פסק ה'שערי אפרים' שיש לענות אמן אחר ברכת הגומל, כדברי הא"לה רבה' (קמא ו). וכו' פסק ב'ערוך השלקן' (או"ח ריט ה).

הסבה שבברכה זו לא מסתפקים בעניית אמן כבשאר ברכות אלא מוסיפים ברכה למברך, היא לפי שאמרו חכמים (שבת לב א) שמי שנעשה לו נס מנכים מזכיותיו, וכפי שאמר יעקב (בראשית לב יא): "קטנתי [נתקטנתי וזכיותי] מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך" (ראה רש"י שם). לכך מאחלים למי שנעשה לו נס, שימשיכו משמים לגמל עמו "כל טוב סלה", מבלי שינכו מזכיותיו מאומה (שלמי נדרים' בהקדמה).

עוד פרשו: בתורה מתארת לדתו של יהודה כן (בראשית כט לה): "ותהר עוד ותלד בן, ותאמר הפעם אוֹדָה אֶת ה' על כן קראָה שְׁמוֹ יְהוּדָה ותעמד מלדת". וכתב הטור בפרושו לתורה (שם): "כנותן הודאה למקום שנתן לה כל חלקה ולא בקשה על יותר, ולכן עמדה מלדת". למדנו מכאן שהמודה על העבר צריך לצרף בקשה על העתיד, וכיון שבברכת הגומל אין המברך מבקש על העתיד [כדי 'ברכה קצרה'], לכך מבקשים השומעים בעבורו: "מי שגמלה כל טוב הוא יגמלה כל טוב סלה" - גם בעתיד (שו"ת 'דברי יציב' ח"ז סי' כה. וראה שם שפרש בעוד אפנים).

חנוך הקטנים בעניית אמן

א. צריך האדם ללמד את בניו הקטנים לענות אמן, כדי שיהיו בני העולם הבא. ואולם אם מביאים לבית הכנסת לשם כך יחנכם לעמד באימה וביראתה.

מקורות ובאורים:

במסכת סנהדרין (קי ב) מביאה הגמרא דעות שונות ממת זוכה תינוק שנפטר לחיי העולם הבא. ה'כלבו' (סימן יא) הכריע כדעת רבי מאיר שם שקטן זוכה לעולם הבא משעה שעונה אמן. על פי זאת פסק הרמ"א (או"ח קכד ז): "וילמד בניו הקטנים שיענו אמן, כי מיד שהתינוק עונה אמן יש לו חלק לעולם הבא". על דברי הרמב"ם (תפלה טו ט): "בית הכנסת שכלן כהנים, כלם נושאים את פניהם... ומי ענה אחריהם אמן, הנשים והטרף", כתב רבנו מנוח: "שמעינו מנה שצריך כל אדם ירא שמים ללמד אשתו ובניו וכל הגלויים עמו לענות אמן אחר כל הברכות". רבי אליהו הכהן מאיזמיר (מנחת אליהו פרק לב) פרש על פי זאת את הכתוב במגילת אסתר (ב ז): "ויהי אמן את הדסה היא אסתר בת דוד כי אין לה אב ואם": מרדכי היה "אמן את הדסה" - מחנכה מקטנותה לענות אמן, וזאת: "כי אין לה אב ואם" - שילמדוה, כפי שפסק הרמ"א.

ב'פסקי תשובות' (שם יג) הסיק שדין חנוך הקטנים לעניית אמן נהוג משיגיע הקטן לגיל חנוך לברכות, ואולם ב'עבודת דוד' (סנהדרין קיא א) ד"ק מלשון הרמ"א: "כי מיד שהתינוק עונה אמן יש לו חלק לעולם הבא", שמשעה שהונה התינוק את הפלה אמן גם מבלי להבין את משמעותה, מיד זוכה הוא לעולם הבא. לאור זאת משמע לכאורה שפונת הרמ"א להורות שגם קטן שלא הגיע לגיל חנוך יש ללמדו לענות אמן מיד כשיכול להגותה, כדי להביאו לחיי העולם הבא. וכן משמע מדברי הפוסקים שדבריהם מובאים בהלכה הבאה.

ואולם כתב ה'מגן אברהם' (שם יא, הביאו המשנה ברוך שם כד) שגם מי שמביא בניו כדי לחנכם בעניית אמן 'צריך שיחנכם שיעמדו באימה וביראתה, ואותן שרצים ושבים בבית הכנסת בשחוק מוטב שלא להביאם".

ב. נוהגים לחנך את הקטנים לעניית אמן בכך שעונים אמן על ברכותיהם, אף בטרם הגיעו לגיל חנוך.

מקורות ובאורים:

אף שפסק המשנה ברוך' (רטו טו) שמדין עניית אמן על ברכה אין לענות אמן על ברכת קטן שלא הגיע לגיל חנוך, מכל מקום כדי לחנך את הקטן שצריך לענות אמן על כל ברכה, נהגו לענות אמן אחר ילדים קטנים מאד. וכך נהגו בעל הקהלות יעקב' ובעל ה'דברי יציב' (ארחות רבנו' ח"ג עמ' רכג; דרכי הלכה' - ברכות הנהגין סי' כה).

גדול העונה

מדברי מדרן ורבנן על עניית אמן

עניית אמן פועלת גדולות ונצורות

את פעלת הברכה אנו מבינים; בברכה מודה האדם על הנאה שאמן לו הקדוש ברוך הוא ומשבחו על טובות שהעריף עליו. אף לגבי עניית אמן איננו מבינים לכאורה: מה תועלת יש בכך שהעונה מסכים ומאמת את דברי המברך? התרוץ הוא פשוט: איננו יודעים עד כמה פועל כל מעשה שלנו למעלה, חז"ל גלו לנו שאמן פועלת גדולות ונצורות בעולמות העליונים, ועליו להאמין בכך. אמנם חכמי הסוד הסבירו לנו שיש בגימטריה של תבת אמן צרוף של שמות הוי"ה ואדנות, ודבר זה בודאי לא קרה במקרה - שהאמן כוללת בתוכה את שם ה' יתברך ככתבתו וקראתו... אלא בכונה תלנון כן, כיון שהשקמת שמות אלו

נותנת כח לקיים הברכה. לכן דקדקו חז"ל והפליגו כל כך בהירות הנדרשת בעניית אמן. אנו לפי דרגתנו איננו מבינים מה כבר עשינו... אף האמת היא שפיון שהננו בעלי נשמה שהיא חלק אל-ה ממעל, לפיכך הפעלות שלנו פועלות ומשפיעות בעולמות העליונים, לטוב, ואף חלילה לנוטב, לכו עלינו להזהר בזה כל כך. אמן היא 'בסוף הכל' הבעת אמן בברכה, אבל למעלה מזאת יש בה כח עצום לתקן בעולמות העליונים. לפיכך אם נוהגים בה פיאות וכהלכה, אין ערך לגדלות השכר - 'פותחין לו שערי גן עדן'. לפיכך אף השומר 'אמנים' נקרא 'צדיק' כי הוא בונה ומתקן עולמות ומוריד שפע טוב לעולם.

מרן הגאון רבי שמעון בעדני שליט"א ראש מוסדות 'תורה וחיים' וזמן חברי מועצת חכמי התורה

מאידך, אם חלילה מתרשלים בה נענשים באפון החמור ביותר כי בטלנו את התקון שהיה ראוי להעשות. ובפרט החמירו בזה, כי בנגוד לכונה הנדרשת בכל התפלה שהיא דבר קשה מאד, בכונת האמן לא קשה כל כך להזהר, ומאידך השכר הוא עצום. לפיכך בודאי פדאי לכל אחד ואחד להזהר בזה. יעורנו ה' שנזכר כלנו עם כל עמך בית ישראל לכל הברכות, שיפתחו בפנינו שערי גן עדן ונהיה מן האזכים לחיי העולם הבא. מתוך דבריו בכנסים 'בני אמונים', אב תשע"ו

מצות אמן לחזק האמונה

רבנו בחיי כותב כי תקנת חכמים לענות אמן אחר הברכות נועדה לחזק את האמונה בלב האדם, לפי שמהות עגית אמן היא ההצטרף לאמונה בדברי המברך. וזה לשונו: "ומפני שהאמונה יסוד כל התורה כלה, תקנו לנו רבותינו זכרונם לברכה בתפלה ובברכות לענות אמן, שהוא נגזר מלשון אמונה ומלשון הודאה, שמקבל עליו דברי המברך [אמונה] ומודה בהם [הודאה]".

אמן – עקר האמונה

ה'מגלה עמקות' (פר' ואתחנן) מוסיף וכותב כי האמן וה'אמונה' קשורים זה בזה: הפתח אומר (ישעיה כו ב): "פתחו שערים ויבא גוי צדיק שמר אמונים"; והנה, הקרי הוא 'אמונים' מלשון אמונה, ואלו הפתיח הוא 'אמונים' ללא וי"ו, כמו אמן. ללמדנו "כי עקר אמונה נתלה בעגית אמן". וכן כתב אף בעל 'ערוך השלחן' (או"ח קכד יא): "ובאמן תלוי עקר האמונה ולכן ילמד בגיו הקטנים שיזוהרו לענות אמן".

אמן בכל פחו

המהר"ל (נתיבות עולם' נתיב האמונה פרק א) מבאר שלפי שעגית אמן היא בטוי לאמונתו של האדם ובאמצעותה נתן להגיע למדרגות גדולות באמונה, לפיכך אמרו חכמים שעל האדם לענות אמן "בכל פחו" (שבת קט ב). כפי שעל האדם להחזיק באמונתו בכל פחו, כך גם עגית אמן צריכה להיות "בכל פחו". וכאשר הוא עונה אמן הוא מתדבק במי שהוא מאמין - הוא ה'יתברך, ודבר זה הוא עצם האמונה..."

לכבוד מערכת "וכל מאמינים",

ישר כח על העלון הנפלא, אשר מדי שבת בשבתו מתקיים בנו מחדש באמצעותו לשון הזמור הנפלא: "היום נכבד לבני אמונים". ישר כח מיחד על החזקים המפלאים המובאים בו תמידיו כסדרם וכלנו מתחזקים בזכותם.

מורי חמי היה מבאי ביתו של הרב הצדיק רבי אליהו ראטה זצ"ל, המשב"ק הנודע של הרב הקדוש רבי שלומק'ה מאויעהל זי"ע. הוא היה רגיל לומר שמרגל היה בפיו של רבי אליהו שבעגית אמן מגרשים את כל המחלות מהבית ומביאים מלוא הטנא שפע ברכה והצלחה.

לאחרונה עלה ברעיוני להביא רמז נפלא לכך: בברכה האחרונה בשמונה עשרה, אנו אומרים: "שים שלום טובה וברכה ורחמים עלינו". האותיות הראשונות של "טובה וברכה ורחמים עלינו" [ט+ו+ו+ע] הן בדיוק בגימטריה 91.

בתפלה שיתן ה' טובה וברכה בכל בתי ישראל מעתה ועד עולם.

ש.מ.ג.

ירושלים.

נתן לשלח מכתבים לפקס

שמיספרו 08-9746102

או לכתבת המייל: 9139191@gmail.com

צדיק באמונתו

אמן וברכות במשנת בעל ההלולא

הגרי"ל בלוך ראש ישיבת טלז

המהר"ל בלוך ראש ישיבת טלז ז' בחשוון תר"ז

רבי יוסף יהודה ליב בלוך נולד בכ"א בשבט תר"ך לאביו רבי מרדכי בעיר ראסיין שבליטא. משחר נעוריו הצטיין בתכונות נפשו וכשרונותיו המיוחדים. משהגיע לעל מצוות נסע לקלם ללמד תורה מפי רבי אליעזר גורדון, שלימים לקחו כחתן לבתו.

בשנת תרמ"א, משהתמנה חמוי כרבה של טלז, הביא עמו את חתנו הגרי"ל כדי שיתן כר"מ בישיבה שהקים בה. בשנת תרס"ב התמנה הגרי"ל כרבה של וורנה ואף הקים בה ישיבה.

בשנת תר"ע, עם פטירתו הפתאומית של רבי אליעזר בעת בקורו בלונדון לטובת הישיבה, נתנו ראשי קהלת טלז עיניהם בחתנו הגרי"ל כמי שראוי לכהן תחתיו כרב העיר וכראש הישיבה.

בז' בחשוון תר"ץ הסתלק הגרי"ל לבית עולמו ונטמן בבית העלמין היהודי בטלז כשאחר מטתו אועדים רבים.

אמן – עדות לשלמות המדות

אמרו חכמים (ברכות נג ב): "גדול העונה אמן יותר מן המברך". על דברי הגמרא הללו תמהו רבים: הלא עגית אמן היא הספמה על הברכה, ומדוע אם כן גדול ערפה מהברכה?

באר הגרי"ל: מטבע האדם מתקשה הוא להעריך ולהפיר בחשיבותו של מעשה טוב שעושה זולתו. גם אדם שמרבה להיטיב בעצמו, לא בנקל ילמד להעריך פראוי פעולות טובות שעושה חברו. ולפי שתכונות נפשו של האדם מתבטאות בהנהגתו, הנמנע מלענות אמן על ברכת חברו הוא כפי קושה לו להעריך את פעולות חברו, ומאידך, העונה אמן אחר ברכת חברו הוא כפי קנה בנפשו את התכונה הנפלאה של הערכה אמיתית לפעלת האל. לפי שלעגית אמן דרושה תכונה ומעלה מיחדת שלא נצרכת לאמירת ברכה, לפיכך אמרו חכמים שגדול העונה אמן יותר מן המברך ('שעורי דעת' מהדו"ח ח"ב עמ' ריב).

חוט של חסד

גיליון לכל בית יהודי | בנשיאות הרב שלום ארוש שליט"א

פרשת נח • ד' חשוון תשפ"ג • גליון 794

ר"ת	יציאה	כניסה
19:04	18:30	17:18
19:00	18:31	17:35
18:58	18:29	17:33
19:01	18:32	17:36

ירושלים
תל אביב
חיפה
באר שבע

יו"ל ע"י מוסדות "חוט של חסד" ע"ש מוהר"ן מברסלב זיע"א

רח' שמואל הנביא 13 ים-ת.ד. 50226 • טל: 02-5812210
פקס: 02-5812252 • מייל: al5308000@gmail.com

מחייב את האדם לשמור על הנאמנות שלו. אנחנו רואים, לצערנו הרב, שכלל שנושא הנאמנות נשחק ונהרס - כל החברה כולה סובלת, מתפרקת, חולה, מאבדת כיוון, לא יודעים מי אויב ומי אוהב, מה טוב ומה רע, מאבדים את הצפון...

לתת את הנשמה ואת הלב

הנאמנות מחייבת אותך לשמור על העיניים. נשים, גם כאלה שאינן שומרות תורה ומצוות, מספרות לאשתי כמה זה כואב להן לראות את הבעל מסתכל על נשים אחרות. לא רק קשר אסור בפועל - נקרא פגם, אלא גם אם אתה נותן את הלב שלך ואת האהבה שלך ואת תשומת הלב שלך למישהי אחרת - גם זו פגיעה אנושה בנאמנות, כי העיקר של הנאמנות היא הנאמנות והמחויבות הפנימית, האהבה, הלב.

והנאמנות מחייבת אותך לשמור על הצניעות, לא רק בבגדים, אלא גם בדיבור, גם בבישום, גם בהתנהגות. תשמרי את עצמך לבעלך בלבד. אל תמכרי את הדבר היקר ביותר שהוא הנאמנות שלך - בזול, בשביל קצת תשומת לב, בשביל קצת יחס, בשביל הדמיון שמישהו מתסכל...

ולא מדובר רק בנשואים, אלא גם ברוקים. גם אם אתה רווק, אפילו אם אתה בחור צעיר - הרי יש לך בת זוג שמחכה לך בעתו ובזמנו. שמור את האהבה שלך ואת הלב שלך לבת הזוג שלך. וגם אם את רווקה - הרי יש לך בן זוג שמחכה לך, תשמרי על עצמך אך ורק לבן הזוג הזה.

וכאשר שומרים על הנאמנות עוד בימי הנעורים - זוכים להקים את הבית במהירות. מדוע? כי הוא שמר אמונים לבת זוגו והיא שמרה אמונים לו - הנאמנות שלהם שלימה ולכן הם מוצאים בקלי קלות את הזוגיות שלהם. הבית שלהם בנוי ובריא ושלם.

אבל כאשר הוא פוגם והיא פוגמת - אין נאמנות, וכשאין נאמנות הכול רעוע והם הולכים ומתרחקים זו מזו, נבנות ביניהם חומות וקשה להם מאוד למצוא המשך בעמ' 3

מאמר ראש הישיבה

בונים עולם חדש

בעצמו. הבורא ראה עולם מקולקל הרס אותו ובנה אותו מחדש. וכשהוא בנה עולם חדש הייתה לו רק דרישה אחת:

נאמנות!

אמן זה הסוד של קיום העולם.

להיות נאמן, איש לאשתו ואישה לבעלה.

אפילו מבעלי החיים דרש הבורא נאמנות. גם על בעלי החיים כתוב "איש ואשתו": "מכל הבהמה הטהורה תיקח לך שבעה שבעה איש ואשתו, ומן הבהמה אשר לא טהורה היא שניים איש ואשתו" - זו לשון ייחודית וחריגה מאוד לקרוא לבעלי חיים "איש ואשתו".

ונכון שבעלי חיים לא נדרשים לנאמנות, אבל כשבונים עולם חדש, ה'יתברך רוצה לבנות את העולם אך ורק עם אלה שלא פגמו בנאמנות שלהם ולא השחיתו את דרכם כמו שאומר רש"י. זה תנאי הסף לעולם החדש, כדי שיהיה כאן סיכוי לאיזושהי מציאות מתוקנת.

אם אתה לא מרוצה מהחיים שלך, אתה לא חייב להרוס ולבנות אותם מחדש. אתה יכול לשקם אותם, אם רק תחזיר את הנאמנות לחיים שלך, אם רק תהיה נאמן באמת לאשתך, ואם רק תהיי נאמנת באמת לבעלך. התורה שייכת רק לעם ישראל, אבל נושא הנאמנות הוא נושא אוניברסלי, אפילו בני נוח נאסרו באשת איש, כי פגיעה בנאמנות זה לא תורה, אלא זה קיום העולם.

גם אם לא הייתה תורה ולא היו מצוות, הישר הפנימי

נבחר דבר אחד בלבד

אתם מכירים את ההרגשה שאתם כל כך מתוסכלים מהמציאות עד שהייתם רוצים להרוס הכול ולהתחיל מהתחלה? ישנן שכונות בירושלים שבנויות בצורה כל כך מזעזעת עד שנראה שאין שום סיכוי להתאים אותן לחיים שלנו היום, והפתרון היחיד הנראה באופק הוא פשוט לפרק את השכונה ולבנות אותה מחדש.

לפעמים זה פרויקט שאתה עובד עליו והסתבר לך, יצירה שאתה משקיע בה. לפעמים זה ממש כל החיים שלך. היית רוצה לפרק את הכול ולהתחיל מהתחלה ולא לחזור על הטעויות לאור כל מה שאתה יודע היום. ולפעמים זה כל העולם כולו. אתה מרגיש שאין תיקון למציאות, וצריכים כביכול להרוס את הכול ולבנות מהתחלה.

הבעיה היא שגם כאשר אתם בונים דברים מחדש, אתם לא יכולים להבטיח שלא תחזרו על אותן טעויות...

אבל נניח שהייתם יכולים לבנות את העולם מחדש, והייתם יכולים לבחור **דבר אחד בלבד שבוודאי יהיה מתוקן בעולם** - במה הייתם בוחרים? מהו הדבר החשוב ביותר לקיום העולם, לחיים של כל האנושות ולחיים האישיים של כל אחד ואחד?

תחשבו על זה...

הבחירה של בורא עולם

האמת היא שלא צריכים לחשוב יותר מידי. בורא עולם כבר גילה לנו את התשובה. הוא עשה את זה

תוכן מסקרן
בעבורך
בעמוד 5

בעל עסק?

”סְגוּלֵיךָ עֵת צָמְאוּ לְמַיִם עַל הַסֶּלַע הָךְ וַיֵּצְאוּ מֵיָם בְּצִדְקוֹ חוֹן חַשְׁרֹת מַיִם”

ישראל והעיקר שהם יזכו, ודווקא בזה נמדד גדולותו של צדיק אמיתי שיודע לרדת לפשוטים שבעם ולא רק להתעלות הוא לבדו וכל העם ישארו מאחוריו, ובוזה יובן מה שאנו מבקשים על הגשמים ואנו אומרים ”זְכוּר מְשִׁי בְּתִיבַת גּוֹמָא מִן הַמַּיִם. נְמוּ דְלָה דְלָה וְהַשְׁקָה צֵאן מַיִם. סְגוּלֵיךָ עֵת צָמְאוּ לְמַיִם. עַל הַסֶּלַע הָךְ וַיֵּצְאוּ מֵיָם בְּצִדְקוֹ חוֹן חַשְׁרֹת מַיִם” והכונה בזה על משה רבינו.

ולכאורה יש להבין מה היא מעלתו בזה שהכה את הסלע שאנו מבקשים שבגין זה יוריד לנו ה' גשמים והרי משה עבר על ציוי ה' והכה את הסלע ולא דיבר? אלא יראה לומר שמשה רבינו היה מוכן להפסיד את כל המעלה הרוחנית שלו ולא להכנס לארץ ישראל והעיקר שעם ישראל לא ינזקו שהרי הזוהר אומר שאם משה רבינו היה נכנס לארץ אזי בית המקדש לא היה נחרב לעולם ואז אם ישראל היו חוטאים אזי היו ח"ו נענשים והמקדש היה נשאר שלם. אבל עכשיו שמשה רבינו לא נכנס אזי ה' כילה חמתו בעצים ואבנים ולא בעם ישראל נמצא שמשה רבינו הכה את הסלע רק בעבור שרצה להגן על ישראל אזי בזכות צידקות גדולה זו של משה רבינו והמסירות נפש שלו אפילו שהפסיד מעלה רוחנית גדולה להכנס לארץ, מבקשים אנו שזכות זו של משה רבינו יעמוד לנו ויוריד לנו גשמים בעיתם ויזכנו למים האמיתיים שהם מימי התורה אכ"ר.

מי שנאמר עליו צדיק אזי ודאי שיש בו את כל הכוח הנצרך לאותו דור ואם לבסוף הגיע המבול זה עצמו הסימן שנוח לא פעל בכל כוחו שאילו כן ודאי היה נמנע המבול, וזה מה שאמרו שאילו היה בדורו של אברהם אזי הוא לא היה נחשב לכלום כי גם אם היה מסייע לדורו של אברהם אבינו, אין זה נחשב לעבודה כלל לפי גדולתו של נח, אלא עיקר מבחנו היה לבני דורו.

והנה חז"ל דרשו שאברהם הוא הראשון שקרא לקב"ה אדון, ויש להבין וכי נוח לא היה מתפלל לפני ה' שהרי ודאי שהחשיבו לה' אדון, ומה הוא הענין שאמרו שאברהם קראו אדון וכי ענין זה נמדד רק משום שאברהם ביטא בשפתיו את שם אדנות ממש ונוח לא? אלא יראה לומר שכמו שעבד שעובד אצל רבו אזי הוא עובד אותו בכל כוחו גם כאשר אין לו חשק ורצון שהרי מבין שהוא רק עבד ומצפה כל הזמן מתי רבו ישמח בו, ולכן רק אברהם עמד בענין זה שהרי הוא הלך מחיל אל חיל לעבוד את ה' והוסיף מעצמו תפילות על בני דורו והיה מוכן להפסיד מהדרגות הרוחניות שלו לטובת הכלל ולכן דורו זכה, ומשום כך ניתן לומר שאברהם אבינו קרא לקב"ה אדון, משא"כ נוח לא זכה לשמח את אדונו, ומשום כך לא ניתן לומר עליו שהוא קרא לה' אדון.

נמצא שהצדיק מוסר את כל מה שיש לו בעבור עם

”אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה”

הנה ידוע כבר, כי הצדיק האמיתי מוסר נפשו בעבור עם ישראל ואפילו אם הדבר יגרום לו הפסד רוחני גדול, ובדור המבול חז"ל מלמדים אותנו שנוח שהיה אז צדיק הדור כמו שכתוב ”אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה” לא זכה למנוע את המבול עד כדי כך שישנה דעה בחז"ל שדרשה את נוח לגנאי שאילו היה בדורו של אברהם לא היה נחשב לכלום.

ולכאורה דעה זו צריכה ביאור שהרי מי שדרשו לשבח זאת משום ששמא דורו של נוח היה קשה ומקולקל יותר מדורו של אברהם ומדוע דרשוהו לגנאי?

ויראה לפרש דלפי דרגת כל דור ודור כך הצדיק מקבל את הכוחות שלו והסיוע שלו מלמעלה, ובדאי שלנוח היה את הכוח והסיוע הדרושים לו לפי דורו הנחות ואם כל זאת הוא לא ניצל את מלא כוחו ועוזו שניתנו לו בשביל דורו, בעוד שאברהם אבינו ניצל את מלא הכוח ועוד הוסיף להשיב את בני דורו מעוון עד כדי כך שאמר על עצמו ואנכי עפר ואפר היינו אני מצד עצמי לא נחשב לכלום וכל כוחו שניתן לו זה בשביל לסייע לבני דורו, אך נוח לא הלך בדרך זו והמתין להם לבני דורו שיבואו מצד עצמם לשוב בתשובה והוא יסייע להם מכאן ואילך, ולכן יש מחז"ל שדרשוהו לגנאי כי

שו"ת של חסד ע"י בית הוראה "חוט של חסד"

הרה"ג ר' ירון אשכנזי שליט"א ר"כ חושן משפט
בישיבת "חוט של חסד" מנהל רוחני ב"קו ההלכה"
קו ההלכה הספרדי: *3030

דיני שאלת טל ומטר וברכת השנים

לברכת השנים, אלא ממשיך עד שמע קולנו ולפני שאומר ומלפניך מלכנו וכו', יאמר "ותן טל ומטר".

אם נזכר אחר שחתם שומע תפילה קודם שהתחיל רצה, יאמר מייד "ותן טל ומטר".

אם התחיל רצה וכו', חוזר לברכת השנים. שלחן ערוך (סוף סימן ק"ז) ואפילו אם התחיל רק תיבת "רצה" בלבד צריך לחזור לברכת השנים. שו"ת יביע אומר (חלק א') סימן כב אות ח).

אם אמר ברוך אתה ה' ועוד לא חתם "שומע תפילה" יאמר "למדני חוקיך" ויאמר "ותן טל וכו' ומלפניך מלכנו וכו'".

אם המשיך את תפילתו ונזכר אחר כך קודם שגמר תפילתו חוזר לברכת השנים. (כף החיים סעיף קטן ט"ז).

אם סיים תפילתו, דהיינו שהגיע ל"יהיו לרצון" השני, אף שעוד לא עקר רגליו לומר עושה שלום, צריך לחזור לראש התפילה. על פי הבית יוסף בסימן תכ"ב.

אם הוא מסופק אם אמר ברוך עליו או לא, צריך לחזור לברך עליו, עד שלשים יום. (שלחן ערוך סימן ק"ד סעיף ח).

אם אמר תשעים פעמים בליל ז' בחשוון "רופא חולי עמו ישראל - ברוך עליו", הרי הוא בחזקתו שאמר כראוי ואין צריך לחזור. משנה ברורה (סימן ק"ד סעיף קטן מ).

צריך לחזור שוב ולהתפלל מחדש שמונה עשרה, ואין זה דומה לראש חודש שהשוכח בתפילת ערבית אין מחזירין אותו, והטעם משום שאין מקדשין את החודש בלילה ולכן אם שכח יעלה ויבא אין חוזר, מה שאין כן לגבי בקשת הגשמים שאם שכח לומר ברוך עליו צריך לחזור. כן כתב הברכי יוסף, והביאו משנה ברורה (סימן ק"ז סעיף קטן ו).

ואם שכח לומר ברוך עליו ונזכר ישנם כמה חילוקי דינים:

אם נזכר בהיותו עדיין בברכת השנים, חוזר שוב לתחילת הברכה.

אם נזכר לאחר חתימת הברכה קודם שהתחיל "תקע בשופר", הספרדים אומרים במקומו "ותן טל ומטר לברכה על כל פני האדמה" וממשיך תקע בשופר. שלחן ערוך (סימן ק"ד סעיף ו) ומחזיק ברכה (שם סעיף קטן ב). והאשכנזים אומרים בברכת שומע תפילה "ותן טל ומטר". משנה ברורה (סימן ק"ד סעיף קטן ט).

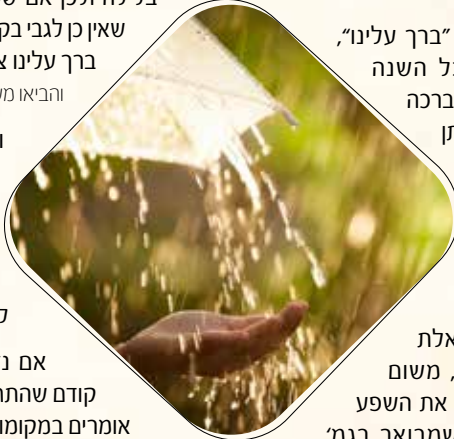
אם נזכר אחר שהתחיל תקע בשופר וכו', אינו חוזר

במוצאי שבת הבא עלינו לטובה ליל ז' בחשוון בתפילת ערבית מתחילים לשאול את הגשמים.

הספרדים נוהגים לומר "ברך עלינו", והאשכנזים שאומרים כל השנה "ברך עלינו" משנים בתוך הברכה במקום "ותן ברכה" לומר "ותן טל ומטר לברכה" ניתן תקציר ההלכות הנחוצות למי ששכח או מסופק אם אמר ברוך עליו כיצד עליו לנהוג.

חז"ל תקנו לומר את שאלת הגשמים בברכת השנים, משום שכידוע הגשמים מסמלים את השפע הברכה והפרנסה, כמו שמבואר בגמ' בתענית (דף ז) כמה וכמה מעלות ליום הגשמים.

מתחילים לשאול בארץ ישראל מליל ז' במרחשון בתפילת ערבית, (ובחז"ל מתחילים לשאול הגשמים ששים יום אחר שמחת תורה) ואם שכח ולא הזכיר,

מים קרים על נפש עייפה

הנער הצעיר הבין מתוך דברי הדרשן שהוא מאשים את התושבים בבצורת הקשה הפוקדת את מחוזותיהם, שום יבול לא צמח בשנים האחרונות וכאילו האדמה מצמיחה קוץ ודרדר.

מצמיחה קוץ ודרדר.

מספר שנים לפני שהתפרסם שמו של הבעל שם טוב בעולם כשהיה עוד נער צעיר נוהג היה להסתובב בין העיירות ולחפש אחר יהודים פשוטים עמלי כפיים והיה מחזק אותם באמונה, מתעניין בחיי היום יום שלהם ומשמח את רוחם. באותה תקופה איש לא הכירו ושמו טרם התפרסם, האנשים אליהם פנה הבעל שם טוב לא ניסו לתהות על קנקנו שכן היו אנשים תמימים ופשוטים. כשהיה הבעל שם טוב פותח פיו היו מתקרבים עוד ועוד אנשים לשמוע את דבריו בעיניים בורקות וזכו להתחזק ולהתעודד.

יום אחד במהלך נדידותיו הגיע הבעל שם טוב אל עיירה שאנשיה עובדי אדמה ועמלים לפרנסתם מיום ראשון עד יום שישי בעבודת כפיים, הלך הבעל שם טוב וחיפש אחר יהודים לחזקם אך לא מצא אפילו לא אדם אחד השדות היו ריקים למרות שזהו יום של חול גם הבתים היו ריקים כאילו העיירה שוממת ואין בה רוח חיים.

הבעל שם טוב ניסה את מזלו בבית הכנסת המרכזי ואכן לשמחתו ראה שבית הכנסת גדוש באנשי העיירה, נשים בעזרת נשים יחד עם ילדיהם הרכים, גברים ונערים בעזרת הגברים. במרכז בית הכנסת עמד דרשן שנאם ובקולו העבה ותקיף מתוך דבריו התקפים היה ניתן להבין שסיבת ההתכנסות הינה שנת בצורת קשה וכך פנה אל התושבים בטענה שלא מקפידים הם על לימוד התורה ועל התפילה, אלא עסוקים הם בעבודת האדמה, המשיך הדרשן: "גשם אתם מבקשים? השם אלוקי ישראל לא ייתן לכם גשם.. האם הקדשתם זמנכם ללימוד התורה? מדוע שייתן לכן לכם גשם?"

הנשים החלו בוכות ואילו הגברים משפילים מבטיהם ואין איש פוצה פיו והדרשן ממשיך לייסרם במילים קשות.

הנער הצעיר הבין מתוך דברי הדרשן שהוא מאשים את התושבים בבצורת הקשה הפוקדת את מחוזותיהם, שום יבול לא צמח בשנים האחרונות וכאילו האדמה

זה את זו, וכל שכן לשמור על הקשר שביניהם לאורך ימים ושנים.

וכל שכן אם אתם נשואים, כאמור. אל תפזר את האהבה שלך, היא שייכת לאשתך. וגם את - אל תחפשי יחס משום אדם, רק מבעלך. היושר מחייב את זה.

נאמנות היא סוד השמחה

בשבוע שעבר דיברנו על האהבה שבין איש לאשתו שהיא אבן היסוד של העולם, ושוב אנו רואים זאת בפרשה שלנו. עולם מוצלח זה עולם שבו בני זוג הם החברים הטובים ביותר, "רעים האהובים".

וזה מה שאנחנו מברכים את החתן והכלה תחת החופה: "שמח תשמח רעים האהובים כשמחך יצריך בגן עדן מקדם".

הזוג הקדוש הם רעים אהובים, אהבה שלא קיימת בשום מקום אחר וכלפי שום אדם אחר, והם גם רעים - החברים הטובים ביותר והקרובים ביותר, ואין כזו חברות בעולם.

אבל זה לא מספיק. כי נשאלת השאלה: מדוע צריך לכתוב "כשמחך יצריך וכו'" תברך אותם "שמח תשמח רעים האהובים" וזהו, בשביל מה צריכים דוגמאות והמחשות?

אלא שזה חלק בלתי נפרד מהברכה. אדם וחווה בגן עדן היו יחידים בעולם. לא הייתה שום אישה חוץ מחווה ולא היה שום איש חוץ מאדם.

השמחה המושלמת תלויה בכך שאין בחיים שלכם אף אחד אחר.

וגם היום שהעולם מונה מיליארדים של בני אדם, אנשים ונשים - זוג שרוצה שמחה אמיתית חייב להיות כמו אדם וחווה בגן עדן. אתה צריך לדעת שאין שום אישה, אל תראה שום אישה, שום אישה לא קיימת עבורך. אתה מכיר אישה אחת בכל העולם הזה - את אשתך. ואת צריכה לדעת שאין שום גבר, אף אחד לא יכול לתת לך חום ואהבה, אף אחד לא יכול לחמוד אותך או להסתכל עלייך. יש רק אחד בעולם, בעלך.

וכמובן, זה אומר שאסור להשוות את בן הזוג לאף אחד ולאף אחת. אם לא קיים אף גבר ואם לא קיימת אף אישה - אין מה להשוות את בן הזוג שלכם לאף אחד אחר. אין מקום להשוואה, כי אין כלום. כי שמחה אמיתית זו רק השמחה של השמח בחלקו. ורק כאשר אתה לא משווה - אתה יכול לשמוח בחלקך באמת.

יוצא שהנאמנות מביאה שמחה אמיתית ועמוקה!

וזו ההתחלה של התורה. התורה מתחילה בבניין העולם בזוגיות, ב"פרו ורבו" שזה אומר ילדים טובים שנוגדים אך ורק להורים נאמנים שיש ביניהם מערכת יחסים בריאה וקדושה, כמובא בספר החינוך. וזו ההתחלה של העבודה שלנו להיות נאמנים ולשמור על הלכות הברית והצניעות. וזה השער לקיום העולם וללימוד ולקיום כל התורה כולה.

בברכת שלום ומבורך

הזדעזע הבעל שם טוב למשמע הדברים הגביה את קולו ואמר "חדל" לכיוון חלל האוויר, כולם הפנו מבט תמה כלפי הנער הלבוב שבגדים בלויים ורק פניו העדינות קורנות בטוהר מיוחד. הביט הנער בדרשן במבט ישיר ואמר לו: "באיזה רשות מטיף אתה דיבורי תוכחה כלפי האנשים, מדוע חפץ אתה לצער יהודים פשוטים אלה ופוגע באמונתם התמימה כלפי בוראם? תדע שדברי התוכחה שלך פוצעים את נשמתם הטהורה ואין זה רצון השם כלל".

הדרשן שלא ציפה להתקוממות מצד התושבים הפשוטים ובטח שלא מבחור צעיר כל כך יצא ועניו מושפלות בקרקע..

מילותיו של הבעל שם טוב חדרו לליבם של תושבי הכפר ועיניהם אורו, חיוך עלה על שפתותיהם, המשיך הבעל שם טוב בדבריו והפעם פנה בקולו הנעים והרגוע אל התושבים: "דעו לכם כי הקב"ה אוהב אתכם ומחכה לכם, מצפה ומיחל

לקרבתכם, אל נא תעצבו שכן הצער מביא את האדם למקום לא טוב ואינו רצוי בפני הבורא כלל, הבצורת הקשה שגורמת לכם הפסדים כלכליים ורעב היא מאת השם יתברך שכל רצונו זה אמונתכם בו, בורא העולם מתענה על תפילתכם הנאמרת בתמימות ובטוהר לב"

יצא הבעל שם טוב החוצה והחל בריקוד ובשירה להשם יתברך על כל הטוב. אחריו יצאו הגברים והנערים בריקוד שמח כשאמונה חדשה מפעמת בקרבם, היהודים הפשוטים חשו כי גם הם יכולים לעבוד את בורא עולם ולהסב לו נחת. תוך כדי ריקודי השמחה נרטבו עד לשד עצמותם מגשמי ברכה שירדו להשקות את האדמה החרבה.

לפתע ענן אפור הציץ בשמיים והחל ממטיר טיפה ועוד טיפה וגשם יורד על בגדיהם ומרטיב את האדמה שחיכתה כל כך הרבה זמן למים. וכמו דברי הבעל שם טוב כך הגשם "מים קרים על נפש עייפה".

שומרים על קדושת ביהבנ"ס - לוסדים הלכה

חובה להחזיר

את הספרים למקומם

(מתוך הספר: בית הכנסת כהלכה)

זנגוויל

החורף מגיע ואיתו הצינון. הא לכם תרופת פלא שתכין אתכם לחורף ואולי אפילו תאמצו אותו לכל עונות השנה.

זנגוויל או בשמו השני- ג'ינגר, נחשב לארון התרופות הקיים בטבע, הוא משפיע על מערכת החיסונית באופן מפתיע

להלן מיתרונותיו על קצה המזלג:

* נלחם במחלות- מחקרים רבים מוכיחים שג'ינגר מפחית משמעותית תאים לא בריאים בגוף ומחסל אותם לגמרי, ובודאי שמעניק ומחדש תאים בריאים- מונע מחלות בעתיד.

* הג'ינגר מכיל רכיבים אנטי-דלקתיים חזקים אשר יכולים לסייע במניעת כאבים הנלווים לשיגדון, דלקת מפרקים וכן מוריד נפיחות ומפחית כאב הנובע מדלקות מפרקים. ג'ינגר מסייע גם לאנשים הסובלים ממחלות אחרות שנגרמות או מונעות ע"י דלקת כדוגמת: השמנת יתר, סוכרת, אלצהיימר ונלחם במחלות אוטואימוניות.

* הג'ינגר מחזק את המערכת החיסונית ולכן ניתן להשתמש בו כתרופה טבעית לטיפול בצינון ובשפעת. בנוסף, הג'ינגר מכיל רכיבים אנטי-נגיפיים, אנטי-פטריותיים ונוגדי רעלים. באמצעות גרימת הזעה ופליטת חום.

אם נסכם הכל- הג'ינגר מאיץ תהליך מטבולי בגוף שזה

בעצם חילוף חומרים ומביא את הגוף לאוטופגיה-תהליך של פירוק עצמי שמתרחש בכל תאי גופנו. התהליך הגורם לניקוי התא מפסולת.

איך אוכלים אותו?

כידוע הג'ינגר חריף מעט, ואפשר אפילו לומר עליו לא טעים. בכל אופן, ניתן להכניס אותו לשייקים להכניס כ- שלוש ס"מ של ג'ינגר קלוף לבלנדר ביחד עם עוד שלוש פירות אהובים, ניתן להכניס שם אוכמניות, תותים, קיווי, מנגו, בננה גם תתן לו מרקם וטעם. אם חסר מתיקות כדאי להשתמש בממתק טבעי בריא (קל יותר למצא אותו על המדפים, חפשו את הסימון הירוק), ניתן גם להוסיף לו מעט עלי נענע טריים, ותופתעו כמה שהוא יצא טעים ובריא.

רעיון נוסף לשימוש בג'ינגר- לכתוש אותו ולהכניס בסלט ירקות ח'.

ניתן גם להכניס ג'ינגר מגורד לסלט פירות, או לכוס תה חמה.

נסו אפילו להכניס אותו לעוגיות- דרך טובה לגרום גם לילדים לצרוך אותו.

בברכת חורף בריא.

זנבזנב

האדמו"ר מפיאסנה זי"ע הי"ד ד' חשון

לאורם נלך הילולא דצדיקאי

קו האמונה
02-6444250

ראיתי יהודי זקן מנקה את הרחוב, פניו היו יפות אך גופו שבור לגמרי, השכינה הייתה נסוכה לו על הפנים, ניגשתי אליו ואמרתי לו, "שלום עליכם!" ענה לי במבטא פולני: "עלייכם שלום", שאלתי אותו יהודי יקר, "אמור לי, מאיפה אתה?" "מפּיאָסנָה", הוא ענה. התרגשות גדולה אפפה אותי. פעם ראשונה שאני פוגש ניצול מש"ם.

האם פעם אחת ראית את רבי קלונימוס קלמן? שאלתי. השיב: "ודאי! אצלו למדתי כל ילדותי. בגיל אחת עשרה הגעתי לאושוויץ. חשבו שאני בן שבע עשרה. שלחו אותי למחנה עבודה. אין לי אף אחד, אני לבד בעולם."

אמרתי לו: "ידידי, אני חסיד של רבי קלמן אולי תואיל לומר לי משהו בשמו." הוא הביט בי ואמר: "אחרי המחנות אתה באמת חושב שאנחנו עוד זוכרים? אך דבר אחד אני זוכר שאמר לנו שוב ושוב ולא אשכח כל החיים." מתוך האש לוחש לי ואומר "הדבר הכי גדול בעולם הוא לעשות טובה למישהו אחר".

"במחנה, כשהבנתי שכל המשפחה שלי הלכה, קמתי בלילה ורציתי לשים לחיי סוף אז שמעתי את קולו של הרבי בתוך אזני: "ילדים יקרים זכרו לעשות טובה למישהו אחר, אתה יודע כמה טובות אפשר לעשות בלילה באושוויץ? סביבך על הרצפה אנשים שבורים כל הלילה ישבת, הקשבת, עודדתי, ונחמתי - נשארתי בחיים."

"גם היום לפעמים איני מוצא טעם לחיי, נכנס לים, אך שוב קולו בתוך אזוני: 'הדבר הכי גדול... אתה יודע, כמה טוב אפשר לעשות ברחובות של תל אביב?' "הדבר הכי גדול בעולם הוא לעשות טובה למישהו אחר!". זכותו הגדולה תגן עלינו, ובמהרה יקום את דמו יחד עם ההרוגים על קדושת השם.

הרה"ק רבי קלונימוס קלמיש שפירא - נולד בעיר גרודזיסק ונקרא בשם סבו הרה"ק בעל ה"מאור ושמש".גאון בנגלה ובנסתר היה. ענוותן מופלא. מלומד בניסים היה ורבים נושעו מברכותיו. כשהיה שומע על בחור שנקרא לשמש בצבא הפולני היה מוכן לפזר עליו את כל הונו היה מוציא עליו ממון רב לשוחד, עושה תחבולת שונות ואינו נח ואינו שקט עד כי ישוחרר.

בשנת ה'תרפ"ג הקים ישיבה בשם 'דעת משה' ע"ש חותנו. בעוד שהוא וביתו חיו תמיד בצמצום ודחקות, היה מעמיס על עצמו חובות רבים נוספים מחמת עול החזקת הישיבה ברווח ובכבוד, אף על גופו ובריאותו לא חס.

בשנת ה'ת"ש הנאצים ימ"ש הפציצו את וורשה ופגעו בבני יחידו. לאחר מספר שעות התפוצץ פגז ליד ביה"ח שהרג את כלתו. בנו נפטר ל"ע ביום השני של חג סוכות. באהבה רבה הצדיק עליו רבינו את דינו, ומפני קדושת החג הבלג על יגונו, ואפילו אנהה קלה לא הוציא מפיו הן בעצם יום החג והן בשבת שחל למחרתו. זמן קצר לאחר מכן נפטרה גם אמו. למרות בקשות חוזרות ונשנות סירב להצעת הבריחה והעדיף להישאר עם חסידיו בגטו עד הסוף. כתביו הוטמנו בבור, ולאחר המלחמה נמצאו בדרך נס ע"י גוי, שחפר בגיטו וכך הובאו לדפוס. נלקח למחנה העבודה בבודז'ין באזור לובלין וב-ד' בחשון ה'תש"ד העלו את רבינו עם רוב אנשי הגטו על מוקד משרפות הכבשן. חי כ-54 שנים.

המשפט השגור בפיו והיה אומר בכל הזדמנות: "הדבר הכי חשוב בחיים זה לעשות טובה ליהודי אחר".

סיפור שסיפר רבי שלמה קרליבך זצ"ל אודות הרבי מפיאסנה, וזה לשון הסיפור: לפני כמה שנים, בתל אביב,

בעל עסק?

רוצה ברכה
להצלחת העסק
וגם -
פרסום חינם!

הזמן עכשיו!! עמדה של ספרי הרב שלום ארוש שליט"א

02-5308000 | 052-2240696

בין לקוחותינו:

רשמים ממעמד הפרנסה האירוע היוקרתי של השנה - אלול, תשפ"ב

אל מול הכותל המערבי התקיים מעמד פתיחת הפרנסה.
ערב מיוחד המסגל לפתיחת הפרנסה.
במהלך הערב התקיימו תפילות מרגשות וסגולות
ביתחוד לפתיחת השפע והפרנסה. כמו כן נהנו
המשתתפים מסעדת שף מפוארת מאוד ומשי יוקרתי
מבית חברת הצרכים.

ביננו מבחוץ להשיב אל הלב

הרב ישראל אלקיים
מהמרצים הבכירים
של "חוט של חסד"

ושאבתם מים בששון

מה גרם למעינות המים של היהודי להתייבש בתוך חודשיים?

אחד מעשירי סאלי, ישועה שפורטש היה שמו, והתאונן על מקרה מצער אשר קרהו. וכך היה המקרה, אותו יהודי רכש פרדס גדול מישמעאלי אחד ושילם עליו טבין ותקילין ככל אשר הושת עליו, כי היו באותו פרדס שני מעיינות מים זכים ומתוקים והוא סבר שיתעשר ממכרם, אך בקושי חלפו חודשיים ימים, ושני המעינות יבשו ואין בהם לחלוחית.

ביקש האיש את ברכת רבנו כי תשוב הנביעה למעינות. אדהכי והכי, תוך כדי שהיה יושב במחיצת רבנו, נטל העשיר כד מים שעמד על השולחן, מזג לעצמו כוס מים ושתה לרוויה, אך על שתיית המים לצמא לא בירך שהכל וגם בורא נפשות לא אמר. נענה רבנו ואמר: אכן נודע הדבר כי מחמת שאינך מברך על שתיית המים, לא לפני ולא לאחריה, אינך ראוי לברכת המעינות. כל עוד והיו ברשות הישמעאלי, לא תבעו המים את עלבונם, אך כאשר זכו ובאו ברשותו של יהודי כשר, שמחו המים כי עומדת להתמלא משאלתם' אנו רוצים להיות קרובים למלכו של עולם' והלא מקרא מלא דיבר הכתוב, 'ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה', בששון ראשי תיבות 'ביברכות' שיתים 'שיהכל ז'בורא ז'נפשות - אזי יתקיים המשך הפסוק ממעיני הישועה.

קיבל האיש על עצמו להקפיד לברך על המים, ואף את עצת רבנו קיבל להעמיד שומר שיפקח על כל יהודי השותה מן המעינות, שיברך על המים לפני שתייתו ולאחריה, והנה, לאחר 24 שעות שבה נביעת המים במעינות.

דור המבול הרבו לחטוא, עד שהשם החליט לנקות את העולם, ולסדר אותו מחדש. ירד מבול ששטף את העולם והרס הכל מלבד משפחתו של נח וחיות בודדות מכל מין.

כתוב בפסוק: "בַּיּוֹם הַהוּא נִבְקְעוּ כָּל מַעְיְנוֹת תְּהוֹם רַבָּה" התגרבו המעינות מלמטה, וכתוב במדרש שיצאו מעיינות חמים מאוד. וכל זה הגיע להם במידה כנגד מידה, על כך שלא שמרו על עצמם וזנו את עיניהם במה שלא שייך להם. כפי שאומרת הגמרא (סנהדרין קח.): "רבי יוסי אמר: דור המבול לא נתגאו אלא בשביל גלגל העין שדומה למים. שנאמר: זיקחו להם נשים מכל אשר בחרו'. לפיכך דן אותן במים, שדומה לגלגל העין שנאמר: 'נבקעו כל מעינות תהום רבה, וארבות השמים נפתחו'."

ומסביר שם המהרש"א זהו שעשה עמם הקדוש ברוך הוא מידה כנגד מידה. שכשם שהם פתחו עיניהם, ונגלה כל הלבן המקיף את השחור, שהיה ראוי לו להיות מכוסה אם היו עוצמים עיניהם מראות ברע, כך דן אותם במים, שהם גלגל העולם, וכיסה בו את עין הארץ.

וכך היא ההנהגה בעולם מידה כנגד מידה, ועלינו להתבונן במעשינו "נחפשה דרכינו ונחקורה", לראות מה עלינו לתקן. וכשמתבוננים בזה, זה חסד גדול מאוד שהשם מראה לנו כבר בעולם הזה מה שצריך לתקן כדי שנוכל להגיע לעולם הבא נקיים בע"ה.

סיפר הגאון רבי יוסף משאש זצ"ל, ששמע מפי הגאון רבי רפאל אלנקווא זצ"ל, כי פעם הגיע אל רבנו האור החיים הקדוש, יהודי

חיזוקו
מתחזקים בשמירת שבת

לימוד תורה בשבת

אין למעלה משכרו של העוסק בתורה, שמצות תלמוד תורה כנגד המצוות כולן... ושעה אחת של לימוד תורה בשבת, שווה למאה שבעים מיליון שעות של לימוד בימי החול (בהלכה ובאגדה)

לקבלת מטרים מחזקים 052-6672221

ספר חדש עכשיו על המדף!

"השם אוהב תפילות של ילדים"
מאת הרב שלום ארוש שליט"א

נחטף מהמדף!!!

השם אוהב תפילות של ילדים

זכאת גדולה לחפיץ במליוניו! חזרתנות לקנות לכבוד החגיגה

להזמנות 052-2240696

- ספר חינוכי לילדי ישראל
- סיפורים מהיי היום יום מרתקים ומחזקים
- הילדים ילמדו להודות ולהתפלל בכל מצב ולראות ניסים וישועות
- ציורים צבעוניים ומרהיבים ביופיים
- ספר חיזוק להורים וילדים כאחד
- מתאים לבתי ספר, גנים ולכל בית יהודי

ילדון חידודון

רוצה לזכות בפרס? שלח לנו סיפור תודה בעל תוכן ייחודי ותזכה בפרס ללא הגרלה
al5308000@gmail.com | 02-5812252

ילדים מספרים תודה

באיזה פסוק מוזכר נביא ואביו של שופט?

תשובה לפרשת וילך:

תלמידו של אדם חביב עליו כגופו וכך היה יהושע חביב על רבו משה (רשי לא כט)

זוכה לפרשת וילך: מ. כץ, טבריה.

al5308000@gmail.com | 02-5812252

לפני תחילת שנת הלימודים.

משלוח של תודה

התחלתי כבר להילחץ ממש לא ידעתי מה לעשות, פניתי לה' יתברך ואמרתי לו, אבא היקר תעזור שיגיע כבר המשלוח שלם, יפה בדיוק כמו שרציתי.

שלום.

שמי תהילה ויש לי סיפור תודה שרציתי לשתף אתכם.

ואז צץ במוחי המדור בעלון 'ילדים מספרים תודה' והתחלתי מיד לומר תודה לה' יתברך שמצאתי את החפץ בדיוק כמו שאני אוהבת, תודה רבה שיש לי את האפשרות לקנות, תודה רבה שהמשלוח מתעכב וממש עוד כמה ימים מתחילה השנה החדשה, תודה שיש לי הכל חוץ מהחפץ הזה והוא ממש נחוץ לי, והוספתי עוד תודות לה'.

לפני שהתחיל זמן הלימודים, בחופש הגדול הזמנתי דבר שהיה חשוב לי ללימודים, בהזמנה כתבו שתוך חודש מיום ההזמנה יגיע אי"ה המשלוח.

עבר חודש וחיקיתי לראות אם יש סימן להגעת המשלוח אך לא היה שום דבר המעיד על כך שהמשלוח אמור להגיע.

לאחר מכן אמרתי את המזמור לתודה מספר פעמים, והלכתי לישון.

חיקיתי בסבלנות לראות אול כבר הגיע המשלוח או שטעו בכתובת, אבל הכל היה תקין.

כעבור ימים בודדים קיבלנו הודעה שהמשלוח הגיע, שמחתי מאוד שהוא הספיק להגיע ממש

עבר חודש וחצי והנה אני עומדת ימים ספורים

חסד | תשרי

להיות חסיד פרושו לדבוק במידת החסד.

(א.ב. של החיים)

לקבלת מטרים סחוקים - 052-6672221

פתרונות יש לשלוח עד יום שני למייל: al5308000@gmail.com או לפקס: 02-5812252 | יש לציין שם מלא, כתובת מלאה וטלפון

עשיונות

אות פחות

כתבו מילה בת ארבע אותיות בטור א, הפחיתו אות וכתבו את התוצאה בטור ב, הפחיתו אות נוספת וכתבו את התוצאה בטור ג'
האות הראשונה שנשמטה כתבו בקוביה בצד ימין, האות השניה שנשמטה כתבו בקוביה בצד שמאל אם פתרתם נכונה, יצא לכם חלק מהתפילה על הגשם

	טור ג'	טור ב	טור א	
1. ידו בצלחת / יחידת משקל של אלף ק"ג / מילת זרז				1.
2. החכם מכל אדם / זעזוע, תדהמה / מילת שאלה				2.
3. סמל להשכנת שלום / סכום כסף רב / כן				3.
4. עוצר, מסכל / פנים אל פנים / בשבילו				4.
5. נקבת הטלה / רקטה / בשבילי				5.
6. עשה חור / בן מרים / חס ושלוה (ר"ת)				6.
7. מילת ברכה / לא חצוי / כינוי מזהה לאדם				7.
8. ידידה / יותר מחצי (כ"ח) / גיבוב, תל				8.
9. מלמד, העוסק בהוראה / ראש הממשלה (ר"ת) / גוף שלישי זכר רבים				9.
10. רושם / הפסיקו לבעור / בתוכו				10.
11. ירק טרופי צהוב ומוארך / הרכיב, התקין / זכר				11.

התוצאה: " _____ "

זוכה לפרשת וילך: חיה שטרית, חיפה.

חינוך באהבה הרב יצחק אבוחצירא

הרב אבוחצירא- יועץ, מאבחן ומטפל
לייעוץ טלפוני ללא תשלום
בימים ג' - ד' משעה 8-10 בערב
נייד: 054-8434435

בית ושמו בית ספר פרק ח'

הורים יקרים, גם בפרק הנוכחי אני נמצא בהדרכת ההורים בזמן התנגשות עם המסגרת. ומה באשר למסגרת הלימודים?

אתם צודקים. גם להם מגיע איזה משפט. דע לך מורה או מנהל יקר, מלאכתך היא מלאכת שמיים. רק אתה וה' יתברך יודעים את כוונת ליבך. שים לב שלא תהיה ח"ו מלאכת ה' רמיה.

בסיימה של מלחמה

לפני מספר שנים, הייתי עד למקרה בו ניסו ההורים לכופף את ההנהלה לדרישתם. המורה סיפר, שהילד עושה בכיתה ככל העולה על רוחו, ההורים טענו שהילד בסדר גמור ורק שאין לו כימיה עם המורה, כי המורה לא מתייחס אליו מספיק. אבל המורה טען מה אתם רוצים ממני, הילד הופך לי את הכיתה, בואו בבקשה לראות את הילד, תציצו ותראו בעצמכם. ההורים לא היו מוכנים לשמוע, הם "הגנו" על הילד במסירות נפש, התעקשו ונלחמו עם המורה וההנהלה. לאחר חודש של מלחמה עיקשת, ההנהלה סילקה את התלמיד. ההורים לא ויתרו ופנו לפיקוח של משרד החינוך, לאחר שיחות משותפות וביורור הדברים, שגם הם לקחו עוד חודש שבו הילד היה בבית, משרד החינוך חייב את הנהלת הת"ת להשאיר את הילד עד סוף שנת הלימודים.

סידרת "התעללות"

מה אומר לכם, הילד עבר סידרת "התעללות" גם מההורים וגם מהנהלת בית הספר. כי הסיפור לא נגמר בחזרתו לבית הספר עד לסיום השנה, על כל בעיה קטנה, היו זורקים אותו לבית, הוא קיבל מכתבי ביקורת והשעיות בשביל כל התלמידים, ההנהלה הייתה מזמנת את ההורים לשיחה בבית הספר כל שני וחמישי.

לא היה לילד טוב, התדמית השלילית של ילד מופרע, שגם ככה קצת הייתה לו, רק התעצמה. לאחר חודשיים, הילד בעצמו כבר לא רצה להגיע לבית הספר והיה

מוצא כל יום תירוץ אחר, אבל ההורים הרי רצו להילחם במורה, אז הם היו מכריחים את הילד ללכת לכיתה, בקיצור התעללות. שימו לב, אף אחד לא הרוויח בסיפור הזה, הילד היה מגיע כל בוקר בכוח לכיתה, היה מפריע ונשאר במסדרון וההורים היו באים כל שבוע לריב עם ההנהלה. זה נמשך כמעט חצי שנה.

בסוף השנה, התלמיד סולק ועבר לבית ספר אחר. מי הרוויח?! רק היצר הרע שחגג על כל הסיפור.

אנחנו לא כולבוטק

לכן במידה ואנו חשים, שנעשה עוול כלפי הילד שלנו מצד המורה או ההנהלה, עלינו לברר היטב את העניין ולא להטיח האשמות לפני בירור יסודי.

כמובן עדיף לבצע עבודת שטח ותחקיר לפני שיחה עם המחנך. לאחר שהוברר מעל לכל צל של ספק שאכן הילד אינו מקבל את היחס המגיע לו, או לחילופין ח"ו מקבל יחס שלילי, עלינו לנהוג בחכמה וביישוב הדעת ע"מ לא להחריר את הבעיה. חשוב מאוד להתייעץ עם יועץ חינוכי, שמבין כיצד המערכת באותו המוסד מתנהלת ומה הדבר הכי טוב לעשות. לא נשכח את המטרה, אנחנו לא "כולבוטק" משרד חקירות, או משרד מבקר המדינה. אנחנו רוצים שהילד שלנו יהיה טוב והוא ילמד ויצליח כמו כולם.

חבל שהילד יסבול

במקרים שכאלו, כאשר שוחחנו עם המורה או ההנהלה בדרך ארץ, ואנו רואים שבאמת הצד השני לא מעוניין להגיע להבנה, חבל שהילד יסבול.

אין טעם להיות עקשניים ולמות למען "הצדק", עלינו לפעמים להיות מופסדים במערכה אחת, בכדי להרוויח מערכה אחרת. על מה אני מדבר? במידה ואנו חושדים שנעשה כלפי הילד עוול או חוסר צדק, העדפה, פרוטקציה, או כל דבר דומה.

בודאי זה מרגיז ואפילו מקומם. המחשבות הראשונות שעולות לנו הם "איך הוא יכול להתעלל בילד שלי, מי יודע מה הילד המתוק שלי עובר כל יום בכיתה..."

בדיחות הדעת

טיפש מתקשר לאשתו באמצע היום ושואל את אשתו: "על מה את חושבת?"

עונה אשתו: "על כלום."

אומר הטיפש: "איזו טלפתייה, גם אני?"

העלון מוקדש להצלחת

דוד בן רינה
מירב בת שרה

להקדשת העלון: 02-5308000

אנחנו בהחלט יכולים להיכנס לתוך מחשבות שליליות, ליצור תדמית גרועה על המורה או ההנהלה ומכאן ועד "אין משחקים שברו את הכלים" הדרך קצרה. אמנם הצדק איתנו וכו' וכו' אבל איך אומרים "אל תהיה צודק היה חכם".

לא בכל מצב

כמובן כל מה שכתוב לעיל, מדובר על בעיות סבירות ונורמאליות. כאלו שיכולות להיפטר ע"י יועץ, מפגש נוסף עם ההנהלה, שיחה עם הרב המדריך את ההנהלה, או עם נשיא המוסדות וכו' אם נשקיע קצת נוכח לראות תוצאות טובות בצורה מכבדת. והכי חשוב שהילד לא יפגע מכל העניין, כי גם אותו צריך לקחת בחשבון בכל החלטה. אך במידה וישנה התעללות מסוימת מצד החברה או ח"ו איש צוות, במידה וקיימת בעיה פיזית או נפשית, נידוי חברתי, בעיה חמורה יותר כמו קלקול רוחני או איזה התעסקות מינית וכדו', או כזו הנוגעת לכלל התלמידים, אסור לנו בשום פנים ואופן לשתוק.

עלינו לברר היטב אם הפרטים נכונים, להתייעץ עם רב חשוב וליידע את הגורמים המקצועיים לכל תחום ועניין. והכל בצורה חכמה, מתוך כבוד לכל תלמיד ולכל איש צוות, בצורה שח"ו הילד שלנו לא ייפגע או יצא שם רע על מי שהוא, אבל לפעול. לא להזניח, לברר ולפנות לגורם או דמות שיכולה להיכנס לעובי הקורה והנהלת בית הספר תעבוד עם הדמות הזו בשיתוף פעולה. בקיצור כל בעיה פותרים, בתפילות, בסבלנות, בישוב הדעת ובהצלחה!

איך מוריהחיים אצלך את כניסת השבת?

שתפו אותנו

בטיפים, עצות ורעיונות מנסיונכם

איך וכיצד ניתן להכניס את השבת מוקדם ורגוע יותר.

וכן רעיונות וחיזוקים בנושא קבלת שבת מוקדם.

תשובות ניתן לשלוח

במייל: al5308000@gmail.com | בפקס: 02-5812252

לשולחים תוכן ערכי ומיוחד תשלח מתנה וכן פרסום בעלון

מחזקים בקבלת
שבת מוקדם

איטש לרעהו

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

ליקוט ועריכת: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

שבת קודש ד חשון תשפג: הדלקת נרות: ירושלים: 5:18 תל-אביב: 5:32 חיפה: 5:23 מוצאי שבת: ירושלים: 6:30 תל-אביב: 6:32 חיפה: 6:30 ר"ת: 7:10

פרשת נח

איסור גזל

שלא להכשל באיסור גזל מכל אשר לרעהו!

נלמד מהפסוק: "כי מלאה הארץ חמס מפניהם" (ו-יג) ואמרו חז"ל: "בא וראה כמה גדול כחה של חמס. שהרי דור המבול עברו על הכל ולא נחתם גזר דינם עד שפשטו ידיהם בגזל שנאמר כי מלאה הארץ חמס מפניהם והנני משחיתם את הארץ" (סנהדרין קח). וכן מובא במדרש: דור המבול ע"י שהיו שטופים בגזל, לפיכך לא נשתייר מהם פליטה (בראשית רבה לח-ו).

יש להבין: במה היתה חומרת הגזל יותר משאר העבירות שבה נחתם גזר דינם? ובמדרש מובא עה"פ (איוב לט-ט) "מרוב עשוקים יזעיקו ישועו מזרוע רבים" - אלו הנעשקים. "ישועו מזרוע רבים" - אלו העושקים. אלו רבים על אלו בחימוס ממון ואילו רבים על אלו בחימוס דברים עד שנחתם גזר דינם. ולפי שהיו שטופים בגזל נמחו מן העולם.

ותמה המגיד מדובנא בספרו אהל יעקב (במהדורת ירושלים של הגאון רבי חיים כהן שליט"א): מה אשמים העשוקים שכלל אותם הכתוב עם העושקים?

וביאר, כי מטבעו של עולם, כאשר גזל אדם מחברו או עושקו, הרי זה מחמת שיצרו הרע גבר עליו ומסמא את עיניו והרגשתו על גודל הרע שעושה לרעהו, כי כל עוד לא הרגיש בעצמו את הצער שגורם לרעהו לא יבין דיו את גודל הרעה. אך כאשר הוא בעצמו יטעם את הצער הזה כשיגזלו ממנו ויעשקו אותו. בוודאי אז יזעק חמס וישפוט בכל חומר הדין את הגוזלו. ואז יבין יותר את גודל הרעה שבגזילה, שכן הרגיש זאת בעצמו, ואם למרות זאת יגזול, הרי מעשהו חמור עשרת מונים.

זהו שדרשו חז"ל "מרוב עשוקים יזעקו"... כי מרוב שהם רבים נמצא שכל אחד מהם היה גם עשוק וגם עושק. וכך היה בדור המבול שהנעשקים היו גם העושקים, על כן כלל הכתוב אותם יחדיו, ועפ"י המשפט שחרצו הנעשקים עצמם שהפכו לעושקים נחתם גזר דינם.

עד כמה קשה להכריז על נקיון כפים...

כשביקר הצדיק רבי אריה לוי זצ"ל אצל הגרי"ז סולובייצ'יק זצ"ל סיפר לו כי יש בידו העתק מכתבו המרטיט של הגאון רבי שלמה קלוגר זצ"ל רבה של ברודי (שכתב לאנשי קהילתו על עזיבתו את הרבנות בברודי). ביקש הגרי"ז מרבי אריה שיאות להשאירו אצלו לעיון.

החל הגרי"ז קורא את המכתב בקול רם, וכשהגיע אל המשפט שכתב רבי שלמה: "הנני יורד מעל כסאי נקי כפים כאשר עליתי עליו בתחילה..." פרץ בבכי של התרגשות עמוקה. בניו העידו כי זה זמן רב לא ראו את אביהם בוכה כך כפי שבכה בעת קוראו את המילים הללו.

שכן ידע הגרי"ז מנסיונו בעשרים שנות רבנותו, עד כמה קשה וכבידה האחריות המוטלת על שכמו של רב שכמעט בלתי אפשרי להכריז משפט כזה לאחר ארבעים ושמונה שנות רבנות.

הרב מבריסק

"זומדבר מתנה..."

פעם נכנס עשיר אל כ"ק האדמו"ר רבי ישראל מרוז'ין זצ"ל והניח לפניו "קוויטל" לפדיון בסכום הגון. הלה היה מפורסם כמי שעשה הונן בדרכים מפוקפקות...

נטל רבי ישראל את ה"קוויטל" אך את הכסף סירב לקחת בהסבירו לעשיר: כתוב "זומדבר מתנה" - מדבר הוא סמל ישרות וטוהר כמו שדרשו חז"ל (סנהדרין מט) עה"פ "ויקבר יואב בביתו במדבר" - מה מדבר מנוקה מגזל ועריות אף ביתו של יואב נקי מגזל ועריות. למדנו, שרק מכסף שבא ביושר ובנקיון כפים מותר לקחת מתנות.

מגנזנו העתיק

נקי כפים ובר לבב...

פחד גדול היה מוטבע בגאון רבי יעקב ישראל קניבסקי-הסטריפלער זצ"ל ממכשול של פרוטה. הוא נימק את פחדו: "איני רוצה לרדת שוב לעולם הזה, לעבור שוב את כל התהליך, רק כדי להשיב אגורה לבעליה".

זו היתה אחת הסיבות שבגללה לא נטל עודף מאנשים, שמא החשבון לא מדויק והעודף אינו מגיע לו במלואו...

תולדות יעקב

עלון פרשת נח מוקדש לעילוי נשמות
אמי מזרתי הכ"מ האשה הצדקנית

מופלאה באהבת תורה בכל ליבה והליכותיה. מהוללת ביראת ה' וברוממות תפלותיה. נשגבה באצילות רוחה ובזוך מדותיה.

מרת מלכה בת הר"ר עבי יצחק זצ"ל קרייזר ע"ה

נלב"ע בשיבה טובה ובשם טוב לעולם שכולו טוב בעש"ק י"ב תשרי תשפ"ג, ת. נ. צ. ב. ה.

עלון השבוע פרשת נח הוקדש לעילוי נשמות
הרב שלמה בן ר' חיים רינגר ז"ל נלב"ע כ"ה תשרי
וזמרת פייגע (פני) בת ר' יששכר דוב הכהן ע"ה נלב"ע ג' חשוון
ת. נ. צ. ב. ה.

להתרחק מחברת רעים ולא לדור בין אנשי רשע!

נלמד מהפסוק: "מן הארץ ההיא יצא אשור ויבן את נינוה" (פרק י-יא)

וכתב רש"י (מהמד"ר): "כיון שראה אשור את בניו שומעין לנמרוד ומורדין במקום לבנות המגדל יצא מתוכם."

מקובלנו מרבותינו, שמי שמצוי בקרבת עוברי עבירה ורואה אותם תמיד במעשיהם, מתרגל הוא בזה ושוב אין הדבר חמור אצלו כל כך (והדברים אמורים גם אם עובר העבירה הוא כתינוק שנשבה, והרואה הוא שומר תורה ומצוות) על כן עליו להתרחק ממנו כצעד של הגנה עצמית ולא בתור עונש לעבריו.

ביסוד זה ביאר **כ"ק האדמו"ר רבי אברהם חיים מזלוטשוב זצ"ל** את אמרת חז"ל באבות (פ"ד-ב) "הוי רץ למצוה ובורח מן העבירה... ועבירה גוררת עבירה" ולכאורה תמוה: וכי רק מפני שהעבירה גוררת עוד עבירה צריך לברוח מהעבירה?

אלא כך ביארום של דברים: אפילו אתה עצמך רחוק מעשיית עבירה, אלא רק ראית אחרים חוטאים, ואינך יכול למונעם, ברח מן העבירה והתרחק מהם, כי עלולה עבירה שלהם לגרור עבירה שלך...

בדרך יסוד זה ביאר **הגה"צ רבי אליהו דושניצר זצ"ל** (בספרו **נחלת אליהו**) בשם **החפץ חיים** את הטעם מדוע ציוה ה' להרוג לא רק את עמלק עצמו אלא גם את כל מה ששייך לעמלק אפילו בהמה ולא לשייר ממנו כל זכר; משום שהסכנה מעמלק "אשר קרד בדרך" היא מכל דבר שראיתו תזכיר את עמלק.

וכמו שמצינו בקרח שנבלע עמוק באדמה. וכל כך למה? משום שהוא הלעיג על תורה ה', וא"כ אפילו הקבר שלו לא היה צריך להיות בגלוי, שלא יאמרו שבה הקבר מונח האפיקורס. כי גם ראיה כזו משפיעה לשליחה על נפש האדם. עד כדי כך יש להרחיק מכל מראה המזכיר את הרע אף אם הוא כשלעצמו אינו רע.

מכל האמור עלינו ללמוד עד כמה יש צורך להרחיק אף ממראות של דברים רעים. ובספרו **חיי עולם** כתב **הגר"י קניבסקי-הסטייפלער זצ"ל** ללמוד מהפסוק "ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם אלוקים דרך ארץ פלישתים... כי אמר אלוקים פן ינחם העם בראותם מלחמה..." עד כמה צריך להרחיק ממקום העבירה, וכי יש ללמוד מכאן הנהגה לדורות להתרחק מאוד ממקום עבירה וממקום הגורם והמסובב לעבירה.

גם הגר"מ שטרנבוך שליט"א ביאר בדרך זו את הפסוק "וביערת הרע מקרבך" (דברים יז-ז). הפסוק מדבר על העדים שראו את החטא ועל כן יד העדים תהיה בו בראשונה... וכל כך למה? משום שהעדים אשר ראו את החטא, נסתגלו בנפשם לזה החטא, לפיכך עליהם לסקול את החוטא כדי שישרישו בלבותם את חומרת החוטא, לכן נאמר לעדים הסוקלים "וביערת הרע מקרבך" - היינו מקרבים של העדים, דכיון שהוקל אצלם חומר החטא מראיתם את החטא, לכן נצטוו לסקול ובוזה יבערו מקרבם.

שלא להביט על רשעים...

הגאון רבי ברוך בער לייבוביץ זצ"ל היה נזהר מאוד מראיות אסורות. הוא נזהר שלא להביט על רשעים ושלא לבוא במגע אתם.

פעם ראה את קרוב משפחתו כשהוא מדבר עם בחור פורק עול והצטער על כך מאד. עד שמרוב צער נטרד כל כך שכמעט לא אכל באותו יום מחשש שמא יושפע קרוב משפחתו מאותו רשע.

הרב הדומה למלאך

מה משפיע יותר לרעה?...

פעם שאל **הרב אברהם וולף זצ"ל** (מייסד ומנהל סמינר וולף בב"ב) את **הגר"י סולובייצ'יק זצ"ל**: באה לפני שאלה מאדם מסויים - על שתי תלמידות בגילאי 16, אחת מהן גונבת מבתים שעובדת בהן, ועושה זאת בתחוסם. והבת השניה מתחצפת הרבה כלפי המורות בבית ספרה האם מן הראוי להוציאן מן המוסד?

השיב הגר"י: בנוגע לבת שגונבת אל ימהרו להוציאה. יש לנסותה עוד פעם אולי תטיב דרכה. ובנוגע לתלמידה השניה שמתחצפת למורות, זאת שאלה קשה יותר... אינני יודע... במקרה זה, חוצפה חמורה מגניבה!

שכן גניבה אמנם מזיקה לחברותיה אבל אינה מקלקלת אותן; הן לא תלמדנה ממנה לגנוב... אבל כאשר תלמידה מתחצפת כלפי המורה, היא מחלישה את מעמדה של המורה ומבטלת את השפעתה.

רבותינו

הזו מתונים בדין

אל ימהר אדם לדון את חברו עד שיגיע למקומו!

נלמד מהפסוק: "וירד ה' לראות את העיר ואת המגדל" (פרק יא-ה)

וכתב רש"י: לא הוצרך לכך, אלא בא ללמד לדיינים שלא ירשיעו הנידון עד שיראו ויבינו (מדרש תנחומא). וזה לשון המדרש: "וכי הוא צריך לרדת ולראות והלא הכל צפוי וגלוי לפניו שנאמר ידע מה בחשוכא ונהורא עמיה שרא. אלא ללמד לבריות שלא לגמור את הדין ושלא לומר דבר מה שלא רואין".

כתב רבינו יונה ז"ל (בשערי תשובה ג-ריח): "כי תראה אדם אשר ידבר או יעשה מעשה, ויש לשפוט דבריו ומעשהו לצד חובה ולצד זכות וכו' ואם הוא מן הבינונים אשר יזהרו מן החטא ופעמים יכשלו בו, יש עליך להטות הספק ולהכריעו לכף הזכות, כמו שאמרו חז"ל (שבת קכז): הדין את חברו לכף זכות המקום ידינוהו לכף זכות, והיא מצות עשה מן התורה שנאמר "בצדק תשפוט עמיתך".

לכאורה יש לתמוה על דברי חז"ל "הדין את חברו לכף זכות המקום ידינוהו לכף זכות" דבשלמא החבר, שמא אינו יודע כל העובדות לאשורן לכן מספק צריך לדון לזכות, אך השי"ת הרי יודע הכל כפי האמת ומה שייך לומר שגם הוא ידונו לכף זכות!?

ותירץ הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל עפ"י פירושו של **האלשיך הק'** בפסוק "כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא" (קהלת ז-ב). היינו שבכל טוב שעושה הצדיק יש קצת חסרון כמו פניה שלא לשם שמים, והחובה לדון לכף זכות היינו ליחס את עיקר המעשה לכוונה הטובה. כך גם הקב"ה ידון את מעשיו עפ"י הכוונה הטובה שבהם תוך התעלמות מהרע שבהם.

"עד שתגיע למקומו..."

מעשה שבא אדם לבקש הלואה מהגאון **רבי חיים חזקיהו מדיני זצ"ל** (בעל השדי חמד). אותו אדם שהיה ידוע כלווה ואינו משלם. בכל זאת קיבלו בעל השדי חמד בסבר פנים יפות ופתח את הקופה לתת לו מבוקשו.

התלמידים שהיו בבית הכירו את הלוח והתחילו לרטון. הם התלחשו וגעשו כדי למנוע את ההלואה ולהציל את הרב מכישלון והפסד. אך לא הועילו. השדי חמד קיים את המצוה והאיש יצא מביתו שמח ומרוצה.

כאשר הלך הלווה שאלוהו תלמידיו: "מה ראה רבינו על ככה להלוות לאיש הידוע שאינו מחזיר?" השיב להם: "הוי דן את כל האדם לכף זכות ואל תדון את חברך עד שתגיע למקומו". אפשר שמחמת דוחק הפרנסה לא עמד בנסיון, אבל מעתה נאחל לו ברכה והצלחה, ובוודאי ישלם... וכך באמת היה.

מורשת ספרד

לנהוג בענוה ובעניעות עם הזולת!

נלמד מהפסוק: "ושם אחיו יקטן" (י-כה)

וכתב רש"י: "יקטן - שהיה עניו ומקטין עצמו, לכן זכה להעמיד כל המשפחות הללו". גם על נח מבואר בגמרא (עבודה זרה ו: ובפירוש רש"י שם) שהיה עניו ושפל רוח. ויתכן כי מסיבה זו ניצל מן המבול ככתוב: "ונח מצא חן בעיני ה'". וזאת מחמת ענוה שהיתה בו ככתוב במשלי (ג-לג) "ולענוים יתן חן" וכפירוש הגר"א: ולענוים השומעים חרפתם ואינם משיבים, מכניעים את עצמם לכל אדם בעולם ואין רודפים אחר הכבוד, "יתן חן". הקב"ה יתן חינו בעיני הבריות. ושנינו באבות (פ"ג-ג): "כל שרוח הבריות נוחה הימנו, רוח המקום נוחה הימנו".

אמרו חז"ל (בתנוד"א זוטא-פרק טו): "לעולם יהא אדם עניו בתורה ובמעשים טובים וביראת שמים עם אביו ואמו ועם רבו ואשתו ועם בניו ועם בני ביתו ושכניו ועם קרובים ורחוקים, ואפילו עם גוי בשוק, כדי שיהא אהוב למעלה ונחמד למטה ומתקבל על הבריות, וממלא את ימיו ושנותיו בשם טוב, וכי בזמן שהאדם הוא עניו בתורה ובמעשים טובים, אז אשתו מתיראת ממנו, וכן בני ביתו ושכניו וקרוביו, ואפילו הגוים מתיראין ממנו, שנאמר "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך".

ידועים דברי חובת הלבבות (יחוד המעשה פ"ה) על גדרה של ענוה אמיתית וכך כתב בזה הלשון: "וכבר אמרו על אחד החסידים שאמר לחברו הנשתות... הנשתותה בעיניך השבח והגנות? אמר לו: לא. אמר לו: עדין תלא הגעת [לענוה], השתדל אולי תגיע אל המדרגה הזאת כי היא העליונה שבמדרגות החסידים". נמצאנו למדים שלענוי אמיתי אין כל הבדל אם משבחים אותו או מגנים אותו.

יתכן לבאר כי מעלת ענוה כזו באה לידי ביטוי במדת ענוותנותו של נח. וזה שנרמז באמרת חז"ל "יש דורשים [את נח] לשבח ויש דורשים אותו גנאי". כלומר: בזה ניכרה ענוותנותו האמיתית של נח שאף שנדרש לגנאי ואף שנדרש לשבח, היה זה שוה בעיניו וקיבל שניהם באהבה.

על נח נאמר "צדיק תמים היה בדורותיו" ובגמרא (ע"ז ו.) ביארו "תמים" - בדרכיו, ופירש רש"י עניו ושפל רוח. "צדיק" - במעשיו, ופירש רש"י: בלא חמס. נמצאנו למדים ש"תמים" היא הגדרה של "מדות" כמו ענוה, וכידוע המדות נקראות "דרכי ה'" שיש לדבוק בהן מה הוא רחום וחנון אף אתה וכו'.

ומצינו למהרש"א (זבחים קטז. ד"ה תמים) שביאר, מדוע המדות נקראו "דרך"? מפני שאינם תלויים במעשה דוקא. ולכן מתאים לקרוא למי שהולך בדרך ה' "תמים" כפי שנאמר (שמואל ב-כב, לא) "הא-ל-תמים דרכו". לעומת זה "צדיק" הוא בעל מעשים טובים והוא מלשון "צדקה" כנאמר "עשה צדקה ומשפט" (שם-ח,טו).

אלא שצ"ב: אם בעל מדות שהולך בדרכי ה' נקרא "תמים" מדוע תפס רש"י בדוקא את מדת הענוה ולא מדה אחרת כמו חסד ורחמים?!

ניתן לתרץ כי מדת הענוה המסמלת יותר מכל את ה"תמימות", שכן היפוכה של הענוה היא הגאווה, ומי שהוא בעל גאווה, נחשב בעל-מוס, וכפי שדרשו חז"ל בגמרא (מגילה כט.) מאי דכתיב "למה תרצדון הרים גבוננים" יצתה בת קול ואמרה למה תרצו דין עם סיני, כולכם בעלי מומים אתם אצל סיני... ועל זה אמר רב אשי: משמע מכאן שמי שהוא יהיר ובעל גאווה, בעל מום הוא.

ומכאן נוכל לרמוז למדת הענוה בפסוק "תמים תהיה עם ה' אלוקיך" שרק מי שיש בו מדה זו של "תמים" אזי יהיה "עם ה' אלוקיך". שכן על היפוכה של מדת הענוה. על המתגאה נאמר "אין אני והוא יכולין לדור בכפיפה אחת". נמצא שרק העניו יוכל להיות עם ה'.

"גדולים וטובים ממני..."

בעל החתם סופר לא קיבל ולא הסכים להפצרות תלמידיו להדפיס עליו ספר את תשובותיו הרבות מאירות העינים. כאשר הדפיס תלמידו הגאון **רבי מרדכי שלנק** זצ"ל את **חידושי הר"י מיגאש** וצירף אליהם כמה מתשובות החתם סופר, הקפיד על כך החת"ס.

וכשנשאל החתם סופר לסיבת הקפדתו, השיב: "כאשר יהודי שואל שאלה, הרי מחובתי להשיב תשובה אבל אם אדפיס את הדברים, הרי בכך אני קובע כי רבים אינם יודעים את התשובה ובהדפסת התשובה אני כביכול מאיר את עיניהם. חלילה לי להניח קביעה כזו! שכן רוב העולם גדולים וטובים ממני, ואינם צריכים לי. ועבור המיעוט שבמיעוט למה אטריח עצמי..."

חוט המשולש

"בגלל עוונותי הרבים..."

אנשי העיר פיעטרקוב, שהיתה מן הערים החשובות והעתיקות שבערי פולין, בחרו בגאון **המהר"ם שפירא מלובלין** זצ"ל לכהן כרב העיר, והוא עדיין אברך צעיר לימים. רבי מאיר שפירא נעתר וקיבל את ההצעה שהיתה שלב נוסף בעלייתו ברום הנהגת הדור.

בהגיעו לפיעטרקוב, נערכה לו קבלת פנים נלהבת ביותר. כל בני הקהילה, אנשים נשים וטף עמדו בתחנת הרכבת לבושים בגדי חג. פמליית הרב עברה תחת שערי ניצחון מעוטרים באורות צבעוניים שהוצבו במהלך הדרך עד בית הכנסת. לשם פנה הרב עם בואו ונשא את דרשת הבכורה.

במעמד נכבד זה אמר המהר"ם שפירא לסובבים אותו: "בוודאי תתמהו שאדם צעיר לימים כמוני יבוא לכהן בעיר גדולה כמו פיעטרקוב? אך בעצם יש לבאר לאידך גיסא: מדוע תלמיד חכם צעיר צריך להתקבל לרבנות בעיר קטנה, ואילו מבוגר צריך להתקבל בעיר גדולה יותר, הרי ההגיון אומר את ההפך, אדם צעיר שעדיין כוחו במותניו מסוגל לכהן בעיר גדולה, ואילו אותו זקן שכוחותיו דלים, מן הצדק שיכהן בעיר קטנה יותר וישרת ציבור קטן יותר".

"אלא שהגמרא אומרת: "מי שנתמנה פרנס על הציבור מוחלין לו על עוונותיו". משום כך חייב תלמיד חכם מבוגר יותר, שיש לו באמתחתו יותר עבירות, לבוא לעיר גדולה, ואילו נער שעדיין עבירותיו מועטות לפי שעה, די לה לרבנות קטנה שתכפר על עוונותיו..."

"באשר לך" - סיים המהר"ם שפירא - "כנראה לפי עוונותי הרבים הריני זקוק לעיר גדולה שתכפר עלי..."

האור המאיר

"כותב יותר טוב ממני..."

הגאון רבי אברהם גנחובסקי זצ"ל סיפר ששאל פעם את **הגאון מטשיבין - רבי זוב בעריש וויזנפלד** זצ"ל, האם בירך ברכת "שהחיינו" על הופעת ספרו "דובב משרים", שהרי ישנן דעות שונות בפרוסקים, ויש שהורו להלכה לברך?

השיב לו הרב מטשיבין בענוותנותו שלא בירך ונימוקו עמו: "הכיצד אברך, וכי אני יודע אם הדברים שכתבתי בספר הינם טובים?!"

כיוצא בזה: בשמחת נישואי הגאון **רבי יעקב חיים סרנא** זצ"ל העניק לו הרב מטשיבין את הספר "חזון נחום" של אחיו, **הרב מדומברובא**. שאל אותו החתן, מדוע לא נותן את ספרו שלו דובב משרים? והשיב לו הרב מטשיבין: "הוא כותב יותר טוב ממני..."

הלמות עמלים

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

מְשִׁפִּיל אֶל דָּל! [2]

יום אחד החליט שהוא חייב לסיים עם ההלוואה לאותו גביר. ניגש אליו עם 40,000 דולר ביד וביקש להחזיר את החוב. הגביר הגיב כמשיח לפי תומו: 'תשמעו; ברגע זה אני לא צריך את הכסף. תשמור לי על זה ומתי שאצטרך אפנה אליך...'

לכם אני יכול לספר: כאשר התייצב שמואל מול הגביר במטרה לפרוע את החוב, הכסף שהיה מונח בידיים שלו כלל לא היה שלו. הוא פשוט לווה כסף כדי לפרוע את החוב, כי כבר לא היה לו נעים מהגביר... אבל המלווה ידע לומר את המילים הנכונות, ברגע הנכון, באופן ששמואל כלל לא קלט **שהכסף מראש היה מיועד כתרומה על מנת שיוכל להתבסס כלכלית לכל ימי חייו!** וכידוע שהצדקה החשובה ביותר היא לאפשר לאדם להתבסס בעצמאות כלכלית. ובלשון המגידים: 'במקום לתת לו סרדינים, תן לו חכה כדי שיוכל לדוג-דגים לבד!'

* * *

סיפור אחרון:

פלוני לא ידע להתנהל כלכלית. הוא השקיע השקעה כספית גדולה שהסתבכה, ובנוסף ערבב את כספיו ההשקעות עם כספיו הצריכה השוטפת בבית. הלחץ הכלכלי בעסק הקרין על הבית, והכל עמד בפני קריסה.

האפשרות לצאת בשלב זה מהעסקה ולהפסיד הכל, גם לא הייתה מצילה את המצב הכלכלי בבית. נכנסו כמה עסקנים לעובי הקורה ובדקו אפשרות לגייס השקעות של מאות אלפי דולרים על מנת להציל את העסקה.

בין השאר הם פנו לר' פנחס (שם בדוי). הוא הקשיב לכל הסיפור וביקש זמן לחשוב. מסתבר שזווית הראייה שלו הייתה שונה לחלוטין משל כל האחרים - מְשִׁפִּיל אֶל דָּל! כבר אמרנו?

'אם המצב הכלכלי של הבית התערער, הווה אומר שגם המצב הנפשי של יושבי הבית התערער. ומי יודע, אולי גם השלום-בית...! הלכך הציע לפונה להתרכז לרגע ב"עזרה ראשונה" הבאה: לגייס כמה אנשים שיתרמו כל אחד סכום קטן יחסית.

'ומה נעשה עם הכסף הזה?' תהה הפונה 'הרי מדובר כאן במאות אלפי דולרים!'

הסביר לו ר' פנחס: 'את הכסף הזה נעביר ישר למכולת שליד הבית שלהם. בעל המכולת יודיע לאשה שבעלה סידר אצלו את התשלומים, ומעכשיו היא יכולה להמשיך לרכוש בשמחה את קניות הבית. ברגע שהאישה תקלוט שהסיבוך הכלכלי בעסק לא קשור לבית, הרי שלפחות את השלום-בית נציל!'

סבר וקיבל. הסכומים גויסו והחיוך חזר לבני-הבית.

כתוצאה מכך גם העסקים הסתדרו בהמשך הזמן - ובא לציון גואל!

אם ראיתם את עלונינו הקודם "איש לרעהו" (ומי לא ראה?!?) בטח קראתם שם "סיפור קטן על אדם גדול" השבוע, משתף אותנו שולח-הסיפור שיחי' בשני סיפורים קצרים, באותו קו מחשבה של מְשִׁפִּיל אֶל דָּל!.

* * *

'שמואל' (שם-בדוי) תכנן להתפרנס מעסקי יבוא-יצוא, ולשם- כך פתח חברה חדשה. התחום הזה הינו קשוח ו"אכזר", ובפרט לחדשים - "ירוקים". אם אין לך עצבי-פלדה, לא מומלץ לך להתנסות ביבוא-יצוא. שמואל הרגיש וידע שהתחום מתאים לו - אך זה כמובן לא מנע ממנו את ייסורי חבלי-הלידה.

בשלב ראשוני זה, לא הכירו אותו היצרנים בסין, והם דרשו שישלם את רוב שווי הסחורה מראש. בדרך-כלל מקבלים היבואנים אשראי למשך תקופה, במהלכו הם יכולים למכור חלק מהסחורה ולהתארגן עם התשלום. אבל סוחר חדש לא זכאי לאשראי.

גייס שמואל סכומים נכבדים להשקעה הראשונית, והזמין כמות ענקית של מוצרים. למרות מאמציו עדיין חסרו לו 40,000 דולר - אך הוא קיווה שזה לא מה שיעצור את העסקה.

לפתע הוא מקבל הודעה בהולה מהיצרן בסין. החלק המשמח בהודעה היה שהמשלוח יצא לדרך. החלק הפחות משמח היה שבאם הוא לא יפרע את יתרת החוב בתוך 24 שעות, הם עוצרים את המשלוח והוא גם יפסיד את כל הסכום שכבר העביר להם.

מטורפים!

אבל מה יעזור לו לכעוס?...

* * *

מאחר שהוא כבר ניצל את כל האפשרויות לגיוס כסף, מצא את עצמו מול שוקת-סדוקה. חשב וחשב והחליט לגשת לגביר פלוני ולשתף אותו במצב. הגביר שמע את הפרטים, התעניין, והגיע למסקנה שמדובר בעסקה טובה דרכה יוכל שמואל להתבסס כסוחר יבוא-יצוא. לפיכך הסכים להלוות לו על-המקום את מלוא הסכום החסר: 40,000 דולר.

התשלום הועבר והסחורה הגיעה בשלום. בתוך תקופה קצרה הצליח שמואל למכור אותה, והוא כמעט הכפיל את הרווח!

אבל הגלגל לעולם לא נח על צירו: כעת נדרש שמואל שוב להשקיע סכומים גדולים בהזמנה חדשה. עוד יקח זמן עד שהמפעלים בסין יכירו בו כיבואן וותיק שזכאי "לתנאים הטובים".

החזיר חובות, הפריש לחיי-הבית, והמשיך להזמין מוצרים. כך חלפו לה תקופה ארוכה במהלכה בנה את עצמו, אך עדיין לא עמד לגמרי על רגליו.

**היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון?
ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il**

גיליון מס' 491 פרשת נח
תשפ"ב שנה אחת עשרה

לע"נ מרת שרה פעשא ע"ה מילר
בת הרב רפאל זבולון ז"ל חרל"פ
נפטרה בש"ק ז"ך תשנ"ב תנצב"ה
הונצח ע"י ארגון 'ורפא ירפא'
שע"י בני המשפחה

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

מקור שי"ח

"זמן תפילה"

רבינו זללה"ה היה מזדרזו תמיד לבוא לבית הכנסת בתחילת זמן התפילה ממש, וכמעט ולא ראוהו מאחר כלל, וכמו שכתב בספר ארחות ישראל (שהוא ספר תולדותיו, וכולו ממיצוי מידותיו) ערך תפילה, שאמרו בברכות (מ"ג ב') ת"ח אל יכנס באחרונה דקרו ליה פושע ועצל, ולעת"ל יקראוהו כולם בשם הפושע והעצל ואוי לה לאותה בושה וכלימה וכו' עיי"ש, וזמן תפילת שחרית כותיקין בבית הכנסת כיום הוא 25 דק' לפני הנץ [שבלוח לא"י של ר' מיכל, עם ההתאמות הנדרשות להתאמה לאופק ב"ב] ומטבת תשל"ג הוסיף רבינו והקדים עוד י' רגעים קודם התחלת התפילה כדי לקיים תקנת אביו הגדול בעל הקה"י זצ"ל לקרות מתוך הקלף י' פרקים בכל יום.

אכן בשבת היה שונה מנהג רבינו זצ"ל, ותמיד היה מגיע כשהש"ץ אחז באמצע פסוקי דזמרה של שבת, אף שהי' חוזר מוקדם מאד מהטבילה במקווה, ויהי לפלא. ובאמת לא ידוע לי אם שאלו את רבינו ז"ל על מנהגו זה, אבל נאמרו בזה שתי סברות, האחד הוא דברי הרמ"א (סי' רפ"א ס"א) שנוהגים שבשבת מאחרין יותר לבא לבהכ"נ מבחול, משום דבתמיד של ימות החול נאמר בבקר ואצל שבת נאמר וביום השבת דמשמע איחור, וכתב המ"ב (סק"א) דמ"מ גם בשבת מצוה למהר לקרוא ק"ש כותיקין, ולאדם מהשורה א"א לקיים שניהם שהרי אם מתפלל כותיקין חייב להקדים בשבת שמוסיפים עוד מזמורים, וכ"כ בס' אלא ד' אמות (פל"א ס"ד) בשם רבינו זצ"ל דהמתפלל ותיקין אין יכול לאחר, אכן רבינו הכ"מ שהיה מקדים ביום חול להגיע כ-35 דק' לפני הנץ, היה שפיר יכול לקיים שניהם ולהתעכב קמעה ולבוא אחר שיעור זמן זה, ועדיין לבוא בהשכמה ראויה.

והסברא השניה ששמעתי בזה מהגר"י ברמן שליט"א, שלא הוה ניחא לרבינו להתעטף בטלית קודם זמן משיכיר בלא ברכה, אחר שהוא פלוגתא הרא"ש והרמב"ם אם מברכים בלילה כמש"כ בשו"ע סי' י"ח ס"ב [ועי' בזה בדעת נוטה ציצית סי' תרט"ז, וע"ע שם הערה 718 מה שהביא מס' מעורר ישנים], ולא רצה רבינו לילך לבית הכנסת בלא טלית כיון שהזוהר (ח"ג דף רס"ה א') מזהיר ע"ז שמעיד עדות שקר בגופו וכמש"כ הרמ"א (סי' כ"ה ס"ב) שיש להתעטף אף בט"ג מקודם, וכן נהג מרן החזו"א זללה"ה כמש"כ רבינו בהנהגותיו, לכן המתין בביתו עד שיגיע זמן ציצית (שהוא 45 דקות קודם הנץ לדעת רבינו, וכמבואר בד"נ סי' תרמ"ח וסי' תרמ"ט) ואז נתעטף ויצא.

מדור זה מוקדש לע"נ הרבנית ברכה רבקה ב"ר שלמה אריה רוזנברג הכ"מ

ספרים אלו ועוד ספרים שיצאו לאור
על רבינו זצוק"ל (להדבק, החובות, אלא,
שגדל בתורה, שבענו מטוביך, ומתוק
האור)

ניתן להזמין דרך הפצת הספרים שע"י
מערכת "קובץ גליונות"
במס': 053-3145900
משלוח חינם בכפוף למוקדי ההפצה
ברחבי הארץ

הספר החדש "שי"ח שידוך" ובו הרחבה לפרקי הנהגה הנכונה כיצד לחפש שידוך, הזמן הנכון, דיני השדכן, מה לבדוק בחתן ומה יש לחפש בכלה, עניני יחוס, אודות 'דור ישרים', ההתחייבות כספיות - עד כמה, מעוכבי שידוך, עניני שמות החתן והלכה.

והחשוב ביותר: מאות תשובות חדשות ממרן רבינו הגר"ה קניבסקי שלא נדפסו מעולם, בעניני שידוכין.

מחיר הספר: 40 ₪

הופיע ויצא לאור הספר "חיי תורה" שביבי דרך, עובדות ומעשה רב, מחייו של מרן רשכבה"ג הגר"ה קניבסקי זצוק"ל מסודרים לפי סדר פרשיות התורה מלווה במאות תמונות נדירות וחדשות.

מחיר הספר: 60 ₪

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

☪ רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

☎ 053-3145900 ☎ 077-2092005

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת, יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 - שלוחה- 1586

קהילות 073-2757000 - שלוחה- 4310

להצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com
ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"נ, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, ושו"ת מרבינו.

שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

מדור שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת - לשבועות הבאים בעזה"י

פרשת לך לך - הגאון רבי דוב בעריש ווידענפלד גאב"ד טשעבין (י"ח חשוון)

פרשת וירא - הגאון רבי ראובן כץ ראב"ד פתח תקוה ובעל דגל ראובן (י"ז חשוון)

פרשת חיי שרה - הגאון רבי נתן צבי ב"ר מרדכי שולמן (י"ח חשוון)

נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

הגאון האדיר רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל

נערץ מאוד

רבי אברהם זצ"ל היה מגיע לעיתים תכופות אל רבינו. אם כדי לברר שאלה שהתעוררה לו ואם כדי להתחסד עם פלוני שנבון באיזה ענין ונכנס איתו להציג את שאלתו, בכל פעם היה קד ביראה ויוצא בהכנעה. רבינו הכירו היטב והיה מכבדו מאוד, ופעם התבטא עליו 'הוא תלמיד חכם גדול'. בכתביו של רבי אברהם שהשאיר אחריו נמצאים מאות פסקי הלכה והוראות ששמע מרבינו, והמה מפוזרים באלפי שיעורים שמסר בעשרות שנותיו. וכן העיד בן רבינו הגרא"ש, שכבר מצעירותו של ר' אברהם היה פונה אליו ומעביר דרכו שאלות אל רבינו, ולעיתים רבות שוחח עמו בטלפון לבקש שיכניס אנשים שונים לרבינו.

אתה הברכה בעצמה

סיפר ר"א בן יעקב: לעיתים היה ר' אברהם נוהג להביא אנשים שזקוקים לישועה בפני רבינו על מנת לקבל את עצתו וברכותו. ובאחד הפעמים אחרי שהציג את האנשים ביקש ברכה לעצמו, נענה רבינו: אתה לא צריך ברכה, אתה הברכה בעצמה (ס' אגן הסהר ח"א עמוד 116).

הגר"א גניחובסקי מתכבד בברכות בברית מילה שרבינו שימש כסנדק

חמור לרכב עליו

באחד משיעוריו סח בהתפעלות על רבינו ה'דרך אמונה', איך שהרבה פעמים כשנותן תשובה שלשואל קשה לקבלה, הרי הוא אומר לו את הדברים בצורה מבדחת כדי להקל מעליו לקבל את ההוראה. ודוגמא לדבר הביא, על בחור שרצה לעשות 'רשיון' לנהוג ברכב, כי טען שהנסיעה ברכב תביא לו לפורקן מתחים, הג"ר אברהם הלך עם הבחור ואביו אל רבינו, והשיב רבינו, שהוא מבין את הצורך בענין, אבל הוא מייעץ לו שבמקום לקנות רכב, יקנה חמור וירכב עליו וינהיגו, וגם בזה יהיה פורקן למתחין.

רבי אברהם גניחובסקי

וכאשר ירדו מבית רבינו, אמר הבחור ש'בודאי ר' חיים התכוין לאשר לו את הענין אלא שאמר את דבריו בדרך בדיחות', ואילו ר' אברהם טען שבבודאי רבינו לא התכוין להסכים. החליטו לחזור על רבינו ולשאול אותו שוב למה התכוין, והפעם תשובתו היתה ברורה, הוא ענה שהתכוין בדווקא לחמור ולא לרכב, שכן גם לאברהם אבינו היה חמור שרכב עליו... (אגן הסהר ח"א עמוד 207).

ההלכה שלא קיים...

מסופר שפעם שוחחו עם הג"ר אברהם אודות חביבות המצוות של רבינו, נענה: את כל התורה קיים כבר ר' חיים מלבד דבר אחד שהוא דינא דגמרא, ואותו הוא לא הצליח לקיים מעולם, והוא דברי הגמרא בברכות דף ה' פשפש ולא מצא יתלה בביטול תורה...

כיצד מכבדין...

סיפר הג"ר אלי' מן סיפור נפלא: (י"ג ניסן תשס"ד) רבנו הי' באמצע לטעום פת שחריית, ולפתע בפתח הדלת נראתה דמותו ההדורה של הגר"א גניחובסקי... ואמרתי לרבנו שהוא כאן, ואמר לי רבנו: אני באמצע האוכל, והוא תלמיד חכם וצריך לקבלו מיד, אבל הוא ירגיש לא נעים שיחשוב שמפריע לי באוכל, לכן תאמר לו שאני אוכל ועוד כמה דקות אתפנה אליו.

הביא לו את תפילין אביו

פעם היתה לו שאלה על כשרות התפילין שלו, וכשהגיע לשוחח עליה עם רבינו, מיד הוציא לו רבינו את התפילין השניות שלו, שהיו שייכות לאביו מרן הקהילות יעקב, ואכן הגר"א הניח אותם עד שקנה תפילין חדשות.

טובה לעצמי או טובה לר' חיים

תלמיד אחד אמר פעם לרבי אברהם 'איני עולה לר' חיים לבקש את ברכתו כי תור ארוך של אנשים לפניו, ואני חס על זמני, ואדרבה אני עושה טובה להגר"ח שאיני עולה אליו'.

בנו של ר' אברהם מגיש לרבינו ספר מחידושי

הגיב לו ר' אברהם: חייך קודמין. כלומר, השיקולים האלה אינן נכונים כי עליך לדאוג לעצמך לקבל את ברכת הצדיק (אגן הסהר ח"ב עמוד 49)

מתשובתו למדין מה שלא כתוב

מסופר שפעם אחת נכנס רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל מראשי ישיבת כוכב מיעקב - טשעבין לשאול את רבינו שאלה בדיני קדימה בברכות, דהנה אחד מהכללים בקדימה זה שהגדול קודם אז הוא שאל האם הולכים בזה בנפח או במשקל והביא כמה דוגמאות למשל פלפל הוא גדול אבל חלול בפנים ואבוקדו הוא מלא כולו אבל יש גרעין גדול בפנים והאריך להסביר את שאלתו. כשסיים את דבריו שאל אותו רבינו, מה זה אבוקדו? כששמע רבי אברהם את תגובתו, הוא פנה מיד אל הסובבים ואמר, שמעתם מה הרב אמר כעת? הוא אמר שבכל התורה כולה לא מוזכר אבוקדו... כי אם היה מוזכר הוא היה יודע מה זה!.. (הספר החדש 'חיי תורה').